

සට්ටිමන් කබලාන වට-පිට බලා ‘තාලිකා’ යයි හඩගමීන් වාචී පුදේ සැට්ටියෙහි ය. අන්ධර්දලෝසුව දෙස බැඳු ඔහු ‘පහට විස්සයි’ සිතින් කියමින් එය සානාට ලංකාකළේ ය.

එජ් නැජීමමන් දිලඹන ඔහුගේ කළ සපන්තු දකු පිළිගන්ශේ අදුන් බුමුතුරුණකි. කළවර ලියෙහි පාටන් ඔපයන් ඇති සැට්ටිය, මැද මෙසය, පුවු හා අල් බදුන් ගත් කුඩා බංකු ද සාලයෙහි බිමන් උඩන් අවටන් පැතිර සිටි තිල් පැහැය වඩාත් මතු මකාට දක්වන අලංකරණයක් වේ ය.

කබලාන සිහි කෙලේ අවුරුදු හතරක් එංගලන්තයෙහි නැවතී ඉගෙන උපාධි ලබා පැමිණෙන තම පුත්‍රයා ය. කුඩා කාලයෙහිම ඉගෙනීමෙහි සමතෙකක් වූ ඔහු රාජකීය විද්‍යාලයට ඇතුළුව ඉගෙනීමට පටන් ගත් තැන් සිට අවුරුද්දක් පාසා තැගි දිනාගත්තේ ය. ඉගෙනීමෙහි ගුරයකු වූ නිසා දේ ඔහු කුඩා කළ සිට පුරුදු පුදේ පියා කියන දේ නොකිරීමට ය. තමා අණ කරන කාරියක් කරඟාගෙන කරන ලියන්නාන් හා කම්කරුවන් පාලනයෙහි ගුරයකු වූ කබලාන, තමාගේ දැරුවන් හඳුන්ට වැයම් කෙලේ ද අණ කිරීමෙනි. ඔහු කියන දේ නොකිරීමෙන් මාලින් කුඩා කළ සන්නෝජ වුණේ ය. කුඩා විය ඉක්මවු පසු ඔහු, පියා කි දේ කෙලේ, අමාරුවන් මැඩගත් අයන්නෝජයෙනි, එහෙත් පියා ඔහුට නොකිපුණේ ය.

සට්ටිමන් කබලාන, මාලින්ගේ මුරංඩු කම දැනියි. ඒ මුරංඩු කම මාලින් තුළ බහා දැඩි කෙලේ තමා විසින්යයි කබලාන කිසි විටක නොහිතයි. කම්කරුවන් හා ලියන්නාන් මෙල්ල කිරීමෙන් ලැබූ අත්දැකීම ඇති ඔහු, තමාගේ විනිය්වය හා භැංශීම හරියයි භැං විටම සිතුවේ ය.

සිවිල් නිලධාරීන් උදෙසා පැවැත්වෙන විභාගයන් රය ගැනීම වූ කළී උගැන්මෙහි සමන් මාලින්ට එකරම අමාරු කාරියක් විය නොහැකි ය. එහෙත් පියා සිවිල් නිලධාරීන්ගේ විභාගය ගැන මතක් කළ හැම විටම මාලින් රේට කන් දුන්නේ මැඩගත් අයන්නෝජයෙනි. පියා නැවත නැවතත් මතක් කළ නිසාම මාලින් රේ රිභාගය නොගැනීමට ඉවාගත්තේ ය.

ගෝදාවක් ගොනහා සෙමින් පෝටිකෝට්ට යටට ලෙස වූ ජගුවර රරක, රියජාරු බරරක් දමා නැවැත්වුයේ ය. ඇන්ඩි

සෙමින් පුද්ම පිටකරමින් නවතීනු අසූ සවිමන් කබලාන යැවුම අත් ඔරලෝපුව දෙස බැඳුවේය. හැම කාරියක් නියමිත වෙළාවටම කරන්ව පුරුදු වූ ඔහු සන්නොෂයෙන් පුනයෝගී නැංගේය.

“දැන් පහමාරයි! වෙළාව හරි.” කබලාන මේ වදන් පැවැසුමෙහැද පැලද සාලයට පැමිණි සිය බිරිද දෙස බලමිනි. මැද වියෙකි ඇ කධවසමින් යුතු කයක් ද සුන්දර මුහුණක් ද ඇත්තියකි.

“කෝ වමරි?”

“වමරි—”

“මේ එනවා අමමා!”

තද පාට සාරියත් ඒ පාටට කැපන සැට්ටයන් නිසා මතුව බැබලෙන එලලු පැහැති සුන්දර මුහුණක් ඇති වමරි සාලයට පිවිසියේ මහත් සන්නොෂයෙනි. සතර අවුරුද්දකට පසු එන තම සහෝදරයා දකින ආගාමන් පිමුණුණු ඇගේ සන්නොෂයට ඇගේ මුහුණ පමණක් නොව ඇහ-පත ද කැටපනක් වේය. ඇගේ සන්නොෂය ඇ පැහැපත් මුහුණින් පමණක් නොව සැහැල්පු ගමනින් ද තුවු රිවින් ද පළ කළාය.

මාලින් කරන්ව යන්නේ කුමක් ද? ඔහු එංගලන්තයෙහිදී බෙහෙවින් වෙනස් වේද? ඔහුගේ අනාගතය කුමක් වේද? මේ හැඟීම් ප්‍රශ්නයන්ගේ වේෂයෙන් කබලාන මැතිණියගේ සිතට තැගිණු.

“නැව වරායට ඇතුල්වන්නේ පහට. නැවෙන් මිනිසුන් ගොඩ බසින්නේ පැයකට පමණ පස්සේ. බඩු ගොඩ බාන්න රීටත් වඩා වෙළා යාවි—”

“කොළඹ උණත් දැන්ම පිටත් වන එක හොඳයි” කියමින් නාලිකා බරාදයට ගියාය. රියකරු විසින් හරින ලද දෙරවුවන් මොටෝරියට නැගුණු නාලිකා කබලාන එහි කොනක වාඩි විසාලය දෙස බැඳුවාය.

අනුතුරුව රියට නැඟීතම මව ලැංනින් වාඩිවූ වමරිගේ දෙනෙනට හමුවුයේ ගෙවුයනාය. තම සහෝදරයා එනු අසා සන්නොෂ වන්නාක් මෙන් උයනෙහි ඇතුම් මල් පැහැරු පිපුණු මලින් බෙලයි. මල් පුවිද ඇදාගෙන හමන වාතය, වමරිට සිය කොල් පුවිද කවන ලද උප්පිටියනාකි. උයනෙහි ඇත කොළඹරක මල් පැහැරුවලට වනුර විදින වහැලු උයන් ගොවුවා බලා සිටින්නේ වමරි දෙස ය. ඇ පිළුව සලකන්නේ දායානුකම්පාවෙනි.

සවිමන් කබලාන රියට නැගුණ වහාම රියකරු හඩ තොනාය යෙහ සෑ දුර වැසුවාය. බරාදයෙහි පැවි පෙළට ගැඹු කැඩියා

රියයහි උන් ගාහිණිය ද ගෙහිමියා ද ඔවුන් ගේ දුව ද දෙස බලමින් නකුට සොලවයි.

“අද උඩ එක්ක යන්නේ නැතු. පලයන් ගෙට-අපි එන කල් බලාගෙන ඉදින්” දී නාලිකා කිවා ය.

කඩියා ආපසු යාලයට ගොස් බලායිවයි. රියකරු පැටරල් යතුර කරකවා ඇන්ඡීම ක්‍රියා කරවී ය. ඇන්ඡීම ගෝසාවක් නොනැඟී ය. පැනුමෙන් හා ගැස්සුමෙන් තොරව පිටත් වූ රථය දියමන්ත් මෙන් බැබලෙන සින් තිරුවාණ කැට සහිත සුදු වැල්-ලන් වැසුණු පාරෙහි සෙමින් ගමන් කරයි. රියයහි රෝදවලට හසුව උඩට විසිවන සුදු වැලි, මෙද වැස්සක් මෙන්, රථය පිටි-පස්සේ වැදි වැදි හඩ නහයි. උයන කෙළවර උන් උයන් ගොවුවා මල්ගස්වලට දිය විදීම නවතා වම් පැත්තේ දෙරවුවෙන් පිටත්වන රථය දෙස බලා සිටිනු වමරි දුටුවා ය. උයන් දෙරවුවෙන් මහ පාරට බැස්ස රථය දකුණට හැරි ටිකින් වික ඉහළ නහින වේගයෙන් ගමන් කරයි.

සිවිල් නිලධාරින්ගේ විභාගයෙන් ජය නොගත්තොත් මාලින්ට තමාගේ ව්‍යාපාරය ප්‍රතුණු කරන අදහසිනි කබලාන බහු එංගලන්තයට යැවුවේ. තම ප්‍රතුයා හතර අවුරුද්දකට පසු ගමට එන්නේ සිවිල් නිලධාරියකු ලෙස නොව ඉතිහාසය හා අර්ථ ගාස්තුය උගත් ගුර උපාධිධාරියකු ලෙස ය. මාලින් සිවිල් නිලධාරින්ගේ විභාගය නොගත්තේ එයින් ජය ගැනීම අමාරුයයි සිතු නිසා නොවේ. පියාට අකිකරු වීමෙන් තම අදිනාත්වය දක්වන්ට සිතු නිසා ය. සුදු නිලධාරින් යට වැඩ කිරීම ද මහුට පිය නොවේ ය. අර්ථ ගාස්තුය උගතකු වීම නිසා මාලින් වඩාත් ගුර කර්මාන්ත හිමියකු වෙතියි කබලාන සිතුවේ ය.

මාලින්, මවුපියන්ගෙන් වියෝග්ව එංගලන්තය බලා පිටත්ව අවස්ථාවහි, කදුළ නොසැලුවේ ය. මව ජැටියෙහිදී මාලින්ගේ මුහුණ සිපගත් අවස්ථාවහි ඔහුගේ මුහුණ පුරා පැතුරුණු සිනාව දුනුද සවිමන් කබලානගේ සිතට විවිධාකාරයෙන් නැගෙයි. මාලින් එංගලන්තයෙහි සිටි සිටි අවුරුද්ද තුළ තමාට එවුවේ ලියුම හතරකියි කබලාන සිහි ගෙලල් ය. ඒ හතර ද ඉතා කෙටි ලියුම එ ය. තමා මාලින්ට ලියුවේ ලියුම තුනක් හෝ හතරක් හෝ පමණක් බව කබලාන සිහි ගෙලල් තමාටම දෙස නායන්නාකු ලෙස ය. මුදල් යැපයීමේ ආසාවන් මධ්‍යා ලද සවිමන් කබලාන සිතුවේ, තමාගේ ලිපිකරුවන් හා කම්කරුවන් ද තළා පෙනා ඔවුන්ගේ ගුම යක්තිය මිරිකාගත හැකි උපාය ගැනය. වෙළද ලියුම මිස නැයන්ට මිතුරන්ට ලියුම ලිවීම ඔහුට තුළුරු කාරියකි. ප්‍රතුයාට ඔහු තිතර ලියුම නොලිවේ එසෙයිනි. එහෙත් ලියුම ලිවීමන් පොතපත කියවීමන් හැර අකික් කාරියක් නොකරන

මාලින් දෙමසකට වර්ණවත් තමාට ලිපුම බැහින් නොලිපුවේ කුමක් නිසා ද? ඔහුගේ උගැන්ම සඳහා වියදීම කරමින් ඔහුගේ දිපුඡුව මහත් ආකාච්චිවත් පතන පියාට නිතර ලිපුම ලිවීම ඔහුගේ ප්‍රජා කමකි.

ඕවාරින්ටන් පිටියන් රේස් පිටියන් ඉක්මවූ රථය කටුශේය ද පසු කොළේ ය. තුරු මුද්‍රෝවලින් සයවානු වුණු ඒ පාර අධිරු. ය. වම් පැන්ගත් අභ්‍යාම විශාල මුදුරක ගෙවුයනෙහි අපුර්වල එයිනි කතා බහ කරමින් සිනාසෙන දුරියන් සම්බයක් දෙස බැඳු වමට සිනා සි අත වැනුවා ය. ඇ හඳුනාගත් ඒ දුරියෝ ද පෙරලා අන් වැනුය.

“අම්මෙ! තීලාන්, සරලාත් ජැවියට එනවයි ක්වුව තෙවද?”

“මව්! එයාලු ගයට පමණ ඒවි” සි මව පිළිතුරු දුන්නා ය.

“එංගලන්තයේ ඉදාල මේ නැමවත් එන සිංහල මිනිසු ප්‍රජාක්‍රියාව ද?”

“මම අන්නේ නැහැ. තාත්තා අන්නවා ඇති.”

කටුශේය පසු කළ රථය දකුණුව හැරි නගර ගාලුවට නුදුරින් වූ භන්දියෙන් යළින් වමට හැරි ගමන් කොළේ ය. ගැලවීමේ අමුදව දෙමහල් මැදුර ඉදිරියෙහි වූ කුකුඩා කරමල් සේ රතු පාට කොළ භා කහපාට කොළ ද, හෙවුණ පාත්ති හතරක් හතර පැත්තේ ඇති වටව්‍යවට වමින් ගොස් යළින් දකුණුව හැරුණු රථය තුන් මහල් පෙළිස් බැරෙක්කය ද පසු කොළේ ය.

කබලාන තම්ප්‍රතා පිළිබඳ තොරතුරු ඇසිමට ආකා කොළේ ය. ඔහු මවට රතු ලිපුම කබලාන ද කියවුයේ ය. මාලින් තමාට නිතර ලිපුම ගොවුවේ මවට එවන ලිපුම තමා ද කියවන බව දත් නිසා ද යන ප්‍රශ්නය ගොයයක් වර කබලානගේ සිතට නැංගේ ය. මිශ්‍ර වර්ණ මවට රතු ලිපුමක මේ කියුම ද වි ය. “එක්දඩු මෙන් මිනිසුන් තදා මිරිකා උත්තේ ප්‍රම ගක්තිය තමැනි සාරය උක්කා ගෙන විස්තුව් රේ කරන මිනිසුන් නිසා පියු වි තිබෙන්නේ මය රිපනකි.”

එහු එසේ ලියුගේ එංගලන්තයේ පුදු මිනිසුන්ටත් ලංකාවේ ප්‍රේ මිනිසුන්ටත් බැංක වැදි රිට අනාතුරුව ය. එය පුදු මිනිසුන් නිසා රේඛාවේ සිතට නැගුණු ගක්පයෙන් භා දේවීෂයෙන් එයන ලද්දකි. එහෙත් ඔහුගේ ඒ වැද්දනාව තමාට ද එල්ල කරන ලද්දක් ය යන හැඟීම ඒ ලිපුම කියවු අවස්ථාවෙහි තමාගේ සිතට නැගුණු හැරි කබලානට මතක් වෙයි.

එංගලන්තයට යන්ව මාස දෙකකට පෙර ද්‍රව්‍ය මූලික පිශාව ද ඇසෙන සේ හම මවට ක්‍රියාවුම් මෙසේ ය.

"නාත්තා මුදල් හමුබ කරන්නේන්ත් මිනිස්සුන් ගෙන් වැඩ ගන්-නේන්ත් උන්ට පඩි ගෙවන්නේන්ත් නිර්දය මසුරකු ලෙසිනි. ලොකු මිනිස්සුන්ට දාගුහ කිරීමටත් උත්සවවිලටත් ලොකුකම පෙන්-විමටත් වියදම් කරන්නේ ලෝබ තැනි ඉංගිරිසිකාරයකු ලෙසිනි."

මේ කිසුම මතක් කළ කබලාන තමාට ගමයේ කියාගත්තේ ඒ කිසුම තමාගේ ගුරකම අරධාය කරන ලද වර්ණනයක් ලෙස යලකා ගර්විත වූ බැවිනි. "මාලින්! උඩ මෝඩයක්. ධනවත් විය හැක්කේ එහෙම මුදල් හමුබ කිරීමෙන් තමා. ටවදනාව, දුකා, දිලිඳුකම, ගැඹුම, දෙඛුම, ඇඟුම, බැජුම ඇසු දුටු හැටියේ සැලලන හදවත් ඇති මිනිස්සු අනුන් නියාත්, අනුන් උදෙසාත් එවත් වන්නොය ය. උන්ගේ ප්‍රම ගක්තිය රන් ආකරයක් වනුයේ ත්‍රියාභුර ද්‍රවී මිනිස්සුන් අතෙහි පමණි. ගසුන් පසුන් ග්‍රැන් කිරී මැටින් නිර්දය ලෙස කපා ගකාටා විනාශ ගකාට ඉවත දුම්මෙහි ගුරයන් පමණි මිරන් ගොඩ දමන්නේ. මිනිස්සුන් නොතළා ඔවුන්-ගේ ප්‍රම ගක්තිය මුදලට ගුරවිය නොහැකි ය। ප්‍රම ගක්තිය රන් ආකරයක් ලෙස යලකන ගුරයා පස් ගල් තළා-පෙළා මිරන් ගොඩ දමන්නාක් මෙන් ප්‍රම ගක්තිය මිරිකාගෙන එයින් ධනවත් වෙයි. එය ලේඛාවින් නොව යරවයෙන් සැලකිය යුතු කාරියකි.'

රිග්ල පිනමාව අසල වූ, නොයෙක් පාට කොළින් මලින් බැබැලන පාත්තියෙන් අලංකාර වුණු වංශ වටය පසු කළ රථය යෝරක් විදියට බැඳෙයේ ය. රියකරු ඒ විදියේ ගස් අවත් ව්‍යාත් ඉක්මනින් රිය පැදවියේ 'කා කා' දී හඩ ලක කපුවන්ට සිතින් සාහ කරමිනි.

වෙළඳ සැල්වලින් භා කන්නත්රු වලින් ප්‍රමාදව පිට වී දෙනුන් අදාළ බැගින් කාලෝඩ ගැසි යන ලිපිකරුවන් ද ඉදාහිට ගමන් කළ රික්සේරික් ද මොටෝරියක් ද තැර අනික් බාධාවක් කබලානගේ මොටෝරියෙහි ගමන ප්‍රමාද නොගෙලේ ය.

"අද ජැටිය අසල කාර වැළැක්ම තවත්වා තියෙනවා." දී වට පිට බලන්ට වූ වමරි කීවා ය.

"නැවෙන් ඇවිත් ගොඩ බසින මිනිස්සුන්ගේ නැදා මිශ්‍රයන්මේ කාර වටන්න ඇති" දී තාලිකා කීවා ය.

ඡැටිය දෙරවුව සෞඛ්‍ය කරන පිළිමන්ති වියනා යට තැවැනු රියෙන් පළමුව සවිමන් කබලාන බැඳෙයේ ය. අතාතුරුව බැඳෙයේ වමරි ය. තම බිරිද බැඳෙය පසු කබලාන රියෙහි අදර වැළුවිය. ප්‍රතාත්මක ප්‍රතාත්මක ඇති රථය ඇදී යතු ඔහු බලා සිටියේ ය. වියන මැදින් දෙපැත්තට දිවෙන පාරවල් අදකට මැදී වූ තැන තවත්වන ලද මොටෝ රථවල ගොනවු යා බදවල් ද යැදු සිරු යයින් බබුදි.

එ·ගලන්තය බලා ශිය තමන්ගේ තැයන්වත් මිතුරන්ටත් සූජු පතනු සඳහා ඉකුත් වූ මාසයයෙහි දෙවරක් ජැවීයට පැමිණි නාලිකා කබලානට හා වමරිට ද එය ඉතා ඩුරු පුරුදු තැනකි. මිනිසුන්ගේ ගුම ගක්තිය මිරිකා ගැනීම සඳහා සිතවත් කයටත් වධ දෙන කබලාන, දස මසකට පමණ පසු ජැවීයට ඇතුළු වූයේ අද ය. ඔහු මීට දස මසකට පෙර ජැවීයට පැමිණියේ එ·ගලන්තයේ මෝටරර කර්මාන්තයාලාවක නියෝගිතයකු ඇරලනු පිණිසය. ලංකාවට පැමිණ, දෙදිවසක් කබලානගේ අමුත්තකු වගයෙන් සංග්‍රහ ලැබූ ඔහු සිංගප්පුරුව බලා තැවුනහින ද්විසෙහි ජැවීයට ගෙන ගොස ඇරලන ලද්දේ කබලාන විසිනි.

ජැවීය වම්පැත්තෙහි කන්තෝරුවෙහි සිට තුන් හතර දෙනා තමන්ට නියම වැඩ නිම මකාට අලුත් වැඩ ලැබෙන තෙක් බලා සිටිනි. එකාගේ ඇශේ එකා හැමපෙනින් සිටින මිනිසුන්ට ජැවීයේ පාන මාලයට යනු පිණිස අවසර පත් දෙන පොලිස් නිලධාරින් දෙදෙනකු ඉදිරියෙහි වූ කවුන්වරයට කබලාන අමාරුවෙන් ලං-වූයේ ය. බඩු කිරා බැලෙන තැනට තුදුරින් වූ ලොකු කවුල්ව අසල සිටි පූදු ගැහැනු දෙදෙනෙක් මුහුද දස බලාගෙන කතාබහ කරනි; සිනාසෙනි. ජැවීයේ දෙවුනි මාලයට බෙසින පඩි පෙළට තුදුරින් රසව ඔවුනාවුන් හා කතාබහ කරන කාන්තාවේ නාලිකා කබලානගේ බැල්මට හසුවූහ. ඇ හඳුනන කාන්තාවක් ඔවුන් අතර නොවූවා ය.

“නැව වරායට ඇතුළු උණේ දැන්” ය දි ඔවුන්ගෙන් එකියක් කේවා ය.

“මම කලින් නාවේ ඒක නිසා” යයි තවත් එකියක් කේවා ය. ඔවුන් අතරට ශිය එකකක් ගැහැනියකට ආවාර ගොට මෙයේ ඇයි ය. “ජැවීයට ආවේ. මේ තැවෙන් කවුරුවත් එන නිසා ද?”

“බවි” ය දි ඇ කේවා මුහුණ පුරු පැතුරුණු සිනාවක් ඇතිව ය.

“කවුද?”

“මහත්මයා!”

“දෙස්තර මහත්තයා! දෙයියේ සාක්ෂි! අද එන බව මී දැන්ගේ තැහැ. අද මම ආවේ මගේ ඉතාම මාද යාල විදාහි කොනෙකුගේ පුළුතක් එ·ගලන්තෙ සිට එන නිසා.”

“එන්නේ බැරිසටර් විභාගේ පාස් කරලා වෙන්න ඇති.”

“නැහු; දෙස්තර විභාගය. මිනිහා බොහෝම ඉහළින් පාස් කරලා තියෙනවා”.

ඇගේ කුහුල වැඩි විය. ඇගේ දුව තවම දහ තමය නොදුක්-මවු දුරියකි. මේ අවුරුද්ද අවසාන වන්ට පෙර තම දුව විසි ඇවිරිදි වියට පැමිණෙන බැවින් එංගලන්තයට ගොස් ඉහළම දෙස්තර උපාධි පට බැඳුගෙන එන තරුණයකු ගැන කුහුලක් ඇ තුළ හට ගැනීම පුදුමයක් ද?

“නම කොහොම ද?”

“අරචින්ද විභාරජේනා.”

“අරචින්ද විභාරජේනා? එයා ඇප්. ආර. සී. ඇස්., විභාග බොහෝම ඉහළින් පාස් කරාය කියා පත්‍රයේ පළවි තිබූණා මට මනකයි.”

“මට—මට; එයා තමයි.”

“තාත්තා මුදලාලි කෙනෙක්ය ක්වා නොවද?”

“මට; ලොකු වෙළෙන්දෙක්; දෙකියායේ තේ වතු එහෙමත් තියෙනවා. අම්මයි තාත්තයි දෙන්නම තාම ඉන්නේ පිටිසර තාලට. පුතා හරි හපනා ඉගෙන ගන්න.”

“කොස් මිනිහා?” සි ඇ තවත් කුහුල වඩුමින් ඇපුවා ය.

“මුදලාලි පහළ ජැටියේ ඇති.”

“මිනිහා අදුනා ගන්න සිනා” සි කියමින් ඇ කට කොනකට සිනාවක් තැගුවා ය.

“මම දෙන්නාම අදුන්වා දෙන්නම්!” සි විකුමනායක ක්වේ යටුයින් ඇගේ මුහුණ බලා සිනාවක් ද නහමිනි.

ඇ විකුමනායක සමඟ දේවැනි මාලය බලා බසින්ම කබලාන අවසර රත් කිහිපයක් අතින් ගෙන තම බිරිදක් දුවත් සිටි තැනැව පැමිණියේ ය. මෙතෙක් වේලා සහෝදරයා දකින ආසාවින් නො ඉව්‍යම්ව සිටි වමරි, පියාගෙන් අවසර පතක් උදුරාගෙන ‘වක වක’ හඩ නහමින් පඩි පෙළින් බැස දෙවන මාලයට ඇතුළු වූවා ය.

පඩි පෙළ අවසාන වන තැන වම පැත්තන් කුවින්ටරය පෘහ උන් මුදල් මාරු කරන්නා තොටුපු කොළ කිහිපයක් ලාවුවුවේ දමාගන්නේය. මදක් ඇතින් වූ තේ මණ්ඩපය අසල රස් වූ තරුණයන්ගන් කිහිප දෙනකු බලා ඉන්නේ උකුල පෙදෙස තටවමින් පිටු පා යන වමරි දෙය ය.

“තව පැයකිනුන් මාලින්ට ගොඩ බසින්න ලැබෙන එකක් නැහු” සි දේවැනි මාලයට බැස්ස කබලාන කි ය.

"වම්බිට ඉවසුමක් තැහැ; අයියා දකින්න ආ හරියට ආසුදී" නාලිකා කේරිය ය. "පැයක් යන රිකක් තැහැ. තැව වමට දැඩිවටු අයි"

"වරායේ දෙස්තර ගොහින් සෝදියි කරලා ආචාර පස්සෙයි මිනිසුන්ට ගොඩ බිජින්න ඉඩ දෙන්නේ" යි කබලාන කි ය.

"වරායේ දෙස්තර තැවට ගොහින් ආචාරයයි කවුද්‍රේ කියනාව මට අපුණු."

"උන් එහෙම කියන්නේ හරියට දැනගෙන නොවී."

තමා කියන කිපුමක්, කරණ තීරණයක්, වැරදියයි සිත්මට අනුබල දෙන තරකයක් සන්නේෂයෙන් ඉවසීම කබලානට තුළුරු කාරියකි.

රුවියේ දෙවැනි මාල්යේ කෙළවර වූ ලි වැටට හාන්සි වි වරාය දෙස බලා උන් වමරිට වරායට ඇතුළුවන තැවක් පෙනීණ. මදක් ඇතින් සිටි සුදු ගැහැනු දෙදෙනොක්, රුවියට ලඟා වන බෝට්ටුව දෙස බල බලා කනා බහ කරනි. වරාය වම් පැන්ත වටා බැඳි දියක බිජිනය උඩ යන එන මිනිසුන් සැදු හිරු රැකින් බැබලෙන නිල් වියනක් බඳු අහස් තලය යට වූ කුඩා කළ රුකඩ පෙළක් ලෙසිනි කබලානට පෙනෙන්නේ. දියකබිනය කෙළවරට පළමුව යොමු-පුණු කබලානගේ බැල්මට වරායෙහි නවත්වන ලද නැවු එකිනෙක නුමසෙන් ගොදුරු විය. දියකබිනය අනික් කෙළවර පහන් කණුව අසල නවත්වන ලද නැගෙනි කදෙහි ඇදි ASTARTE යන නම කබලාන යන්තම් අදුනා ගන්නේ ය.

"අර තියෙන්නේ මාලින් ආ තැව."

"කෝ—කෝ—" යි අයමින් නාලිකා තම සැමියාගේ ඇඟිලුපෙන තෙක් බිඟුට ලං පුවා ය.

"අර—අර—බඳරක්වෝටර එක කෙළවර ලයිට හඩුස් එකට තුළුරින් තවත්වා තියන තැව"

"ඒ තැවෙන් මිනිසුන් බහිනවා නොව!"

"මිව, මම හිතුවාට කළින් මාලින්ට ගොඩ බිජින්න පුරිවිසී මෙටි."

වම්බි ද මවුමියන් සිටි තැනාට ආචාර ය.

"අම්මේ, අර තියෙන්නේ මාලින් අයියා ආ තැව!" යි කියමින් වමරි ඇතිල්ල දික් කළා ය.

"මිව තාත්තා දන් පෙන්තුවා."

"අම් යුතු ද පහල තවත්වා"

“මෙහේ සිටියාම බෝටුවුවෙන් එන කොට අපට එයා අදුනා-ගන්න පුළුවන් වේවි. අපි ජැවීයට එන බෝටුවු දේස බලාගෙන ඉදාලා පස්සේ යමු පාත මාලෙට. දැන්ම පාත මාලෙට බැඳුල තද වෙන්නේ මොකටද” යි කබලාන කි ය.

ලොකු කුඩා බෝටුවු ජැවීයෙහි දෙපැත්තට ප්‍රහාවේදී. බෝටුවුවින් එන මිනිසුන් හදුනා ගනු පිණිස, වමරි, වරක් වම පැත්තේ වැට අසලට ද නැවත දකුණු පැත්තේ වැට කරා ද දුවේදී.

පුද්ධ නැවියන් කිහිප දෙනැකු හා නිලධාරයකු ද නැගුණු බෝටුවුක් කන් බිහිර කරන හඩින් සයිරන් නාලාව හඩවමින් පාත මාලයේ පාලම අසලින් පිටත්වනු කබලාන බලා සිටියේ ය. හැඳි-දැඩි නැවියෙක් දිලිසෙන පිත්තල මකාක්කක් සහිත සුදු රිටක් බාල්කයෙහි ගසා පාලමෙහි හැඳෙන්ට ගිය බෝටුවුව වේගයෙන් පස්සට පැද්දුවේ ය. ජැවීය කරා එන බෝටුවුවල හැමපනු වළකනු පිණිස වරක් එක් අතකට ද නැවත අනික් අතට ද හැමරමින් පැදෙන බෝටුවුව යන මහ බලා සිටි කබලානට සිහි වුයේ දිය නයෙකි. ජැවීයේ දකුණු පැත්තට ලා වන විශාල බෝටුවුක තාව උලමකු මෙන් නැඟු හඩ තුමයෙන් අඩු වි සින් කෙදිරියකින් තැවතිණ.

“අර යන්නේ දෙණියායේ මුදලාලි කෙනෙක්” ය යි කබලාන මැතිනිය කේවා ය.

කාන්තාවක ද කළිසන්කාරයකු ද දෙපැත්තේ ඇතිව පාත මාලයට බසින්ට යන රෝදී කොට හැද සපන්තු පය ලාගන් කොන්චියකු ඇතම සැමියාට පෙන්නුවා ය. ලොකු හණු දෙකක් ද පටු තෙල් තලයක් හා එකටෙක ගැටී සිටි සින් තොල් සහලින් වැසුණු පළල් වූ කටක් ද ඇති ඔහු කබලාන ගේ සින් ගත්තේ ය. වතුපිටි තිමි වෙළෙන්දකු විය යුතු ඔහු හදුනා ගැනීම තමාගේ ආහයට ද හේතු විය හැකියයි සිතු කබලානගේ කුහුල වැඩිණ.

“අදුනනාවා නම් එයා එක්ක කතා තොකොල් මන්ද?”

“මම අදුනන්නේ නැඟැ. ජැවීයේ උඩ තටුවුවේදී අර කළිසන් කාරයාන් නොනාත් එයා ගැන කතා කරනවා, මම අහගෙන සිටියා. එයාගේ පුතෙක් ඉහළම විඛාලගකින් දෙස්තර වැඩිහිටි පාස් කරලා මේ නැවත් එනවා.”

“ඒ නොනා දෙණියායේ ගැනියෙක් වෙන්න බැඳු; කොළඹදී මම දුකලා තිබෙනවා.”

“ඒ නොනා මුදලාලිග කවුරුවත් නොවි. පුතා දෙස්නර විඛාග ගොඩාම ඉහළින් පාස් කරලා එනවායයි අර මිනිසා කිවිවාට පස්සේ ඒ නොනා මුදලාලි හදුනාගන්න සිනැය කිවිවා! එයාගේ මහන්තයා රට ගොහින් එන දෙස්තර කෙනෙක්.”

කඩලාන ද ඔහුගේ බිරිද හා දුව ද පාත මාලයට බසින අදහස් පත්‍ර පෙළ බලා ගමන් ගත්හ. නාලිකා කඩලානගේ සහෝදරය හා ඔහුගේ බිරිදන් දුවරු දෙදෙනාත් ඔවුන්ට එක්වූහ.

“දැන් ද ආවේ?” යි නාලිකා ඇසුවා ය.

“අපි මේ ආවා විතරයි. තුම මාලින් ගොඩ බැස්සේ නැදද? වැළිවල තොතා ඇසුවා ය.

“නැහැ. අපින් මේ පහළ තටටුවට යන්ටයි අදහස් කෙලේ.”

වමරින් ඇගේ නැත්දගේ දුවරුන් ‘වක වක’ හඩ නහමින් පස් පෙළ ඉක්මවා ගොස් පාත මාලයට බැස්සේ ය. සෙමින් පත්‍රබමින් ගමන් කළ කඩලානත් වන්දුසේස්ම වැළිවලන් පාඨ මාලයට බැස්සේ තමන්ගේ බිරියන්ට අන්තරුව ය. තම නැතාලාභ සමඟ මිනිසුන් අතරින් රිංගා ගිය වමරි පාලම අද්දරට ම ලහා වුවා ය පාලමේ බාල්කයේ හැමපන මාරියාවෙන් බිඳී විසිරෙන කරදියෙන් වමරිගේ සපන්තු කොණක් ද සාරි කෙළවර ද තෙමිණ. ආවිකක් පස්සට වී පාලම කරා එන බෝටුවු දෙය බැලුවා ය.

“මේ එන්නේ මාලින් අයියා” යි බෝටුවක් දෙය යළිත වරක් බැලු වමරි කිවා ය.

“කොදී?” යි කියමින් නිලා වමරි පෙන්තු බෝටුව දෙය බැලුවාය.

“මාලින් අයියා ඩුහාක් වෙනස් වෙලා විගයි.”

ඔවුහු මිනිසුන් අතරින් ඇදී ඇදී මවුපියන් සොයා ගියේ ය.

“අම්මෙ, මාලින් අයියා ඔන්න එනවා!”

පාලමෙහි රස්ව උන් ගැනුන් පිරිමින් පාලම අද්දරට ලං වෙති. ගැනුන් හා පිරිමින් විසි දෙනෙකුන් ද පෙටටි හා පෙළුදී රාශියක් ද ගන විශාල බෝටුවක් සෙමින් පාලමට ලහාවේයි. නැවියකුගේ ඇලුමෙන් සැරසි බෝටුවු කොණහි සිටි කළ දුවැන්තයෙක්, උණ ගහක් තරම් වු රිටක් දික් කොට එහි කොක්ක බාල්කයක අවුනා අද්දේ ය. බෝටුවු කොණ පාලමෙහි වදින තරම් වේගයෙන් ලං වනු දුටු මහු යළින් රිට උස්සා පාලමෙහි ගැසි ය. අනික් කොණයේ සිටි නැවියෙක් රිටක් දික් කොට එහි කොක්ක පාලමෙහි අවුනා ඇද්දේ ය. බෝටුව පාලමෙහි හැපෙන තරම් ලං වුයෙන් පිරිමූ පාලම උඩට පනින්ට වුහ. ගැනු නැවියන්ගේන් අනික් පිරිමින් ගේන් අත්වල එල්ලී පාලමට නැහින්ට වුහ.

කළක් වියෝව සිටි නැ මිතුරන් ද මවුපියන් හා දැවින් බිරියන් හා සැමියන් ද පළමු වර හමු වූ තැන පහළ වන ආසාවක පිතියන් ඔවුනොවුන් වැළැඳ ගැනීමෙන් හා ආවාර සමාව පැවැත්වීමෙන් ද පළකරනු ලැබේ ය.

පාලමෙහි කණ්වල හැපෙන මාරියාව, සිනා උතුරුවින්නාක් මෙන් පෙන තහමීන් විසිරෝධි. පාලම කර එන තවත් විශාල බෝටුවක සයිරන් නළාව හඩ තහනු ඇසු ඇතැම්පු තමන්ගේ නැයන් ඒ බෝටුවෙන් එනු ඇතැයි සිනා ඒ දෙයට තෙන් යොමු කළහ. ගෙරුව අසල නවත්වන ලද බන්තල් පෙන, නගින බසින මාරියාව තියා සෙමින් උස්වෙයි. පාත් වෙයි. ක්ෂිතිරයෙන් අහස, ගිනි ගත් රතු යායම තැව්රණු වහල් තලයක් සේ බබලයි. බැස යන හිරු රැස් සිපගත් මුහුදු දිය කද, රිදී දිය දහරින් තොටුන තිල්මින් තලයක් යෝ පාලම උඩ සිට ඇතැමූන්ගේ අස් තිලාකාර කරයි.

“මෙ අරවින්ද විහාරගේන— ඉහළම සැන්කම් උපාධි ලබාගත් දෙස්තරක්; මගේ ඉතාම මාද යහළවා,” සි කියමින් මාලින්, තම හිත මිතුරා මවත් සියාවත් නාගිටත් අනික් නැයන්ටත් හඳුන්වා දුන්නේය.

අරවින්ද, වමරිට ආචාර කෙලේ ‘උඟි’ කියවන තරම් වේගයෙන් ඇගේ අත මිරිකමිනි. ඇගේ රු සපුවත් විලියෙන් මැඩගත් සිනාවත් දැකිමෙන් තමා තුළ හටගත් සන්නොෂය සැහවීමට ඔහු වැයම් නො කෙලේ ය. ඔහු වමරිගේ අත මිරිකනු ද එකින් හටගත් වේදනාව නිසා ඇගේ ඇයක් යන්නම් හැකිලෙනු ද නාලිකා කබලාන දුටුවාය.

අරවින්ද අනික් අමුත්තන්ට සමාචාර පූටුත්වූ වහාම යළිත් බැලුවේ වමරිගේ මුහුණාය. වමරි සිනාසෙමින් ඉවත බලාගත්තා ය.

“ඒයැයි හිතාගෙන ඉන්නේ ලංකාවත් එංගලන්තේ වගේය සිය!” සි නිලා වමරිගේ කනට කොඳරා කිවා ය.

“තරුණයෝ පුන්දර තරුණියන් බලා සන්නොෂ වෙති. කඩුරුත් එය දනිනි” සි අරවින්ද තමාටම කියා ගත්තේ නිලාට ඇසෙන සේ නොකිය හැකි බැවිනි. ඒ සන්නොෂය සහවන්ට වැයම් කරන්නේ කුමටද? ඒ සන්නොෂය අමාරුවත් යට කර ගැනීම කුහක වෙස් ගැනීමක් නො වන්නේ ද? නොදාන ඉමක් කොනක් තැනි කුහක කම් කරන මිනිසුන් දාන දාන සුහක කම් කරන්නේ කුමටද?

අරවින්දගේ පියා තම පුතා මදය බලා ඉත්තා මදක් ලජ්ජාවත් වෙනි. ඒ ලජ්ජාවට ජේතු වුමයේ තම පුතා තරුණියන් හා කතාබහ කරන ආංශාවත් ඔවුන්ට ලුමීම ලොඳවී. පිටිසරින් නගරයේ ලෙසක්කන් අතරට පැමිණි ඔහු සබලකාලය ඇත්තකු ලෙස ක්‍රියා කරන්නේ තම පුතා තියා ය. අනික් තැනක දී නම් ඔහු තම කටට ආ බසක් කියයි; සිඛුවක් කරයි: අනික් ලෙඛු ගැනුන්ගේන් පිරිමින්- ගේන් සිනාව ඔහු නොයාකේයි. ඇසුම බැජුම සරදම් හිවලින් සිදුරු නොකළ හැකි දැඩි කොපුවකින් වැශුණකි ඔහුගේ හදවත්.

“සමා වෙන්න; මහත්මයා අදුන්වා දෙන්න මතක නැති උණු දි කියමින් මාලින් අරවින්දගේ පියාගේ අත අල්ලාගත්තේ ඔහු වත්තුහාම් මුදලාලී ඇදගෙන ගොස් තම මවට ලං කෙලේ ය.

“මේ අරවින්දගේ තාත්තා!”

නාලිකා කබලාන ආරුඩ කරගත් උදුරත්වයකින් අත සූ කලා ය. මුදලාලී හිස නමා ආචාර කරමින් ඇතේ අත අල්ල ගත්තේ ය.

සවිමන් කබලාන අතට අත දී ඔහු හා කථා කෙලේ ලැදිකමින් ඒ ලදිකමට යටින් ඇති වෙළෙද තුවනු සවිමන් කබලානට තෙ ඔදවන කටට වෙළෙන්දකු වූ වත්තුහාම් දුටුවේ ද? වෙවදා උපාලබාගෙන පැමිණී පුතාගේ තොරතුරු ඇසීමන් රසු කබලාන ඔහුගේ වෙළදාමන් වතුපිටින් ගැන විවාලේ ය.

“එතරම් විශාල වෙළදාමක් නම් ලොරි හා වැනි රථ කිහිපයක තියෙන්න ඕනෑ නොවු” දි කබලාන කි ය.

“ලොරියක් තියෙනවා.”

“එක ලොරියක් මොකට ද? අප ලහ හොඳ අදුන් ලොරි තියෙනවා. දැන් හොඳ අදුන් කාර් දෙකකුත් ගත්ත එපාය පුතාට එකක් මුදලාලී මහත්තයාට එකක්—”

මුදලාලී සිනාසුණේ ය.

“මට පරණ පෝඩ කාර් එකක් තියෙනවා. පුතාට ඕනෑ එකක එයා ගනීවී.”

“පෝඩ කාර්වලින් යන්න දැන් ලැඹ්හා නැදේද? එක විකුණුදම් හොඳ අදුන් කාර් එකක් ගත්ත.”

“පුතා අඩින් එක්ක දැන් අපේ ගෙදරට යනවා. මහත්මයාත එන්න අරේ ගෙදර යන්න” දි මාලින් අරවින්දුගේ පියාට ආරාධනා කෙලේ ය.

“මව, තාත්තා, අඩි යමු දැන් මේ මහත්මයලදි ගෙදරම. ගෙ මහත්මයා මට එංගලන්තේදී බොහෝම උදුවු කරා— මගේ හොඳු යාලවා.”

“පුතා දෙස්තර විභාග පාස් කෙත්ර බොහෝම ඉහුලින්” දි කියමින් මාලින් තම යහළවාගේ සුර කම් වර්ණනා කෙලේ ය. “පුතා පාස් කෙත්ර දෙස්තර විභාග විතපක් තොවී. වෙනත් ගෘනා හොඳටම ඉගෙනගත්තා. පසුගිය අවුරුදු පනාහ ඇතුළත මේ තෙ සමරතා තුරුණයෙක් ඉගෙනීම සඳහා එංගලන්තේට ගියේ නැජු ලංකාව ගැන දත්තා කටුරුත් වාගේ කිවුවා.”

“මම ගැන බොරු වර්ණනා කරන්න එපා මාලින්.”

ඡැටියේ පාත මාලය මිනිසුන්ගෙන් කුමයෙන් හිස්වෙයි. පළමුව විහාරජේගේ මුදලාලිත් ඔහුගේ ප්‍රතාත් ගැන කුහුලක් ඇති කරගත් කාන්තාව, තම සැමියා ද අරචින්දට හඳුන්වා දුන්නා ය. නාලිකා කබලාන, වැලිවල තොනා දෙය බලා ඉහිමුරුවේ එය කෙළින්ම ඇතුම් පද්‍යක් කිය නොහැකි අවස්ථාවක් වූ බැවිනි. ඒ කාන්තාව හා ඇගේ සැමියා ද අරචින්දට ආවාර කොට ගිය පසු ඉතිරිව සිටි ගැහැනුන් ද පිරිමින ද පිරිවර කොටගත් මාලින් හා අරචින්ද ඉහළ මාලයට තැගින්ට ඩුඟ. කබලාන හා නාලිකා ඉහළ මාලයේ ගෝරවු වට ලහා වී වික වේලාවකට පසු රියකරු මොටෝරිය පදවාගෙන ඇවිත් වියන් තලය යට නැවැත්වුයේ ය.

“මාලින් එන්න.”

“අම්මා තැගින්න” යි කියමින් මාලින් තම යහළවා සෞයන්ට ගියේ ය.

“එන්න අරචින්ද, අපේ කාර්මිකේ තැගින්න. විකුමනායකත් නාවාගෙන තාන්තාව අපේ ගෙදරට එන්න කියන්න.

කබලාන ඉස්සරහ ඇසුනෙහි තිද්‍යත්තේ ය. වමරි මව උහින් වාඩිවුවා ය. අනනුරුව අරචින්දන් මාලිනුත් වාඩිවු හ.

මහා හෝටලයෙන් ද පහන් කුණුවලින් ද නික්මෙන් විදුලි එළියෙන් කොටුව එළිය වේ ය. වරායේ තැවිවල එළිය, දිය කෙළි උලෙලක් නිමිත්තයෙන් නාවන ලද පහන් ඇගේ සේ පෙනිණ. වසන ලද ගෝරවු ඇති ගෝචින් උයන පසු කළ මොටෝරිය ගාලු මුවදේර මාවතට බැස්සේ ය. එහි සක්මන් මළව එළිය කරන පහන් පෙළ ඇතට පෙනෙන්නේ පහන් වැටක් ලෙසිනි. බටහිර අහසෝහි සුදු වලා කඩිකින් වැසුණු අඩ සඳ, කාන්තාවකගේ සිනාවක් මෙන් සෙමින් මතු වෙයි.

“අරචින්දගේ තාන්තාගේ කාර් එක එනවා ද?” යි අසමින් මාලින් එත් පිටිපය බැලිය. බෙලෙක් තහඩු එකට වැදෙන කළ තහින හඩ වැනි කබල් හඩක් තහමින් විහාරජේගේ පෝචි රටය ලැහැ එයි.

“අරචින්දගේ තාන්තාගේ කාර්මිකන් එන්නේ හර කබල් හඩක් නෙවා!”

වමරි සිනාපුණා ය. අරචින්ද කුමක් කිව යුතුදයි සිනාගෙ නොහැක්කේ සිනාපුණේ ය.

අනෝමා මුදුරෙහි පෝටිකෝට යව නවත්වන ලද ජගුවයෙන් පළමුව බැස්සේ කබලාන ය. සිඹු අනුතුරුව බෙලෙක් තාහමින් පැමිණි පෝදි රථයෙහි දෙර හැරියේ ය.

“බහින්න මුදාලි”

අලින්දයට තැහැණු විභාරණේන මුදාලාලිගේ පයක් උස්සිය සිඹු නේ වැටී බෙරුණේ පුවුවකට අත ගසා ගැනීමෙනි. රතු ඉ ඇල්ලිමෙන් ඔප් නාහක ලද ගෙබිම දුටු විභාරණේන. තමාගේ පාලිස්සා ගියේ කෙසේදි වටහා ගත්තේ ය. සිඹු එතැන් සිට එ තැහැවෙන් තැබුවෙන් පියවර මනින්නකු සය් පරිස්සාමිනි. ආලින්දයෙහි බිත්තිය බැංගත් මුතු බෙලි කටුවල හැඩිහුරු කම් ඇති කිරිගරුව පියන් පත්වලින් නික්මෙන මුදු මොලොක් එලිය දුටු මුදාලාලිගේ ක්‍රිඵල වැඩි විය. සාලය මැද සිලිමෙනි එල්ලි සිටි විශාල කිරිගරුව ගොලෝවෙන් සදු රස් දුරාවක් මෙන් විදුලිය එලිය ගලයි. සාලය උතුරා යන තරම් පිරිණු ඒ එලිය නිසා බැබැලන බිත්ති, වියන් තලය හා පලස ද දුටු මුදාලාලි සිහිකෙලේ පැරණි බණ පොත් වල දක්න ලැබෙන දෙවි මැදුරු පිළිබඳ වර්ණනයකි.

හැදගත් තොකිලිවී අදුම්වල සුදු බබලවන කළකෙස් වැටී ඇති මෙහෙකාරයන් අතින් ගත් කැවිලි බන්දේසි සාලයටත් ආලින්දයටත් එක විට පැමිණියේ ය.

“ඒංගලන්තේ මිනිස්සු තාමන් අහ කාරයි” කියමින් මාලින් සැන්ධිවි උකක් අතට ගත්තේ ය.

“එක්කාම ගෙවි.”

“කම්කරු පත්තියේ මිනිස්සු ආසියාතිකයන්ට අහංකාර තැහැ. අතින් ඇළයා කටුරුත් වගේ අහංකාරයි.”

“ආසියාවේ මිනිස්සුන් අදුනා ගත්තාට පස්සේ ඒ මිනිස්සුන් අහංකාර තැහැ” දි අරිවින්ද කි ය.

“අප අදුනාගන්ත උන් කැමති තැහැ; ආස්සරය කරන්නන් කැමති තැහැ.”

“පෙරදිගින් දෙකකන් කොටසක් තරම් පාලනය කරන්නේ ඉංග්‍රීසි කාරයන් විසින්. උන්ට වස්තුව ලැබෙතවා. පෙරදිගිනිස්සුන් උන්ට දෙවියන්ට වගේ සලකතවා; උන්ගේ සාමාවිච්ච ඇඟ්‍රම් පැලදුම්වලටත් වැඩුම පිළුම කරනවා. ඉතින් උන් අහංකාර කම් පෙන්නනා එක පුදුමයක් ද?”

“මැද ප්‍රතියේ ඉංග්‍රීසි කාරයේ වඩාත් අහංකාරයි. උන් අදිරාජ්‍යය සිහිකරන්නේ ලොකු ආධ්‍යාත්‍රිකිත්.”

“උන්ට වගේ අදිරාජ්‍යයක් අපට තියෙනවා නම් අපි උන්ට වඩා අහංකාර වෙන්නේ නැද්ද? අපි උන් කෝට අදිනවාටත් විරුද්ධ වෙන්නේ නැද්ද?” අයමින් වමරි සිනාසුණා ය.

“බේ හොම හරි!” දි කියමින් අරචින්ද ඇට රකුල් දුන්නේය. “අල්ලක් විතර ඇති මේ ලංකාවේ ඉන්න අපි අප්‍රාථමික වර්ණනා කරන්නේ කොයි තරම් අහංකාර කමකින්ද? ගමක ලොකුකම් කරන සමඟ මිනිහෙක් ලේන්සුව කරින් තොගෙන තමා වෙතට එන මිනිහාට කිපෙනවා.. ඒවාගේ මිනිස්සුන්ට අදිරාජ්‍යයක් ඇත් නම් සුදු මිනිස්සුන්ට කෝට අදින්න ඉඩ දේවිද?”

“අතිතය වර්ණනා කරන්නේ අපට අතිතයක් තියෙන නිසා නොව” දි ම ලින්ගේ මට කිවා ය.

“අතිතයක් තියෙන්නේ අපට විතරක්ද” දි මාලින් ඇසුවේ ය. “දැන් වැද්දන්ගේ තැනට වැට් සිටින මිනිස්සුන්ටත් අතිතයක් තියෙනවා. අතිතය වර්ණනා කරන්නේ අභාගතයක් නැති මිනිස්සු.”

“එංගලන්තේට ගිය අලුත මම මැද පන්තියේ ඉංග්‍රීසි ගැහැනී යෙකුගේ” ගෙදරට ගියා. ඒ ගැනින් දුවත් විතරයි උන්නේ. ඉල්ලන තරමක් ගෙවන්නම්, මට කාමරයක් දෙන්නයයි මම ඒ ගැනිට කිවුවා” කියමින් අරචින්ද නාලිකා කබලාත දෙස බැලුවේය.

“ඒ ගැනි එක පාරටම ‘අපොයි බහැ’ කිවුවා; ‘මිට ඉස්සර ඉන්දියනු ශිෂ්‍යයන් දෙන්නෙක් නවත්තාගත්තා. ඒ දෙන්තාම තලනෙල් දමා කුම හදගත්තා. ඒ දෙන්තාගේ පිහන් පිරිසි හෝදා එක අපට මහ කරදරයක් උණා.’ එනකාට මම කිවුවා ‘මම ඉන්දියන් කාරයෙක් තෙවිය ලංකාවේ මිනිහෙක්’ ය කියා. ඒ ගැනි පුදුම උණා! ලංකාව ය කියන්නේ වැද්දන්ගේ රටකට යයි ඒ ගැනි හිතා උන්නේ. ‘ලංකාව දැන් කුඩා එංගලන්තයක්ය’ දි මම කටට කමට කිවුවා. අන්තිංම ඒ ගැනි මම නවාත්තා ගැනීමට කුමති උණා.”

“ඒ ගැනි ඩිරිපිං ලාඩ පාවිච්චි කරන්නේ නැද්ද? හින්දුකාරයා ඒ තෙල්වලට පිළිකුල් කරන්නේ ඒ ගැනි තලනෙල් වලට පිළිකුල් කරන්නා වාගේ තෙවිද?” දි අයමින් නීලා හොඳටම සිනාසුණා ය.

“ඉන්දියන්කාරයා තලනෙල් පාවිච්චි කරන්නේ වැද්දදක් වගේ!” දි අරචින්ද කි ය.

ආලින්දයෙහි වාචිවි කුවිලිකමින් කතාබහ කරන පිරිමින් වෙතට මෙහෙකාරයන් අතින් ගියේ විස්කි හා මූන්ඩ් ඩිකැන්ටර

දෙකක් හා සේඛා යයිපෑන් බෝතලයක් ද පමණි. විකුමනායා විදුරුවක් ගෙන එහි විස්කී වත්කෙලේ ය. අනැතුරුව වැලිවි විස්කී ගත්තේ ය. විහාරජේන මුදලාලි සේඛා පමණක් වත්කී ගත්තේ ය.

“අයි මුදලාලි විස්කී බොන්නේ නැදදී?” ඩි කබලාන ඇයි ය

“මොක ද නැත්තේ!” කියමින් විකුමනායක සිනායිසි

“ගත්ත මුදලාලි ටිකක්,”

“අද නොගත්ටයි සිතුවේ.”

“අද නොවෙන්නම් ගත්ත ඕනෑද ද්‍රව්‍ය!” කියමින් විකුමනායක බිජ්න්ඩි බෝතලය මුදලාලිගේ අතට දුන්නේ ය. විහාරජේන විස්කීවලට වඩා බිජ්න්ඩිවලට කැමැති බව ඔහු දැනියි.

වත්තුහාම් මුදලාලි විදුරුවෙන් බායයක් පිරෙන තරම් බිජ්න්ඩි වක්කරගෙන සේඛා ටිකක් ද මිශ්‍ර කෙලේය. ඔහු විදුරුව කන්ස්පුව් උඩ තුළුවේ එක ඩුස්මට බි එය හිස කිරීමෙනි. මන් පැන් බේවු වහාම මුදලාලි ගොඟ වත පුරන්නේ තතනා කල්පනා කරන්ට වන බැවිනි.

විහාරජේන ඉහළ සමාජයේ ඉහළ තැනටම තැහිමේ ආයාවෙන් මධ්‍යා ලද්දෙකි. අවුරුදු කීපයකට පෙර මූහන්දිරම් තමක් පුද්‍ය ලද නමුන් ඔහු එය නොපිළිගත්තේය. මුදලි නමට අඩු ගරු නමක් තමාට තුවුවමනා ය ඩි ඔහු කිවේ ය. තම පුතුය එංගලන්තයට යැවු අවස්ථාවෙහි ද විහාරජේනගේ සිතෙහි වූ යසස් කාමය මතු වි ය. තම පුතාට ‘දෙස්තර හා මුදුරුවෝ’ ඩි අන්‍යයන් කියනු ඇසීමට විහාරජේන කැමැති ය. කබලානගේ ගෙයන් රතු පැහැයෙන් බැඳෙලෙන ගෙවීමත් සාලයෙහි අතුරන ලද වටනා පලසන් සැරී පුවු ආදියන් මුදලාලි සිහි කෙලේ සන්නේෂයට එක් වූ මද රේඛ්‍යාචකිනි. ලොක්කන් වසන පෙණුසක, ලොකු ගෙයක් තනවා, තම පුතාත් සමඟ එහි වාසය කරන්ට ඔහු සිතුවේ පුතා එංගලන්තය බිලා යාත්‍රා කළ ද්‍රව්‍යසහි ය. වැඩ කාරයන් විහින් ඉටි අල්ලා ඔඡ නාහන ලද බිම, වටනා පලස් අතුළ සාලය, කිරීගරුඩ ගොලෝවෙන් ගලන එළිය දරාව යන ආදියෙහි ද තම පුතා හමුවීමට එන තොශනාවරුන් හා මහත්වරුන්; සුදු කොට්ඨ භැඳෙන ඔවුන්ට සේවය කරන වැඩකාර්යන් යන ආදින්ගේ ස්වරුප බිජ්න්ඩි මතින් බැමෙන්ට වූ මුදලාලිගේ සිතෙහි ඇදී ඇදී මැකෙන්ට වි ය.

තමාගේ දුර නැයකු වූ සිරිමන් කොක්වත්තේගේ මුහු විහාරජේනගේ සිනිවිලි දෙමෙහි එක් පුරුතක් සේ මතු වි ගිස්ත්‍රික් නඩු කාරයෙක් වූ සිරිමන් කොක්වත්තේ මානයෙහි පිමුහුණු හිසක් ඇත්තෙකි. මිට අවුරුදු දායක පමණ පෙ

විභාරණේන තම පුතාන් සමඟ ඔහු දකීමට ගියේ නැකම අලුත් කරගන්නා ආසාවෙන් නොව, තම පුතාට ඉගැන්විය යුතු විෂයන් අරබයා, උච්චදස් ලබනු පිශිය ය. කොක්වන්නේ ඔවුන් පිළිගත්තේ ගර්වයන් දළදඩු කරගත් සිනන් කයන් ඇතිව ය. කන්නෝරු ක්‍රමරෙයහි යම් කිසි කාරියක් කරමින් උන් කොක්-වන්නේ, මුදලාලින් පුතාන් යාලයට නොකැදුම්යේ ය. තම බිරිදිට ඔවුන් හඳුන්වා තුදුන්නේ ය.

“මේ මෙග් පුතා; එයාට භෞද්‍ය ඉගෙනාගන්න පුළුවනි. දෙස්තර විභාග ගන්න එයා රට අරින්නයි මම හිතාගෙන ඉන්ගේ. මම ආවේ අම්ප නඩුකාර හාමුදුරුවන්ගෙන් ගුණදැනමුතු කමක් ලබාගන්නයි” විභාරණේන කිවේ ය.

සිරිමන්ගේ කට කොනට නැහුණේ සරදම් සිනාවකි.

“ඒවා උඩිලාට කරන්න පුළුවන් වැඩ නොවී. එංගලන්තේට ශියාම උඩි ලමයාගේ ඔවුන් නරක් වේවී. සල්ලි තිවුණාට ඒවා උඩිලාට කරන්න පුළුවන් වැඩ නොවී. සැහැන ආස්සරයක් නැතිව හැඳුණු ලමයෙක් එංගලන්ත වැනි රටකට අරින එක සොද නැහැ.”

මුදලාලි තමාගේ හිසට නහින්ට වූ කෝපය මැඩිගන්තේ ඉතා අමාරුවෙනි.

“හැඳුණාත් හැඳුණාවේ; නැති උඩිණාත් නැති උඩිවේ ඒක එයැයිගෙ කරුමේ හැටියට වෙන එකක් මම හිතාගෙන ඉන්නේ මෙයා එංගලන්තේට යවන්නයි.”

“එක උඩි වැඩක්. ඇයි මේ කොල්ලට තැපැල් මහත්-යෙක් වෙන්න ඉගැන්නුවම මදි ද?”

මුදලාලි ආපසු ගෙදර ගියේ දුඩි. කෝපයනි. ගෙදරට ලැහැවු ව්‍යාම ඔහු තම බිරිදි අමතා මමෙයි කිවේ ය.

“මෙයාට තේරනවද? මම කවද හරි සිරිමන් කොක්වන්නේ නඩුකාරයා මෙග් පුතාගේ කකුල් මදක එහට ගෙන්නානවා; හෞද්‍ය හිතට ගත්න. ඇඟුණද?”

විභාරණේනගේ බිරිදි අන්ද-මන්දිල තම පුතා දෙය බැලුවා ය. සිරිමන් නඩුකාරයා තම පියාටන් තමාටන් කළ ත්‍රින්දිල යන්නම වටහාගත හැකි වියලයනි සිරි අරවින්ද තම මට දෙය බැලුමට දුඩි අධිෂ්ථානයෙන් තිස්ස්සල ප්‍රිඹු දෙළනාතිනි. විභාරණේන තරජන-යක විළාසයන් අර වෘත් තම බිරිදිට කිවේ, කොක්වන්නේ තමාගේ නැයකු වූයේ ඇගේ තැකම තියා බව සිහි සිරිමනි.

මේ අනිත පුවත සිති කළ විභාරණේනගේ සින දුඩි විය. දෙඅශ දිලිඩින්. ඔහුගේ මිට මෙලවුණු දකුණු අන පිළිගත් කන්සපුව දෙදිරින්.

“මොකද මුදලාලි? තනියම කළේතනා කරලා කේත්ති උදෑ? ” සි වැලිවල ඇසිය: “තව වික්‍රී ගන්න.”

ඔහු බෙන්ඩි බෝතලය මුදලාලිට දැන්නේ ය.

අතීතය නමැති අදුරු ග්‍රහයෙහි වැදි අතපත ගාමින් උත් විහාරජේන් වර්තමානය නමැති එලිමහනට පිවිසියේ ය. ඔහු විදුරුවෙන් බාගයක් පිරෙන තරම් යළින් බෙන්ඩි වක්කරගෙන එක ඩූස්මට බිංචි ය. අනාතුරු ව ඔහුගේ දෙඩිම නැවතුති. සිතිල අඩු වී ය. අඩුවුයේ පෙර තරම් විවිධාකාරයන් සිතිවිලි තොනා ගෙන බැවති.

බැස ගිය අඩ සඳ ඇති අභයෙහි පළින් පළ වූ තරුවදින් නික්මෙන රස්කැන්, රතු සායමින් පාට වුණු දිය කදක් මැදින් බසින රිදී ඉදිකුටු සේ අදුර අතරින් බසියි. අඩ ගස්, සියඹලා ගස අරලිය ගස් ආදියෙන් ගෙවෙන වුණු උයනෙහි ඇත කෙළවර අදුර වඩාත් දැඩි වී ය. වියලුණු තණකොලයෙන් ද පොලොවෙන් ද අරලිය මලින් ද නාහින සුවඳන් සින් ද්‍රවිල්ලන් ඇදගෙන එන වාතය ආශ්වාස කළ ඇතුමෙක් කිවිසින්ට වී ය. අතරක් නැතිව නාහින ගිතයක් සේ නික්මෙන පලා ගිරවුන්ගේ හැඳිම බල්ලකු ගේ බිරුම හඩ නිසා මොහොතකට නැවතිණ.

“ප්‍රතාට නවතින්ට දැන් කොළඹ ගෙයක් ඕනෑ තොවවද? ” සි වැලිවල ඇපුවේ ය.

“මුවු ගෙයක් ගන්න තමයි ඉන්නේ” සි මුදලාලි පිළිතුරු දැන්නේ ය.

“ගෙයක් ගන්න ඉන්නේ කොයි පැත්තෙන් ද? ”

“ප්‍රතා කියන තැනකින් ගන්නවා.”

විහාරජේන් සුරුවුවුවක් පත්තු කොට දුම් වලා පිට කරයි. තැලෙවුමින් නැහි විසිරෙන දුම් වලා මෙන් ඔහුගේ සිතිවිලි නැහි නැහි අතුරුදහන් වෙයි.

විහාරජේනත් ඔහුගේ ප්‍රතාත් මවත් කොළඹ ලොක්කන් වාසය කරන පෙදෙසෙහි ලාකු බංගලාවක් වෙයෙනි. ඒ ගෙයි ආලින්දයට ඇතුළ වන තැන කාණුවෙහි විදුලි සිනුවක් වෙයි. ආලින්දය දෙරවුවට උඩින් වූ සිමෙන්ති වියන් තලය යටට පැමිණ තැවතුණු මොටෝරියෙන්, වධනා යාරියක් ඇද කැස්බැ ගෙලි රාමුවක් සහිත කන්නාධියක් ගත් ඉතා පුන්දර තැහැයක් තා විදුරු ඇස් දෙක පිටිපසින් වූ උදර බැල්මෙන් එලිය වුණු තද නිල් පැහැ ඇස් දෙකකුත් ඇති කාන්තාවක් ද සින් කයක් ඇති අභ්‍යා පිරිමියක් ද රංයෙන් බැස ආලින්දයට නාහිනි. ක්‍රියාත්මක වට පිට බලා කාණුවේ සිනුවේ ඇණය ඔබයි. ප්‍රද කමිසයක්

සරමක් හැදගත් වැඩකාරයක් ආලින්දයට ගොස් අමුත්තන් කරාකරන්වත් පෙර මෙසේ කියයි.

“දෙස්තර හාමුදුරුවෝ ගෙදර නැහැ. පහමාරටයි ආපසු එන්නේ.”

“ගෙදර වෙන කවුරුවත් නැද්ද” දි කළිසන්කාරයා අසයි.

“මුදලාලී මහත්තයා ඉන්නවා.”

“අහා! මම කිවුවේ නැද්ද තකාක්වත්තේ, උඟ මගේ පුතාගේ කකුල් දේක ලිගට ගෙන්වනවාය කියා?” කියමින් විහාරජේන ආලින්දයට යයි.

බරන්ඩ් මතින් බැමෙන විහාරජේනගේ හිසෙහි දැක්වෙන්ව වූ නාටකයකි මේ විස්තර කෙමෙ. එය වූ කළු ඔහුට තොදුනන සේ මිට අවුරුදු කිහිපයකට පෙර ඔහුගේ අපුරු යටි සිතෙහි කිහිප වරක් දැක්වුණු නාටකයකි. මෙතෙක් කල් ඔහුගේ යටි සිතෙහි මුලි-ගැන්නී සිටි ඒ සිතිවිලි නමැති නළවන්වත් නිලියන්වත් විලිනිය දුර හැර රහපැමට ඉඩ කඩ ලැබුණේ අද ය.

සාලයෙන් එලියට ආ කඩියා විහාරජේනට ලංච ඔහුගේ මුහුණ බලා ඉව අල්ලා අනාතුරුව කබලාන උන් තැනා බිම වැනිර ඉස්සරහ ගාත් දෙක දිග හැර එහි හිස තබා ගත්තේ ය. විල්ලුද වැනි ලෝම පටලයක් ඇති දැවැන්ත බෙලලෙක් නැඹි වල්ගය උස්සා පිට නමා දත් විරිත්තා සර්පයකු මෙන් පිඡ කකුලක් කඩියා දෙසට දික් කොට සොලවා වහා පස්සට ගත්තේ ය. කඩියා හිස කෙලින් කොට සිනා සෙන්නාක් මෙන් තොත් විද්‍යා ගත්තේ ය.

තරුණ කතුන්ගේ සිනා හඩට අනාතුරුව මාලින්ගේ කට හඩ සාලයෙන් නික්මීණ.

“මම කිවුවේ ඇත්තේ කතාවක්—බොරු නොවී.”

“අපි සිනාසුජුණේ ඒක බොරුය කියා හිතු නිසා නොවී.”

පළාගිරවුන්ගේ ගිතය යළිත් ඇයෙයි. පොල්පාවත්ත් පිට වන උෂේණය වලා කුලින් තොර වූ අහසට වහා නැඹි විසිරෙන නිසා වාතය වඩාත් සිනිල් වෙයි. සාරෙහි ගමන් කළ දැවැන්ත මොලට්-රියක නළා යඩ ඇසු කඩියා හිස උස්සා කන් දෙක කෙලින් කොට ගත්තේය. උගේ මදනාසාපුවූ පිමිනිණ; මොටයෙහි මස් පැවු නැවීණ.

“විකුමනායක මහත්තයා. ඉතින් අපි යමු ද?” දි විහාරජේන තම යහළවාගෙන් ඇසුවේ ය.

“යමු”.

විහාරජේන ඇසුහාන් තැංමග් ය.

“කො දෙස්තර මහත්තයා?”

සාලයේ උන් අරවින්ද නැගී කියා වෙතට ගියේ ය.

“අපි අද නවතින්නේ නැල්සන් හෝටලේ-උඩට ඒ තෝටෝ මදි නෙවා.”

“තාත්තා විතුමනායක මහත්තයාත් එක්ක ඒ භෝටලේ නවතින්න. අද ර මම මාලින් එක්ක මෙහේ ඉදාලා හෝට තාත්තා එක්ක ගමට යනවා.”

“අම්මා උඩ එනකල් මග බල බලා ඉන්නවා ඇති.....”

“අම්මා එක්ක නාවේ ඇයි?”

“අම්මා කොහේ එනවද” දි කියමින් විහාරජේන්න දායාඛින්වක් පහද කෙලේ ය.

පිටිසර වාසයට පුරුදු වුණු තම තීරිද එක රෙක් පවා නැවතිම තගරයට එන්ට හොඳටම අකැමැති බව විහාරජේන්න මුදාලි දිනි කොළඹ පදිංචි විමට ඇ කැමැති කරවා ගත යුත්තේ පුතා විසිනි.

“හෝ එනවාය කියා අම්මාට වැළිග්රාම එකක් ගහන එහාදි නෙවා?”

“ලියා දුන්නොත් දුන් යන ගමන් ඒක තැපැල් කන්නොරුව දෙන්න පුළුවනි” දි විහාරජේන්න කි ය.

“තාත්තා යන්න. මාලිනුදි මමයි දුන් ජැටියට යනව අපේ බැං ගෙනෙන්න. ජැටියට යන ගමන් අපි වැළිග්‍රාම එක යවන්නමි.”

පියා සමහ උයන් දෙරවුව තෙක් පයින් ගමන් කළ අරචින්ද ආපසු ඇවිත් සාලයට ඇතුළ වී ය.

“තාත්තා ගියා ද?” යි නාලිකා කබලාන ඇසුවා ය.

අරචින්ද උත්තර නුදුන්නේ ය. තම පියා නික්ම ගියේ ආලින්දයෙහි උන් සියල්ලන්ටම ආචාර කිරීමෙනි. නාලිකා සාලයෙන් එම්පියට නොගිය බැවින් ඔහු ඇට ආචාර නොකෙලේ ය. නගරයේ ඉහළ සමාජය නුහුරු ගැමියකු වූ තම පියා සිනාවට ඉලක්ක කරන අදහසින් ද නාලිකා කබලාන තාත්තා ගියාද? යි තමාගෙන් ප්‍රශ්න කෙලේ? ඇ ඔහු නික්ම යනු නුදුවූ නමුදු දනියි. ඔහු සාලයට ගොස් නාලිකා කබලානට තුති පුද යා යුතු වී ය. ගැමියකු වූ ඔහු එස් කිරීම, තම සතු යුතුකමක් බව නොදුනියි. ඔහු දන්නේ ඔහු ඇසුරු කරන ගැමි සමාජයේ තොද සිරින් මිස නගරයේ ඉහළ සමාජයේ තොද සිරින් නොවේ. ගම්වලට ගොස් ගැමි සිරින් කඩ කරන ඉහළ සමාජයේ ගැහැනු සිනාවට හාජන නොවෙනි. හැඳි ගැරුප්පූ භාවිතා කරන්නන් සමහ කුමට මේසයට වාඩී වන ගැමියා හැඳි ගැරුප්පූ හරඹය කරන්ට වැයම් කරයි.

අරචින්දගේ සිතට මේ සිත්විලි නැගේ නාලිකා කබලාන “තාත්තා ගියා ද?” යි ඇසු නිසාම නොවේ. තමා තොළඹ නැවත් උගන්නා කාලයෙහි නගරයේ සමහර ස්ථීන් ඇතැමි විට දැක්ගත ද ඇතැමි විට නොදුන ද තමා සිනාවට ඉලක්ක කළ සැටි-සිඩ් වූ බැවිනි. තමා ගැමියෙක්ය යන දැනුම නියා උපදින දින හැඟී-මෙන් ඔහු එකල තිදහස් නොවේ ය. ඒ හැඟීම ඔහු කෙරෙන් දුරුවුයේ එංගලන්තයේ වාසය කළ අවධියෙනි ය.

නාලිකා කබලාන අනුන්ගේ සින් රිද්ලීමෙන් සන්තෝෂ වන අභංකාර ගැහැනියක් යයි අරචින්ද කළේපනා කෙලේ ය. එහෙයින් ඇගේ සිත රිද්ලීමට අවස්ථාවක් ලැබුණෙන් එයින් ප්‍රයෝගන නොගතයුත්තේ කුමක් නියා ද?

“දැන් ලංකාවේ ගැනු ඉස්සර වගය එංගලන්තට යන්නේ නූ මෙව ද?” යි නාලිකා ඇසුවා ය.

“නොයන එක තුවන්ව පුරුදි” අරචින්ද කි ය.

“තුවන්ව පුරුදි”

“එව; දැන් ලේඛන් තුවන පිරිමි නැති පිට රට ගැනු හතුලිස් දහක් පමණ ඉන්නාවා.”

“පිරිමින් නැති ගැනුය කියන්නේ කාටදී?” දි තිලා ඇසුවා ය

“මොකටද අරවින්ද හංග හංග කතා කරන්නේ? දැන් අලු පන්නෙට හැඳෙන ගැනු ඒවා ඔක්කාම දන්නාවා” දි කියමින් මාලින් තරුණ කතුන් දෙස බලා සිනාසුණෝ ය.

“අරවින්ද පිරිමින් නැති ගැනුන්ය කිවේ ගැහිකාවන්ට.”

මාලින්ගේ මව කර බාගනු දුටු අරවින්ද, යටි සිතින්, සන්නෝ විය.

“ගැහිකාවන් හතුලිස් දහක් ඉන්නාවා” දි වමරි විස්මයෙන් තෙපලා ය.

“හතුලිස් දහම ගැහිකාවන් නොවී. පුහක් දෙනොකුට රස්සා වික් නැහැ. ඔපුන්ගෙන් වැඩි දෙනා යුද්ධ කාලේ පිටරින් එංගලන්තේට ආපු ගැනු. සමහරු හෝටල්වල රක්සාව කරනව්.”

“ගැනුන්ගේ වගතුග කවී බෙඩින් කියා සන්නෝ එම්ම උණු කාලේ පහු ගියා” දි මාලින් කි ය.

“එ එංගලන්තේ—මෙස් නොවී” දි කියමින් තිලා සිනාසුණාය.

“මෙස් නම් ගැනුන්ගේ වගතුග තාම කියන්නේ කවියෙන් මයි. කසාද බදින කොට සුබ පෙන් පතන්නේ කවියෙන්. තරු-කියකට ලියුමක් යවන්නෙන් කවියෙන්” දි වමරි කිවා ය.

තාලිකා නැහි අලන් අමුත්තන් කිහිප දෙනකු පිළිගැනීමට ආලින්දය දෙස බැඳුවා ය.

“අපි ජැටියට යන්නත් එක්ක කලින් එන්නයි හිටියේ” කියමින් මදිරා දෙමාලයිංහ නොනා සාලයට ඇතුළුවා ය.

“මාලින් ලංකාවෙන් යද්දිට වඩා ටිකක් උස ගිහිල්ලා තියෙනව” දි කියමින් ඇ මාලින් දික් කළ අත තර කොට අල්ලා ගත්තා ය. රත් අලන් ගාන ලද ඇගේ දෙනොලේ විවරය අතරින් මුතුවන් දන් පෙනිණ. කන්පති අලංකාර කරන දියමන්ති අරුංගල් දකු දිලිණ.

“මම අරවින්ද විභාරණෝනා” දි කියමින් ඔහු තම යහුවා මදිරට හඳුන්වා දැන්නේ ය.

මාලින්, මල්ලිකා දෙමාලයිංහට ආවාර කෙලේ ඇගේ අභ්‍යන්තරිකාලිනි. එංගලන්තයට යද්දි කුඩා දුරියකු සේ උන් මල්ලිකා දන් පුන් පියුමුරු සහිත ලය ද සිනා රැඳි පැසුණු දෙනොලද බැබලඹ ගොපල් ද ඇති පුන්දර තරු-කියකි.

“ගැනුන්ගේ වගතුග කවී බෙඩින් කිවී කාලේ පහු ගියා” යයි මාලින් අයියා කියනවා. අපි කිවිවා එංගලන්තේ මිස්ස් මෙස්

නොවිය කියා. මලි කියන්න, මගේ කිම හරිද වැරදි ද?" යි වමරි ඇසුවා ය.

“හරි!”

“කොහොම ද හරි වෙන්නේ? මල්ලිකාටත් එහෙනම් කවි-යෙන් ලියු ආදර හසුන් ලැබෙන්ට ඇති!”

“ඡුවියට එන්ට බැරි උණේ මන්ද” යි නාලිකා කබලාන මදිරා දෙමාලයිංහ නොනාගෙන් ඇසුවා ය.

“මහත්තය ගෙදර ආවේ ප්‍රමාද වෙලා; තැති නම මටත් මල්ලිකාටත් කල් ඇතිව එන්න තිවුණා.”

“මට හොඳ කතාවක් මතක් උණා” යි අරචින්ද කිය. “එක ඇන්ටන් වැකෝප් නමැති රුයියන් ලේඛකයාගේ නාවකයක එන ප්‍රවිතක්. අපි එ නාවකය එංගලන්තේදී දැක්කා; මාලින්ට මතක ද?

“වැකෝප්ගේ එකාංක නාවකය ද?”

“මට.”

“කියන්න—කියන්න; එක මේ නොනාමහත්තැනුන් අහන්න මිනු කතාවක්.”

“මැද පන්තියේ තරමක් පොහොසත් මිනිහෙක් උණ්නා” යි අරචින්ද කරාව කියන්ට පටන් ගත්තේ ය. “එයාගේ නොනා එයාට බොහොම ආදරයි. හදියියේ මහත්තයා මැරුණා. නොනා කොපමණ කණ්ඩාවූ උණාද කිවුවෙන් කාමරෙන් එලියට බහින්න තැතිව කළේ ඇදුගෙන උණ්නා. මැරුණා මහත්තයට ජය දුන් මිනිහෙක් මරණ ගැන දැනගෙන ආවා ජය අයකර ගන්න. වැඩකාරයා කිවුවා ‘මහත්තය මැරුණාට කණ්ඩාවූවෙන් නොනා කට ඇදුගෙන කාමරෙන් එලියට බහින්න තැහැ. කවුරුවත් එක්ක කතා කරන්නෙන් තැහැ කියා.’”

“ආ එහෙම ද?” යි අයලින් ජයතිලියා තිස සලා සරදුම් කරා. “කමක් තැහැ. නොනාට ගිහින් කියාපන් මැරුණු මහත්තයාට ජය දුන් මහත්තයෙක් ඇවිල්ලා ඉන්නවාය කියා.”

“අපරායි! මට බැහැ” යි වැඩකාරයා කිවුවා.

“බොට බැහැ, නොවා? බොට මම බැරි කරනවා” යි කියලින් ජය තිලියා තරුණන කරා.

වැඩකාරයා කාමරෙට ගොඹින් බියන් ගැහෙමින් ආ පහු ඇවිත් මෙහෙම කිවුව; ‘මහත්තයා මැරිලා ප්‍රමාන දෙකක් ගියේ තැහැ; තාම කාමරෙන් එලියට බැස්සේ තැහැ; කවුරුවත් එක්ක කතා කරන්නෙන් තැහැ; ගොඹිල්ලා වෙනින් ද්‍රව්‍යක එන්න ය.’

“මහත්තයා මැරුණාට තාම කණුගාටු වෙනවා। ස්ථා හරිය අපි දැනවා.. ගොඩින් කියාපන් ණය මුදල් ගෙවන කු මෙතනින් මම යන්නාම නැත කියා.”

භූයතිමියා හරිබරි ගැසී වායිවෙලා කකුල් දෙකක් දිග ආ ගන්නවා.

වැඩකාරයා යලින් කාමරේට ගොඩින් ඇවින් කියනවා “නොනා කියනවා කරුණාකරලා වෙනින් ද්‍රව්‍යක එන්නා කවුරුවන් එක්ක දැන් කතා කරන්නේ නැත කියා.”

“කොහොත්ම යන්නේ නැහැ; ගිහින් කියාපන් අද මම මෙතන නාවතිනවා මිසක් යන්නේම නැත කියා!”

කළ ඇදගත් නොනා, බැරි තැන කාමරේන් එලියට එනඟා භූයතිමියා ඉතා ඕනෑම මිනැකම් නොනා දිහාට බලනවා. නොනා උසස්සයයි.

‘මහත්තයා මැරුණාට කළ ඇදගෙන ගෙයින් එලියට බහින්නේ නැතිව කණුගාටු වෙනවා. එකට මොකද මුණේ පුයර දමන්න නම් මතක නැති කරලා නැහැ!’’දි කියමින් බු මුහුණට ඇගිල්ල දික් කරනවා.

නොනා තරහවෙලා ‘නොබිනා කතා කියන්න එපා’ කියනවා

“නොබිනා කතා නොවී; ඇත්තේ කතා!”දි භූය හිමියා උත්තර දෙනවා.

“අපට සරදම් කරන අදහසින් මේ කියන්නේ දිනින් ගොනා ගන් බොරු කතාවක්”දි කියමින් වමරි සිනාසුණා ය.

“මම කියන්නේ මම දැක්ක නාටකයක විත්තියක්. මම එක ඉක්මනට ඉවර කරන්නම්. නොනායි මහත්තයයි දිගින් දිගි බහින් බිජ් වෙනවා. භූයකාරයා මහා අමාරු කාරයෙක්. නොනා ගේ තරහත් විකින් වික අඩු වෙනවා; කට කොනට සිනාත් තැනි නවා. භූයකාරයාත් කතා කර කර විකින් වික නොනාට ප වෙනවා; ඇහෙත් හැපෙනවා. භූයකාරයා මෙහෙම කියනවා ‘මුකුජ සිනා, නිල්වන් ඇයේ, රතු තොල්, නැලැවිල්ලේ කරන කතා කෙදිරිය, හෙළන සුසුම්, හදපාන, පට දුහුල් ආදියට රවටෙන මිනිහෙක් නොවී මම. මම ගැනු දහතුන් දෙනෙක් විවාහ කරගෙ මිනිහෙක්! එගොල්ලන්ගෙන් හත් දෙනෙක් මම හැර දමා වෙන මිනිසුන් එක්ක ගිය. අනින් හදෙනාම මට එපාවෙලා මම තැර දැමා.”

අරවින්දා, සිනා හඩු තිසා තමා කි කතාවත්, ඒ අනුව පෑ අ දහරත් නැවුස්වී ය.

“නාටකය අවසාන උණේ කාභෝම ද?”දි තීලා ඇසුවා

“මම ලුමයින්ට නොව මම්වා හාරා පාරා බලන්න සිතතන්නේ” සි වැලිවල තෝනා කිවා ය.

“නාටකය අවසාන වන්නේ තෝනාත් ගෙය හිමියාත් කසාද බඳීමෙන්!”

“ඇය නාටකය අවුරුදු ගණනකට ඉස්සර විසියැමිසි එක් නාටක මණ්ඩපයෙහි පෙන්තුවා වශේ මට මතකයි. මමන් බලන්න ගියා. රේ. සි. ඩී. විජේසිංහ තමා ඒක් ගෙය හිමියාට ආවේ!” සි සරලා කිවා ය.

“ගැනුන්ගේ වගකුග දැන් කවියෙන් කියන්නේ නැහැ යි යන කිමට ඔය නාටකය නිදර්ශනයක් වෙන්නේ කොහොම ද?” සි වමරි ඇසුවා ය.

මාලින් තම යාචාව වෙනුවෙන් පිළිතුරු දැන්නේ ය.

“නිදර්ශනයක් නොවෙන්නම්. කවියෙන් කියන ඒවාට රවි-වෙන්නෙක් තොටි යයි ගෙයහිමියා කිවාවා. ඉතින් අර තෝනා කුමති උණෙන් ඒ මහත්තායාටයි!”

සුවද විහිදෙන කානේෂන් මල් බලන් සහිත ලැකර සායමින් ඔහ තැගන ලද මේසය වටා රු කැමට දෙලෙළාස් දෙලනෙක් වාසි වූ හ. පුරුෂ පිහින් සිස් කළ වහුම මාලින් හා අරවින්ද බත් හා එලවුම ද මාර්ද ගෙන්වාගෙන කන්ට වූ හ. ඔවුන් අනායන් අනුගමනය කරමින් මස් පිහන් හා මාල පිහන් නොකැම, නාලිකාගේන් සවිමන් කබලාන ගේත් සන්නේෂයට හේතු තොටි ය.

“එංගලන්තේදී බත් කැවේ ඉතාම කළාතුරකින්” සි මාලින් කිවා ය. “අපි දෙන්නා අද බත් කන්නේ වැද්දන් කන්නා වාගේ.”

මාලින් හා අරවින්ද, වැඩිකාරයන් අතින් ආ වැංචන දිසි හා මාල දිසි ද හිස් කළයේ ය.

“තොකිවුවත් මම දෙන්නා වැද්දන් වගේ තමයි අද කන්නේ” කියමින් වැලිවල තෝනා තොදටම සිනායුණා ය.

“අපි මහන්සි ගන්නේ වැද්දන් වගේම කන්නයි” අරවින්ද කි ය.

ඔවුන් දෙන්නා වැද්දන් වන්ට තැන්නීම යෝල්ලමක් කොට සැලකු කාන්තාවේ සිනායුණා ය. ඔවුන් වැදි වෙස් ගනු බලා සිටි කබලානගේ සිතට තැගුණෙක් බියකි. මොපුන් වික කළකින් විස්ලව වාදින්ට පෙරලි තොකරනි දී කිව හැකි ද? හැම දෙනා ම කරන දේ කිරීමන් ඔවුන්ට සන්නේෂ විය තො හැකි ය. නීතියට රිතියට හා සමාර සිරිතට ගරුකරන්නා තම ඔවුනු හාමන් වුවන් ලෙස මෙස් බත් ගිල දුම්මට බිය වෙති; ලත්තා වෙති.

මොවුන් විෂ්ලවවාදීන් වන්නේ එංගලන්තයෙහිදී ලැබූ උගැනු මත් ඇසු දුටු දේත් නිසා තොවේ ය සි සිතීමට තරම් සාධාරණ බුද්ධියක් කබලානට නැති ය. එංගලන්තයෙහි දී ඔවුන් ලැබුණු අදිනව සිතන්ට අනුබල දෙන උගැන්මකි. අදිනව සිතා නිර්ගයා ඒ සිතුම් කීමට එංගලන්තයේ වටාපිටාව ඔවුන්ට අනුබල දුන්නේ ය වෙනස් තොවන අතිතයක් එංගලන්තයේ ජනයාට නැති ය. එහි විද්‍යා කලා ශිල්ප හා සිරිත් විරිත් සතියෙන් මසින් දෙමසින් තුළ භාර මසින් වෙනස් වෙයි.

“මේ ලමයින්ට බත් කන්න ආසා ඇති තොවැ. තව බෙගන්න” සි වැළිවා තොශනා කීවා ය.

“බත් කන්ට අමි මේ පටන් ගත්තා විතරයි!”

“එමහනම් තව භුහාක් කන්ටයි හිතාගෙන ඉන්නේ!” සි දෙමාලයිංහ තොශනා කීවාය.

“නැතුව-”

“අපිට තම දුන් බත් ඕනෑ නෑ” සි කියමින් නාලිකා කබලාන පිහියන් උඩු අතට හැරවූ ගැරුප්පුවන් පිහානෙහි තැබුවා ය.

“අම්මා යට බත් තොකන එක භාදි අනවැ!” සි මාලිනා තමා ලග පුවුවෙහි උන් මල්ලිකාට පමණක් ඇයෙන සේ කිවේ ය. “බත් කකා නිකම් ඉන්න කොට භුහක් මහත් වෙනවා!”

මල්ලිකා සිනාසුණා ය.

“ගැනු මහත් වෙනවට මාලින් කැමති නැති හැඩයි!”

“කැමති නැහැ” සි කියමින් මාලින්, මල්ලිකාගේ මුහුණු උඩුකයන් දෙස බැලී ය. “මල්ලිකා මහත නැහැ. මහත ගැනුන්ට මම විකක් බයයි!”

“අම්මා කියන්නේ මම කොටටු වැඩියි කියා.”

“නැහැ”

“බත් කුවාම මහත් වෙනවා තම සිංහල මිනිසුන් තරඟා මිනිසුන් වෙන්න එපා ය.”

“අමි දෙන්නා අද කන්නා වාගේ කුවාත් ඔක්කොම තරඟා වෙවි. සිංහල මිනිසුන්ගෙන් සියේට පත්‍රකට බඩ පිරෙන්න බත් වත් ලැබෙන්නේ නැහැ.”

මාලින් සහ අරචින්ද බත් කුම නැවැත්වුයේ පුධිල අතිත් ගැවැඩිකාරයා මදිරා දෙමාලයිංහ තොශනාට ලංඩු පසු ය.

“අඳුරු පරණ පෝඩි කාර එක විශ්වාසා අප්‍රති කාර එකක් අද ගන්න පූජාවන් ද?”

නැල්සන් හෝටලයේ රිය ගතකළ විහාරජේනා, උදේ තේ බිමට වාචී වූ වහාම ඇසුවේ මේ ප්‍රශ්නය ය.

මිනිසුන් පමණක් තොට නගරය ද නින්දෙන් අවධි වුවකු මෙන් රියෙහි පැවති නිසන්සලය දුරු කෙලෙ ය. දුම්රිය සේෂා-වත් මොටෝ රථවල සේෂාවත් ඇසෙයි. කන්තොරු බලා යන ලිපිකාරයන් පා නාභා තබන හඩ ඇසෙන්නේ ගමන් ගත් සේනාවක් එක වර පා තබන විට නාගන හඩක් ලෙසිනි. බිත්තර බෙකන් බැඳෙන හඩට කන් දුන් විකුමනායක තුළ මරමින් එහි සුවද ඇසුවේ ය.

“අප්‍රති කාර එකක් ගන්න එක හොඳයි. අප්‍රති කාර එකකට අද මුදල් ගෙවන්න පූජාවනි. නමුත් ඒකෙන් අද අපට යන්ට බැඳෙන්නේ නැහු” යි විකුමනායක කිවේ ය.

“අදම ගමට යන්ට බැරි නම් මොකට ද කාර එකකට සල්ලි ගෙවන්නේ?”

“අපට මෙහෙම කරන්න පූජාවනි. සල්ලි ගෙවා උන්ට අපි කියනව දේශීයායට කාර එක එවන්නය කියා.” විකක් පාවිච්චි කරපු අප්‍රති කාර එකක් ඉල්ලා ගෙන අපි ගමට යමු. අප්‍රති කාර එක එවුවාම පරණ කාර එක ආපසු අරින්න පූජාවනි.”

“ඒකට උන් කුමතිවේ ය?”

“උන් කුමති වේවි. මොකක් ද ගන්න කාර එක?”

“මිල වැඩි උණන් හොඳ වාං කාර එකක් ගන්න මිනැ.”

මුදලාලි හිතා හිටියේ ගෙයක් තරම ලොකු සැලුන් රථයක් ගන්ටයි. මානයෙන් පිමුඛු බද ඇති ඒ ලොකු කාරවලට පුතා කුමැති තොටි ය. ඔහු යෝජනා කෙලෙ හොඳ වාං ඉංග්‍රීසි කාර එකකි.

“ලොකු සැලුන් කාර එකක් ගන්න දෙස්තර මහත්තයා එප්ප කිවිව ද” යි විකුමනායක ප්‍රශ්න කෙලෙ ය.

“මෙවි” යි කියමින් මුදලාලි තේ කෝජ්ජය අතට ගත්තේ ය.

“මුදලාලි බිත්තරෙන් බෙකන් කැල්ලන් කන්නේ නැද්ද?”

“නැහැ”.

“ඒවටත් මුන්ට සල්ලි ගෙවන්න ඕනෑ” දේ කියමින් විකුමනා ක ඩින්තරයත් බෙකන් කැල්ලන් තමාගේ පනෙහි දමාගත්තේ ය.

“මම රෝයේ පිටත් මෙන්න ඉස්සර දෙස්තර මහත්තයාලගේ ඇහුව. එයා කුමෙනි හොඳ ඉංග්‍රීසි කාර එකකට. ඇමරික්‍ය සැලුන් කාරවලට එයා කුමෙනි නැහැ.”

අරචින්ද උමද් දහයට පමණ නැල්සන් හෝටලයට ආවේදු ‘සන්වීම්’ රථයක් ගැනීමට විකුමනායකන් පියාත් කරගත් තීරණය ඔහු අනුමත ගෙලේ ය. රථයට මූදල් ගෙවු ඔවුන්ට ඒ වර්ගයේ අනික් රථයක් ගමට යනු පිළිස ලැබුණේ ය.

“අපුන් කාර එක සහියකින් දෙණියායට එවනව” දේ සුදු පොරාභාදු වේ ය.

“කබලාන මහත්තයලයේ ගෙදරට ගොහින් කියලා යමු ද?” දේ රථයට නැඟුණු මුදලාලි ඇසුවේ ය.

පියා ඒයේජනාව කෙලෙළුකුමක් නිසාදු දේ අරචින්දට නොවැරි- තින්. වමරිගත් සින තමා කෙරෙහි ඇදේදීමේ අදහසින් පියා ඒ යෝජනාව කෙලෙළුදු දේ ඔහු සැක කෙලෙළු ය. ධිනාවතකු ද ලෙංකි- කතු ද වන කබලානගේ දුව හා තමා ද විවාහ වනු දැකිමට පිය ආසා කරනාත් එය පුදුමයට කාරණයක් ද? මේ වර අනෝමා මැදුරට තොයා යුතුයයේ අරචින්ද තීරණය කෙලෙළු ය. අපුන් රියෙන් මේ අවස්ථාවහි එහි ගිය හොත් තාලිකා කබලාන මෙහෙ සිතින්නේ නැතැයි කිව ගැකි ද? ‘මුදලාලි ප්‍රතාන් එකක ආධික ආවේදු අපුන් ‘සන්වීම්’ කාර එක අපට පෙන්නලා යන්න! ’ ලං කාලයේ තගරයේ නැවති උගත් අවධියෙහි අරචින්ද තම්ගේ ගැමී කම සිහි කාට සිතින් වෛද්‍යා වින්දුකි.

“නැහැ! අපි කෙළින්ම දෙණියාය බලා පිටත් වෙමු” දේ අරචින්ද ක්‍රි ය.

කබල් ගෝජි රථයහි ඇන්තිම නහන ගෝසාවත් බදින් නැගෙන කබල් බෙලෙක් හඩන් අසමින්, මුඩ කයම සොලවන ගැඹු සිම ඉවසමින් මෙනෙක් කල් ගමන් බිමන් ගිය විහාරණේන මුදලාලි මේ වර අපුන් රථයන් ගමන් කෙලෙළු අපමණ සන්නේෂයෙන් අපුන් රථයේ මුදු පුමුදු ගමන නිසා මුදලාලිගේ සිත ද කය ද නැඹු වේයි. හොඳ අපුන් රථයකින් ගමන් කිරීමන් මෙතරම් සැං සිල්ලක් හා පුව පහසුවක් ලැබෙනියි විහාරණේන මීට පෙර නොකිය වේ ය. කබල් රථයන් දුර ගමනක් ගිය විට ඔහු රථයෙහි බැස්සේ අවුලුවූ එස ද ඇවිපුණු කෙසරය ද ඇතිව ය. ර

අැන්තිම නැඟ ගෝසාවන් රිය බඳින් නැගුණු දත් හිරිවටවන කබල් බෙලක් හඩන් ඉවසීමේ ප්‍රතිඵලයකියේ මූදලාලි කිසි විටක නොසිතුවේ ය.

“දෙයේතර මහත්තයා දැන් ඉතින් කොළඹ පදිංචි වෙන්ට සිනැ නෙව ද?” දි විකුමනායක ඇසුවේ ය.

“ඖව්.”

“එහෙනම් කොළඹින් ගෙයක් ගන්ට සිනැ නෙව?”

“වික කලක් මට ගෝල්පේස් හෝටලේ නවතින්න පුළුවනි.”

“මොකට ද හෝටලවල නවතින්නේ” දි මූදලාලි කි ය. “අපි කොළඹින් ගෙයක් ගන්නවා; විකුමනායක උන්නැහේ සෞයන්න භාඛ ගෙයක්. විකත් වැඩි උණත් කමක් නැහැ.”

“වැඩිය තොදී මේ ද්‍රවස්වල ගෙවල් ගන්න බැහැ.”

“කියක් උණත් කමක් නැහැ.”

ගෝල්පේස් භෝටලයේ වික ද්‍රවසක් නැවතිමට අරවින්ද කළ යෝජනාව ගැන පියා සිතුවේ සංවේගයෙනි.

වැළ නොකඩා කොළඹ බලා දිවෙන රජ පසු කරමින් වේගයෙන් පැමැදිනා රජය මොරටුව පසු කෙලේ ය. පදුරුවලින් සෙවණ වුණු ඉවුරු ආති, වක් වු තැන් බෙහුල නදියෙහි පාලම අසල වන මාල කොටු, දිය කද රදවතු පිහිස තදිය හරහ, තනන ලද පවුරක් වැන්න. අවිතවන් කැකුරෙන ජලය, කළු පාට මඩ වගුරක් මෙන් උකු ය. ඉවුරු ඔදුන්නේ ගොඩිගසන ලද ද්‍රවද්‍රවුවලින් නහින පල් යද ඇද ගෙන සුළග ගැමී ය.

මොරටුව දුටු අරවින්දට තමා කොළඹ නැවති උගත් අවධිය සිහි වේ ය. ඔහු ඒ කාලය තුළ යහළවන් සමඟ මොරටුවට කිහිප වතාවක් පැමිණියේ ය. ද්‍රවසක ඔහු හවස්වරුවේ යහළවකු සමග ඇවින් මොරටුවට දුම්රිය පෘළේන් බැස්සේ ය. දුම්රිය පෘළේන් එලියට ගොස් අතුරු පාශරහි ගමන් කළ අරවින්ද මහත් කොට හඩ නහා උගුර පැදුවේ ය. ඔහුන් ඉදිරියෙහි ගමන් ක්ළ තරුණ කාන්තාවක්, වෙදනාවන් තවතු ලැබූ මුහුණක් දක්වමින් අරවින්ද දෙය පිළිකුල් බැල්මක් හෙතුවා ය.

අරවින්දගේ මුහුණ විළියෙන් ගැකිලිණ. යුරෝපියන් අනුකරණය කිරීම එකල මහත් කොට යැලකු අරවින්ද තමා උගුර පැදිමෙන් කෙලේ වල්කමක් ය දි සිතුවේ ය. විනිත කාන්තාවක වු ඇගෙන් පාඩමක් උගත සුතු ය දි සිතු ඔහු කර බාගෙන ගමන් කෙලේ, මින් මතු ඒ පුරුදේ මැඩිමට කරගත් අධිෂ්ඨායනයෙනි.

පාලමින් එගාඩ වූණු රිය වංශවච ලභාවත්ම පාර අයින් උන් එලදෙනක් පාර මැදට පැන්නා ය. රියකරු වහාම රිය තරු බිරෝධ් තද කෙලේ ය. රියෙහි උන් තිදෙනාම ගැස්සී උඩ ගෙයලින් අසුන්වල වැට්මෙන් තුවාල නොවී බෙරුණේ අත්වල හසුවූණු දේ තරකාට අල්ල ගැනීමෙනි.

“යන්තම බෙරුණා!” යි විකුමනායක කී ය.

“හයියන් එලවන්න එපා” යි විහාරජේන කී ය. “හයියන් අපට රවත්න ඉස්සෙල්ලා දෙණියායට යන්න බැහැ.”

එගාඩලයන් සිට පානදුරය වන තෙක් පාර දෙපැත්තෙහි පෙල්, දේල්, මකාස්, සුරිය, වල්බෙලි, දෙඹ, කදුරු ආදි ගස් ද ගස් යට වැටුණු වල් පදුරු ද ඇති හිස් බිම් දුටු අරවින්දට සිහිවූ මූකලානක් මැදින් වැටුණු පාරකි. දකුණු පැන්තෙහි අහස හැක්ෂිතිරය ද පෙල් රුපේපා අනරින් පෙනෙන්නේ මුහුදෙහි දිය කාලයිනි. පාර දෙපැත්තෙහි ගෙවුයන් වටා බැඳ ඇතැම් පැලුණ වැට්වල ඉතිහාසය කීමට මෙන් නැගී සිටි ලොකු ගස්, පාර දෙපැත්තේ සෙවණ කරයි. පානදුරයට පිවිසි අරවින්ද දුටුවේ පෙර තුදුවූ විරෝධාකු ගෙවල් ඇති දියුණු වූ නගරයකි.

පානදුරය අරවින්ද එතරම දුකා පුරුදු නගරයක් නොවී ය විහාරජේන මුදලාලිට නම් එය දෙණියාය මෙන් පුරුදු රටකි.

පාලම් හතරත් ගහන් මුව දෙර වූ සුදුවැලි තලාත් කලපුවිනිසා කළිතර ඉතා දැකුම්කළ නගරයක් වෙයි. පාලම කෙළවා පාර අයින් පිහිටි බෝ ගසන් බෝ මථවත්, විහාරස්ථානයන් වැන්නා. විහාරජේනගේ රියැදුරා ද රථය ත්‍රවත්වා යත් දහුණින් කැටයට දමා බෝ ගසට වැන්දේ ය.

ඡරලෝසු කණුව ද මිලන්දියන්ගේ කාලයේ තනන ගෙවල් ද කඩ විදියෙහි අසුන්දරත්වය මධ්‍යමින් බැබලෙන ස්මාරකයක් වැන්නයි අරවින්ද සිතුවේ ය. බෙරුවල පහන් කණුවිනු මුහුදු විතුර බිමට දික් කළ, වක් වූ නොවක් වැනි බිම කඩක් පුළුණින් ලෙලෙන මුදුන් ඇති රෝල්ගසුන් ආදි යුගයෙහි පෙළාවා උදුරය තුළ වූ මහා කම්පනායන් සිති කරවනා ගල්කුළන් මුදු තීරයෙහි තමා දුටු සුන්දර දැකුම්වලින් එකක් ය යි අරවින්ද කළුපා කෙලේ ය.

පෙළුගයින් ගෙවණ වූණු ඉවුරු ඇති බෙමිතාට ගහ ගෝජ් වක් නොනායා සෙමින් පාලම යටින් ඇඟේ. ඒ දිය කද ඒ අයිතාහි වූ පෙල් රුපේපා සහිත බිමිනිරයටන් මුවදෙර හැඳුපතක් සේ තැංගාවූ පදුරු සහිත වැළි කන්දුවන් අනරින් යොමුදට වැට් කරදිය රු මධ්‍යමින් වටාපතක් සේ වියිරෙයි.

“අදුන්ගම වැඩිය අදුන් වෙලා නෑ”යි වටහා බලන්ව වූ අරවින්ද කි ය.

“යුද්ධයේ හින්දී කොළඹ විකක් වෙනස් උණා. නගරවලට වඩා වෙනස් උණේ සමහර යම්”යි විකුමනායක කි ය. “කටුකුරුන්ද පැන්ත ඩුජාක් වෙනස් උණා. ඕක්කාටම වඩා වෙනස් උණේ කොග්ගල තමා.”

“දැන් අපි යන්නේ කොග්ගල පහුකරගෙන ද?”

“ඔව්. නාන්නට මාතරට යන්න ඕනෑ නීසා අද අපි දෙකී-යායට යන්නේ මාතරින් තැරිලා. අපට කොග්ගල බලන්වැකි.”

“දෙකීයායන් වෙනස් වෙලා ද?”

“ඔව්, විකක් වෙනස් වෙලා. දැන් පැල්මඩිල්ලේ ඉදල කාර වලින් කෙළින්ම දෙකීයායට එන්න පාරක් තියෙනවා.”

“අපේ ගේන් වෙනස් වෙලා”යි කියමින් මුදලාලි සිනාසුණේ ය.

“ගේ කඩාලා හැදෙවුවා ද?”යි අරවින්ද ඇපුවේ ය.

“ඡ්‍රී—සම්පූර්ණයෙන් කැඩුවෙන් තැහැ. බාගයක් විතර කඩාලා හැදෙවුවා.”

ංඡමුර දෙපැන්තහි වූ කඩාල් කිරල ගස්, පොල්ලෙලි කොටු හා ගහ පලින් පළ වූ ඔරු ද අරවින්ද එතරම් දැක පුරුදු දේ නොවී ය.

මොරටුව පසු කළ තැන් සිට විහාරගහ්නාගේ මොටෝරටය පසු කොට කොළඹට හෝ මාතරට හෝ ගමන් කරන මොටෝරියවල ගණන තබෙනින් අඩු වි ය. එහෙන් ඔවුන්ට හමුවන බක්කි කරන්න, බරකරන්න ආදිය ගණනින් වැඩි වෙයි.

කොස්ගොඩ සිට අම්බලන්ගොඩ තෙක් වන මහා පාර දෙපැන්තහි ලේකු කුඩා ගල් කුඩා යහිත කුදා ගැට බෙහුල වුයේ කෙසේ ද යන පැනය අරවින්දගේ සිතට තැංගේ ය. බලපිටියේ උසාවිය අසලදී මහා පාරට තුළුරින් නැගුණු පවුරක් සය පිහිටි ගල්කුඩ වනාසි අවුරුදු මක්වේ ගණනකට පෙර මුහුදු පෙළුල ඉස්සි. පිපිරිමන් සිදුවුණු මහා විපරයායක ප්‍රතිඵලයක් ද? අපි වැඩි යුල. මහා විනාය කරනුකූලයන් බව ඒ ගල් වැටිය නීයැකට පළුකරයි. අවුරුදු දස දැන් ගණනක සිට වැඩි දිය වැටි බැඳීමන් ඒ ගල් වැටියෙහි ගෙරි ගිය තැන් රැලි පාලම් සය පෙනෙනායි. වැඩි දියෙන් තෙම්මන් වන පිම්බීමන් අවුවට කර වීමන් වන හැකිලුමන් කියන ලේකු කුඩා පිපුරුම් පිටර ඒ ගල් වැටිය ප්‍රාන්ක පළ දක්ක හැකි ය.

ගල් වැටි, පොල් රුප්පා, දදල් ගස්, දදඟ ගස්, එරමුදු ගස් හා සූරිය ගස් හා ලේකු කුඩා ගෙවල් ද දෙපැන්තහි ඇඩ් පාරින් සෙමින්

දිවෙන රථය, එක් පැත්තකින් මූහුද ද අනික් පැත්තෙන් දිය පිටු අගල් ද අගල් අතර පු බේමින් තැහුණු ගෙධී නැති පොල් හෝ ඇති පාරකට පිවිසියේ ය. රියකරු හදිසියේ බෙරක් දමා තැවුරු රියෙන් උන් තිදෙනාම ගැස්සි අපුන්වලින් විසි ව්‍යහ.

පාරත් අභයන් වසා පැතිරි දුඩී දුම් පටලයක්, රථයේ හෝ තවත්විතු පිළිස හදිසියේ තැහුණු ප්‍රවුරක් සේ පාර හරහ සිටියේ, තැහුය කාගෙන ගිය ගඳක් දුනුණු අරවින්ද 'මේ මිදුමක් කොයින් සිය විස්මයෙන් ඇපුමවි ය.

“හුණු කොටුවලින් එන දුම” දි රියකරු කි ය. •

“හෝ! මේ හික්කඩුව” දි අරවින්ද කි ය. “මට දුනුම් මොලෝන්.”

“තව හැකුජ්මක් විතර ගියාම එන්ගේ හික්කඩුව.”

හවස තුනට පමණ ඔවුහු ගාල්ලට ලාභ ව්‍යහ. එක් පැත්තකින් මිලන්ද ප්‍රවුරෙනුන් අනික් පැත්තෙන් රුමස්සල කදු ගැටයෙනු සෙවණ වුණු ගාලු වරාය ඉතා දැකුම්කාලු කරදිය කඩිකි. මේ කරදි කඩිකි පුන්දරන්වය වැඩි වන්නේ කොළඹ වරායෙහි මෙන් තැබූ යාතා, පුලහ නොවන බැවිනියි අරවින්ද සිතුවේ ය.

“කොටුව ඇතුළත් බලා යමු” දි අරවින්ද සිතුවේ ය.

රියකරු අදුන් කොටුව දෙරවුවෙන් ඇතුළව රිය පදමා ගොයේ පරණ කොටුව දෙරවුවෙන් පිට එ ය. ගාලු වරායේ පුන්දරන්වය ගොලපිමව තැහුණු මඩුවක් වැනි මාල කඩිය අසලින් ශිල්මාවේරියේ උන් අරවින්දගේ පමණක් නොව අන්‍යන්ගේ නාස් පුහු හැකිලිණ. මෙතරම පුන්දර වරායක් සහිත ගාලු තාගරයේ කැතකම වඩාත් පෙනෙන්නේ ද වරායට පිටු පා පිළි ගරා වැටුණු ගෙවල පෑල දෙරවල් බලා මේ පාරන් ගමන් කරන්නන්ට ය.

පුන්දර දෙයින් ආදවාදයක් තොලැබිය හැකි තිසා පුටු පා ලැබු කයල විදිනා කකුල් හතුරේ දුවැන්තයන් මෙන් කඩිලිදියෙකි පට්ස කඩිවා මෙන් පිහිටි ලොකු තුඩා ගෙවල් ද වැඩිකිලි ද කයල ගොඩ විල් ද වෙයි. රුමස්සල කන්ද වසාගත් වශනාද්‍යනායක් වැඩි ප්‍රිකාලානාත්මි වන මිල් ගොල පිසාගතා ව්‍යාභයක් රුඟක් පිරිසි තාරනා පිසෙනායෙක් බෙවා හමනා මූහුද පුලහ තොතුවසන්නා මෙන් වරායට පිටුපා පිහිටි මේ අගවල විසෙන්නා, මෙහා පාරිභාගිනා ප්‍රිලි ඇදානා එනා එළඟ ආච්චාස කරනි.

ඡාලු විරාය ඉංජම පුන්දර දිය කඩිය වේ අරවින්දට වැටුණු පාවිචා අභාසදී ය. රියකරු යොමින් රිස පැදුම්වයේ ය.

කරදිය කඩ වටා නැගුණු පවුරක් සේ එක පැත්තකින් රුමස්-පලකන්ද පෙනෙයි. කත්ද විසුගත් මුකලාන. නිල්වන් ගුවන් තලය ගට තැද කොළ පැහැයෙන් බැඩිලතා වනාද්‍යානයක් වැන්න. අනික් පැත්තා විඛා ඇඹුණු බිම කඩ කෙළවරින් නැගුණු පහන් කැඳුව, එක් ටැම ගෝයක් සේ බැබෙලයි. දෙපැත්තෙන් ඇදී වක්ව ගිය මේ දෙනීම කඩ එකිවතු විලකන දිය කඩ, වරායට ඇතුළුවන දෙරවුවක් වැන්න. එ ගෝපුවෙන් එබට යාමු කරන දෙනෙතට හසුවන්නේ ක්ෂිතිපය තෙක් රැතිර විසිරි අහසටත් වඩා දුඩී ගැඹුරු නිල් පැහැයෙන් බැබ-ලෙමින් අනුරුදුන් වන මහා කරදිය කද ය.

අප්‍රත් කොජ්ගල අරවින්ද පෙර තුළටු විරු දැක්මකි. එකි-නොකට ලංච පිහිටි ගෙවල් සූන්ඩුන් කොට, ගස් කොළන් කපා, සම තැලුයක් කරන ලද බිම කඩ කෙළවර වූ තුන පිහිටි කොජ්ගල ඕය පුන්දර දැක්මකි. මුහුදු අහස් නැව්, නැදිය අලංකාර කරන දුවුන්න හාසයන් වැන්න. ඩිරිගල් දේවාලයෙන් ඉතිරිවුණු ගල් කඩ ආවුරුදු කිහිපයක් යකුලෙන් ද පුපුරණ වෙඩිවලින් ද, ලැකු මහා පිඩිවි කියන ලකුණු ඇතන් දහුදු තොසැලි සිටියි. එතැන් සිට කොජ්ගල ඕය පාලම තෙක් පාර දෙපැත්තේ දක්නා ලද්දේ කවුල දෙරවිල් හා වහල් තලයන් ඉහිලි ගිය ගෙවල් දෙපේලියකි.

කොජ්ගල පසු කළ මොටෝරය වැලිගම නගරය පසු කෙලේ දෙවිත්තියක් අතරින් අමාරුවෙන් ඇදෙන ඇතුළු ලෙසිනි. මොටෝරය මාතරින් හැරි දෙකියාය බලා වඩාත් වේගයෙන් ගමන් කෙලේ ය.

වට දේශීන්ම අරචින්දගේ හිය අල්ලා උකරගෙන ඔහු මුහුණ සිරගත්තා ය.

"ඩිය මැදි" දි කියමින් විභාරණ්න මුදලාලි, ගේ ඇඳුනු ගියේ ය.

බවුන් ගෙදරට ලහා වුයේ රු හතට පමණ ය.

තේ වත්තක එක් කෙළවරක වූ කදු ගැටයක් කපා සමතුලු කොට එකි සාදා ලද ඒ ගෙය පෙරට වඩා විභාල ලෙස අරචින්ද පෙනිණු. අප්‍රත් කාමර තුනක් හා මප්‍රේක්ස්වක් ද සැදිමෙන් ගෙවිඟාල කරන ලද්දේ මිට මාසයකට පෙර ය. අරචින්දගේ වැඹන්තෝෂයට හේතු වුයේ විදුලි පහතින් ගෙය එළිය කරනු ලැබේමි.

මිදුලෙහි රස්ව සිටි ගැමියනුත් විස්මයෙන් විද්‍යාගත් දදනීය ඇත්තිව ගේ තුළ සිටි ගැමි ගැහැනුන් හා දරුවනුන් දුටු විභාරණ්න මුදලාලි දෙරවුවට ගොස් වට පිට බැලි ය.

"වැලිගම හාමිනෝ; මොකාට ද මේ තරම මිනිස්සු ගොඩා යෙන්නුවේ" දි අසමින් ඔහු ආපසු සාලයට ගියේ ය.

"මම ගෙන්නුවේ නෑ; පුතා එක ආර්ථියට ඒ ගොල්ලා ඇවිල්ලා තියෙනාටා" වැලිගම හාමිනෝ කිවා ය.

ඇ කිවී සම්පූර්ණ ඇත්ත තොටා බව විභාරණ්න දති. ගැමි ගැහැනුන්ගෙනුත් ගැමියන්ගෙනුත් දදකන් කොටසක් පමණ ගෙන්වන්ට ඇත්තේ ඇ විසිනි දි ඔහු කල්පනා කෙලේ ය. ඔවුන් ගෙන්වා ඔවුන්ට සංග්‍රහ කිරීමෙනි තම බිරින්ද සන්තෝෂ වන්නේ විභාරණ්න, වෙළඳාම සඳහාත් වතු පාලනයටත් වෙළාභයි නිතර කොළඹ යෙයි. එහිදී මිතුරන් සමඟ කා බි සන්තෝෂ වෙයි වැලිගම හාමිනෝ මුදල් සැපයීමට තනාමටවහායයි. පුතා ගෙද පිටියදී ඇ පුතාට සාන්තු කළා ය. ඔහු බලා සන්තෝෂ මුවා ඔහු එගලන්තයට ගිය පසු ඇ යන්තෝෂ වන්ට පුරුදු වූ ගැමියන්ද ගැමි ගැහැනුන්ද ගෙන්වාගෙන ඔවුන්ට සංග්‍රහ කරමි ඔවුන් හා කතාබහ කිරීමෙනි. ඔවුන් සියල්ලන්ගේම ආදර දිනාගත් ඇ ඔවුන් හා සන්තෝෂ වන්ට පමණක් තොට ඔවුන් හා වන්ට ද පුරුදු මුවා ය. ඇතුම ගැමියන් හා ගැමි ගැහැනුන්ද ඉවා ප්‍රේරිත රිට්ක පූර් සොරකාම කරන බව ඇ දතියි. එවැන්

හසුවූ විට මුදලාලි නිරදුය ලෙස ඔවුන්ට දඩුවම කළ නමුත් ඇ කිසි කලක දඩුවම් නොකළා ය.

“අරචින්ද මහත්තයා රට ගියාට මොකද සනීප වෙලා නැහැ” සේ එක් ගැමියක් බයාදු කමින් කිවේ ය. ඔහු එසේ කිවේ තමාගේ සන්නෝජය ප්‍රකාශ නොකාට ඔහු දෙස බල බලා සිටීම භාඳ නැතැයි සිතු බැවිනි.

විභාරණ්න ගැමියා දෙස රවා බැලුවේ ය. බියගත් ඔහු බිම බලාගත්තේ ය.

“‘දෙස්තර භාමුදුරුවෝ’ සේ කියාපන්. දැන් ඉස්සර කතා කර විදියට කතා කරන්න එපා. ඒ මහත්තයා රට ගොහින් බොහොම ලෙඛු විභාග පාස කරලා ඇවිත් තියෙන්නේ.”

“බව මුදලාලි මහත්තයා. එයා ඉස්සර වෙශ එහෙම කතා කරන එක වැරදියි” මහලු ගැමියක් අර ගැමියාට දෙස් කි ය.

අරචින්ද බිම බලාගත් වනම සිනාසේමින් කාමරයට ගියේ ය.

“බොලා අහලා තියෙනවා නොවද කොක්වන්තේ නඩුකාර උන්නාන්සේ ගැන. එයා අපටන් නැයේ වෙනවා.”

“ඡව; අපි දන්නවා” සේ ගැමියන් තුන් දෙනෙක් ම එක විට කිහි.

“එයා උණත් දැන් දෙස්තර භාමුදුරුවන්ගේ කකුල් දෙක ලැහැ එන්න ඕනෑ.”

විභාරණ්න තම බිරිදි සොයා කුස්සිය පැන්තට ගිමෙ ය. කාමරයට වි ඇදුම් උනා තබා සරමකුන් කමිසයකුන් හැඳුගත් අරචින්ද ආලින්දයට ගියේ ය.

“තාත්තා එහෙම කියන්නේ කවට කමට; මට දෙස්තර මහත්තයා ය කියන්න” සේ අරචින්ද ගැමියන්ට කිවේ ය.

ඔහු ගැමියකුගේ මුහුණ පහත් එළියට භරවා බැලි ය. ඔහුගේ පිටිහරු වුණු මුහුණත් සුදුවුණු ඇසුන් ඉදිමෙන්ට ලංචු අන්තාත් දුටු අරචින්ද තව වික කළකින් ඔහුගේ පාංඩුව සුව නොකළ හැකි ලෙඛික් වන්නේ ය සේ තීරණය කෙලේ ය. අමාරු වන්ට පෙර පහසුවෙන් සුව කළ හැකි පාංඩුවන් ඔහු මැරෙනාත් මැරෙන්නේ තොදන්නාකම නියා ය.

“හෙට උදේට එන්න; මම පාංඩුවට බෙහෙතක් දෙන්නම්.”

ගැමියා අරචින්දට වැඳ ඉවත්වූයේ මලක් වි ඉස්මුදුනාන් පිට කරවන තරම සන්නෝජයකිනි.

“මොකාට ද වදින්නේයි?” අරචින්ද තරහයෙන් ඇපුවේ ය.

ගැමී ගැහැනුද පිරිමිපුද යන් අව දෙනෙක් වේතින් මාර්ටින්දට ලංඩුහ. දෙදෙනෙක් ගිරෙහිනි ලුමයින් දෙදෙනෙක් ඇදගෙන ආහ.

“දත් මේ ඔක්කාම බලන්න මව බැහැ. රෝදි. බලමු” යි අරචින්ද ක්‍රි. මූලියන් කිහිප දෙනෙකා මුහුණ් අයවිලුන් පිළිවෙළින් බැහැ. සියලු දෙනාම පෙනෙන් ආහාරයෙහි අඩු පාඩු තිසා හෝ එකම වර්ගයේ දේ නිසා හෝ වැළඳෙන ලෙස්විලින් විය යුතු ය.

කුස්සිය පැත්තේ සිට පැමිණි විභාරණෙනා, අරචින්ද වට කාරු ගැමියනුත් ගැමී ගැහැනුනුත් දෙස බැහැවි කෝපයෙනි.

“මොගොද! මේ”

අරචින්ද තම මව සොයා ගියේ ය. මුදලාලි ගැමියන් අමා මෙනේ ක්‍රි. ය.

“අපි දැන් කැවිලි කන්නේ නැහැ. අපි එද්දී හවස තේ විභා ආවේ. අපිට හදුපු කැවිලි බොලාට කන්න දෙන්නය කිය මම වැළිගම භාමින්ට කිවුහා. ඒවා කාලු තේ වතුර කෝපය බැහින් බේලා පලයල්ලා.”

විභාරණෙනා සාලයට ගොස් විෂුමනායකගේ කනාට කට ගොඩට මෙනේ ක්‍රි.

“කියන්ධි විදුරුවක් ගන්නාවා නම් අන්න පිට කාමල අල්මාරියේ ඇති.”

“මම විකක් අරගෙන ගෙදර යන්නාම, හෙට උදේට එන්න බැරිය.”

“යට කුම?”

“ගෙදර ගොයින් කනාවා.”

විෂුමනායක කාමරයට ගොස් විදුරුවේ මුව විට දැක්වා බයනා වක්කරගෙන දෙනුයේමට නීවිය. කාරු කෙළ ගසා මූලු ප්‍රාන්තයෙන් පිට විභා දුටු ගැමියන්ගෙන් ඇතුමෙක් තවත් එකඟු මූහුණ බලා සිනාසි යටුසින් තැවකත් විෂුමනායක දෙස බැහැවි විෂුමනායක මොටෝරියෙහි නායින්ට යතු දුටු ගැමියේ විට කෙටුව ගත්ත. රියකරු ඇත්තේම තැවකීමට ඇත්තේ අඩු විෂුමනායක ගැමියන්ට සැරකරන්නාක් ගමන් මෙස් ක්‍රි. ය.

“අභ්‍යකට වෙයල්ලා! ක්‍රාර එකට යටවෙලා මැරෙන්න එදා විදා?”

ගැමියේ බිජායට වැදි කැවුම්, ගොයල්, ගොයින්, අඩු ආදිය පාන්ට වුහා. අතින් සැවිලිවෙලාට පෙර අවසන් වුතැන් විභා

තලප පිහානා ය. වැළිගම හාමින් තවත් වැළිතලප පිහානක් ගෙනැවීත් තැබුවා ය.

“මෙව්වර කැවිලි ගොඩක් හැදුවේ අපිට කන්න ද?” දි මුදලාලි තම බිරිදිගෙන් ඇසුම්වා ය.

මෙයින් ඇතැම් කැවිලි සැමියා ද පුතා ද නොකන බව ඇදියි. එහයින් ඒ කැවිලි හැදුවේ ගැමියන් උදසා ය; ගැමියන් පැමිණියේ ද ඇගේ ආරාධනයෙනි. පුතා පැමිණිම නිමිත්තයෙන් ඇට පස් වනක් ප්‍රිතිඳියන් ප්‍රිති විය යැක්කේ ඇගේ පුහද ගැමියන් ගෙන්වාගෙන ඔවුන්ට ද සංග්‍රහ කිරීමෙනි.

“අපි විතරක් කැවාම ඇතැ” දි කියමින් වැළිගම හාමින් අලුත් කෙහෙල් ඇවිරි දදකක් ගෙනැවීත් මෙයය උඩ තැබුවා ය.

“මන්න කාපල්ලා බඩ පිරෝන කළු.”

“ඉවි; කාපල්ලා! ඕවාට ගෙවන්න සල්ලි ලැබෙන්නේ කොහොත් දු කියා ඔබාලාගේ මේ හාමින් ද්‍රුන්නේ නැහු” දි කියමින් මුදලාලි භඩ නාහා සිනාසුණේ ය.

“අපි හෙමිබන් වෙලා ඉන්නේ ඕවාට වියදම් කරන්න සල්ලි තමීබ කරලා තමයි.”

“හමිබ කරන්නේ වියදම් කරන්න නොව. මෙහමින් ද්වයක වියදම් කරන්නේ නැත්තාම් මොකාට ද හමිබ කරන්නේ” දි කියමින් වැළිගම හාමින් තම පුහුයා දෙස බැලුවා ය.

“මුදලාලි මහත්තයාට සාගරර වගේ තියෙනාව නොව” දි මහලු ගැමියෙක් කී ය.

“මොන සාගරයක් ද බාන් අර්නොයිස්” දි මුදලාලි කී ය.
“ලැබෙන ඒවා වියදමටත් මදි.”

“අපි එහෙම කිවිවට—තුනුරුවන්නේ සරණින්-කටවහක් වඳින්න එපා. අපි පතන්නේ මුදලාලිට තව තවත් ලැබෙන්නය කියා. අපේ මේ හාමින් ඉන්න කළු මේ ගෙදරට කිරී උතු-රන්නා වාගේ හැම දේම ලැබෙන්න ඔහා” දි කියමින් අර්නොයිස් වැළිගම හාමින් දෙස බලා අනාතුරුව දෙවියන් යදින්නාක් මෙන් උඩ බැලුවේ ය.

“අර්නොයිස් ඔය හැම දුම කියන කතාවක් තමයි” කියමින් වැළිගම හාමින් සිනාසුණා ය.

“පුතාත් කන්න මෙයින් වැළිතලප කැල්ලක්” දි කියමින් වැළිගම හාමින් වැළිතලප තසිලක් පුතා අතට දුන්නා ය.

“ඉවි-ඉවි—දෙස්තර හාමුදුරුවාත් අද සන්නොසේට කන්න එතා වැළිතලප කැල්ලක්” දි අර්නොයිස් කී ය.

“දේස්තර හාමුදුරුවෙහි කොළඹ නැවතින්න යාචි නොව හාමිලිය ගැමි ගැහැනියක් ඇසුවා ය.

“ප්‍රවාහය කොළඹ මහ ඉස්පිරිටාලේ වැඩ කරන්න එපති.

“එහෙනම් හාමිනෝටත් කොළඹ නැවතින්න යන්න වේ ඇ කිවේ ගෝකයෙනි.

“මම කොනේ ද ඔය ලොකු සිද්ධිවල නැවතින්න යන්නේ.”

“හාමිනෝ ගියෙන් බොලාට රවවාගන්න මකනෙක් ගැනැති ලෙනවා!” යි මුදලාලී සිනාසේම්න් කිවේ ය.

“අනෝ අපි එහෙම කරන්නේ නැහැ. හාමිනෝට එහෙකරුන් ඒ කර මිනිහාට හෙන ගෙවී.”

ගැමියෝ, තේ වතුර බිසුරුටුව බැඟින් ගෙන නික්ම ගියෙන් ගැහැනුන් සියලු දෙනාම බුවන් අනුව ගියේ විට සපමති. අමා ගැමියන් කටවල ඔබාගත් යුරුටුවූ පත්තු කොඥල් මුදලාලී නිවේ ඇ යාර දෙනුන් සියක් ඇත් වූ පසු ය.

‘මුදලාලී භැබෑ අමාරුකාරයා’ යි අරනෝලිස් කි ය. “හාමිනෝ නම් පොඩි දරුවෙක් වගෙයි. මුදලාලී බණිනවට බැමිසක් නොවේ නම් හාමිනෝ අපට කටයුවන් නැත කියන්ශා නැහැ.”

“අමාරුකාරයා නිසා නොවෙන්නම් උක්ෂ ගණනක පොයෙ සතා උණේ. මුදලාලී ඉස්සේල්ලාම අකුරස්සයදී පාන් පෙටරි බිජ්‍ය උඩ තියාගෙන පාන් විස්කා” යි සහිමන්, අරනෝලිස්ට ආරහසක් කියන්නාක් මෙන් කිය.

අකුරස්සයේ තැනින් තැන ඇවිද් පාන් විකුණු වත්තුහාම දේ යායට ඇවින් පාන් පෝරණුවක් පටන්ගත්තේ ය. කළකට පිල්ලර කඩයක් ද අනතුරු ව සාජ්පුවක් ද පටන් ගත් ඔහු අවුෂ් හත අවකට පසු තේ වත්තක් ගත්තේ ය. තවත් අවුරුදු ඇ අවකදී ඔහු අක්කර දැහසක පමණ වතු හිමියෙක් වී ය. මුදලාලී දේශීයට ආ තැන් පටන් වෙළඳාම් කොට කුමයෙන් ධෙවා සැවී අරනෝලිස් සිහි කොජල් ය. මුදලාලී මුල්දී මුදල් සරගත්තේ මිනිසුන් තළා පෙළා ඔවුන්ගෙන් නිරදිය ලෙස පිශ්‍යාමිතියෙන් තැනිමෙනි; රුපියල් පහකිනුදු අනුන්ට උපකාර නොකිරීමේ ලොතරම දිලින්දෙකුගත් ප්‍රවාහ ද සත්‍යකුදු අසු නොකාට පෙන් අය කළ ඔහුට ගැමියන් නොකිපුණේ වැළිගම හාමිනෝ නිසා මිමහලු ගැමියෙක් වූ අරනෝලිස් දනියි. විශාල ධෙවා පිළිකු වූ විහාරජේ මුදලාලීගේ හැඩි-දැඩිකම හා මසුරුකම ද ටිකක් වූ ය. ලොක්කන් ආශ්‍යෙන් දැන් ලොක්කකු වන්ට සිතා දැන්න මුදලාලී, ගැමියන්ට පිළිකුල් නොකරන්නේ ද විඛි හාමිනෝ නිසා ය.

“මුදලාලිට හරිගියේ භාමිනෝ හින්දු” දි අරනොයිස් පිළිතුරු දැන්නේ ය. ‘කුම්මැහි ගැනීයෙක් අභු උණා’ නාම් මුදලාලි කාල-කෘෂිකී මිනිහෙක් වෙනවා; තැනි නාම් අන්තිම තරක මිනිහෙක් වෙනවා. එයාගේ වාසනාවට තමසී වැළිගම භාමිනෝ හමබ උණ්නේ.”

“අරනොයිස් අයියා කියන එක ඇත්ත” දි එක් ගැහැනියක් කිවා ය. “මුදලාලි එක්ක පරණ කේන්ති හින් තියාගෙන ඉන්න මිනිස්සු තාම ඉන්නවා. සිම්යාන් ඒ ගොල්ලන් ගෙන් එක් කෙනෙක්. ඒ මිනිහා හැම දම කියන්නේ භාමිනෝගේ මූණ බලන්න බැරි තිසා මුදලාලිගෙන් පළිගන්නේ තැතුව ඉන්නවා ය කියා.”

“සිම්යාන් එවිටර තරහ මොක්කා දී?”

“රියුයියේ ඉඩම ගහගත්තේ මුදලාලි නොව.”

“මුදලාලි ගත්තේ සල්ලි ගෙවලා නොව.”

“සල්ලි ගෙවුවට මොක්කාද එයින් දෙකන් පංගුවක් පොලියට හිලුවු උණාවා!”

“ඉතින් මුදලාලිය වැරදිකාරයා?”

“සිම්යාන් කියන්නේ එයා එක්ක මුදලාලි බොජාම යාව වෙලා නිකම් සල්ලි දෙන්නා වරෝ එයාගේ උච්චනාවලට සල්ලි දැන්නය කියා. ඒ මිනිහත් යාභ්‍යමට දෙනවයි කියා හිතාගෙන වියදුම් කර. අන්තිමෙදී ඒ මිනිහාට අමාරු වෙලා රුපියල් දහක් ඉල්ප්‍රවාම මුදලාලි කිවා ‘උකසට ඉඩම ලියන්න’ය කියා ඉස්සර දිපු සල්ලින් ඒවාට මොලියත් එකතු කරලා ‘උකස ලිවුවා.’”

“එංගනම් මුදලාලි භරිම අමාරුකාරයෙක් තමා!”

“තමාට ඕනෑ තැනි නාම් මුදලාලි සල්ලි දැන්නම එය ගත්තේ මොකට ද? සිම්යාන් නොව ද වැරදිකාරයා?” දි ගැහැනියක් ඇස් ය.

“උබට මුදලාලිගේ කට්ටකම සේරෙන්නේ තැහැ.”

“භාමින් අපිට සලකන්නේ මුදලාලිගේ ඔය වැරදි දැන්න තිසා වෙන්න ඕනෑ” දි ගැහැනියක් කිවා ය.

“උබිකටට ලහන ගහන්න ඕනෑ, ඔහාම ඒවා කියනාවාට” දි තවත් ගැහැනියක් කිවා ය. “වැළිගම භාමින් ඔය මොකුන් දැන්නේ තැහැ. ඕවා දැනාගත්තන් අපට සලකන්නේ මුදලාලිගේ වැරදි වහගන්න නොවී.”

තේ සුවද යා පොලාවෙන් තැගෙන සුවද ද ඇදගෙන හමන මද තැල ගස් මකාලන් හෙළන පුස්මක් වැන්න. පරණලයෙන් වැශ්‍යා රුප්පා තෙතමනයන් මතාර නොවුව ද රැයෙහි හමන

සුළඟ පවා වියලි ගතියෙන් තොර නොවී ය. පදුරු සහිත කුකදුවල පිහිටි ගෙවල පහන්, ගස්වල එල්ලන ලද ලන්තුරුම් මෙහෙනැයි වරින් වර ව්‍යාකුලින් වැශයෙන තරු ඇති අභස් දුධිවෙළින් කුතිවෙයි. ගැමියෝන් ගැමි ගැහැනුන් දෙනුන් ගැබැගින් සඳ එලියෙන් එලිය ව්‍යුණු අතුරු පාලවලට බැස ගැමි කොළඹෝය. ඇතැම් ගැහැනුන් අතුරු පාරට බැස්සේ ‘අර්තනාස්ථ මාමේ අපි යනවා!’ කියමිනි.

මහා පාරෙහි දැන් ගමන් කරන්නේ අර්තනාස්ලිස් පමණි. තම ගේ හිසට ලංචම පියුණු මාවචුලකු ‘සර බර’ හඩ තහමින් අසල ගසක එල්ලෙනු අරනාස්ලිස්ට දැනිණ. ගස් මුදුන් එක්වීමෙන් සෙවණ විම තිසා දූඩි අදුරෙන් වැශ්‍යුණු ඇතැම් තැනක පාර ඇ අර්තනාස්ලිස් ගමන් කෙලේ ඇසින් බලා සැක හැර ගත්තකු ඔවුන් නොව ඉව අල්ලනානකු ලෙසිනි. ඇතැම් එලිමහන් තැනක තරු රසින් එලිය ව්‍යුණු පාර අධිනෙහි පිහිටි ගල් කුලවල සෙවණු අර්තනාස්ලිස්ට තමාගේ තරුණ කාලය යිහි කෙලේ ය. තරුණ කාලයෙහි ජදපාන් හාවන් වෙබි තැබුවේ ය. තරුණීය සෞයු ගියේය. තරුණයන් හා තරුණීයන් රස්වන පින්කා පළවලට පසලොස්වක ද්වස්වල ගියේ ය.

ගල් කුලවලට මදක් ඇතින් වූ කුඩා පාලමකින් එගොඩ අර්තනාස්ලිස් තේ කම්මලට තුදුරින් පිහිටි මුර ගෙයක් වැනි කුඩා ගෙයකට ඇතුළු වී ය. ඔහු දැල්වූ බෝතල ලාම්පුව ගල් ලෙස කුළක ප්‍රික්කා මැදිරි එලියක් සේ පාරට පෙනැයි.

ගැමියන් හා එක්ව තික්ම තොගීය තරුණයෝ ලදදෙනෙක්, ගේ ඇතුළට ගිය විහාරජේනා මුදලාලි එන තොක් ඉස්තේස්ථපුවේ කෘෂික් ලුසට එේ සිටියෝ ය. පට සරමක් හැද ඇහ බේ අල්ලාගත් මේස් බැංසියමකින් උඩු කය වසාගත් එකකුගේ ඉණ වටා දුවට්, මලක් වැනි ලොකු ගැටයකින් කෙළුවර වූණු, කඟ ලේන්සුවෙනි අරවින්ද ඔහු හදුනාගත්තේ.

“මම හිතුවේ අතික් කාංචිත් එක්ක හරුමතුන් ගියාය කියා” යි කියමින් සාලයේ උන් අරවින්ද ඉස්තේස්ථපුවේ ගියේ ය.

“අපි මුදලාලි හමුබවෙලා කියාලා යන්න ඉන්නවා” යි කියමින් හරුමන් වක් කරගත් ඇතිලි සහිත දැකුණු අත්ලන් තමාලග් නැහැයත් උඩු රුවුලත් කටත් පිස දුම් ය. හරුමන් තම කටත් නැහැයත් එස් පිස දම්මින් ඇසින් සිනාසේන්නේ කුමක් නිසාදියි අරවින්ද වටහා ගත්තේ ය. තමා එ.ගලන්තයට යන්ව පරර ගෙදර පවත්වන ලද උත්සවයක් දෙකක් උදෙසා හරුමන් බොහෝ වෙහස වූයේ ය. ‘මොක්කාද හරුමන් ඇස්දෙකන් සිනාසේන්නේ’ යනු එක් ද්වසක පැවැත්වූණු උත්සවය අවසානයෙහි තම පියා හරුමන්ගත් ඇසු ප්‍රශ්නයකි. හරුමන් ඇසින් පමණක් තොව කටින්ද සිනාසේමින් ඇඩිරෙන්ට එේ ය.

“විරෝද්” යි කියමින් තම පියා ඔහු අතින් අල්ල කාමරයට ඇදුගෙන ගොස් ලොකු විදුරුවක් පුරවා බීම වක්කාට එය ඔහුග් අතට දුන්නේ ය. වතුර වත් තොකාටම බිජන්ධ විදුරුව එක ඩුස්මට බී තොල කට පිස දමාගෙන හරුමන් ගිය සැටි අද රීයේ දුටුවක විවිධත්වය ඇතිව අරවින්දගේ සිතම නැගිණු.

සාස්ථපුව ඉදිරියට ගොස් තම පියාට බැඳු අපහාය කළ මැරයකුට වරක් භාදුටම තළන ලද්මද් හරුමන් විසිනි. තම පියා රකිනා හිතවත් යෝධයකු වැනි ඔහු යකමධින් තැනුණාක් වැනි දුඩි අත් පා ඇත්තෙකි.

“තාත්තාට එන්න කියන්න ද්” යි අරවින්ද ඇසුලේ ය.

“නෑ—එපා. මුදලාලි මහත්තයා එන කල් අපි ඔහේ තව විකක් වෙලා ඉන්නවා.”

මද වේලාවකින් පැමිණි විහාරජේනා මුදලාලි, හරුමන් හා ඔහුගේ යහාවා ද සමහ කාමරයට ගියේ ය. ලොකු විදුරු දෙකකා

මුව විටි දක්වා බියන්ඩි පුරවාගත් තරුණයෝ දෙදෙනා බිම බලුව
වනම විදුරු දෙක සිස්කේට කාමරයෙන් පිටවූහ.

ඔවුන් දෙදෙනා ගොස් වික වේලාවකින් රු කැම කන්ට වාචි
අරවින්ද ‘එන්න; අම්මත් වාචිවෙන්න, බත් කන්න’ හි කිය.

“ඔව්! එන්න වැළිගම හාමිනේ” හි විභාරජේන් කිය.

“මට පස්සේ කන්න බැරිය” හි කියමින් වැළිගම හාමිනේ;
පුතාට බත් හඳු කිපයක්ම ගෙදවා ය.

පුතාට බෙදීමෙන් ද සිස්වන වැංචන පිහන් තමාගේ අතිත්
ගෙන ගොස් එහි වැංචන පුරවාගෙන ඒමෙන් ද තරම සන්නේත්තා
මේසයට වැඩිවිමෙන් වැළිගම හාමිනේට නොලැබේයි.

“අපි දත් කාලා ඉවර කරන්නත් ලහඳි. එන්න අම්මා-
ඇවිත් වාචිවෙන්න.”

“මෙ එනවා” හි කියමින් වැළිගම හාමිනේ තසිමක් ගෙ-
කුස්සියට ගියා ය.

“පිහන්වල වැංචන ඉවර උණාම ඔය පියදා කොළඹ
කියන්න. උ ගෙනැවීත් තියාවි” හි විභාරජේන් කිය.

“කිරි තියෙනවා—මස් කැනිසා කන්න හොඳ තැහැ නොවද?
දි කියමින් වැළිගම හාමිනේ අලුත් එලවා තසිමක් මේසය උ-
තැබුවා ය. බරාදයේ උත් කළවා කන්පට ගසතු අසු ඇ මෙම
කිවා ය. “කිරි මතක් කරන කොට බල්ලත් කන්පට ගැහුවා.”

“බල්ලග ඔව්වෙ හෝහපුවුවෙ, වහන්න ඇති. උ හාමි-
නේගේ කතාව අහගෙන ඉදාල නොවී කාපට ගැහුවෙ” හි මුදලා
කිය. “කිරි කන්න හොඳද තැද්ද කියා දෙස්තර මහත්තයා
වැඩිය දත්තේ කොහොමද හාමිනේ!”

“අපේ අම්මල තාත්තල නම් අපට මස් කාලා කිරි කන්-
ත්තේ තැහැ.”

“කිරි කුවාට කමක් තැහැ අම්ම” හි අරවින්ද කිවී
“පුහක් මස් කුවා නම් කිරි කන එක විකක් අගුණ වෙන්
පුරවනි. මස්වල වැඩියෙන් තියෙන්නොත් දිරවන්න අමාරු අගු-
ව්‍යායක්. කිරිවල තියෙන්නොත් ඒ වර්ගයේම දිරවන්න අමා-
ආහාර ද්‍රව්‍යයක්. මස් කාලා කිරි කන්න තාරකය කියන කන්-
ඇත්වෙන්න ඇත්තේ එක නිසා වෙන්න ඇති. බඳුදි එලවා-
නැතිව මස් පුහක් කාලා කිරි කුවාම නම් අපිරණ වෙන්ට පුරවනි.

රට ගොස් දෙස්තර කම උගත් තම පුත්‍රායාගේ ගැස්තුජාන
වැළිගම හාමිනේ ගරු කළ නැඳුත් ඒ නිසා ඇ තම මතය බැඳු-
තොකාලා ය.

"ජොද නාම් වික වික කන්න" දි කියමින් වැලිගම හාමින් කිරී හටටියක් හා පැණි කෝප්පයක් ද මේසය උඩ තැබුවා ය.

ඇ බත් කුමට වාඩි වූයේ අනතුරුව ය.

පසු ද උදය තාවයටත් පෙර ගැමියෝ තිදෙනෙක් ද ගැමි ගැහැනු හතර දෙනෙක් ද විහාරජෙනාගේ ගෙදර මිදුලෙහි රෝ වූහ. අරචින්ද ඔවුන්ගේ මුහුණ බලා නාඩි ද අල්ලා බැලුහ. අනතුරුව පෙර දින රෝ පරික්ෂා කළ ගැමියාගේ ඇස්පිලි උස්සා බැලුවේ ය.

"මම බෙත ඩිස්පැන්සරියෙන් ගන්න." දි කියමින් ඔහු, වට්ටෝරුවක් ලියා ගැමියාට දුන්නේ ය. "මම කොළඹ ගියාම ගුලි බෙහෙත් බෝතලයක් ගෙනැන් දෙන්නම්. එතකළේ ඔය බෙහෙත් වතුර බොන්න."

අරචින්ද, හති දමමින් උන් ගැහැනියක් සාලයේ පුවුවක වාඩි කරවා පරික්ෂා කෙලෙ ය. අනතුරුව තාලාව ද තබා ඇය පරික්ෂා කරනු ගැමියන් බලා සිටියේ විස්මයෙන් විද්‍යාගත් දෙනෙන් ඇතිවය. ඇශේ ඇතෙහේ ඇති හැම ලෙඩික් ම ඒ තාලාවට හසුවෙනියි සිතු ගැමියෝ තමන්ගේ පසුවලට ද ඒ තාලාවට තබනු දැකීමට ආයා කළේ ය.

"බර ව්‍යුති කරන්නෙන් තැතිව, ඇවිදින්නෙන් නැතිව ඉන්න" දි ඔහු ඒ ගැහැනියට කිවේය. ඕනෑම ලෙඩික් සැණකින් යුව කළ හැකි බෙහෙතක් ඇතැයි යන දැඩි විශ්වාසයෙහි පිහිටි ඇ, 'අනේ දෙස්තර හාමුදුරුවනේ බෙහෙතක් දෙන්න' යයි කිවා ය.

"ජොදයි; මම බෙහෙතක් දෙන්නම්" දි අරචින්ද කි ය. ඔහු එසේ කිවේ පාට කරන ලද වතුර බෝතලයක් වත් දීමෙන් ඇශේ සිත හැදිය යුතුයයි සිතු බැවිනි.

බෙහෙතහි බලය ගැන ගැමියන් අතර මුල් බැසිගත් අදහස් වඩාත් දැඩි කරන ලද්දම් වෙදුන් විසින් බව අරචින්ද දනියි. එක්-තරා සින්දුරම් ඇතින්තක් දුන් කෙගෙහි සුවාසය අදින මිනිහා මුව ද අඩු ගණන් මාස කිපයක්වත් තීවත් වෙයි. ඉතාම අමාරු ලෙඩිකුගේ පයේ මාපටහිලි දෙකෙහින් නාසා පුටවලන් 'ප්‍රාණ එවය' නමැති තෙල් බින්දු හතරක් ගැමෙන් ඔහු අදුන් පණක් බෙයි.

වරක් තිවිමෝනියාවෙන් පෙළීණු තම පියාගේ උණ එකසිය හතරට තැංගේ ය. දෙස්තරගේ නියමය පරිදි අයිස් බැගය හිසේහි තැවීමට පළමුව බිඟගත් මව, ප්‍රාණ එවය බින්දු හතරක් මාපටහිලි-වලත් යටි පතුල්වලත් ගැ සැටි අරචින්ද මතක් කෙලෙ ය. වරක් දෙකියායේ ඉස්පිරිතාලයට ගෙන ගිය ගැමියකු පැ විසිහතරක් එවත් තොවැවනියි එහි දෙස්තර විනිශ්චය කෙලෙ ය. නැයේ

ආපසු ලෙඩි ගෙන ගෝස් වේදකු කැදවුණ. ඔහු ලෙඩි පැමිණි
කොට බලා, 'බෙහෙත් ගුලියක් තීයෙනවා. ඒක ඉඹුරු ඉස්සා
කොහොම හරි පෙවුවෙන් මම ලෙඩි ගොද කරනවා' යි සිය.

ජාවන ලද පළමු වන බෙහෙත් හැඳි බාගය උදාන
ප්‍රාලට නොගියේ ය. එය උගුරෙන් රැඳීමෙන් 'ග්ර—ග්ර—
ග්ර—' හඩක් තික්මෙන්ට වේ ය.

"සෙම ප්‍රාධිචික් උගුරෙ හිරවෙලා තීයෙනවා. ඒක ආ
කලාන් බෙහෙත් එක පෙවෙවි" යි ගැමි තරුණයක් සිය.

"ඡව—ඡව—සෙම වික අහක් කර ගත්තොත්" යි පෙද්ධිය.

තරුණයා ලෙඩාගේ උගුරට සුළුයිල්ල දම, කරක්වා එමිය
ගත්තේ ය. 'විකක් ආවා තව විකක් තීයෙනවා' යි ඔහු ක්‍රියා.

අවසාන තුස්ම හෙළන තෙක් ලෙඩිකුට වේදකම් කරිමි
පුතු ය. දූස්තරකු සුවකළ නොහැකියයි කි පමණින් දුන් බ
බලාපෙරාත්තුවන් ලතවන්නේ නැති ගැමියා ගොද ටිජා
කැදවියි. ඔහුන් වේදකම් නොකළ හැකියයි කිවහොත් ව්‍යිඛා
වේදකු හෝ යකුදුරකු හෝ ගෙන්වයි. ඔහු මෙසේ කරන්නා
බෙහෙත හා මන්ත්‍රයන් තීසා උරන් දැඩි විශ්වාසයෙන්ම ගොඩී
දෙස්තරකු සුව නොකළ හැකියයි කි ලෙඩික් ඇතුම් විට ව්‍යිඛා
වේදකු විසින් සුව කරනු ලැබේ ය. ඔහුගේ විශ්වාසය ගෙනුමෙන්
පමණක් නොව වේද කෙරෙහි ද පිහිටියාති. සමහර පැරණි වෙශ්‍ය
හා යද්දෙක්දන් මළ මිනිසුන්ට පණ දුන් බව ගැමියා දනියි.

ගැමියන්ගේ මේ සිතුම පැඩුම දිනිතත් අරවින්ද ගැමි තරුණය
සමඟ තර්ක කෙලේ කෝපයනි. අරවින්දගේ තර්කය ඔහු
නොවැටහිණ.

"ඒක එහෙමද?" යි ගැමි තරුණයා වේද මහත්ත්‍යාගෙන
ඇුයි ය.

"ඉංගිරිය වේදකම් හැටියට ඒක එහෙම වෙන්න ඇති. තාවුන
ආයුරවේදයේ හැටියට ඒ ඉංගිරිය මතය වැරදියි" හියමින් වි
ජලෝකයක් සිටිය ය.

කායික විද්‍යාව ගැන එකල ද මද දැනුමක් ලක් ගිහුයානු
අරවින්ද ද, වේද සමඟ වාද කිරීමට තමා තුළ හටගත් ආයු
මැඩගත්තේ අමාරුවනි. 'බෙහෙත් නොපෙවන ලෙඩින්'
බෙහෙත් ප්‍රාවනු පිණිස ගැමියන්ට අනුබල දෙන්නේ තුමා
තීසාද' යි ඇයිමෙන් වේද කුරේහන්ට බිඟ ගත් ඔහු ගැමි තරුණයා
ගෙන් මෙසේ විවාජේ ය. 'ලෙඩාගේ බෙල්ල මිරිකන්ට
පදන්නේ?'

කළ බෙහෙත් ගාගත් විසජ්පුවක් අන් ඇති ගැමී තරුණයෙක් කෙදිරිගාමින් අරවින්දට පූඩ්‍රය. ඔහු සැත් කටුවුවක් ගෙන තමුණා අනුතුරුව ගෙවිය පලා ගැමීයා හඩවමින් එය මිරිකුවේ ය. රේද්‍යාව නැවතුණු පසු ගැමීයා ගියේ සන්නෝසයෙනි.

“මොකද මේක ඉස්පිරිනාලයක්ය කියා හිතා’ ගත්තා ද්” යි
විභාරණේන මුදලාලී මුර ගැලී ය. උදේ සාජ්පුවට ගිය ඔහු ආපසු
ගෙදර පැමිණියේ දැන් ය. අරවින්ද වටලාගෙන සිටි ගැමීයේ
දුවත් වූහ.

“දෙස්තර මහත්තයා ගමේ මිනිස්සුන් ආස්සරයට යනවා
වැඩියි. විකක් ආධිමලරකමට නොහිරියොත් ඔකුන් සලකන්නේ
නැහැ” යි විභාරණේන තම බිරිද්‍රව කි ය.

“අන් උන් දුප්පත් ඇයෝ. උන් ආස්සරේ කරාව වරදක්
වෙන්නේ නැහැ.”

“උනගේ ලෙඛ බලන්නම දෙස්තර මහත්තයා එ.ංලන්තයට
ගොහින් රුහියල් විසිදහක් විතර වියදම් කරල ඉගෙනාගෙන
ආවේ.”

“දුප්පත් ඇයන්ට වෙදකම් කරාම පින්සිද්ද වෙනවා.”

තමා ඉපිද වැඩුණු ගෙයන්, කුඩා වියෙහිදී නිතර දැකීම නිසා තමා
ගේ සිනෙහි නොමැකන සේ ඇදුණු කදුකර පරිසරයන් ගෙයින්
එළියට බැයිස අරවින්දට-තමාගේ ප්‍රමා කාලය සිහි කෙළේ ය.
ගෙය පිහිටි කදු ගැටය ඉදිරියෙහි වූ පල්ලම, විවිධ වරුණයෙන්
බැඩිලෙන කොළ—වනමල්—පදුරුවලින් ද කබර පැල්ලම් සහිත
ගල් කුරුවලින් හා රුස්ස ගයින් ද වැසුණකි. පල්ලම කෙළවර
වන තුනින් තහින දැඩි කොළ පැහැති තේ පදුරුවලින් වැසුණු
කන්ද ද කන්දට පිටු පයින් එකිනෙකට උස්ව නැහුණු කදුවලිටි ද
අරවින්ද දැක පුරුදු විසිතුරු දක්මකි. වඩාන් උස්ව ඇතින් නැහි
සිටි කදු මුදුන් වසාගන් අදුර නිල් කොළ පැහැති වන හිස්වල හැඩි
හැඩි බැඩි විසිර නැගෙනහිර බලා යාත්‍රා කරන වලාකුල් ලැබු-
ගින්නෙන් තහින දුම් කදක් මෙන් පැහැතු රයින් බැඩිලෙන නිල්
අහස වියනෙහි කාන්තිය වසයි. තේ පදුරින් වැසුණු කදුවලට
ඡුරුරින් වූ කදු ගැටයෙහි රැලින් පළ පිහිටි ගෙවල් කිහිපය කුඩා
තාගරයක් නොව ඉස්පිරිනාලය බව අරවින්ද දනියි.

තමා බැලු බැලු දෙයින් පෙනුණ අහයන් කදුන් වනයත් ගස්
කාලත්‍යත් තේ වතුන් ගැමීයනුත් තමාගේ ලමා කාලය සිහි
කරන්නේ කුමක් නිසාදැයි අරවින්ද තමාගෙන්ද ප්‍රශ්න කෙළේ ය.

“පින් සිද්ද වන එක හැඳුව භාමිනේ” යි මුදලාලී කි ය.
“නමුත් ගමේ මිනිස්සුන් අතරට යන්න සිනැ තමන්ගේ ලොකු

කමත් පරෙස්සම් කරගෙන. උන්ට විකක් ආච්චාබර පෙන්න යිනු. නැත් නම් උන්ගේ බයන් සැලකිල්ලන් නැතිවෙතාවා.

“උන් ඒ ලමයට ගොදට ආදරදී.”

ලොක්කකු මෙන් බැබලිමේ ආයාවෙන් මධ්‍යනා ලද තුළ අදහස් වැළිගම ඡ විනෝට ලනාවැට්ලහන බව විභාරණේන ඇ එහෙයින් ඔහු තම බිඳී හා තරුක ලනාලකගල් ය. ගැලීයන් ලෝකය ඇළු ද ලෝකය වී ය. ඒ ලෝකය හැර ද්‍රිජ නගරයට පිවිසීමට ඇ කැමැති නොවේ. පරාභා පත් යට නැගත් තමාගේ සුපුරුදු වාසය හැර ඇවිදින ගාජ්ජබෙල්ලා ශේහරි නැවතන් යන්නේ ඒ සුපුරුදු ස්ථානයටම ය. වැළිභාමින් තම තැයැකුගේ මහුලක් තුලාවක් යදානා ගාලු තගර හෝ මාතර නගරයට හෝ ගියහොත් සිතන්නේ දෙශීයායේ සුපුරුදු ඇගේ වාසස්ථානය ගැන ය. ආපසු එහි එහා වන ඇ නගරයෙහි කාලය ගෙවන්නේ මවගේ තුරුල්ලන් ඉ කරනු ලැබූ කුඩා දුරියක ලෙස ශේකයෙනි; තාන්ත්‍රවාචනී.

ආස්ථිවෙන් නම්බු නාමයක් ලබනු සඳහා වැරවැයම් කාවිභාරණේන, ලොක්කන් හැමුවීමට යන්නේ විකුමනායක සමඟ නාම්බු නාමය උදෙසා තමන්ගේ මුදල් කඩා ගැනීමට තැන් ඒ කිසිවකුට විභාරණේන හසු නොවි ය. “මම සල්ලි හමුබ කාඩා අමාරුවෙන්. නම්බු නාමයක් උදෙසා උණන් අමාරුවේ හමුබ කර සල්ලි විසි කරන්න මගේ අදහසක් නැතැයි විභාරණ මුදලාලි ද්‍රිජක විකුමනායකට කි ය.

“බොහෝම හරි මුදලාලි. පෙදු කටයුතුවලට මුදලාලි වියදුම් කරලා තියෙනවා නොව. යුතු අරමුදල මුදලාලි රන්දහස් දුන්නා. කටයුතුවල ලියන්නන්ටින් ලොකන්ටින් රඛුරු ඔරුප්‍ර තරන්න යිනි; තැනැ. අපි ඔන්න ඔවුන් තකම් බිජා ගෙන ඉදිමු.”

මෙතු දෙයේනරකු වී කොළඹ පදිංචි වන තම ප්‍රතා ආස්ථි ගොකු ලොක්කන් තිතුළින්ම ගදනා ගනියි. එගලන්නායේ කාලය තුළ අරවින්ද චවනය වූ බව මුදලාලි දැනියි. එමහත් ගැමි සමාරයට ගොගැලුලපන ලය මෙහෙවින් චවනයේ වූවා මුදලාලි නොයිතුවේ ය. තමාගේ ආධිරාජයට ගුප්පනා සැංචු වාසය කරන කළ අරවින්දගේ සිතුව් පැතුම් චවනයේ කිවිම අමුකාරියක් නොදුරි යයි විභාරණේන සිතුව් ය. ඔහු සමුකාරියක් හෝ අදහසක් මෝ බ්‍රද අල්ලාගන්නේ කිඩුලකු රුකින් යම් කිසිවක් දුයිව අල්ලාගන්නාක් මමනි.

තමා තරයේ අල්ලාගන් කාරියට හෝ මතයට හෝ ආ පියුම දෙනාම දෙය කිවත් සිතාපුළුණුව් සරදම් කළන් ඒ ඇ

හෝ මතය හෝ තොගැරීම මූදලාලිගේ උපන්ගෙයි ගතියක් වැන්න. විළිබිය අඩුකමත් දුඩී ආත්ම විශ්වාසයන් තුළත් කමත් සමඟ අත්වැල් බැඳී ගත් ඒ ගතිය අනායකුගේ වැට්ටීමට හේතු විය ගැනී වුව ද මූදලාලිගේ නැඹීමට. හේතු විය.

මිට කළකට පෙර තමා ගේ තේ වත්තකට යාච පිහිටි කැඳු ඉඩම් කැබැල්ලක් වෙන්දේසියේ විකුණන ලදී. ධනවත් වතු තිමියෝ කිහිප ලදහාක් ඒ ඉඩම් කැබැල්ල ගැනීමට සිතාගෙන වෙන්දේසි පළට පැමිණියෝ ය.

“විකුමනායක උන්නැල්, මම හිතාගෙන ඉත්තේ ඒරත්ත උත්තාන්සේ ආවාම ගණනක් තොදමා වැක් එකක් අත්සන් කරලා ගැන්වයි. මම කියනවා තමුන්නාන්සේට ඕනෑ ගණනක් දමා ගෙන මට ඉඩම් කැල්ල තීන්දු කරන්න කියා.”

සමහර ධනවත්තු සිනාපුලෙක් ය. ඇතැමෙක් ඔහු විළිබිය තැති අංකාර මෝඩයකියේ සිතුහ. විකුමනායකගේ අවවාදයට ද කන් තුදුන් මූදලාලි වැක් පතක් අත්සන් කොට ඒරත්ත මහතා අතට දුන්නේ ය.

“තමුන්නාන්සේට ඕනෑ ගණනක් දමා ගන්නැ” යි මූදලාලි ක් ය.

ඔහු ඒ වදන් කියේ ද සෙනාවියකු අතවැසි තිලධාරියකුට අණ කරන්නාක් මෙනි. එකටටක ඇති යතුරු වැවෙන්නාක් මෙන් තද වන හනු ලදකකුත් කිහිප්පේ කටටහි දුඩී ප්‍රහෘදය සිහිකරවන, පලළේ වූ කට වැසුනු තොල් යහළකුත්, පවු තළල් තලයකුත්, හතරස් නිකටකුත් ඇති මූදලාලිගේ මූහුණ බැලු ඒරත්ත මහතාගේ කට කොනට නැංෝ සිනාවකි. එය සරදම් සිනාවක් තොව මූදලාලිගේ පැදුඩිකම වටහාගැනීම නිසා නැගුණු පැසසුම් සිනාවකි. ඒරත්ත මහතා වැක්පත ආපසු මූදලාලිට දුන්නේ ය.

ඉඩම් කැබැල්ල වෙන්දේසියට ගත් අවස්ථාවහි කිහිප දෙනෙක් මිල කිහි. එකකු අක්කරයක මිල රුපියල් පනාහයි කියනු ඇයු තව එලකක් භැත්තැපහයි කි ය. අනිකා සියයි කි ය. රුපියල් වියිපගන් දහයන් බැහින් වැඩි කරන ලද මිල රුපියල් දෙයිය දක්වා නැංගේ ය. ඒරත්ත මහතා විහාරජේනා මදය බලා සිතාපුළුණ් ය.

“මමත ඉල්ලන්න ඕනෑ ද?”

ඊරත්ත මහතා තිසු වැනි ය.

“රුපියල් තුන්සියයි — හාරයියයි — පන්සියයි — හයසියයි — තත්!”

“රෝගුව් කාරයන් තවන් ඉත්තාවා ද?” යි අසන්නාක් මෙන් මූදලාලි එට පෙට බැලි ය.

වැක්පද සේ මූදලාලි, විෂ්වමතායක මහතා ලවා එහි ගෙවීමේද ය. රේජන්ත මහතා රුපියල් හිස්දෙන් වැක්පද හා තෙත තුවා තහා සිතාගෙයින් තම අත දික්කෙල් ය. මූදල දැක්නේම රේ අත අල්ලාගෙන ගෙවාලුවේ ය.

“බැල්ලිගේ පුණාල !—අරුන් දත්තාවයි මේ ඉඩමේ විටුම්” යි කියලින් මූදලාලි පෑරු පසු බසිනා අතික් තැල්දුම් කාරණ දෙය බැලුවේ ය. “විෂ්වමතායක මහත්තයා මේ ඉඩමේ අක්කායා ඇඩු ගණනා රුපියල් දැක් වටිනාවා. මගේ ඉඩමට අල්ල කැලුයක් තීයා මට මේක දෙදාහක් වටිනාවා. එවිටරට යායා ගෙවාලාව. අරුන්තාලිය පශෙනි ගොඳ නරකත් ඉඩම්වල සෙනරකත් ගොඳට අදානාවා. එක ඒ මිනිහා පුරුෂේ වාසනාවයි ලබාදු දැනුමක් වෙන්න මිනා. මම එයාත් එක්ක ගිහිල්ලා කැලු රි-ගලා බැලුවා. ‘මූදලාලි මේ ඉඩම අරින්න එපා. කියට උග්‍රාන්තා’ යයි රේ මිනිහා කිවුවා.”

දෙකියාය පාට රටක් ලෙස අරවින්දට දැනෙන්ට වුයේ ඇතා යනර ද්විපසක් ගෙවුණු පසු ය. විහාරජේනා මූදලාලිගේ රුවුම බැලු ගෙරුම් අකා බියගත් ගැමියන් අරවින්ද දකීමට යන්නේ ගොරෝ නම මෙයේ ආදර ය-ග්‍රහයන් විදිමින් තුදකාලාව වෙශයනා අරවින්ද යෙ විභා ගොයෙක් අරමුණුවල එල්බ ගන්ට එ ය. කබලානාලේ තීවිපන් වමරි හා මාලින් ද ඔවුන් යේ නැයන් වු තිලා හා සරලා මෙහෙ ගෙ කළ රු තිහිපයක් සිංහ කිරීමෙන් ඔහු ලබන්නේ සන් මෙයායි. වමරි බටහිර සහාන්වයන් උක්කාගත හැකි හැඳු අයයක්ම පුරන් කැවියක් දිය උරා යන්නාක් මෙන් උක්කාගත මැයියි. බටහිර සහාන්වය ඇගේ හාවහාව ලිලා ද මායිම් ප්‍රේක්ෂණ ද සකස් ගොට පිය ගුණයන් තීයුණු කරන්නායි. ඇගේ අයරදහර හා රුප සෞන්දයීය ද විනිත පටලය අතරින් අරවින්දට පෙනෙන්නේ විදුඩ වෙශයකිනි.

ගැමියන් පිට ඕනෑම තැමින් ගදුන්වනා රේ විනිත පටලය ගොඳ ඇත්තා, පුවිද කළේ, වින්සුරු, දෙබුමට ඇඩුදෙනා ඇත්තා, තිං රාය, පීමිතුරු, ඇනිං, දුල්, ආරාං විධි, ගැඹුර්ම යනා ආදියා ස-යෝගයෙන් යැයුකානී. ගොලු බෙව්තලය ඇල මුද මොලුවා තිල් එලියෙන් බැබමෙනා කාණුම්දිරියකු ඔය විනිත පටලය ඇති බැබමෙනා ඇගේ සෞන්දයීය, කාලායාව තාහනා පුවිද සරඟුවයි විනිනා. ඉතාම ගොඳ පුවිද පැන් අව්තලය තැව්ත තැව්ත තැව්ත නැඹුයට ල-භාවාට සන්නේහ වින්නාකු මෙන් ඔහු තැව්ත තැව්ත වමරි සිංහ ගොඳේ ය. පුවිද ය ගොඳේ කරන කළ තැව්ත තැව්ත තැව්ත තැව්ත වින්නාක් ඔහු එගලුන් තැව්ත පුරුණුර එගලුන් තැව්ත ගැහැණු නැඹු තිං ද? ඇති සාරී පට ගොඳුල් සිරවන ඇෂ ඇං පාඨියා ම-

සිරම තියා ද අභ්‍යාම සිංහල ගැනුන්ගේ උකුර පෙනෙයි පිටිරන තරම පිමෙකින්දේ? ඇද තද තොට අදින ලද කුපුල් පට තුළ තැපුණු නීලුවශේ උකුර පෙනෙය පිහි කළ අරවින්දට කුණු පිටියක් එති රටලයක් ඇති විත්තරය තුළ වැඩිනා ඉස්සෙයියා නිතැනින්ම පිහි වි ය. රට තන පටින් බැඳුණු ඇගේ දෙපියයුරු පට පූටටය උස්සාගෙන මතු වි පිටි ගැටී මතක් කළ අරවින්දගේ දෙනෙන් සොලින් පියවිණු. ඔහු වහා දෙනෙන් විදාහ ගත්තේ උරෝපාවෙනි. උරෝපාව සේනු ප්‍රියෝ මවගේ කට හඳ ය.

“මොනාව ද පුතා කළුපනා කරන්නා”

උකුර යන තරම් කරුණා රස පිරි බැදුනක් වැනි මවගේ මුහුණ දුටු අරවින්දගේ කාමුක පිතිවිලි, රියම බරු මතන් පින් සයුරුති බෙකින්ට වි ය. අනිකාශ ගේ තරුණ බිරිද සමඟ එක ඇඟෙන් නිදහාන්ට ගොන් භූම්ප්‍රාණු එකකු ලෙස මතන් උරෝපාවෙනි අරවින්ද ආසානෙන් නැඟි පිටියේ.

“එක තැන ඉන්ට කම්මුලි නම් විකක් ඇවිදින්ට යන්න ප්‍රතා.”

“මට අම්මා, මතන් දුන් පෙළඹිඛට කළින් පිතුවා! ගමේ මේනිස්ස් බලා කතා කරලා එන්න.”

අරවින්ද කබායක් බැඳෙගෙන දෙස්තර නළාව ද සාක්කුවේ දාමා ගෙනා ගෙයින් එලියට බැජ්සේ ය. ඔහු තේ වතු උයින් වැපුණු අඩිපාරට බැස කෙලින් ගියේ ඔහු ලවා ලෙඩ පුව කරගැනීමට පැමිණ ගැලීයන් ද ගැහැනුන් ද වෙසෙන පෙනෙයට ය.

ගැලීයේ උදා ගා තන් පදුරු යට වැවුණු වල් පැල උදුරුති. තැල් තලයන් තිසන් වටා බැඳි පටියෙහි එල්ලි පට උඩ රැඳුණු කුඩා ඇති දාමල ගැහැනු තන් උදා කඩ කුඩා ඒ කුඩා තුළට වීයි කරනි. අරවින්ද ගමන් ගන් අධි පාර එල්ලේ දිවෙන පිරි කදුර එස්සේ, පින් ගිගිරි ගධින් කුඩා ගෙලුලැල්ල ගලා යයි. මහා දිය ඇල්ලකින් නැඟි විසිරන වාෂ්පයක් සේ පෙළලාවන් නැගින ටාක්පය, තිරු රයසහි උජ්ජාය උරාගැනීමට අදින ලද තෙත පට කුපුල් පටක් වැන්න. වාෂ්පයන් නැගෙන මුහුණන් තිසන් ඇති අරවින්දට දිය නා ඇගදුම් විට දාමනන උණුස්සින් පුණු පිහිල්ස සොමිනස් ගැනීමන් දුනෙන්නට වි ය. කදුගැටියක් උඩ පිහිටි තානායම් පළ බලා නතින මාවෝරිය අරවින්දට පෙනුවෙශ ඉස්මන් ගමනින් යන දුවින්න ඉදිකුවකු ලෙසිනි.

ගැලීයන්ගෙන් වැඩි දෙනා එවියේ වන්න් මැටි ගෙය අභ්‍යාම සොමිවිඛි කරන ලද කුඩා ඇල්පත්වල ය. බැදෙමන් බැඳ උඩ සොමිවිඛි කරන ලද ගෙවල් කිපය, කළකින් හුණු ගොගැමින්, ප්‍රිය බැඳීමන් යැයුලු විශාල කළ ඇල්ලමුන් තියා ඇල්පත්වලට

වඩා කිහුවූ ය; කැත ය. ඒ ගෙවලට සම කරන විට අතු සෙසු කරන ලද පැල්පත් පිරිසිදු ය; වාසයට පුදුපු තැන් ය. බදා බදා නැත්තේ ලද ගෙවලින් තික්මෙන කිහුවූ ගදරී එක්වුණු පුස් ගදරී ගදක් පැල්පත්වලින් නොනික්මෙයි. පැල්පත්වල අතුරු සිංහ රුධි එකියක් ලබයි. ඇතිලි පහරවල් යහිත වියලුණු මැටි තෙතමනය උරා ගනියි. මැටි ගානා ලද ගෙවීම ද වතුරු නොරු බදම මෝ ගමඩාල මෝ ඉගිලිමෙන් යැදුණු වල ගැසුණු තැන් විවර එහි නැති ය. දුවිලි නැති ය. මැටි ගසා අතු සෙවවුන් තිබා ලද ගෙවල වෙසෙන දිලින්දෝ, වැඩි වාසනාව ඇත්තෙකු අරවින්ද සිතුවේ ය. පැල්පත්වල වෙසෙන ගැමියන් කිලිටි බදම ගෙවල වාසය කරන ගැමියන්ට වඩා නිරෝගිව ජිවි වතෙනත් එය පුදුමයක් විය නොහැකි ය.

ඇතැම් පැල්පතක වෙසෙන්නෝ නිදෙනෙකි. නැති නැසිව දෙනෙකි. තවත් පැල්පතක ගත්දෙනෙකි. නොලැස් නැතු අට දෙනෙකි. රස්සාවක යෝදුණු දදතුන් දෙනාකු ඇති රුඩු හිග ය. පියා උදේ සිට සවස් වන තක් කය වෙහෙසා වැඩි කති ඇතැම් පවුලක පියා ද අලසයෙකි! එහෙයින් බිරින්ද මුදල් සපයී මොවුන් ඉතා සූරි ආදයමකින් සන්තුෂ්ථියෙන් ජීවත් වන්න කෙසේ ද?

හති දම්මින් තමාගෙන් බෙහෙත් ගැනීමට ආ ගැහැනියා පැල්පතනි බරාදයෙහි සිටි තරුණිය දදය අරවින්ද බැඳු විස්මයෙනි. මනාව වැඩුණු නිරෝගි දේහයක් ඇති ඇ දුටු විය අරවින්දට සිහිවුයේ එගලන්තෙයෙහි වික්වෝරිය-ඇල්බටර් කුඩා ගෙහිදී තමා දුටු ප්‍රික දෙවහනකගේ පිළිරුවකි. ඇගේ දෙනොපුලු බඳ ද පළ කරන්නේ පිහිටි පිට වන තරම් වන තරුණ මදයක් ඇගේ නොසිහින් දෙනාල, අදුන් ගානා ලද කලුක මෙන් රාජුයෙන් තෙත් ය. නැහැය උස් ය, තියුණු ය. දෙඅැසෙහි නිශ්චිරු ය; ඉහටිය සිහින් ය.

අරවින්ද ඇ දදය දදතුන් වරක්ම බැඳුවේ මහත් ආසාවක් මෙන් කුඩාකිනි. ඔහු, තමා දදය ආසාවන් බලනු දුටු තරුණිය ගෙන් දෙනෙන් බිමට ගැරිණ; යුගත නිතැනින්ම හැටිව කර දසා ගියේ ය. ඇ තමාගේ උය වඩාත් වැයෙන ගේ හැටිව කර උසා පස්සා පැන්න් ගොනින් අල්ලා පහළට ඇද්ද ය.

“දත් හතිය අඩුදු” හි අරවින්ද ඇගේ මෙහෙන් ඇසුවා ඇ “දෙයේතර මහත්තයාට පින්සිද්ද වෙන්න දත් විකක් අඩුදු ඇ කිවා ය.

අරවින්ද පුදුම නොවී ය. ඔහු ඇට දුන්නේ බෙහෙනක් තොරසට් පැණියකි. අද මුව ද ඇ සිවිහාටියේම මිය සියායයි අසන්

ලැබුණෙන් අරවින්ද නොවේය පුදුම වන්නේ. ඇගේ රෝගය එවැන්කක් බව අරවින්ද දන්නා හෙයිනි. තමා දුන් බෙහෙන් වතුර බිමන් ඇ ගූජ ලැබුවේ, එංගලන්තයට ගාස් උසස් උපාධ ලබා පැමිණි තමා කොරෝනි තැබු දැඩි අන්ධ විශ්වාසය නිසා ය.

තරුණීයගේ ඇග අල්ල බැලීමට සිතු අරවින්ද නාලාව ගෙන පළමුව හති දමනා ස්ථිරයෙන් පිටව ද පුදුවට ද තබා බැලී ය. අනෙකුරුව ඔහු ඇගේ මුහුණ බැලුවේ විස්මෙයෙනි. දන් ඇගේ හදවත ගැහෙන්නේ මදක් වෙනස් හඩකිනි. නාඩි වැටෙන්නේ ද මදක් ආඩ වේගයෙකිනි. “හෙට උදේ අප් ගෙදරට එන්න. මම අප්‍රත් බෙහෙනක් විදින්නම්” සි අරවින්ද කි ය.

“මම අද ගෙදරට නොගියේ මුදලාලි මහත්තයා හිටියාත් බණිය කියා බැඳේයි.”

“නාවයටන් දෙළඟටන් අතර කාලයේ භාත්තා ගෙදර ඉන්නේ කළාතුරකින්” සි කියු අරවින්ද තරුණීය දෙස බලා සිනාසුමෙන් ය.

“නාලාව තියා දුළත් ඇහත් බලන්න ද දී?”

“එමලින්, මේ අප් දෙස්තර හාමුදුරුවන්ට කියා ඇග බලවාගනින්.”

එමලින් සිනාසුමින් අත දික් කළා ය. රතු දෙනොල් විවරයෙන් පෙනුනු ඇගේ දන් දුටු අරවින්දගේ කුහුල තවත් වැඩි වි ය. ඇගේ අත අල්ල බැඳු අරවින්ද අනෙකුරුව ඇගේ වම උරයට යටින් නාලාව තැබේ ය. වැරෙන් පුස්ම ගන්ට වූ ඇගේ ලය හැටිවය පුපුරවන තරම් වේගයෙකින් පිමිබෙමින් හැකිලෙයි. අරවින්ද නාලාව තද කෙලෙළේ ඇ ‘ලංයි කියදේදී’ සි දැනගතු පිණිස ය. ඇගේ බද මෙලෙක් වුව ද දැඩිය; මදක් නාලාව තද කිරීමෙන් රිද්දිය හැකි බදක් ද නොවේ. ඔහු අනෙකුරුව ඇගේ ලයට නාලාව තැබුවේ දැඩි ආසාවනි. පිමිබුණු ලොකු රබර බෝලයක් උඩ තැබු කළක මෙන් නාලාව ඇගේ ලැම එක වර අල්ල නොගන්නේ ය.

“දෙගේ ඇග බොමහාම භාජායි!” අරවින්ද කි ය.

අරවින්ද විටලාගත් ගැමී ගැහැනුන්ගන් ඇතැම් එකියක් යටුයින් තවත් එකියක දෙස බැලුවා ය. තවත් එකියක එමලින් දෙස බැලුවේ රීජ්සීගවනි. ‘මුදලාලි මහත්තයට ආරන්වී උගෙන් අපටත් හොඳටම බැඳීවී’ සි මහඳ ගැමීයක් කි ය.

පිරිපුන් තිරය්ගි දේහයක් ද ඇද පැදුවලින් තොර අවයව හා ඉන්දියන් ද ඇති මෙවැනි තරුණීයක මේ ගැමී ගැහැනියට ලැබුමෙන් කොයේ ද? ඇගේ යැමියා දිරාගිය කයක් ද ඇද පැදුවලින් තොර නොපු ඉන්දියන් ද ඇති යැමියකු බව අරවින්ද දනියි. ඇගේ මුළු වන්ට පෙර හොඳ දේහයක් ද රු සුපුවක් ද ඇති ස්ථිරයක වූ බව කියන සලකුණු ඇ මකෘදන් තවම අතුරුදෙන් තොටී ය. එහෙන් පියාගේ එකම කායික ලකුණකුද ඇ නොලැබුවේ කොයේ ද?

අරවින්ද ආපසු බිඟා ගමන් කොලේ ය.

“අක් අමම විගෝම විලිලැරජා නැති එකීයක්” දි ගැමි ගැහැයා තාවත් එකීයකට කියනු අරවින්දට ඇයිරු. අරවින්ද තරු යෙයේ ලොරඩුරු දූනාගත්තේ රේ ගැහැනියගෙනි. ඇගේ විතුකාරයකුගේ අනියම් බිරිද ලෙස කළක් ජ්‍යෙන් වුයේ ඇඟුලියාට සෞරෙන් තොවේ. එමලින් විතුකාරයා නිසා ඇ දුව ය. ගමෙනි බිතාවත් ඇඟුලියාගේ දුරියක ලනාබේව තරම් ගොලින් ද වෙනත් රස ආහාර හා පළඳුරු කළින් ද ඇ වැඩිණු රිවක්ව සිටි තාක් විතුකාරයා ඇට වුවමනා දේ සැපයීම සඳහා මා ගොම්පුරුව මුදලේ දැන්තේ ය.

හාමන් වෙමින් වුව ද සැමියන්ට බියෙන් හා උප්පාවෙන් පස්සු රැකින ගැමි ගැහැනුන්, එමලින්ගේ මව සිහිකරන්නේ පිළිකුලු වැඩි රිෂ්මීවකිනි. එහෙන් එමලින්ගේ මව තමා විතුකාරයාට අනියම් බිරිද වු බව සිහිකරන්නේ ගර්වයෙනි. ඇ ඇගේ යුතින්නේන් ඇට වුවමනා දේ සපයා දෙන්නේන් අනිත් ගැහැනියක තම දුවනිසා ආරුඛ කර නොගන්නා තරම් අභ්‍යන්තරිනි.

“දෙස්තර මහත්තයට නාවතින්න ලකාලංඩ ‘හිරිගෝරී’ පෙනු ලෙසා ගෙයක් මේ විතුමනායක මහත්තයා රියේ අරණ තියෙනාවා” දි මුදලාලි ක් ය. මුදලාලින් විතුමනායකන් ප්‍රවාන්තිය කිමට අරවින්ද එන මතක් බිඟා සිටියේ ය.

“සෞද අප්‍රත් ලෙසා ගෙයක්” දි විතුමනායක ක් ය.

“එකරම් ලෙසා ගෙයක් ගන්නේ මොකටද” දි අරවින් ඇපුලුවේ ය.

“ගේ ලැබෙන තුරු දෙස්තර මහත්තයට පුරුවන් තොට ටො කොළඹ්වන් වික් ද්වසකට නාවතින්න” මුදලාලි ක් ය.

“වික් ද්වසක් හෝටලේ නාවතින්න පුරුවනි. සමහර විට මුම්බාන්ම වැඩ බාරගන්න වෙටි.”

“දෙස්තර මහත්තයා අනිද්දජ ලකාලංඩ යනු නොව ගිනු ත විතුමනායක මහත්තයන් එක්ක යන්න. විතුමනායක මහත්තය කිවුවාම ගිනු දදයක් කරදේ. මමයා නාදුනාන ගොනා ලකාලංඩ තැහැ” දි කියලින් මුදලාලි විතුමනායක දෙස සිනාපුලුණු ය.

“හෝටලේ නාවතින නිසා විතුමනායක මහත්තයා අනිද්දජ නාවාට කෙමක් තැහැ.”

“මම එහෙනාම මුම්බානාකට පස්සය එන්නාම; සෙට කරන දදයක් රේ ආවාම අරුණන්නාවා.”

අරවින්ද කොළඹ ගොස් මහා හෝටලයේහි කාමරයක් කුලියට ගෙන එහි නැවතුවෙන් ය. ඔහු පත් කරනු ලැබූවේ මහා ඉස්පිරි-තාලයේහි වෙවදා විශාරදයන් දදතුන් දෙනාකුට පණක් පහළ පදවියකට ය. උදේ නවයට පමණ ඉස්පිරිතාලයට යන ඔහු ද්වල් දෙළඟ හෝ එක හෝ වන තෙක් ලෙඩුන් බලයි. නැවත දෙකට පමණ ගොස් ඇතැම ද්වසකා හවස පහ හය වන තෙක් ලෙඩුන් බලයි. එක දෙස්තරකු විසින් ද්වස් පතා බලා සොයා වෙදකම් කළ යුතු ලෙඩුන්ගේ ගණන මෙතරම විශාල වෙතියි අරවින්ද සිනොනුද නොසිනුවේ ය.

“ලංකාවේ ඉන්න ඔක්කොම මිනිසුන් ලෙඩුන් ද”යි ඔහු මාලින්ගෙන් ඇසුමට ය.

“ලංකාවේ ඔක්කොම මිනිසුන් ලෙඩුන් වන එක අභන්ත සිනැද”යි මාලින් කි ය. “ලංකාවේ මෙළාකුම ආදයම ලැබෙන වතු රාශියක් පුද්දන්ගේ. අතිත් වික මේ රටේ පොහොසන් මිනිසුන් වික දෙනාකුගේ අන්. දෙස්තරලාත් සිවිල් නිලධාරීනුන් ආණ්ඩුවේ මුදලින් කොටසක් පසි විශයෙන් ගෙනවා. වෙළඳාම මිනී මෝරුන් වැනි පිටරට දිනාවතුන් අන්.”

“සිංහල මිනිසුන් වැළැ නොකඩා ඉස්පිරිතාලට එන්නේ යුත්ත්කම නිසාම වෙන්න බැහැ.”

“උඟ මොකද මහා හෝටලේ නැවතින්ත ආවේ? උඟ ලංකාවේ පස් පැගු හැරියේ වෙනාස් වෙශනයි එන්නේ!”

අරවින්ද සිනාසුණේ ය. ලංකාවහි පය ගසු ද පටන් තමා වඩාත් කළකිරුණු බව මාලින් කිවේ ය. තමාගේ මව ඉහළ පන්තියේ නෑ මිතුරන් උමදසා සතියක් පාසාම වාගේ ර කැමක්, හවස තෝපුන් සංග්‍රහයක් පවත්වයි. දදතුන් ද්වසක් මාලින් ඒ උත්ස්සවයන්ට එක් වී ය. අනතුරුව ඔහු බොරු කියා ගෙදරින් පිට වෙයි.

“එතැන් අම්මලා තාත්තලාගේ හිත් රිදෙනවා නොවා”යි අරවින්ද කි ය.

“ඒගාල්ලන් හොඳවම නාරක් වෙලා ඉන්නේ, ඒ ගාල්ලන් ගේ සිය රිද්දනාට ප්‍රාථමන් මිනිස්සු නැති නිසා!”

බලවතුන් ඉදිරියෙහි කොන්ද තමාගැනීම කළාවක් මෙන් පූජා පුහුණු කරගත් මිනිස්සු නගරයෙහි හිඟ නොවත්. කෙවිටි ප්‍රාග්ධන ලැබේ දෙකකුල් අස්සේ නැකුට සහවා ගන්නා බල්ලන් මෙන් සම්ඟය නිරදය මිනිසුන් ඉදිරියෙහි බිඩිගාන්ට වුව ද කැමැති වෙති. ‘තමන් ගේ රටේහි තමන්ගේ ප්‍රාතියෙහි, ඇතුම් විට තමන්ගේ නැයන් වන මේ මිනිසුන්ගේ හින දින කම් බලා විකා දෙනාකුන් සන්නේ වන්නේ කෙසේදු’ දි සිතු මාලින් කෝප වී ය.

තම පියාගේ කන්නේරුවෙහි වැඩි උගැන්මට මාලින් යන්නේ කැමැත්තෙන් නොවේ. එහි ඉන්නා ලිවිකරුවන්ගෙන් ද කම්කරු වන්ගෙන් ද වැඩි දෙනාකුන් යටි හිතින් තමාගේ පියාට ලෛවු කරන බව මාලින්ට වැටහිණ. එහෙන් ඔවුන්ගෙන් සමහරු කොළඹ කිමෙන් ද පහත් සේවකයන්ට පිඩා කිරීමෙන් ද පියාගේ සිත් දිනා ගැනීමට වැයම් කරනි.- අනායයෝ, පියා ඉදිරියට ගිය විට, පමණ ඉක්මවා ඔහුට ගරු ග්‍රිහුමන් දක්වති.

මේ මිනිසුන් මෙතරම දිනායන් වුයේ කොසේ ද? පිටු පා යන තම මිතුරාට පිහියෙන් ඇතිමට පිහියා අතින් ගන්නන් මෙන් මොවුන් කන්නේරුවලත් කම්මල්වලත් වැඩි කරන්ට පූරුෂ වුයේ කොසේ ද? මොවුන් දූෂණය වුයේ කරමාන්ත හිමියන්සේ වස්තු ලොහය, බොරු මානය, අභ්‍යාරකම, කෝපය, පලිගැනීමේ වෙනතාට යන ආදි කොම්පුන් නිසා නොවේදි මාලින් ප්‍රශ්න කොලේ ය.

‘අම්මාත් තාත්තාත් ගොජ කරන තරම පෙරලියක් උණත් මම කරනවා’ දි කියමින් මාලින් තමා අත ත්‍රිඛුණු පොත බිත්තිය අද්දර වූ අසුනාක් උඩට විසි කොලේ ය.

නිරදය මිනිසුන්ට තමාගේ පියා කැමැත්තෙන් ය. මිනිසුන් තදා පෙදා මුදල් සැපයීම සඳහා වහල් කොට ගැනීමට ඔවුන් තරම් ගුරුයන් ඔහුට ලැබේය දනාහැකි ය. ‘දියාට හා අනුකම්පාට මිරිකා හැල ඇයන්ට කැමැති තම පියා තුළ, තමා නිසා හටගන්නේ කෝපයක්’ දි මාලින් කළුපනා කොලේ ය.

“මාලින් ඉක්මන් වෙනවා වැයිය” දි අරවින්ද කි ය.

“ලඟ දැන් බණ දෙයන්න ඉගෙන ගන්නවා ව්‍යුගයි” දි කියමින් මාලින් තම යහළවා දෙය කෝපයෙන් බැලුවේ ය. ඔහු පුනස් තෙන් තැහි කුවුලව පහට ගිලෝ ය. ඔහුගේ දෙනෙකට හමුවුණු ඇත මුහුදෙහි බැබලෙන පහන් එළියකි. එය, වරාය බලා යාචා කරන නැවත කුඩාගසෙහි දැල්වෙන පහනකින් නික්මනා එළියක් බව ඔහු වහා භැඳින ගන්නේ ය. දියකඩනය කොළවර වූ පහන් කුණුවන් නික්මනා, එළිය වල්ගා තරුවක වල්ගය අයස පිස් දුම්මින් පැනිරන්නාක් මෙන් මුහුද පිය දම්මින් පැනිරෙයි. මුහුද්

නහින ගෝසාව, ගල් කුඩාවල හැඟී බැඳී වැටෙන රූප සෙලු නිසා වඩාත් දැඩි වෙයි. තෝටලයේහි මිදුලලහි එක් පසක නවත්-වන ලද මොටෝ රථ පෙළ තෝටලයේහි විදුලි පහන්වලින් නික්-මෙන එලිය නිසා කෘත්තියෙන් බැබිලලයි. පෝටේකෝට යට්ට ගමන් කරන මොටෝ රථයක දෙර, දෙරටු පාලයා විසින් හරින කල, නහින ‘වකස්’ හඩ ද එහි උන් ගැනුන් හා පිරිමින් බැස්ස පසු දෙර වසන කල නහින ‘ක්රාස්’ හඩ ද මාලින්ට ඇශේයයි.

“අද කාර පුහාක් එන්නේ තෝටලේ බාලක් තියෙන නිසා ද්?” දි මාලින් ඇසුම්විය.

“මම හිතන්නේ නැහැ” දි කියමින් අරචින්ද වමනින් වයි ගැටය අල්ලාගෙන අනික් අතින් පටක් ඇද ගැටය තද කොමල් ය.

“මම මේ ඇදාගත්තේ මාලින්ලයි ගෙදරට යන්වයි. ය කුමට එන්නයයි මට මාලින්ලයි අම්මා ආරාධනා කරල තියෙනවා.”

“ඉතින්?”

“මම හිතුවේ මාලින්ගේ කීම නිසා මට ආරාධනා කළාය කියා.”

“මඟේ කීමට?”

“මට.”

“ජෝජන සංග්‍රහ පවත්වන ද්‍රව්‍යට මම ගෙදරින් පිටතවලා යන බව උඩට කිවුවා මතක නැදැදි?”

“මම යන නිසා උඩත් එවිය කියා මම හිතුවා.”

“මම උඩ බලන්න ආවේ ඒ කන්දෙස්කිරියාව ඉවර උණාම ගෙදර යන කළේපනාවෙන්.”

“උඩ තොගියන් මට තොගිහින් බැහැ.”

“බැරිනම් පලයන්” දි කියමින් මාලින් සිගරට කොටය කවුලුවෙන් ඉවතට විසි කොමල් ය.

“මාලින් තම මවුහියන්ගේ සිත් රිද්දන්ට වැයම් කරන්නේ ක්මක් තියාද” යනු අරචින්දට වියදිය තොහැනි ප්‍රශ්නයකි. දෙමවු-පියන් ගේ සිත රිද්දීම අරචින්දට තුහුරු කාරියකි. ඔහු වැඩුණේ දෙමවුහියන්ගේත් වැඩිහිටියන්ගේත් අනු තොරුක්මවීමට අනුබල දෙන ගැමියන් අතර ය.

ගැමී ගැහැනුන් ඇසුරු කරන මට වැඩිම සන්නේෂය ලබන්-නේ අරචින්ද ගැන සිතීමෙනි; ඔහුගේ දියුණුව පැතීමෙනි. මුදල් සරයනු සඳහා වෙහෙසෙන නමුන් පියා ගෙදර පැමිණු විට සිතන්නේ පුතාගේ අනාගත්තය ගැන ය. පාසුලෙහි උගන්නා කාලයේහි මාලින් වෙහෙස වී පාඨම් කොමල් ය, කම යහා ප්‍රමාදින් ආශ්‍ය

කෙලේ ය. උදේ පිට සවස් වන තුරු තම ව්‍යාපාරය පිළිබඳ කටයුතු කරන කබලාන ගෙදර පැමිණි විට සිතන්නේ ඒ කටයුතු ගැන ය. කතාබහ කරන්නේත් මූදල් සැපයීමට වෙළඳ ලෙසුන් සමඟ ය. නාලිකා ලෙක්කන්ට සංග්‍රහ කිරීමෙන් මහන්ම සන්නෝර්ජයක් ලබයි. ගැමි ගැහැනියක මෙන් දැනුවත් ගැන සිතන්ටත් ඔවුන් හා සුරතල් කරන්ටත් ඇට ඉඩකඩ ලැබුවෙන් කලාතුරතිනි.

අදුමෙන් පැළදුමෙන් හා බසින් ද තමන් අනුකරණය කරන කළ මිනිසුන් දකින එංගලන්තරයේ ඉංග්‍රීසින් තුළ බොස් සිංහටගන්නේ උදිසින හැඟීමකි. නොඑස් නම් අවදා සහගා හැඟීමකි. අතැමකු කෙරෙන් ඒ හැඟීම අතුරුදහන් වන්නේ කාමිනිසකු දැන හැඳිනගෙන ඔහු ඇසුරු කරන්ට වූ පසු ය. මාලින් ඉංග්‍රීසින්ට කිපෙන්නේ මේ කරුණු සිහි කරන නිසා ද? ලංකාව යුරෝපියන් අනුකරණය කරන තම මවත් පියාත් අනික් නැයතු ඔහු සිහි කරන්නේ තුමයෙන් වැඩින අප්‍රසාදයකිනි. තම පියා ලෙකුම වන්නෙහි ලෙක්කා ඉංග්‍රීසියෙකි. එහෙන් මවුපියන් සුද්ධන්ගේ සිරිත් විරිත් ඇදුම් පැළදුම් අනුකරණය කරන්නේ ඔවුන්ගේ ග්‍රාවකයන් ලෙසිනියි මාලින් සිතුවේ ය. ඇතැම් විභාශයන් ලෙසිනි. ඔවුන්ගේ බස කතා කරන්නේ ගර්වයෙනි.

එක්දඩු මිරිකන්නාක් මෙන් මිනිසුන්ගේ ගුම ගක්තිය මිරිසා ගැනීමෙන් බින සපයන තම පියාගේ පරමාර්ථය කුමක් ද? කර බාගෙන ඔහුට අනුබල දෙන තම මවගේ පරමාර්ථය කුමක් ද? ලෙක්කන් ලෙස ජ්‍වේත් විම ද? ඔවුහු සුදු මිනිසුන් අනුකරණය සඳහා අත්මට දිගැහැර මූදල් වියදම් කරනි.

එංගලන්තරයේ සුදු මිනිසුන් තමන්ගේ අතිතය සිහි කරන්නේ ගර්වයෙනි. අධිරාජ්‍යය, සිහි කරන්නේ අභාකාර කමිනි. පෙරේ ආනික් සියලුම ජාතීන්ට වඩා තුම් උසස්‍ය යන මානාය ඔවුන් ඇම ඇත්තිවන්නේ නිතැනිනි. අධිරාජ්‍යය සිහිකොට සමහර සුදු මිනිසුන් විඩා ගර්වය තම මවත් පියාත් වඩද්දයි මාලින් තමාගෙන් ඇසුවේ ය.

“මාලින් මාන් එක්ක යන්න එන්නේ නැද්ද?” සි අර්ථා තැවතත් ඇසිය ය.

“නැහු.”

“එණනාම තුළ මම එන කළු මගේ කාමරේ ඉන්නවා ද?”

“තුළට ර දෙළභවිත් එන්ත ලැබෙන එක්ස් නැඳු සියලුන් මාලින් කාමරයෙන් පිට වී ය.

වික වේලාවක් අලස කළින් කාලය ගෙවීමට සිතු මාලින් සේවලයේදැකුණු පැත්තේ බරාදයට ගියේය. ඔහු වාචි වූ පුවුවට ඇතින් වූ කන්ස්පුව අසල වූ පුවුවෙහි උන් මැදවියෙහි වූවෙක් නැඟී ඇවින් තමා ඉදිරියෙහි වූ අනික් පුවුවෙහි වාචි ගත්තේ ය.

දැක පුරුදු මුහුණක් හැඳින ගැනීමට වැර කරන්නකු මෙන් මාලින් අනිකාගේ මුහුණ බැහුවේ ය.

“විතුමනායක ?”

“ඔව්; මම හිතුවා අදුනාගන්න බැරිවෙය කියා. දෙස්තර මහත්තයා කාමරේද ද?”

“නැහැ. විකකට ඉස්සර වේලා ගියා අපේ ගෙදරට; රු කැමට”

“ඡාහ්!—මම ඇවිල්ලා විකක් වේලයි. වැඩිකාරයෙක් උඩට ගෙවින් බලා ඇවින් කිවුවා දෙස්තර මහත්තයා කවුදේ අමුන්තක් ඒක්ක කතා කරනවාය කියා. මම පස්සෙයි යන්න බැරිදුයි කියා හිතාගෙන විස්කි විදුරුවක් ගෙන්නාගෙන බැවුවා. කාමරේදන්නේ මහත්තයා බව දන්නවා තම් මම කෙලින්ම යනවා.”

විතුමනායක විස්කි විදුරුවක් නොව කිහිපයක් බේවකු විය යුතුය යි මාලින් සිතුවේ ය.

හිස් විදුරු හතරක් සහිත බන්දේසිසක් අනින් ගෙන ගමන් කළ සේවකයෙක් මාලින්ට ලංඩුමයේ ය.

“බිර බේතලයකුන් විස්කි විදුරුවකුන් අතට ඕනෑ.”

බරාදයේ අනික් පැත්තේ කොන් වාචිලි සිගරවුවක් උරන රුවැනි කුන්තාවක් ද මනාව වැඩුණු දේහයක් ඇති කළ මිනිසෝක් ද දෙස විතුමනායක වරින් වර බලයි. ඔවුන් දෙදෙනා ඉදිරියෙහි වූ විදුරු දෙලකහි ඉතිරිව තිබන්නේ විස්කි විය යුතුය යි මාලින්. සිතුවේ ය.

“යාල්වච් ද?”

“මහත්තයා සිරිපාල සැවුලගල-මගේ යාල්වච්. තොශනා අදුනනවා”යි විතුමනායක කිලේ කට කොතකට නභාගන් සිනා-පක් ඇති ව ය.

“මාලින් මහත්තයා බෙන්නේ බිර විතරක් ද ?”යි අසුමින් ඔහු විස්කි විදුරුව අතට ගත්තේ ය.

“ඔව්—”

“ආගලන්තෙදින් ?”

“ආගලන්තෙදි මම වයින් බේලා තියෙනවා. කලාතුරකින් පෙනෙක්ටේල් බේලා තියෙනවා.”

“සැර ඩීම නොබාන එක හොඳයි. පුරුදු උණාම තෙවූ ඉන්න බැරිවෙනවා.”

“මම නොබාන්තේ සැර නිසාවත් පුරුදු වන නිසාවත් නොවේ” කියමින් මාලින් සිගරටුවක් පත්තු කෙලේ ය.

බරාදයේ අනික් කොනින් සිනාහඩ නික්මෙයි. මත් පැනින් පිම්බුණු හිස ඇතියෙක්, සිතිවිලි දමෙහි පැටලි තමා, පිට කරුදුම් වලා සිලිම දෙසට නහිනු බලා සිටියි. ඇතැම්හු තර්ක කර්ෂ, කළ කළිසමින් හා කඩායන් වැසුණු කයත් සුදු කම්සයේ කර පැවියට යටින් බැඳුණු කළ රෝ එකත් ඇති කළ මිනිහෙක් දුරුලිලාවත් බරාදයන් ගොස් ඇතුළු ගැබට වැදුණේ ය. සිගරටුම් වලා සමඟ නහින විස්කී සුවදන් ජීන් සුවදන් වෙන් ගොරු ගැනීමට පුරුදුවුවකි විතුමනායකගේ නැහැය.

විස්කී විදුරුවෙන් තුන්කාලක් සිස් කළ විතුමනායකගේ හිස පෙරට වඩා බැලෙමෙයි.

“අරයා—හරි අමාරු—කාරියෙක්” දී කියමින්, විතුමනායක බරාදයේ අනික් කොනෝ උන් සැවුම්ගල නොශා දෙස බැඳුවෙයි.

පළමු සැමියා සිටියදී ලංකාවේ සිටි යුද්ධ නිලධාරයකු හා හාද වූ ඇ මහු සමඟ බුරුමයට ගියා ය. ඇ යුතින් ලංකාවට පැමිණ නොබේ කළකින් සැවුම්ගල සමඟ හාද වුයේ ය. මහු වර්ක ධනවත්තකුව සිටි මත්පැන් පානයන් ගැනුන්ගේ සමාගම සෙවීමක් නිසා ක්‍රමයෙන් පිරිහුණෙකි. දැන් ඒ ස්ත්‍රීය සමඟ ඉන්නේ මහු ය. විතුමනායක කි මේ හිපාදුප ඇසු මාලින් මෙයේ ඇසුවේ ය.

“ඒ නොශා තාම දික්කසාද උණේ නැදීදී?”

“ඇයි නැත්තේ. සුදු මිනිහා සමග ගියේ දික්කසාද වෙළු නොවී. දික්කසාද උණේ මෙයා සමග කසාද බැඳින්න තමා.”

“එහෙනම් එයා දැන් සැවුම්ගලගේ බිරින්ද?”

“මවි.”

විතුමනායක සංවිශයෙන් කි මිපාදුප මාලින් ඇසුවේ කිසීම සංවිශයකින් නොවේ. ධනයන් පිරිහුණුකු තම බිරිදා අනික් යුතු වතුන් ආගුයෙන් සන්නේප වනු ඉවසීම බටහිර සිරින්වලට එහැළුවීමේ විපාකයක්ය යන විතුමනායකගේ මතය මාලින් බැහැර කෙලේය. ඇතැම විට ධනවතුන්ට තම දැන් විකුණන දිලින්දේ ගම්වලත් නගරවලත් දක්නා ලැබෙන්. ඇතැම දිලිද මවියෙන් එතරම් දිනකම් කරන්නේ බටහිර සිරින් නිසා ද? ඔවුන් ලවා එවත් දින කම් කරවන්නේ අර්ථ ක්‍රමයන් සමාජයන් විසිනි.

විතුමනායක මාලින්ගේ මේ අදහස් නොපිළිගත්තේ ය. ඔහු අතිතයට වදිමින් වර්තමානය හෙළුඳුකින්නොකි.

“දුර්සර කාලේ මිනිසුන් අතර දුයිරින් නොපැවැත්තේය යන කීම මහ ගොන් කරාවක්” යි මාලින් කි ය. “පුයිරින් ඇති වන්නේ දුයිරින් සමඟමයි. ඒ කාලේ සමාජයටත් අර්ථ ක්‍රමයටත් සරලන දුයිරින් ඔනෑවටත් වඩා හිතුණු. දුයිරින් තැනිව පුයිරිනට ජිවන් දුයිරින් ඔනෑවටත් වඩා හිතුණු. අදුරක් තැනිව එම්බ පමණක් නියෙන්නේ බිඛලාව වන්න බැඳු. අදුරක් තැනිව එම්බ පමණක් නියෙන්නේ බිඛලාව විතරයි. දුයිරින් පුයිරින් යනු වචන දෙකකි. දුයිරින් යන වචනය අර්ථය ඇති එකක් වන්නේ යුයිරින් යන වචනය නියාය. පුයිරින් යන වචනය නැති නම පුයිරින් යන වචනය නියාය. දුයිරින් යන වචනය නැති නම පුයිරින් යන වචනය බල්ලෙකුගේ බිරුම හඩ වැනි නිකම් යද්දයක් වෙනවා ඇති!

“වචන නොහොම උණන් ක්‍රියාවට—කරමයට—අනුව විපාක ලැබෙනවා” යි කියමින් විකුමනායක තර්ක කෙමල් ය.

“විකුමනායක මහත්තයාට අහිඛර්මය මතක් වෙන්නේ දැන්” යි කියමින් මාලින් සිහාසුමෙන් ය.

“යොරකම් කරාම ඒකට විපාක ලැබෙනවා.”

“ඡවි; මෙලෙවදීම හිරගෙට යනවා: පරලොවදී අපායට යනවා.”

“ඡැහෙනම් පරලොව හිරගෙදර තමා අපාය! එනකාට පරලොවන් වලංගු වන්නේ ලංකාවේ දැන්ව නිතියම ද?”

“නැඟැ; දැන්ව නිතිය ඇති උණේ පරලොව නිතිය අනුව. තරවය ඇනුව.”

පොදුවේ කාටන් අයිති කැලේක වැටුණු දෙල් ගහක් තියෙනවා. ඒනෙන් ගැලීයන් මදල් ගෙධි දෙකක් කඩා ගන්නවා. ඒක නොරක්මක් ද?”

“ආණ්ඩුවට අයිති ඉඩමක් නම් ඒ මදල් ගහන් දෙල් කැඩීම ගොරකමක් තමා.”

“දෙල් ගහ ඇයිති වන්නේ වැටු මිනිහාවයි.”

“වැටු ලිනිගහක් තැඹිනම්.”

“මොරකමක් ලත්ටි.”

“එගනාම් ඒන් විපාකය මොකක් ද හිමෝට යාම පෙවී තරකාදියට යාම තෙවී.”

“ඒක නොරකමක් නොවන නියා.”

“නැවුන් ඒක ක්‍රියාවක් ලත්ටිද? මම කටුවැට බැඳෙනා රකින මදල් ගහන් ගෙධියක් කැඩුවන් ඒක ක්‍රියාවක්. ඒකට විකරක් ද විපාකය තියෙන්නේ.”

"ඒක ගෞරකමක් තියා; කඩන මිනිහා එය අනිගෙනු වූ අයෙක් බව දැන්තා තියා."

"විජාක ලැබන්නේ ස්ථියාව තීසීම නොවේ. ඉමිරින් ප්‍රජා යන විවන අනුව බව එකකාව ඔරුපු වෙන්නේ නැදද? තාරකා දැන්තා ලැබන්නේ මෙලෙට තීතියෙක් දෙවැනි සංස්කරණයා වියා නොවේ."

"මහත්තය කතා කරන්නේ හිතට භෞරු."

"අත්තා තමයි. විකුමනායක මහත්තය කතා කරන්නේ හිතට භෞරු. අපි කුවුරුත් කතා කරන්නේ හිතට භෞරු. අවිදින්නේ අපි හදාගත් විවනවල විජාක මියක් අපි කරන ස්ථියා වියාක නොවේ."

මාලින් යෝච්චලයෙන් එලියට බැස කොමිජ්ඩ් විදියට බැගමන් කොලේ සහ්තෝෂයෙන් නොව කෝපයෙනි. බහු ආයා මනාන් දෙශුවේ විකුමනායක විසින් කුත්පන ලද බැවිනි. ගාමුවලදී අකල සක්මන් මෙව අයින් පාලින් පළ උසිටි විදුලි රාජා මාලින්ට පෙනුමෙන් පහන් වැටක් ලෙසිනි. එතිනෙක ගැවෙළා අදුරෙහි තැංශි සිටි කොටුවේ දෙමහල් තෙමහල් සිටිමහල් ගෙවීමා ඇතැම් එකක කුවුලවකින් තික්මෙන විදුලි එලිය අදුර තීදෙනා රැතිරෙයි. රායෙහි නාගරය මුර කරන ගොධයකු සේ තැංශි සි විරෝද්‍යු කණුවෙන් විහිදෙන ආලේක ධාරාව අභය පියාදුමින් කුරෙකයි. පහන් කණුවිලින් තික්මෙන එලියෙන් නැඟී ගෙවෙල් හා කඩයාපු ඇති කොටුවේ සඳරයින් බැබලෙන ආඩ නාගරයක් වැනින්. කොළඹ අයිස් කොමිජ්ඩ් ගොඩනාගිලුවා යන මාලුයේ කුවුල්, රුරු බිසින දියෙන් තිතර යේදෙන දැවැනු විදුරුවිලින් වසන ලද දෙරවු ලෙසිනි මාලින්ට පෙනුමෙන් රාජා කබල් කඩපලක් වැනි කොමිජ්ඩ් විදිය යුම් රුමිරිය පලෙහි දැඹුලා පහන් කිහිපයෙන් තික්මෙන එලිය එහි අදුර දුරු කිරීමටත් තම් නොවුවකි. යුම් දෙරවුවෙන් එතෙර වු මාලින්ගේ දෙනා අගුල් වැවුමෙන් යෝච්චලවිලින් හා තේකඩවිලින් එක වර තික්මෙන ගුවන් විදුලිය සින්දු ඇපිමෙනි. වයන ලද සාර්පුවල අගුවුර විස් තිදින්නාන්ගේ ගෙරවුම හඩ මාලින්ට ඇයෙන්ට වුම් ගේ සා පැපුකාව ගොස අභයට එල්ල කරන ලද කොතක් වැනි දැවැනු රිදිරියෙන් වමට ගැරුණු විට ය. පාර දෙපැත්තේ තාවත්තික දැවැනිත මොටෝරිය දෙරෙළියක් අකරින් ගමන් කිරීමෙන් සිරිගල් සිනාමා මැදුර පසු කොලු ය.

යෝරුක් විදියට හැරන තැන තාවත්තික ලද රිකුළයා පැහැ වෙරිමතින් ඇඟවින නැවියන් පතර දෙනා දෙකාවත් ගොටුරු ඇටිය දෙසට හැරුණු මාලින් නැවිදාමන් ය. ඕනෑ දැවැනා විශ්වාස් කාරුයකු 'සර' දි කියාමින් හඩ ගැ ඔවිනි.

“මුන්ට කියන්න සර, මේ පාරෙන් ගොඩිල්ල තම්බය පාරිකාව යන්න නිනැ කියා.”

“පාරිකාවේත්ත යන්න මොකට ද මිනිහෝ මේ වටවාදුමේ යන්නේ?”

“එහෙම ගොඩර මුන්ගන් සල්ලි යන්න බැඟැ සර.”

“අර සන්දියන් වමට හැරිලා කොළඹ්ම පලයන් පාරිකාවේත්ත දියාවට. මේ උන්ට කියන්නම බොලුට විකස් වැඩිපුර සල්ලි බ්‍රාතිය කිය. තක්කයියා!”

ඡැලියෝ මාලින්ට ග්‍රෑති කළේ ය.

“මොකටද මිනිහෝ පාරිකාවන්ත රුත්තට යන්නේ?” සි මාලින් රික්ෂයේ කාරයාගන්නේ ඇයි ය. “එහේ මොනාවා යන්නන්තයාද?”

රික්ෂයේකාරයා සිනාපුණෙන් ය.

“ඒ රුත්තට යන්න නිනැය කියා වද දෙනාවා සර.”

“ඉයි; බොලා ඕය මිනිසුන්ගේ ඉණු-ඉහ අත්‍යාගන්නා එහා.”

“අපි එහෙම කාරන්නේ නැතු සර. එහා ඉන්නවා මහ නාරක මිනිසු වශයෙන්, පාර පෙන්නන්නා. මුන් සහර දෙනා පුරුෂ මාරුයේ වශයෙන්” සේ රික්ෂයේකාරයා, ආනින් බුන් දෙනා මද්‍යෙහි පිළි යුතු පිටස්වූයේ ය.

මාලින් මා ගෝවලය අභ්‍යන්තර වමට හැර ගෝවින් උජා-දෙශට ගෝන් ගොලදු ය. මා ගෝවලයේ භාව කුවුලව්‍යිනාම පිළුවූ එහි තිශ්වලියි. පාර දෙපැත්තේ තාවත්වින ලද ද්‍රිත්‍යා මාව්‍යාරිය දෙපැත්තිය ගොලවිර වූයේ ඇයින් ද්‍රිත්‍යා මාව්‍යා පාර අභ්‍යන්තර දික්වූ දෙපැත්තිවරකිනි. ගෝවලය ඇයින් විශ්වාස යුතු ඇතුළති.

මුදු ගෝන් වැඩිගෙන එහියන් ගෝවලයේ යා මා මාලින් පුදු පාල එහි ටිය වි ය. මුදු මුදු අඩ ගෝන් පාරින් බිඳීම්පාන ගෝන් පාරින් අඩ වූ ගෝවල පිටි ද ඩින්සිවල පාරින් බිඳීම්පාන.

අනෝමා මැදුරේ සාලයෙහි පළින් පළ වූ අසුන්වල හිඳුනු ගැනී ගෙන් වැඩි දෙනකුන් කතාබහ කරන්නේ යමාරු හිඳුනු එහුදුප ගැන ය. ගෙවුයනෙහි තබන ලද අසුන්වල හිඳුනු කබලාන, වන්ද සෝම වැලිවල හා දෙමාලයිංහ ද මෙලද ව්‍යාපෘත්‍යන්ගෙන් වඩ වඩාත් ලාබ ලැබිය භැකි අදුන් උපාය ගැනු කමිකරු සමිති නිසා කමිකරුවන් පාලනය දුෂ්කර වීම ගැනු කතාබහ කරති.

අනෝමා මැදුරේහි හෝජන සංග්‍රහයට අරවින්ද ඇතුළු කිසි දෙනොක් වාචිවුහ. හෝජන සංග්‍රහයෙන් පසු පිරිමින්ගෙන් වැඳෙන මිදුලට බැස්සෝ ය. කාන්තාවෝ සාලයෙහි අසුන්වා වාචිගත්හ.

“කමිකරු සමිතියකට බැඳෙන එකකු වන් මම වැඩි ගන්නේ නෑ” දි කබලාන කි ය. “මම ගිය පුමානේ දෙන්නේ අස්කලා. අස්කලේ උන් කමිකරු සමිතියකට බැඳුණු නිසා.”

“කමිකරුවන් නරක් කරන්නේ ඔය සමිති තමයි. ඔය කොටම ඉස්සෙල්ලා ඔය සමිති පුන්වුන් කරන්න ඕනෑම.”

“උන්ට ඕනෑම තරමක් කැශාන්න අරිනවා. සමිති කාරයන් කිසිම සැලකිල්ලක් දක්වන්න හොඳ නැහැ. උන් එකකුටවා මම මගේ කන්නේරුව අහලටවත් එන්න දෙන්නේ නැහැ. යමු කියන්න තියෙනවා නමිකමිකරුවන් විසින් ඒක මට කියන්න ඕනෑම මම එමහමයි මගේ වැඩ පලේ වැඩ කාරයන්ට කියා තිබෙන්නේ” කියමින් කබලාන හිස් කෝපි කෝප්පය බන්දේසිය උඩ තැබේ ය.

“ඒංගලන්තෙට ගොස් විභාග පාස්කරලා එන කඩකාරයන්ලේ පුත්තුත් තිතිදියන්ගේ පුත්තුත් පියුන්ලාගේ පුත්තුත් කොන්දේ තරලාගේ පුත්තුත් බාස්ලාගේ පුත්තුත් ඩිස්ප්‍රේසරලාගේ පුත්තු ලෞක්කන් වෙන්න හදන්නේ කමිකරුවන් අල්ලාගෙනා.”

“බොල් මිනිස්සු. උන්ගෙන් බොහෝ දෙනොකුට මන්ද මණ්ඩලය භැර ගොස් වෙන තැනකින් රුපියල් තුන්සියක පඩි පිරි රසසාවක් ලබාගන්න බැහැ.”

“යමසැමිට ගොඳ අදුන්ම බැනාරස් සාර වගයක් ඇරි කිලණා” දි සාලයෙහි උන් මදිරා දෙමාලයිංහ නොශා ක්වා ය.

“උන්ට අලුත් සාරි එන බව දැන්නවා නම් මම ව්‍යෙෂීල් එකෙන් ගිය පුමානේ සාරි ගන්නේ නැ” යි සිරිමා, රුක්ස්තනා ක්වාය.

“යයෝමා හිදාහල බදින්නේ ලබන මාස්ය” යි සුරංගිනි රුක්ස්තනා ක්වාය. “විගාඩා එක්දී එයාත් මාත් හිටියේ එක කැලැයියේ.”

“යයෝමා බදින්න යන මහත්තයාගේ තාත්තා පිටියර මුදලාලි කෙනෙක්ස කියනවා නොවැ.”

“ඇවි—අපේ—කසින් කෙනෙක් එයාලයි අමමා නොදුට අලුනාවා; මහ ගොඩි අම්මංඩි කෙනෙක් වගෙයි ක්වුවා.”

“ව්‍යෙෂීල් එක් වොයිල් සාරි මෝස්තර ප්‍රාගක් තිවුණා—” යි සිරිමා රුක්ස්තනා ක්වාය.

“අපෝයි! මට නම් වොයිල් සාරි අදින්නම බැහැ” යි කියමින් මදිරා දෙමාලසිංහ දෙවුරය මදක් සෙසලවුවාය.

“දැන් වොයිල් සාරි විකක් ගොරෝසුයි—නොවද?” යි තාලිකා කබලාන ක්වාය.

සාලයේ ඇතම කෙළවරට වී අරවින්ද සමහ කතාබහ කරමින් උන් තරුණීයන් දෙදෙනාගෙන් එකියක් වන වමරී, නීලා දෙස බලුවාය.

“වොයිල් සාරි ගොරෝසු ද?”

“අක්කා ඔය ඇදගෙන ඉන්නේ වොයිල් සාරියක් නොවැ” යි කියමින් නීලා සිනාසුණාය.

“දෙමාලසිංහ නොනා කිවේ වමරීට අනුමපදායක්?” යි අරවින්ද කිවේය.

“එයා මට ඇනුමපද කියන්නේ නැහැ.”

“අරවින්ද කතරගම ගියා ද?”

“මම කවද්විත් ගියේ නැහැ.”

“මොනවා! දෙණියායේ ඉපදිලත්?”

“කතරගම යුම ගමවල මිනිසුන්ගේ සිරිතක් නොවී. ඔවුන් කතරගම දෙවියන් අලුනන්නෙන් නැහැ; ඔහුට බයන් නැහැ!”

“කොළඹින් නම් ප්‍රාගක් කතරගම යනවා” යි වමරී ක්වාය.

“කතරගම දෙවියේ නගරවල ධනවන් මිනිසුන්ගේ දෙවියක් මිස ගමවල මිනිසුන්ගේ දෙවියක් නොවී. කතරගම යන්නේ තගරවල පොහොසන් සිහුල මිනිසු. ඔවුන් තිසා දැන් ගමවලත් ජ්‍යිරිත පැනිරෙනවා.”

"ගමවල මිනිස්සු ඉහත කාලේ කතරගම යන්න ඇති."

"නැහැ. නගරවල ධනවත් සිංහල මිනිස්සුන් කතරගම යෝ
යන් අදහන්ට උගත්තෙන් ධනවත් හින්දුකාරයන්ගෙන් වෙනු
නිනා."

"අපි කතරගම ගියේ සේල්ලමට."

"ඒ වමරි දෙමාලසිංහ තොත්තා ගියේ දෙවියන්ට පඩුරු ඕනු
කරන්න" යි නීලා කිවා ය.

"මොලකාට ද?"

"මහත්තයාට නාම්බු නමක් ලබා දෙන්ටන් රට ගිය සර තුළ
වත්ගේ තොත්තා රජබිසෞට ඉදිරියට යවන්ටන් කියා රත්රා
මොනර රුපයක් දෙවියන්ට ඔප්පු කරා!"

ඇත උන් සිරිමා රැක්ස්තන්න නීලා දෙස බලා සිනාපුණු ශ
දෙමාලසිංහ තොත්තා, තම සහෝදරයාන් නැතාන් එන්ගලන්හි
යෙහිදී කළ කි ආසු දුටු දේ නාලිකාට කියයි. නිවටන් ආයුධී
රජ බිසෞට විසින් පිළිගනු ලැබුවා ය. සාරිය මස්වන ලද්දේ
පැරිසියෙහිදී ය. ඇ අජන්තා වියනෙහි ලියකම් පෙන්නු විස්
පැරිසියේ කාන්තාවක් එය වෙනස් කොට සාරියට උවිත අඟු
කරණයක් කළා ය.

"හර ගැස මල්ලක්!" යි නීලා කිවා ය.

"වමරිගේ අම්මන් ගැස මල්ලක් ද?" යන ප්‍රශ්නය අරවින්දයේ
සිතට නැගුණු නමුන් කටින් පිට නොවී ය.

"අම්මා දෙමාලසිංහ තොත්තාට හොඳව කැමතියි" වම්
කිවා ය.

"ගැස මල්ලක් නිසා ද?"

"වෙන්න ඇති."

"කඩුරු උණන් ඒ තොත්තාට කැමති වෙනවා" යි අරවින්ද කිහිපි
"පරිමි".

"ගැනු අකමැකි වත්තෙන් රූපීවට."

"මාලින් සමාජයටන් සමාජ සිරිත් එරිත්වලටන් වදින ප්‍රසා
ස්ථිත්ගේන් පරිමිත්ගේන් සිත් රිදිවිමෙන් යන්තෙක් වත්තෙක්
සමාජයටන් සමාජ සිරිත්වලටන් අවසා කරන්ට වමරි උගත්ගේ
ඇශේ සහෝදරයාගෙන් දැයි" අරවින්ද තමාගෙන්ම ප්‍රසා
කෙලු ය. මොවුන් දෙදෙනාවම සමාජය තින්ත වුඩ් රුඩ්
කාරුණික් තිසා එය ප්‍රතු ය. නීලා තිසැකවම වමරි අනුකාරී
කාරන තරුණියකි. මැද විමෙන් වු කාන්තාවන් විළියෙන් තා
න්තාවන් කියුම් සීමට වමරි හෙළුපැවිලුයි. නීලා ඇට අවු

දෙයි. කාමාගාවෙන් මධ්‍යා ලද සේතුන්ගේන් පුරුෂයන්ගේන් සිත් සතන් විභාග කෙරෙන වර්තමාන නවකතා ආතැම පිරිමින් පවා කුර්ඩයි. වමරින් නීලාත් එවැනි නවකථා කියවුවන් විය පුතුයයි අරවින්ද කළේපනා කෙලේ ය.

“නීලා වාත්ස්‍යායනාගේ කාම සූත්‍රය කියවා තිබෙනවා ද?” ඇ අරවින්ද ඇසුම්වේ ය.

“සිංහල නවකථාවක් ද?”

“නැහැ, සංස්කෘත පොතක්.”

“අපි සංස්කෘත දැන්නේ කොහොමද සිංහලවත් භාඳට දැන්නේ නැති කොට?”

“කාමසූත්‍රයේ ඉංගිරිස් පරිවර්තන තියෙනවා.”

“අරවින්ද ලහ තියෙනවා ද?”

“මට—”

“දුන්නොත් කියවන්නාම.”

“ගැනු ලමයි නාරක් කරනාවායි වෝද්‍යා කොට මුළුපියන් මට විරද්ධව තඩු දමාවි!” ඇ කියමින් අරවින්ද සිතාසුම්වේ ය.

“එශනම් එව්වරට නාරක පොතක් ද?”

“ලෙකු ගැනුන්ට නම් නාරක පොතක් නෙවි.”

“දෙමාලයිභ නොනා වගේ ගැස් මලුවලට ද?” ඇ අසම් වමරි සිතාසුණා ය.

“නැහැ; වයසින් පැසුණු ගැනුන්ට.”

“අපි එගාල්ලන්ට ටැයිය පැහිලා!”

“මම ‘ආරච් ඔජ් ද් මූයම්ප්’ කියවා ඉවර කෙලේ පෙරේද” ඇ වමරි කිවා ය.

“මරියා රිමාක්ගේ අප්‍රත් නවකතාව.”

“මට—”

“එක කාම සූත්‍රයට වඩා බොහෝම පහළයි!”

“එ සැත්කම ප්‍රන්සයයේ මියක් මමෙහ කරන්න බැහැ. පුගක් ඉස්සර එහෙම සැත්කමක් කළ දායෝතර කොහොක් සිරේට ගියා!” ඇ කියමින් වමරි සිතාසුණා ය.

“ඉස්සර නම් රස්සාව නැති මිනිස්පුන් වැඩි වන තරමට පඩින් ප්‍රාධිවෙනවා. දැන් රස්සාව නැති මිනිස්පුන් වැඩිවන තරමට පඩි ප්‍රාධිවෙනවා” ඇ මිදුලේ කතා කරමින් උන් තිදෙනාගෙන් එකක් වන දෙමාලයිභ කි ය.

“අවුරුදු දෙළභකට විතර උඩි මම මැටරික් පාස් කළ තරුණ යෙක් රක්සාවට ගන්නේ රුපියල් හැත්තුපන් පබියට. ඒ කාලේ මැටරික් පාස් කළ තරුණයෝ හිහයි” කබලානා කි ය. “අවුරුදු භයකට පමණ උඩි රක්සාව නැති මැටරික් පාස් කළ තරුණයෝ පූහක් වැඩි උණා. පසි නැතුව තුන් භාර මසක් වැඩ කරන්වාස් රීට පස්ස වැඩ භෞදු නම පබියක් නියම කරන්වන් කියමිනා උන් ඉල්ලුම පත් එවන්න පටන් ගන්නා. මම එකක්වන් පසි නොගෙවා වැඩිව ගන්නේ නැහැ. හැබැයි, ඉස්සර පටන්ගන්. මෙදි ගෙවු පධිය වන රුපියල් හැත්තුපහ මම රුපියල් තිහ කලා. උන් ඒ පචියට උණන් පොර කකා රස්සාව ඉල්ලන්න පටන් ගන්නා.”

“දන් කවුරු ගන්නන් වැඩි පධියක් ගෙවන්න මිනා. අලි අපරාදයක්! රුපියල් හත්මිහකට උණන් එන්න කැමැති රස්සාව නැති මිනිස්සු ඉන්නවා. අපට ඕනෑ කෙනෙක් අපට කැමැති පධියක් ගෙවා ගන්න දන් ඉඩක් නැහැ. නමුන් අපි බෙඩු විකුණන්න මිනා ගන්නා මිනිස්සුන් නියම කරන ගණනටමයි!”

“රස්සාවක් කරන්න බැරිව නිකම් කැ කෝ ගාන මිනිස්සුන් තමා මන්තුණ සහාවලට පත් ටෙන්නේ. වෙළඳාම ගැනත් කරමාන්ත ගැනන් ඒ මිනිස්සුන් දන්නා උලව්වක් නැහැ. උන් කැමැර ගාන්නේ නුගන් මිනිස්සුන් සන්නෝර්ම කරන අදහසින්. උන් එකා රුපියල් හත් අට සිය බැගින් පධි ගන්නවා. අප ලහ වැඩ නොකරන මිනිස්සුන්වන් උන් වැඩි පධි අරගෙන දෙනව. තව අවුරුදු පහකින් රට බංකොලාත් වෙවි.”

කරමාන්ත හිමියෝන් වෙළෙන්දෝන් උදේ සිට හවස් වන තුරු වෙහෙයි වැඩ කරනි. රියෙහි ද මුවුන් නොනිදා සිතන්නේ තම තමන්ගේ කරමාන්ත හා වෙළඳාම ගැන ය. මුවුන් තමන්ගේ මුද්‍රකාලය යොදාන්නේ කරමාන්තය හෝ වෙළඳාම හෝ ගැන ය. තමන් සතු වස්තුව පමණක් නොව ඇතැමි විට ගියට ගන් වස්තුව ද යොදාන්නේ ඒ ව්‍යාපාරයන් උදෙසා ය. මුවුන් එසේ නොකරනාන් ඒ ව්‍යාපාරයන් සාරථක වන්නේ කෙසේ ද? කරමාන්ත යාලාවල හෝ වෙළඳ සැල්වල හෝ සේවකයෝ නියමිත රාගණනක් වැඩ කරනි. කරමාන්ත හිමියන් හෝ වෙළදුන් යෝ ඉතා සෙවිල්ලෙන් උනන්දුව් නොසිටියෝන් සේවකයෝ අලස්කමින් කාලය ගතකරනි. ඔවුන් ගෙදරවලට ශිය පසු තමන්ගේ කායායන් අමිතක කොට විනෝදය සොයනි. කරමාන්ත හිමියන්ගේ වෙළදුන්ගේන් අපුරුව උදෙසාගය තිසු නොවේ නාම් එකම කරමාන්තයකිනිදු වෙළඳාමකිනිදු ආබ ලැබිය නොහැකි ය. ආබ ලැබිමයයි කියන්නේ වැඩි පුර නිපදවීමට ය. කරමාන්ත හිමියන් හා වෙළදුන් පන්නා සියලු ව්‍යාපාරයන් සේවකයන් අත්ති

දීම, රන් බිජුවට දැඩි පාන්තයා මැරිම වැන්නයි සිතු කබලාන වඩාත් කිපුණෙය.

“දීන් මහන්සි වෙලා වෙළඳාම කරන්න හිමතන්නේ නැහු” වන්දුසේර්ම වැලිවල කි ය. “මහන්සි වෙලා හම්බකරන මුදල්-වලින් වැඩි හරියක් පඩියට යනවා. ඉතුරු ආදයමෙන් ලොකු කොටසක් ආදයම බදුවිලට යනවා.”

“කිසිම රක්සාවක් කරන්න බැරි, කටින් බතලකාල හිටවන මේනිපුන් මතාත්‍රීන් වීමේ විපාක තමා” යි සට්‍රීමන් කබලාන කි ය. “මාලින්ගේන් කළුපනාව තියෙනවා මන්ත්‍රී කමක් සඳහා වැඩ කරන්න! මෝඩියා——”

“ඇත්ත ද?” යි දෙමාලසිංහ ඇසුරේවි ය.

“මම එයාට බැන්නා භෞද්‍යටම. මම කිවිවා ඔය මන්ත්‍රීයකුට වෙළඳ සැලකින් රුපියල් දෙසියක පඩියක් ලබාගන්නට බැරිය කියා. මන්ත්‍රීන්ගෙන් ලියුම් අරගෙන එන ඇයන්ගේ ඉල්ලුම් පත් ඔක්කොම වීසි කරනවා!”

සට්‍රීමන් කබලාන සතියකට උඩි මහා ගරාජයක් සහිත සිමා-සහිත දැන්හිද සමාගම මිලට ගන්නේ එහි වටනාකමට වඩා විශාල මුදලක් ගෙවීමෙනි. කොනරම් ගුරුයකු වුව ද කබලාන ඒ ගනුදෙනු-වෙනිදී රවුටිණු යි දෙමාලසිංහ සිතුවේ ය!

“දැන්හිද ගරාජයට ගෙවූ ගණන බොහෝම වැඩි තොටදී?” යි දෙමාලසිංහ ඇසුරේවි ය.

“එකන් ලාඛයක් උපද්ධන්න පුළුවන්ද?”

“මම එක කඩා විනාශ කරනවා! වැඩිට ගන්ට පුළුවන් මැෂින් හා වෙනත් මද උගුල්ලා අඡේ ගරාජයට ගෙනියනවා. අනිත්වා කඩා යකඩවලට විකුණුනවා.”

“එතකාට හැඟීම අලාඛයක් වෙනවා තොටි.”

“එවි; නමුත් ඒ වෙළු දෙගුණයක් මම අවුරුදු දෙකකින් හම්බ කරනවා!”

“ගරාජය ඒ විදියටම පැවැත්වීමෙන් එපාය හම්බ කරන්න.”

සට්‍රීමන් කබලානගේ කට ගොන සිනාවක් නැංගේ ය.

“ගරාජය ඒ විදියට පැවැත්වීමෙන් අවුරුද්දකට රුපියල් හත් අට දායකකට වැඩිය අලාඛ වෙනවා. ගරාජය තිබෙන තැන ගොද තැහු. උන් වික්ලක් අලාඛ වන එක කොහොමවත් නාවත්තන්නේ බැරි තියා. වෙන කටුරුවත් ගරාජය ගත්තෙක් එහි තියෙන දේ විස්තාවම උගුල්ලාගෙන ගොස් අනිත් තැනකා සට්‍රීමකාට විසාල

ගරුජයක් පටන් ගනීවි. එහෙම උණුන් අපේ කරමාන්තය දැන් ලැබෙන ලාඛ භූහක් අඩු වෙනවා.”

කබලානගේ වෙළඳ බුද්ධිය කොතරම් සියුම්මිදියේ සාහසික දෙමාලසිංහට වැටහෙන්නේ දැන් ය. සත විසිපහ පවා අත තා අයකරන කබලාන, ඉහුරන් ඇමට ගෙන බලයන් බාන ආන්දෙ වෙළෙන්දකු නොවන බව දෙමාලසිංහ මිට පෙර නොදැන්නේ ඔහු තල්මසුන් ඇමට ගෙන තිමි-ගලයන් බාන්නෙකි! එහෙන් භාල මැස්සා ද අතනාරින්නෙකි.

“ඩිජේ! තල්මසකු ඇමක් කොට ගෙන් තිමි-ගලයන් බාන්වා අදහස්. මට තෝරන්නේ දැන්” යි දෙමාලසිංහ කිවේ ය.

සවිමන් කබලාන සිනාපුණේ ය.

“මගේ කරමාන්ත ගාලාවට භානි කරන්ට සිටි කොමිෂ්නි තමාදුන්හිද ගරුජය. පුද්දන්ගේ යමාගම්වලින් මගේ වෙළඳාම පහර විදින්නේ නැහැ.”

කබලාන ධනය සැපයීමෙනුන් රස්කිරීමෙනුන් මහන්ම සහ තොශය ලබන්නකු බව දෙමාලසිංහ දනියි. මසුරකු නොවුව ද ඔ තමාගේ ධනකද ඉහළ නහිනු දැකීමට අනාප්තිකර ආශාව ඇත තෙකි.

“දැන් ඔය මුදල් සම්බ කළා මදි ද?” යි ද්වයක දෙමාලසි කබලානගෙන් ඇපුවේ ය.

කබලාන සිනාපුණේ ය.

“මම හම්බකර තිබෙන ධනය මොකක් ද? අමෙරිකාවේ ක්‍රූන්දියාවේ මහා ධනවතකුගේ ධනයට සම කරන විට මගේ ධන මහමෙර ඉදිරියෙහි වූ ගල් කැටක් තරම්වත් නැහැ.”

කබලාන ධනය සපයන්නේ කොතරම් අනාප්තිකර ආශාවක් දැයි දෙමාලසිංහ වටහාගන්නේ මේ පිළිතුරු ඇසු ද ය. කබලාබාරු මානයෙන් භා නමුතු නාම වලින් සන්තොෂ වන්නේ නොවේ. ඔහු සන්තොෂ වන්නේ ධනය ගොඩ ගැසෙනු දැකීමේ ඔහු ගරවයෙන් සලකන්නේ ඔහුගේ ගුරකම පමණි. ඔහුගේ අද වත් කරුණාවත් ධනය රස්කිරීමේ ආශාව තමැති යකඩ සපත්ත්වී හසුවීමන් මිරිනෙයි. ඔහු තමාගේ සේවකයන්ට නිර්දය ගෙ සලකන්නේ වැටුප් ප්‍රයානයකිදී පමණි. සාපුව ලැදිව වැඩ සේවකයන් පමණක් නොව අතික් සේවකයන් ද තළා පෙළා වූ නිර්දය ලෙස බුන්ගෙන් වැඩ ගන්නා කළමනාකාරයේ ඔහු සිත් ගනිනි. අතික් සේවකයන්ගේ ප්‍රම ගෙක්කිය මිරිකා ගෙඹු තැනැද සැලුමින් පසුබාන්නා ගොතරම් දක්ෂයක් වූව ද ඔහු සිත් නොගනියි.

තමාගේ ගුම යක්චියෙහි අවසාන බිජ්‍යුව දක්වා වූව ද මිරිකා-
ගැනීම සඳහා සිත කය දෙකම වෙහෙසන කබලාන අනික් මිනිසුන්-
ගේද ගුම යක්චිය මිරිකාගැනීම වරදක්යයි කිසි විටක නොයිතයි.
එහෙයින් ඔහු කළමනාකාර කම්වලට පුදුයෝගන් මලය සලකන්නේ
තමා මෙන් වෙහෙස නොත්කා වැඩ කරමින් යෝගියන්ගෙන් ද
රුඩ ගැනීමට පුරුෂම ඇඟි තිරිදය මිනිසුන් පමණි. ඔහු භැං
මිනිසාම විනිශ්චය කරන්නේ ඒ වෙළඳ මිනුමමනි. ඔහු යන්ත්ත්‍ය
වන්නේ සිත කය මදක වෙහෙසා වැඩ කිරීමනි. හිස උස්සාගෙන
තමාගේ කාරියයන් කරන්ව හැකි තාක් ඔහු නිශාල්මන් නොවියි.
අැහේ රුදුවක්, හිසරදයක් වැනි පුළු අයනිපයක් නියා ඇලදි වැනි-
රෙන මිනිසුන් ගැන අසන ඔහු සෑව වෙයි.

අරවින්ද ආපසු හෝටලයට ගියේ ර දෙපුහට පමණ ය. තව-
මන් මදක් බැවෙන හිසක් ඇති විශ්වමනායක සිනාසයින් අරවින්-
දගේ කාමරයට ඇතුළු වූයේ ය.

මාලින් ගොස් නොබෝ වෙළාවකින් මහා හෝටලයේ බරාද-
යන් තික්මුණු විශ්වමනායක ගියේ පිටකොටුවේ වික්ටෝරියා
හෝටලයට ය. එහි දී ඔහු ආහාර අනුහව ගොට නැවතත් මහා
හෝටලයට ගොස් එහි බරාදයේ පුවුවක හිඳෙන්නේ ය.

“මම එනාකල් විශ්වමනායක පුහක් වෙළා බලන් ඉන්න ඇති.”

“ඒක මට—ගොදු—පු—පුරුදු—කාරියක්— ජ්‍ය—හා—හා.”

විශ්වමනායක වවතයක් දෙකක් හෝ තුනක් හෝ කිය මදක්
නාවිජියි; නොඩ්දෙනාම සිනාසයියි.

“මම අද කැමකට ගියා.”

“මම දන්නවා—මාලින් මහන්තයා කිවුවා.”

“සිහෝ! මාලින් භමිබ වූණා ද?”

“හිටි; ඇටින් රිකක් වෙළා මා එක්ක කතා කරමින් උන්නා.
මාලින් මහන්තයා යන්නේ නෑ කිවුවා. කැමට පුහ දෙමනාක්
ඉන්න ඇති.”

“පිටිමි ගතර පස් දෙනාකුට වැඩිය උන්නා නැහා. අනින්
වික්කොම ගැනු—වැලිවල ගොනා, තීලා, සිරිමා රුක්ස්ච්චා,
මිදිරා දෙමාලයිජ—”

“දෙමාලයිජ ගොනාත—෋න්නා!” සියලින් විශ්වමනායක
පිශුදුන් ය.

“විශ්වමනායක අදනනවා ද?”

“හිටි—රියාගේ මහන්තයා මගේ යාලවිස්;— ගොනා යටි-
හෙ ඇඩිමරයි.”

“ඒක තමයි එහෙනම් වමරින්, නීලාන්, ඇනුමජද කිවුවේ”

“ඒ තෝතා ගැන— මම හොඳ විත්තියක් කියන්—නම්—ස්තූතා—ගා.”

විකුමනායක ද්‍රව්‍යක සටස් වරුවේ දෙමාලයිංහ මහත්මයා ඇඹු වීමට ඔහුගේ නිවසට ගියේ ය. මදිරා දෙමාලයිංහ ආලින්දු සිටියා ය.

“දෙමාලයිංහ මහත්තයා ඉන්නවා ද?” යි විකුමනායක අසුලු ය. ඔහු මදිරා දෙමාලයිංහ තෝතා හා මිට පෙර කතාබහ කළ එකෙක් තොවී ය.

“මොන මහත්තයා ද?” මදිරා දෙමාලයිංහ තෝතා ඇසුලේ කෙළින් කර ගත් හිසත් තරහයෙන් හැකිලිය දෙබැමත් ඇත්තිව ය. දෙමාලයිංහ තෝතාගේ මුහුණ වෙනස් වනු විකුමනායක දුටුවේ ය.

“දෙමාලයිංහ මහත්තයා—”

“බවද?”

මදිලා දෙමාලයිංහ මේ වර විකුමනායකගේ දෙපා තෙක් බැලුවේ වැයමින් ආරුඩි කර ගත් ගර්වයකිනි. විකුමනායක ඇගේ යටි අදහස් වටහාගත්තේ ය.

“මේ—මෙහේ ඉන්න දෙ—මා—ල—යි—ංහ— මහත්තයා—”

විකුමනායක කට ගොනට නැගු සිනාව දුටු මදිරා දෙමාලයිංහ තවත් කෝප වුවා ය.

“මෙහේ ඉන්න බවද?—”

“උගි වාහො!”

මදිරා දෙමාලයිංහ තෝතාගේ මුහුණ, අඛ පිපිරවිය හැකි තරම් රත් වි ය. ඇ අනික් අතට හැරි ‘රේමිස්’ යි ගිගුරුවා ය.

“වැඩිකාරයා දිව ආවෙත් මම උංට පාඩිමක් උගන්වන්නාම්පි සිතින් කිසු විකුමනායක මද වෙලාවක් බලා සිටියේ ය. මදිරා දෙමාලයිංහ ‘රේමිස්’ යයි වධාන් කෝපයෙන් කියමින් ගේ ඇතුළට හියා ය. විකුමනායක වටපිට බැලුවේ ය.

“හාමුදුරුවෝ!”

යට දැක්වූවෙන් විකුමනායක කි කරා විස්තුව ය.

“ම—මම—බරාදයෙන් හෙමින්—ගමන් කොට උයන් වම—පැත්තේ—දෙරවුවෙන් පිටවී පාරට බැස්සා” යි කියමින් විකුමනායක කතාව අවසාන ගොල් ය.

අරවින්ද හොඳවම සින්සුවයේ ය.

“දෙමාලසිංහ නොනා එහෙම කතා කෙලේ විකුමනායක එහි යනවාට අසැතුවූ තිසා ද?”

“නෑ—දෙස්තර—මහත්තයා” දි විකුමනායක කී ය. “මෙ—මම එහි යන්ට මාසෝකට උඩි දෙමාලසිංහට—නමුත් නමක් ලැබුණු. ඒක එය ලබා ගත්තේ—සල්ලි වියදම් කරලා. මම ‘දෙමාලසිංහ මැතිතුමා’ නැත්තාම් ‘දෙමාලසිංහ හාමුදුරුවෝ’ දි නොකිවවට—එ් නොනා තරහ වෙන්න ඇති.....තරහ වෙන බව කළින් අන්නවා නම—මම ‘හාමුදුරුවෝ’ යයි කියනවා. ‘හාමුදුරුවෝ’ කියන එක—‘මහත්තයා’ කියන එකට—වඩා කටට—පහසුයි.”

“ඉතින් එහෙම නොකියා ඒ නොනා කෝප කෙලේ මොකට ද?” දි අරවින්ද අසුළුවේ ය.

“මටත් තරහ ගිය තිසා, හ්හ—හා—හා”

“තාත්තා ගියා ද?”

“මච; කඩේන් වතුවලත් වැඩ තියනවාය. කියා රීයේම ගියා. අනිද්ද ගෙට ගොස් පදින්වී වෙන්න පුළුවනි. තාත්තාත් එක්ක ගොහින් ගෙට ඕනෑ ලි බඩුන් අනිත් දද්ත් ගත්තා.”

“ලි බඩු ගන්න ඉස්සර මමත් බැලුවා නම නොදැයි නොවද?”

“හෙට බලන්න පුළුවනි. දෙස්තර මහත්තයට ඕනෑ සැට එකක්” තොරාගන්න පුළුවනි. තාත්තා සල්ලි ගෙවුවේ එහෙම කියලා—”

“එහෙනාම මම අනිද්ද උදේම තෝටලේ තිබෙන මගේ බඩුන් ඒ ගෙට පවනවා. විකුමනායක එහෙන් අනිද්ද උදේට ඉන්න.”

“වැඩ කාරයෝ දෙන්නෙක් රීයේ හිටන් ඒ ගෙයි ඉන්නවා.”

ඇවිදීමෙන් කය වෙහෙයිමන්, කිසිවකු විසින් කෝප තොතු රතු ලැබීමන් ජ්‍රේයේ වැට්ට හාන්සිවි මූහුදු සුලං ආස්ථාස කිරීමු නිසා මාලින්ගේ සිත සන්සුන් විය.

උසස් නිලධාරියකු ලෙස පුව ද ආණ්ඩුවට බැඳෙන්ට මාලු කැමැති තොවී ය. ආණ්ඩුවේ ලෙකු නිලධාරියකු විමෙ අනුසස් ඇකියනු අසන හැම විට මාලින් කිපෙන්නේ ය. ඔහු පියා ගැකන්තෝරුවට ගොස් එහි වැඩ උගන්නේ සන්තෝෂයෝ තොවේ. ඉංගිරිසින් මෙන් කන බොනා, යන එන, අදින පළදින සංග්‍රහ පවත්වන තම මවුපියන්ගේ ගතානුගතික ජීවිතය මාලින් අඩුය පුයේ පාසුලෙහි ඉහළ පන්තියෙහි උගන්නා කාලයෙහිම ඉංගිරිසින් අනුකරණයට වෙහෙසෙන තම මව එයින්ම සන්තෝෂ නීවත් වන්නේ කෙසේ ද? ප්‍රවාත්ති පත්‍රය හැර අනික් පොතක් පත්‍ර ඇ තොකියවයි; ප්‍රවාත්ති පත්‍රය ගත් විට ද ඇ පළමුව කියවන්නේ විවාහ ගිවිසුම්, මරණ ප්‍රවත් පිළිබඳ දැන්වීම් තීරයයි. පත්‍රය ‘පම්පෝරි’ තීරයන් ‘විලාප’ තීරයන් ලෙස හැදින්විය යුතු ඒ පිටු මාලින් තොකියවයි. මව ඒ තීරු කියවු අනතුරුව බලන්නේ ‘මහුල් ගෙදර වරුණ’ හා ‘මරණ ගෙදර වරුණ’ නමින් හැදින්වීම් යුතු ප්‍රවාත්ති ය. අනතුරුව ඇ ආණ්ඩුකාරයාගේ ගමන් බිමන් හරුරාජවාසල සංග්‍රහයන් පිළිබඳ ප්‍රවත් ආසාවන් කියවයි.

පියාගේ කන්තෝරු කාමරයට යාච පිහිටි වියාල කාමර ඉංගිරිසි පොත්වලින් පිරුණු පොත්ගුලකි. වෙළඳාම හා කරමාන් පිළිබඳ පොත් පමණක් තොව, අනික් සාහිත්‍ය කලා විෂයන් පිළිබඳ පොත් හා ත්‍රාද නාවකතා ද එහි සුලං ය. මව ඒ පොත්ගුල දෙස බෙඟා දිනපතා ඉංග්‍රීසි පත්‍රයන් ඉරිද පත්‍රයන් කියවීමන් සන්තෝෂ වෙයි. කලානුරකින් සිනිමා සාලාවට යන ඇ එහිදී, සිජිනා, හඩින දෙඩින, කදුරු ගෙළඹන ගැනුන්ගේන් පිරිමින්ගේත් විගචිත බෝ සන්තෝෂ වෙයි.

සමාජයෙහි අනික් ගොජ්‍යා තරුණියන් මෙන් වමරි ඇදුම් පැලදුම්වලින් ගත යුරයිමන් ද වත්සුණු සුවිද විලුවුන්වලින් විඛැබළවීමන් ද මුදල් සහයතා පිශීය බටහිර සම්භර මිනිසුන් ලිඛා පළකරන පහළ පන්තියේ සහරා, නාවකතා කියවීමන් ද සිනිමා මුදුවට ගොස්, වාඩ ගැලීයන් පවා සිනාස්සන බොලද කර ගොලද වරිත බෙඟ සන්තෝෂ වීමන් ද පමණක් සාර්ථක විය

තරුණීයක තොටීමේ ක්‍රමා නිසා බව මාලින් දැනියි. අතික් ඇතැම තරුණීයන් මෙන් වමරිද මූලදී කොටුවටේ පොත් සාර්ථකවලට ගෙයේ සිහියම් සහිත සහරා හා ගොලද තැවකරා පොත් ගෙනැවීන් දෙසනීයක් තියෙන් සියවුම් විනෝදයේවාදයක් ලැබුවා ය. වමරි තුමෙන් මේ ඇබඩුයිකලින් මිදුවේ මාලින් විසිනි. ගැනුන්ගේ ව්‍යුතු, ඇය, ගොල්, තන, , එං, කකුල් හා ඔවුන්ගේ බැඳුම්, කෙදිරීම්, ගැඩිම්, සිපුම් ද පෙන්වන්, සහරාවටන්, සින්තමටන් ආරුධ ගොට මූල්‍ය සැපයීම, බටහිර මිනිසුන් අතර මෙකල සිපුම් කළාවකි. ගැටුව කරට උධින් මදක් ඉස්පුතු හෝ සැට්ටය මතු කරගෙන පිමුණු හෝ පියපුරු ඇති ගැශැනියක, සිප වැළද ගන්නා ගැහැනියක හා මිනිසු, යන ආදි සින්තමින් තොර වු සිනිමා දැන්-විමක් ප්‍රවාන්ත් පත්‍රයක මෙකල දක්ක හැකිදුයි මාලින් තමාගෙන්ම ප්‍රශ්න කෙලේ ය.

තරුණීයන් පස්සේ දිවිමෙනුන් හෝටල්වල පැවැත්වන බාල-නැවුම් දාදියට එක්වීමෙනුන් මාලින්ට සන්නේෂයක් තොලැබිය ගැකි ය. ඔහු කාලාශාව මිරිකා හළ එකකු වැනින්න. උගන්නා කාලයෙහි බෙශවින් පොත් පත් කියවු ඔහු දැන් එයින් එතරම් අස්වාදයක් තොලැබයි. තමාට අප්‍රිය ගතානුගතික සමාජය මැන-විධ සම්මත කරන දේ තොකිරීමෙන් දැන් ඔහු වඩාත් සන්නේෂ වන්නේ. ඔහු මුළුපියන්ගේ සින් රිද්දන්නේ එය සමාජයේ ද සින් රිද්දුමක් වන බැවිනි.

ඡැවීයන් නික්ම ගමන් කළ මාලින් මහාවිදියට බැංසේ ය. නාවින්වන ලද විදුලිරිය ගමනා ඇති මහාවිදිය රට වාහනවලින් තොර එ ය. ඔරුලේෂු කෘෂි අයල වු රික්සය් හතරක ලාම්පු වනාහි දික් කරගත් ඉස්සරහ කකුල් හා උස්සා ගත් හිස ද ඇති සතුන් හතර දෙනැකුගේ ඇය මෙන් බෙලයි. අදුරෙන් වැසුතු වරායෙහි තැවක තුළියෙන් පහන, තරුවක් ගෝ දීලෙයි. පෙරහැරක් මෙන් ගමන් ගත් රට වාහනත් සාර්ථක තුළට ඇතුළු වන රනායාන් නිසා දායා ලියා කාලයෙහි හටගන්නා කළහයෙන් තොර මහා විදිය, මාලින් ලවා සිහිකරවුයේ තුදුරුව් රාන සතුරු ගෙනාවට බියෙන් පලා ගිය මිනිසුන් ඇති කුඩා නගරයකි. ඔහු ගැය පා සන්දියෙහි තැවකි වටහිට බැඳී ය.

මහන්මය මරදනාට යන්න ද? මේ පාර ක්විවුදී" පෙළිස කාරයා කි ය.

"මම දන්නාවා— මම කළුපතා කෙලේ කොහාට යනවා ද කියා තිශ්චිවිය කරගත්නා බැරිවා" දේ කියලින් මාලින් සිනාපුණේ ය. ඔහු සැකුලින්ම ගොඟ උසාවිය අයුලින් දකුණට ගැරුණේ ය; මද විවුවි-ක්මින් යැඹුවේ වමට ඡැරි පාරව බැංසේ ය. ප්‍රවිද භමනා ඇඟ් අඛ

මුහුණෙහි ප්‍රයර තවරාගත් ගැනීයක්, මාලින් පසු කොට යන්නාව පෙර, දෙනුන් වරක් ඔහු දෙස බැලුවා ය.

පාලිකාවත්ත පාරට පිවිස දුම්රිය පළ ඉදිරියට ලඟා වූ මාලින් වෙහෙස දැනිණ. ඔහු හෝටලයකට වැදි උඩුමහලට නැගී කාමරය කට ඇතුළු වූ කෙණෙහි එහි විදුලි පහන ද දැල්විණ. ඒ කාමරයට යාව පිහිටි කාමරයෙහි ද විදුලි පහන දැල්වේයි. ගැහැනියකගේශ් පිරිමියකුගේත් කට හඩත් සිනා හඩත් අශේයයි. ‘සිනමා බැලෝට ආ දෙදෙනාකු විය යුතු ය’ යි මාලින් සිතුවේ ය.

“ටක් වක්!”

මාලින් දෙර හැරියේ ය. කුකුඩ මාලින් පානුන් ගත් සේවක යකු දකින අදහසින් දෙර හළ ඔහු දුටුවේ කෝපයෙන් විද්‍යාගත් රතු දෙනෙන් ඇති තරුණුයෙකි.

“අර පැත්තේ මෙපමණ කාමර තියෙදී මේ කාමරටම ආවී මොකාට ද?” යි ඔහු තරහයෙන් ඇසි ය.

“මට සිනෑවට,” යි කියමින් මාලින් දෙර වසා ගොස් පුටුවෙහි වාඩි වුයේ ය.

තරුණාය යැලින් වේගයෙන් දෙරට ගැසුයෙන් මාලින් මේ වර දෙර හැරියේ කෝපයෙනි. ඔහු, මත්පැනින් හා කෝපයෙන්, ලොවී ගෙඩී දෙකක් සේ රකු වුණු ඇස් විද්‍යාගෙන දෙරවුවෙහි උන් තරුණාය බෙල්ලෙන් අල්ලා තල්ලු කෙලෙ ය. කාමරයෙහි උන් ගැහැනිය, ඔහු බිම වැවෙනු අසා එළියට ආවා ය. කෝපයෙන් නැගී මාලින් ගහන්ට ගිය තරුණාය, හෝටලයේ සේවකයන් විසින් අල්ලාගෙන ගොස් අනික් කාමරයකට ඇතුළු කරන ලදී.

මාලින් කැම කා හෝටලයෙන් බැස රික්සෝවක නැංගේ ය. 12.30 ට පමණ අනෝමා මැලුරට ලඟා වූ ඔහු රික්සෝකාරයාට රැපියලක් දුන්නේ ය.

“අපෝධි! මදි මහත්තයා.”

ඔහු තව සත පනහක් දුන්නේ ය.

“මදි මහත්තයා” යි රික්සෝකාරයා කී ය.

“තවත් කියක් ද තැල්ලන්නේ.”

“තව පනහක්වත් දදන්නා.”

මාලින් තව සත පනහක් දුන්නේ ය. ඒ සත පනහ ඔබාක්-කුම් දම්ගත් රික්සෝකාරයා ‘මට තව රැපියලක්ම ඉල්ලන්න බැරි එකා!’ යි කියමින් ගමන් කෙලෙ ය. ගලින් පතුරක් ගසාගන්නාක් මෙති ඇතැම් ධනවත්කුගෙන් නියම කුලිය ලබාගත හැක්කේ. එවැන්නත්ගෙන් ලැබෙන අඩු කුලියටත් පිරිමැසෙන ගස් මාලින්

විනිනාන්ගෙන් වැඩි කුලිය අය කළ යුතුයයි රික්සෝකාරයා සිතුවේ ය. ඔහු දෙරවුවෙන් පිටවි තාප්පයේ කුණු කුණුවෙනි සඳහා ලද පින්තල පුවරුවේ අකුරු කියවන්ට තැන් කොළේ ය. ඔහු ගිනිකුරක් ගසා 'ANOMA' යන අකුරු පහ අමාරුවෙන් කිය වුයේ ය.

"මේ මහත්තායා සොයාගෙනා අවසක එන්න ඕනෑ. අගහිග කියා රුපියල් පහක් ජයට ඉල්ලාගෙන්න පුළුවන් වෙයි" රික්සෝ-කාරයා සිතී ය.

මාලින් ලෝබයෙක් නොවේ; ලද්ධියෙක් ද නොවේ; රික්සෝ-කාරයා විනිනාන්ට පිළිකුල් කරන්නොක් ද නොවේ. එහෙයින් එවැනින්ගේ සාක්ෂිවලට අනු දැමීම පහසු ය. මුදල් සැපයි-මෙහි ගුර ධනවිතුන් තමාට නිරදිය ලෙස සලකන සැටි රික්සෝ-කාරයා සිහි කොළේ ය. ඔවුන් නිසා ඔහු තුළ හටගන්නේ බියක්; ද්වීජයක්. එහෙන් මාලින් නිසා ඔහු තුළ හටගන්නේ බියක් නොවේ. කරණාවක් ද නොවේ. ඔහු සිතුවේ මාලින්ගෙන් මුදල් කඩාගත හැකි උපාය ගැනා ය. ඔහු අවෙලාවේ ප්‍රචාරකාවන්ත පැත්තේ ඇවිදින්ට ගියේ කුමට ද? ගැනීකාවන් පෙන්නා ඔහුගෙන් මුදල් කඩාගත නොහැකි ද?

රික්සෝකාරයා, මාලින්ගේ මුහුණන් දික් සිහින් නැහැයත් කුඩා කටත් පිස්සකුගේ ඇස් දෙක වැනි ඇස් දෙකන් හැඩහුරුකමන් හෝ දින් සිහි කොළේ ය. ඔහුගේ වසෝර කලිසමන් දික් අන් ඇති ඉරි සහිත පට කම්සයන් රික්සෝකාරයාගේ සින්සතන්හි ඇදුණු සිත්තම් දෙකක් වැනිනා.

මාලින් එන තෙක් අවදියෙන් සිටි සේවකයා, කාරිඛ්‍රාරයේ දෙර හැර විදුලි පහන දැල්වුයේ ය. මාලින් දෙර වසා යතුරු දමා පහන ද නිවා තම කාමරයට ගොස් එහි විදුලි පහන දැල්වුයේ ය. අනික් පැත්තේ කාමරයට එ නොනිද පොතක් කියවුමින් උත් වමරි දෙර හැරගෙන මාලින්ගේ කාමරය දෙසට ගියා ය.

"මාලින් අයියා දුන් ද ආවේ?"

"මිවි—ඇයි?"

"අම්මා තිදුගන්න ගියේ තරහයෙන්."

"මෙතන සංග්‍රහයෙන් හා කතාබහ අවසාන වන චෙලාව දැන්නවා නම් මට හරියට ඒ චෙලාවට එන්න පුළුවනි" ද මාලින් සිටිවා ය.

"මමත් අද තරහයෙන් උත්තේ. අර ගැනීගේ පුරසාරම ආයත්ත බැරිව."

"කාගේද? දෙමාලයිභ නොනාගේ?"

“වෙන කාගේද? අයිස් කෝපි ඇති එවන්න ද?”

“එපා”.

වමරි උගන්නා කාලයේ ද අනුකරණය කෙලේ තම මව සො
මාලින් ය. කාගේ වුව ද සිත රිද්දීමටත් සිත රිද්දන බස තො
මටත් ඇ උගන්තේ තම සහෝදරයාගෙනි; ඇතුම් විට පියා

සට්ටිමන් කබලාන තමා ඉදිරියේ උන් ගෝචිකයන් හතර දෙනු ඇස බැඳුවේය.

“මේ ලිපුම එවුම් තුළු හතර දෙනා—”

“රහයි” යි නායකයා ස්වී ය.

ගිනි උදාන් වැනි කම්මලෙන් පැමිණි කම්කරුවේ, විදුලි රවින්රතින් පිහිල්වූ කාමරය අයිස් කාමරයක් තරම් පිහිල් කරනු ලැබුවික්යයි සිතුවේයි ය. කබලාන ඉදිරියෙහි වූ විශාල මෙයයත්, පුවු ඇනා හතරකුන් ගොංනක වූ අල්මාරියත් හැර අන් ක්‍රියිවක් කාමරයෙහි තොටී ය.

“නුඩාට ගෙවන පධිය මදි—” යි කියලින් කබලාන, නායකය ඇස රිවා බැඳුවේය.

“මම උමයි හතර දෙනාක් ඉන්න පවුල්කාරයෙක්.—සර.”

“෋මයි හතර දෙනාටන් පවුලටන් පධි ගෙවන්න කියනවා ද?”

“නැහු සර—අපට වියදමට මදි.”

“වියදමට මදි නම් ගෙදර නිකම් ඉන්න උමයින්ටත් හමු කරන්න කියාපන්” යි කියලින් කබලාන පියිල් එකක් පෙරලා බැඳී ය.

“පයනායක.”

“රහයි.”

“එක පාරටම තුළට රුහියල් දහයක් වැඩි කරලා තියෙනවා.”

“ඒ අපුරුදු ඇනාකටට ඉස්සර.”

“අපුරුදුකටට ඉස්සර—”

කබලාන පියිල් රැස් පිවුවික් පෙරලා කියවුමේ ය.

රයනායක ආත්ද්වාන්ද්ව එම පිට බලන්ට ප්‍රියන් කබලාන පියිල් එක හඳුලා ඉවිත තැබී ය.

“තුඩි ගොඩින් වැඩි කළ තීසා තමයි රුහියල් දහයක් මම එහා විරටම වැඩි ගොඳේ. අතිස් ඇන් අදාළයේ වැඩි ගොඩියන්ට මෙය තෙවා නැඟී. අපරාලන් පිය අපුරුද්ද උග්‍රාම වාර්තාව මූල්‍ය

නියෙනවා" දී කිසු කබලාන තවත් පොතක් ගෙන දිග හැර බලු එහි සඳහන් වගන්තියක් කියවුයේ ය.

"මෙතැන් සිට හොඳින් වැඩ තොකලාන් තුෂ්ඨලා දෝන්තම අස් කරනවා."

සේවකයන් නික්ම ගිය පසු කබලාන, තමාගේ ලියන්තාව හඩගා මෙසේ කි ය.

"ඡයනායක හොඳ වැඩකාරයා. එයාගේ පඩි වැඩි කරන්න බැහැ. එයාට වඩා පරණ හොඳ වැඩකාරයෝ කීප දෙනෙක් ඉන්න. වා. එයා අස්වෙන්ට නොවිස් දුන්න දච්චක පමණක් එයා ගැන මට දන්වන්ට ඕනෑ."

ලියන්තා ප්‍රධිල් දෙක අතට ගන්නේ ය. පියුන්කාරයා කාඩ් පතක් ගෙනැවින් කබලානට දුන්නේ ය.

"එන්න කියාපන්."

සැම්පල මිටියක් අතින් ගත් තැරවකාරයෝ, කන්තොරු කාමරයට ඇතුළු කබලානගේ දකුණු පැත්තෙහි වූ පුවුවෙහි තිදි-ගන්නේ ය.

"මොකද පුරසෝම හදිසියේ?"

"මැනේජර මහත්තයා කිවුව මේ රෙදි සැම්පල මහත්තයාට පෙන්නන්න කියා."

කබලාන රෙදි සැම්පල මිටිය ගෙන බලා මේසය උඩ තැබුවේ ය.

"අපි රෙදි ගෙන්වන්නේ නාහැ නෙව. ඊයේ මැනේජර දනැනුහේ මේ ගැන මට කිවුවා."

"රුපියල් ලක්ෂයක් ලාඛ ගන්ට පුළුවනි. රෙදි යාර තුන් ලක්ෂයක් නියෙනවා. ඕඩරය දුන්නොත් තව මාස තුනකින් නොවරදවාම රෙදි ලැබේයි."

"මක්කොම එක වර විකුණාගන්න බැරි උණෙන්."

"යාර තුන් ලක්ෂයම ගන්ට හදෙනෙක් ඉන්නවා. යාර තුන් ලක්ෂය ගෙඩ බැවුණ හැටියෙම මම විකුණා දෙන්නාම."

"හොඳි; මැනේජර මහත්තයා කිවුශණනට කැමැති උණේද?"

කබලාන වැළිපෙනය අතට ගන්නේ ය.

"හලදෝ සිමන් ද කතා කරන්නේ—මේ කබලාන. යාර තුන් ලක්ෂයකට ලැයිසන් එක දෙන්න පුළුවන් ද? හා—පුළුවනි— හොඳියි. දැනුතියි."

කබලාන කබද්ධියක් ගෙන ලිය අත්සන් ශොට එය පුරු ඔස්වට දුන්නේ ය.

“මැනේරර මහත්තයට දදන්න.”

අසඹුරුව කබලාන තම ලියන්නා දෙයට හැරුණේ ය.

‘කවුද පෙන්සම එවාලා කියෙන්නේ.’’

“නුත් මාසෙකට උඩි අස්ථි ගිය සුමනාද ආධිත් රස්සාව ඉල්ලනාවා. ගැනීත් උමධිකුත් භාමත් වෙනවාය කියා.”

“ගෙද වැඩිකාරයා—”

“මට.”

“අස්වේද්ද ගෙවුවේ කිය ද?”

“රුපියල් අසු පහදි.”

“රුපියල් අසුපත් පඩියට ඒ මිනිහා වැඩිව ගන්නය ඔ මැනේරරට කියන්න.”

“ඒ ගණනාම නාවෝන්.”?

“රුපියලක්වත් වැඩි කරන්න එපා. දුන්තිද ගරාතයෙන් අපට මිනුකරන උපකරණ ගේන්න ඕනෑ—අනික්වා කඩා යකඩවලට විශුණුනාවා. ඉතුරු වන උපකරණ එකක්වත් තොකඩා නිබෙන්න—අරින්න එපා. කොරනේලිස් ඉස්පිරිනාලෙන් ගියා නම් මෙ මාසේ පඩිය ගෙවන්න එපා. එයාට හය මාසයක් පඩි ගෙවුවා. ගැනී ආවොත් රුපියල් පියක් දිලා පිටත් කරනාවා.”

“නුවරඑළියේ බංගලාව රුපියල් හැත්තැ දහකට ඉල්ලනාවායයි ඇයුත්තේ අද ඇවිත් කියා ගියා.”

“අමි එක ගස්තේ ගිය මාසේ හතර වන දද?” ලියන්නා පියේල් එක පෙරදා බැලි ය.

“මට.”

“රුපියල් හතලිස් දහටා?”

“මට.”

කබලාන කළුපනා ගෙලේ ය. වැලිපෝත්තය අතට ගෙන ගෙවල් තනන සමාගම දෙකක අධ්‍යක්ෂකයන් සමඟ සාකච්ඡා කොට ලියන්නාට ගෙවෙන් කියා.

“හෙම කින්ද කරන්න කියන්න.”

කබලාන පැලිපෝත්තය, ආධාරය උඩි තැබේ ය.

ලියන්නා බිල්පත් කිහිපයක් භා ලේඛනයක් ද කබලාන අතට දුන්තේ ය.

“කම්බී ඇන රුත්තල රුපියලයි සහ විසින්සාධී වැඩිහිටි. ගිය සුමාන් කම්බී ඇන රාත්තලකා මිල රුපියලයි. රාත්තලට සහ විසින්සාධී වැඩිය ගෙවුවේ කවුද? එයා මා පෙන්න මිනා.

මිහේ!” සේ කියමින් කබලාන නිල් පැන්සලය ගෙන ඉලක්කී පෙළක් යට ඉරක් ඇත්දේ ය.

“මේ ගමනාට පැවරෝල් ගැලුන් දෙකඟමාරයි වියදම් වන්නේ, ඒ වැඩිම ගණන තමා. ගැලුන් හතරහමාරක් ගන්න බැඟැ. කුඩා ලෙරිය එලෙවිටේ?”

“ඩිනියෙල්”.

“හෙට ඩිනියෙල් මා ලඟට එවන්න යිනැ. කියන්න තියෙන දෙයක් ලියමනකින් කියන්නයයි මේක ප්‍රස්ථාල ලියන්නාට දන්වන්න යිනැ.”

“සිරිල් කවචිතෙන තාම අසනීපෙන්. දැන් අට මාසයක් වෙනවා.”

“අට මාසේට ම පඩි යැවුවා?”

“එවි”.

“එයාට මාසයක් කල් දෙන්න හොඳයි. මිනිහ මේ කන්තේ-රුවේ වැඩ කරන්න වෙලා අවුරුදු දූහයකට වැඩි නෑ නෙව?”

“දූහයයි මාස හතරයි.”

“එහෙනම් එයෙග් පැන්ශන් මුදල එයාට දෙන්න හොඳයි.”

“එයා රුපියල් දෙසීයක් ගුයට අරගෙන තියෙනවා.”

“ඒ මුදලන් පොලියන් අඩුකරගෙන ඉතුරු ගණන මිනිහාට යවන්න යිනැ. අසනීපෙන් ඉන්න නිසා මිනිහාට සල්ලි යිනැ වේවි. ඒ මුදල යැවිම පහු කලුන් එයෙග් නොනා පෙන්සන් ලියාගෙන මෙහාට ඒවි.”

ලියන්නා ගිය වහාම කබලාන, වෙළඳන් තිළෙනාකුන් කාමරයට කැදවුයේ ය. ඔවුන් තිළෙනාම මෙතෙක් වෙලා උන්නේ අමුත්තන්-ගේ කාමරයෙහි ය. කබලාන රුපියල් හැට භැත්තැ දූහක ගනුදෙනු ගැන ඔවුන් තිළෙනා හා කතාකොට තීරණයකට බැස්සේ මිනිත්තු පහලෙවකිනි. තුවුවමනා වවනයකුද නොකියන කබලාන අතික්-කුට එවැනි වවන දෙකක් කීමට ද ඉඩ නොදැයි. ඔහු යමක් ගැනීමට සිතන්නේ එහි මිල නියම කරගෙන ය.

බහු කටර කාරියක් ටුව ද කරන්නේ, කිසි කළක තමාට වර්ධින්නේ නැතැයි සිතන්නකු ලෙස ය. එහෙත් තමා නොවරදිනා පූජ මිනිසේකියි කබලාන නොසිතයි.

රාජකීය ආයිත්‍යාධික සම්බන්ධයේ සාමාජිකයකු වහා ඔහු ඇඟිල් ප්‍රජාව ප්‍රජාව ප්‍රජාව විලට ද තැවැල් වෙයි. මාතා ප්‍රජාව

නොවේ. ඔහු කිසි කලක රහල් හිමියන්ගේ කට්ට පොත් සැලකිල්-ලෙන් නොකියටු තාමුත් රාජුල සමාජයේ අනුගාසක පදවිය උසුලයි. ඇතැම් විට එහි ලේකම් ද සහාපතියා ද සමඟ කතා බහු ක්‍රියෙන් ඔහු රහල් හිමියන් හා ඔවුන්ගේ කාච්‍යායන් ද ගැන නොරතුරු ද්‍රානාගනීයි. ඒ නොරතුරු වලින් හා තමා දැන්නා නොරතුරුවලින් ඔහු ඇතැම් විට ප්‍රයෝගන ගන්නේ ලේකම්වත් සහාපතියාටත් වඩා ගුර ලෙසිනි.

තම පියා වැනි කායනීගුර මිනිසකු දස දහසකිනිදු තෝර ගත නොහැකි බව මාලින් දනියි. එහෙන් ඔහුගේ වරිතය මාලින්ගේ සිත් නොගත්තේ ය. ඔහු වස්තුව රස් කරන්නේ දැඩි ලෝහියකු ලෙසිනි. අවංකකම හා දායානුකම්පාව, නොද මිනිසකු හැදින්-වෙන ගුණාග දෙකක්ය යනු මාලින්ගේ හැඟීම වෙයි. දායාවත් අනුකම්පාවත් දුර්වල සිත් ඇතියන් හැදින්වෙන ලකුණු ලෙස සලකන සවිමන් කබලාන අනුකම්පාවත් නිර්ව්‍යාපත්වයත් යන දෙකම බැහුරුකාට ජීවත් වන්නෙකි. ඔහු කන්තෝරුවෙහිදී පමණක් නොව ගෙදරදී ද ජීවත් වන්නේ තමාගේ නිසග මිනිස් ගති හා දායාවත් කරුණාවත් සහවතු පිණිස බැදිගත් වෙස් මුහුණක් ද ඒ වෙස් මුහුණට ගැලපෙන සේ ඇදිගත් ඇළුම් ද ඇත්තකු ලෙස ය. ඒ වෙස් මුහුණ ඉවත් කළහොත් අකින්ට ලැබෙන්නේ දායා-කරුණා-වෙන් නොඅඩු මුහුණකි.

ලිපිකරුවකු තමාගේ දැනුම හෝ සමරථකම හෝ සිහිකාට වැඩි වැටුප් ඉල්ලා ලිපුමක් ලිපුවාත් කබලාන අවස්ථාවට පුදුස් පරිදී වෙනස් වෙයි. ‘උඩ වගේ මිනිසුන් සියක් සෞයාගත හැකියි’ කියන්නාක් වැනි බැලුමකිනි ඔහු අර ලියන්නා දෙස බලන්නේ. අනතුරුව ඔහු ඒ ලියන්නාගේ දුර්වලකම හා වැරදි කිහිප ගුණයෙන් වැඩි කාට කියයි. ලියන්නා අවංකයකු නම් ආපසු යන්නේ වැඩි තමාගේ ගුරකම ගැන සිතීම වැරදිය යන හැඟීම ඇතිව ය. කපටි-යකු නම් යන්නේ කබලානට සිතින් බණිමිනි.

මාලින් තම පියාගේ කන්තෝරුවේ වැඩ කරන්නේ ක්‍රමයන් වැඩිනා අසන්තෝෂයකිනි. තව අවුරුදු තිහක් නිරෝගිව ජීවත්විය නොහැකි තම පියා මිනිසුන් පෙළන්නේ කුමක් නිසා ද? තමාගේ ම ගුම ගක්තිය මිරිකා ගැනීමේ අදහසින් මෙන් වෙහස නොබලා වැඩ කරන ඔහු කමිකරුවන්ගේ ගුම ගක්තිය මිරිකා ගන්නේ තොදුන ද? මේ ප්‍රක්න මාලින්ට නම් ප්‍රශ්න්ලිකා වැන්න. මාලින් දිනින්ද්‍රාට අනුකම්පා කරන්නේ එයින් තමා සන්තෝෂයක් ලබන බැවිති. තම පියා මිනිසුන්ගේ ගුම ගක්තිය මිරිකා ගන්නේ එස් ක්‍රියෙන් මූදල රස් කළ හැකි බව මාලින් දනියි. මූදල සැපයි-මෙන් ඔහු වැඩිම සන්තෝෂය ලබන්නේ.

අරවින්ද වමරින් නීලාත් සමඟ ‘අපන්තා නිගාත්තයට’ ඇතුළු වූයේ ය. ඔවුන් එන තෙක් එහි බලා උන් මංගලිකා සැවුල්ගලු ඔවුන්ට එක් වූවා ය.

“සිරිපාල මහත්තයා ආවේ නැද්ද?” දි වමරි ඇසුවා ය.

“තැ; සිරිපාල වත්තට ගියා; ආවේ නැහැ” දි කියු මංගලිකා අරවින්ද දෙස බලා මුකුලි සිනාවක් පැවා ය.

“අරවින්ද දැන් ගුගරි පාරේ මාලිගාවක් වගේ ලෝකු ගේකු තෙවිද ඉන්නේ. හෝටලේ ඉන්දේදී නම් අපට නිතර දකින්ට ලැබුණා! අරවින්ද බලන්න මම දද්වසක් ගියා ඒ මාලිගාවට!”

වමරි නීලාගේ අත මිරිකුවා ය.

“ඉස්පිරිනාලේ දැන් ගොඩනාම වැඩි කරන්ට ඕනෑ” දි අරවින්ද කී ය.

“ආවාට පස්සේ කී දෙනෙක් කැපුවා දී?”

“මම ගණන් කෙලෙළු නැහැ.”

“කී දෙනෙක් මැරුවා ද? සුහක් මරා තෙවිද කපන්න ඉගෙනාගන්න ඕනෑ” දි කියමින් මංගලිකා සිනාසුණා ය.

“මැරුවේ එක්කනායි. එංගලන්තේදින් විකක් පුරුදු උණා”

“මියිස් සැවුල්ගල දැන්නේ නැද්ද අරවින්ද එංගලන්තේදි ගොඩනාම ඉහළින් පාස්කරලා එහි ඉස්පිරිනාලේන් කළක් සැත්කම් කළ වග?”

“මම අහලා නැහැ.”

කළින් මුදල් ගෙවා එවන් කරන ලද මෙසය කරා වූහු ගමන් කළේ ය. තීස්ව තිබුණේ ඔවුන්ගේ මෙසය සහ ඇත කෙළවරේ වූ තවත් මෙසයක් ද පම්ණි. ගැරුජ්පු හා පිණියා එකට වදින හඩින කතාබහ හා සිනා හඩින් ඇතැම් මෙසවලින් තාගිධී. තුදුරින් වූ මෙසයකින් තාගින්තේ කතාබහ හඩි පම්ණි. අපවින්ද හා කතුන් තීදෙනා ද වාචිගත් තැනාට තුදුරින් මෙසය ඉදිරියෙන් වාචිගතා කතාබහ කරන දෙදෙනාගෙන් එකක් මංගලිකා දෙස දෙන් වරක් බැලී ය.

සේවකයෙක් අපවින්දට ලංචි ශිඛ මදක් පාන් නොට කාන් හැරවුයේ ය.

“ඡෙරි”දී අරවින්ද කි ය. “මිසිය සැටුවාතල?”

“රම..”

දැන නොනේ මේයය ලහ වාසිවි උන් කාන්තාවක් හා මැද රියෝක් වූ පිරිමියක් ද අපුන්වලින් තැංශේ ය. තවත් ගැනු පිරිමි පුවාල කිරියක් ඔපුන් අනුකරණය කළුවේ ය. වාදකයේ ටොල්වයි තැටුමට උවිත තාලය වියන්ට පටන් ගන්හ. පුවාල කිරියක් තැටුම බීමට පිටිය යොලින් තාමහන බෙඩින යුත් ද ඉස්සන පැදෙන යද ද ඇතිව එහි යාත්‍රා කරන්ට වුහ.

රම විදුරුවින් බාගයක් පිස්කළ මංගලිකා සැටුවාතල, දකුණු පැය සරත්ත අධිය ඉතා සයෙන් උය් පාත් කරමින් තාලය අල්ලයි.

මුවන් සුජ පියන් පිස් කෙලෙන් වෙයිටර යලින් ලංච හිස පාන් කෙලේ ය.

“ඡුමිලේන්..”

“චිරඟ මොනපෝල් තැහැ සර..”

“මොන වර්ගද තියෙන්නේ?”

“මොන්ටා තුස්ටො?”

“රිපා..”

“සින්දුනෝ—ඉටුලියන්?”

“රිපා..”

“.....අධිරාඛි?”

“ජොඳයි..”

මාර පිගන් හතරක් හා ඡුමිලේන් ද වෙයිටර අනින් මේයට ඇමිලියේ ය.

“අනික් නොනේ ආන්තිම මේයය ලහ අර ඉන්නේ මදිර දෙමාලපිළි”දී කියමින් මංගලිකා ඡුමිලේන් උදුරක් බේවා ය.

“ඒ මහන්තයා කඩුද? මම මීට ඉස්සර දුකාලා තැහැ..”

මංගලිකා කට නොනට සිනාවක් තැහැවා ය. වමරි, තීලාලේ ඇඟ නොනිස්සුවා ය.

ටොල්වයි තැටුමට තවත් යුතාල කිමිපියක් එක් වූ ත.

පිසාකයි, මල්පොකුරු, සැටිට නොන්, වත්ස්සුලු තැටුවාතු ඇතුළු ආදියන් පුවාල තැංශියි. විදුලි රවින් පත් තීය ප්‍රයායය මැල් වෙයි; පුවාල පැනිලාජි; ශේෂ තාදය කන් පිනාවයි; පින් තැංශියි. පිටුදු ඉත්දුයන් ඇති විභාශ්දකාලීන් මේ පියලුල ආ මිලා ලබන ආස්ථාදය කාවාන බෙඩෙන් වින්හ.

පුද්‍ය පිනිදු දික් පට ගවුමෙන් වැඩුණු කය ඇති උන්සි තරුණියක තම හැඳුල් කාර්යාලය දූෂණු අත්තලය තිවිල්ලක් කරගත්තාක් මෙන් පැදිඳී පැදිඳී නැවුම බේල ව්‍යන්නේ පිරිමින්ගේ තෙන් සිත් අදිමිනි. මැද්‍රිලියෙහි වූ සාරිභාරියක්, මතාව වැඩුණු දේහයක් ඇති තරුණු යකුගේ අතට බර මනාදී පා නෑමින් එයි. මදිරා මදමාලයි-ශ්‍රී නොතා ද, මූහුණවත් වයි පුන්දර බැල්මන් ගමනත් ආචාර විධිය ඇති තරුණු රිය මනාදුක්මවුවකු අතින් නැවුම බේල පිවිසියා ය.

“ගෙයි ඉන්නේ අරවින්ද එතරක් ද?” මංගලිකා පැසුඩා ය.

“අමමාත් ඉන්නවා.”

“අරවින්ද අමමා ගමින් එක්ක ආමට බොහෝම අමාරුවෙන් නොවද” යි කියමින් වමරි සිනාසුජා ය.

“අම්මා එන්න කැමති උන්සේ නැඟැ. මට තනියම ඉන්ත අරින්න භෞද නැතැයි තාත්තා කියන්ව පටන් ගත්තා. අම්මා අවසානයේ කොළඹ නැවතිමට කැමැති උන්සේ තනියම ඉන්ට ඇඟියෙන් මම නරක් වෙය කියා තිතු නිසා.”

“පුනා බාල් නටන්ට යනවාට අමමා ප්‍රස්ථුවූ නැදේද?”

“මම භෞදයි කියන දේකට අමමා විරුද්ධ වෙන්නේ නැ.”

“පිටියර වාසය කළ නමුත් අරවින්දගේ අම්මා බොහෝම නොදැයි. පුනාට ආදරයි; පුනා එක්ක යන ගැනුන්ටන් ආදරයි!” කියමින් වමරි සරදම කළා ය.

“එහෙනම් අපි ගියෙන් අපිටන් ආදර වෙවි” යි මංගලිකා තෙපලා ය.

“නැ” යි කියමින් තීලා සිනාසුජා ය. “කසාද බැදුපු නොනැලී අරවින්ද එක්ක තනියම යනවාට අරවින්දගේ අම්මා කැමැති නැඟැ. කසාද බැදුපු නොනාලා යන්න ඕන මහත්තුන් එක්ක. වම් මොකාද සිනාසුජ්ජ්නේ!”

“අරවින්දගේ අම්මා බැදුපු නොනාලාට ආදර මතාකරන්නේ එ නොනාලා පුතා මතාදරන්තා එවා උගත්තාවිය කියා!”

“දෙයේතරු ඔක්කාම දන්නවා!” යි අරවින්ද කිෂ්ට ය.

“ගැනුන්ට සැත්කම් කරන්ව ඔනා ගැනු” යි තීලා යෝරුව් කළා ය.

“එහෙනම් ගැනු ප්‍රහක් මරුවි!”

මංගලිකා ‘භෞක්’ විදුරුවක් බේ කුණුප මස් පිළාන සිය් කළා”

“තීලා තට්ඨන්නා නැදේද?”

“අභ්‍යා—මම දැන්නේ නැ.”

වමරි නැවුම් ඩීමට බැංසේ අරවිත්ද සමඟ ය. අරවිත්දගේ දැකුණු අං වමරියේ බඳ විඛා ගොස් උර හිසට පාතින් පිටියේ ය. මුදුල් වමිනට හසුමුණු තැපෑ දැකුණු අංස් ඇතිලි ඇඩු උරහිසට ඇල්ල වින පෙන් ඉයියින්. වමරියේ විම අංස් ඇතිලි හතර අරවිත්දගේ දැකුණු අං ගොබය උඩ රිදින්; පා ඔකොක විශ්‍රාම ඉයියින්; අනික් දෙය සෙමින් පැඳුන්ට විය.

අත්තලයෙන් ගොව් පුලුණින් ගත් පුරුන් පොදුක් සේ වමරි නැවුම් ඩීලෙකි යාත්‍රා කළා ය. මූළුණ පුරු පැතුරුණ පිනාවය් ඇතිව පා නහන ඇ 'මෙතාරම් ගොදින් නටන්ට පුරුදු වුමෙන් නොසේ ද?' යන ප්‍රෝග්‍රැම අරවිත්දගේ සිතට නැංගෝ ය. මංගලිකා සැපුරුගල තරුණයකු වියින් නැවුම් ඩීමට බස්සනු ලැබුවා ය. ඔහු අනිකකු ගොව් හැලින් ඇ 'දෙය බැලුම් හෙරුවන්ගෙන් එකකි.'

“වමරි මෙමම ගොදට නටන්ට පුරුදු උමෙන් නොහැමද?”

එමාගේ රු සපුව පිළිබඳ වර්ණනාව අසා සන්නේස් වන ජ්‍යෙෂ්ඨ මෙන් වමරි සන්නේස් වුවා ය. වධාන් ගොදින් පා නහන ඇ බඳ කිරුම් බරට තායනු සඳහා වැයම් කළා ය. එය වෙහෙයන වැයමික් නොට අනාතුරුව දිය නා අඹුන් ඇදුම් ඇදගත්කළ දැනන පුව රහස්‍යවත් සන්නේසයන් වැනි සුවිපහසුවක් නා සන්නේසයක් ද ඇට දැනන්ට විය.

“මාලින් අයියාන් මමන් නටන්ට ඉගෙන ගත්තා.”

අරවිත්දගේ බැල්මට ඇමුණ් මදාය හසු විය. ඇ පිනායි විහා ඉවිත බලා ගත්තා ය.

“මාලින් දන් නැවුම්වලට යන්නේ නැහැ තෙවද? එය මටත් බැහැනාවා!”

“එයා මට මොකුන් කියන්නේ නැහැ.”

“මදිර දැම්භාලයි-හ මන්නා මාලින් එක්ක තරහ ද?”

“මාලින් අයියා එයා එක්ක වැදිය කතාවට යන්නේ නැහැ. සියෙන් එයා විරුද්ධිව තරක කරනාවා. අයියා එක්කට විඛා එයා මට එක්ක තරහයි.”

“ඇයි?”

“එයා මම ගුත්නා තැනාකදී පුරුණාරම් දැඩුවාන් මම ඇතුම්පද කියනා තීයා. එයාගේ මුදුණ්ට ඇතුම්පද කියන්න අයියාට බැහැ. රේ කිසා අයියා මට ඇතුම්පද දැනාවා!”

“එයාගේ ගත්ත ඇද ඇඩුවා වෙගයි.”

“මිය යාරිනා ඉදිරියේ එයා රෙඛම සමා. ගෙදුන් ගල්ලිය් පුරුණා ගොස් ගොව් එයාට ගොව් එයාටියා!”

“උවවටම එයාට ආදරේදී!”

“මම දන්නේ නැහැ” ඩි කියලින් වමරි සිතාපුණා ය.

“නැවුමකට එයාට මම අඩියාන්නාද?”

“මේ යළවා ඉන්දද්දී එයා එන්නේ නෑ. නමුත් එයට ඇදෙන්නෙක් ඉන්නවා!”

“වමරි ඕවා දන්නේ කොහොම ද?”

“එයාගේ හිපාදුප නීලාටත් මටත් අහන්න ලැබෙනවා. මා අහන්න නොලැබෙන හිපාදුප නීලා මට රහස්‍ය කියනවා.”

වමරි නීලා සොයා ගොජ් ඇ ලැහින්ම වාචි වුවා ය. අරවින්ද වේලාවක් විඩා හැරියේ ය.

අරවින්ද තිම කිරම පතක් කා නැගී, විඩා හරිමන් උන් මංගලිකා වෙතට ගොස් ඇට ආවාර කෙලේ ය.

ඇ සන්නෝජයන් නැගී අරවින්ද භා නැවුම බිජ්‍යා ඇගේ බැඳු වටා අත යැවු විශය අරවින්දගේ සිතන් කයන් පුරු අමුතු හැඟීමක් පැතිරිණ. විදුලිය කවන ලද යපටක් ආල්ප්‍රේටකුල කය පුරා පැතිරෙන විදුලිය දුරාවක් ලෙසිනි ඒ හැඟීම ඔහු ඇඟිල් වැදුණේ. මංගලිකාගේ භාවහාව ලීලා, විදුලිය දුරාවක් සේ ඔහු අතට දැනෙයි. එහෙත් ඇ ඔහු භා පා නාගන්නේ අනික් ගැහැනියා මෙති. ඇගේ අහර දහර හසුවන්නේ ඇසට නොව අතට ය. ඇ යටුයින් හෙළන්නේ සිත පමණක් නොව කයද අද්දන බැල්මක්. ඇගේ කය මහන් නොවුව ද ලය විකක් මහන් ය. එවැනි සිත කයක් මෙවැනි සපිරුණු දුඩී ලයක් ලැබුවේ කොසේ ද? “ප්‍රා පුම්බන බෙජන් ගා පිරිමැදිමෙන් ද” යන ප්‍රශ්නය අරවින්දගේ සිතට නැගීණ.

“අරවින්ද දන් හෝටලේට එන්නේ ම නෑ නොවද?”³
මංගලිකා ඇසුවා ය.

“නිවාසු නැහැ.”

“හෙට එන්න.”

“හෙට නාම බැ.”

“අනිදියට.”

“එන්නාම.”

“එහෙනාම මම බලා ඉන්නවා.”

“හයටත් භතටත් අතර වේලාවක එනවා.”

නැවුම අවයාන මුණු වහාම අරවින්ද, වමරින් නීලාත් යොගීයෙයා.

“දෙන්නාම ජන්ල ලිභව වෙලා තිපුදුප විවේචනය කරන-වද?”

“තිපුදුප මතක නැති කරනවා” දි කියලින් නීලා සිනාසුණා ය. වමරි කුවුලවෙන් ඇතුළ වන සිතිල් හුල. ආය්චාස කෙලේ ආසාවනි. නික්ම යන මොටෝරියවල සේෂාව ඇසෙයි; අධික් නිවෙලින් යළිත් යස් විහිදේමින් දුල්වෙන ප්‍රමුඛවල එලිය නිසා වමරි තම මුහුණ අනික් පැත්තට හරවා ගත්තා ය. ඇතැම් ස්ත්‍රීයක හා පුරුෂයකු කාමාවෙය වූවන් මෙන් ඔවුනාවුන්ගේ ඇහේ පැපෙලින් ගොස් වියාල සැලුන් රියකට නතිනු වමරි දුටුවා ය. වමරි නීලාගේ අත කොනිස්පුවා ය.

“මම දැක්කා” දි නීලා කිවා ය.

“මොනවද?” දි අරවින්ද ඇසුවේ ය.

“අදුනන ගැනීයක්!”

“මංගලිකා එක්ක ගොස් හෝටලයේ බස්සා මම ඉක්මනාට එන්නම්” දි අරවින්ද කි ය.

“ඉක්මනාට එන්න—අපි එලියේ ඉන්නවා. විකක් ඇවිදින්න හිතයි.”

“ඇය එලියට යන්නේ? සංඟිතය අහගෙන ඉන්න බැරිය.”

“දැන් වයන්නේ ජුස් තාල—මම කැමැතියි එලියට ගොහිල්ල හුල. විකක් බොන්න!”

මංගලිකා මොටෝරියෙහි නාවාගත් අරවින්ද හෝටලය බලා ගියේ ය. පෝටිකෝට යට සිටි මුරකාරයා දෙර හැරියේ ය. අරවින්ද ඇසමග පැඳ නැහ දෙවන මාලයට පිවිසියේ ය. කොරිඩිරය කෙළවරක පමණක් විදුලි පහනක් දුල්වෙයි. වසන ලද දෙරවල් ඇති එකම කාමරයකිනිදු එලියක් තොනික්මෙයි. මංගලිකා දෙර හැර දෙරට මුවහ වී අරවින්ද දෙස බැලුවා ය. අරවින්ද ඇගේ බද විවා අත යවා දෙනෙනාල තරකාට සිම්බෙ ය. ඔහු දෙනුන් වරක් ඇගේ දෙනෙනාල සිප කාමරයෙන් පිට වී යළින් ඇ දෙස බැලුවේ ය.

“අනිද්ද හයටත් හතටත් අතරේ.”

“අවාත්” දි කියලින් මංගලිකා ඇකිල්ල. උරුක්කෙවට වනාමින් සිනාසුණා ය.

අරවින්ද තොරිඩිරයෙන් නික්ම ගොස් පැඩ පෙළින් බැස්සේ ය.

විමරින් නීලාන් අරන්නා නිශාන්තය දකුණු පැත්තායි වූ යෙතට ගොස් සක්මන් කළයේ ය. ආහෘති බැබලනා ඉමිස්

කොනක් නැති තරු වැළ ගස් මුදුන් අතරින් පෙනෙයි. තරු එලියෙන් යන්තම එලිය වුණු මුදුන් ඇති නගර මන්දිරයෙහි පාත්‍රයක් වැනි ගාංගය දුටු වමරිට මතක් වුණේ මහා සොහොනු ගැබකි.

ග්‍රීසියේ ආරච්චිල්‍යා බිස්‍යාව විසින් තම ස්වාමියා වූ මොස්ස්. ලස් රජු උදෙසා තනවන ලද මහා සොහොන් ගෙයි විතුය වමරු පොතින් පතින් දැක තිබේ. ඉන්දියාවට ගිය ඇ වර්මහල් මැදුර දෙනුන් වරක් දුටුවා ය. පහන් එලියෙන් හා තරු එලියෙන් මදක් තුනි වුණු අදුරට පිවිසි වමරිට සිහිවන්නේ කනත්තය; සොහොන් ගැජ් ය; මල මිනි ය. නගර මන්දිරයේ පාත්‍රයක් වැනි මුදුන දුටු ඇට සිහි වූයේ මහා සොහොන් ගැජ් ය. අනතුරුව කනත්ත ය.

උයනෙහි සක්මන් කළ වමරින් නිලාත් එක් දෙරවුකවට ලාභ වූහ.

“කනත්ත දුර ද?” දි වමරි ඇසුවා ය.

“නැහැ—වැඩි දුරක් නැහැ.”

“යමුද බලන්න?”

“කනත්තට මේ ය!”

“රට කනත්ත මොන වගේදුයි බලන්න ආසයි!”

“දුන් අරවින්ද ඒවි.”

නගර මන්දිරයට ආසන්න පිටියෙන් අනික් පැත්තෙහි පිහිටි කළාභවන වමරිවන් නිලාවන් භුරු පුරුදු තැනකි. එක් විවාරකයෙකු විසින් ‘නාන ගෙයක් වැන්න’ දි පරිභව කරන ලද කළා භවන, අදුර නිසා ඔවුන් දෙපෙනාට තොපෙනෙයි. නගර මන්දිරය ඉක්මවා ගිය ඔවුන්ට සේනානායක ප්‍රතිමාව පෙනෙන්නේ අදුරු කදකින් තොළන ලද ප්‍රතිමාවක් ලෙසිනි. ඒ ප්‍රතිමාව ඉදිරියෙහි වූ පිටියෙන් ඔබබේහි පිහිටි පැවරල් මඩුවෙහි විදුලි පහන තවමත් බැංලඟයි. ආපසු ගොස් මාවතට බැස්ස ඔවුනු කෝවිලක් වැනි ඇස් ඉස්පිරිතාලයන් හන්දියෙහි පිහිටි ගෝකාකුල මුහුණක් ඇති සොවිසා ප්‍රතිමාවක් මනැසට නාහාගත්හ.

විදුලි එලියෙන් එලිය වුණු අරන්තා නිශාන්තය තුළදී ඔවුන් ගස් මුදුන් දුටුවේ එකම අදුරු කදක් ලෙසිනි. එලියට බැස අදුර සහිත උයනාට පිවිසි ඔවුන්ට ගස් මුදුන් කළ සෙවණුලි ලෙස පැහැදිලිව පෙනෙයි. අහස වඩාත් නිල් පැහැයෙන් බැංලයි. මාවුවේ බරලෝසු කෘතුව මුදුනෙන් පැතිරෙන විදුලි එලිය දාව අහස වරින් වර එලිය කරයි.

“ලංකාවට ආ හැටියේ උඩ වෙනස් උණා.”

“ලංකාවට ආවාම සුදු මිනිස්සුත් වෙනස් වෙනවා,” දි කියමින් අරවින්ද සිනාසුනේ ය.

“උඩ කළ සුද්දේක් වෙන්න හදනවා.”

මාලින් මේ වචන කටින් පිට කෙලේ මදක් හැකුම්පු යටි කොල ද නින්දුවත් කෝපයත් ප්‍රකටවකරන බැල්මක් ආරුස් වුණු දැනෙත් ද ඇතිව ය.

අරවින්ද, මගදී හමුවූ මාලින් තම මොටෝරයෙහි නාවාගෙන ගියේ පැගාඩා තේ පැන් සැලට ය. ඔහු පැගාඩාවට ගියේ මාලින් මහා හෝටලයට තොයන බැවිනි.

“ලංකාවට ආවාට පස්සේ මාලින් පිස්සේක් වෙන්න හදනවා.”

“එක ලොකු මිනිසුන්ගෙන් ඉගෙනාගත් කිමක්. ලංකාවේදී උඩ මෙතරම් වෙනස් වේය කියා මම හිතුවේ නැහැ.”

“සමාජයට ගැලපෙන පරිදි වෙනස් තොවී එවත් වෙන්නේ කොහොම ද? ‘පරිසරයට අනුකූල වෙයන් නැත්තම මැරියන්’ යයි ප්‍රකාශීය කියනවා.”

“පරිසරය කඩා සුන්බුන් කරලා අපට ඕනෑ හැටියට සකස්කර ගෙන්නවා.”

“කළුගලේ ඔවුන් හඳුනාගන්නේ මොකාටද?”

“කළුගල සුන්බුන් කරන්න.”

“ඔවුන් සුන්බුන් වන්නේ.”

“උඩන් හදන්නේ සමාජයෙහි ඉහළ නගින්වයි. ලොක්කෙක් වෙන්න වැයම් කරන්නේ නැති කෙනෙක් සමාජයට විරුද්ධ විම කළුගලේ බලව හැඹුමක් ලෙස සිතන්නේ නැ.”

“ලොකු මිනිස්සුන් අතරට පිටතින් පැමිණි තැනැත්තා ලොකු මිනිස්සු වෙන්ට වැයම කිරීමේ වරද කුමක්ද” දි අරවින්ද ප්‍රශ්න කළේ ය. පෙර නාම ලොකු මිනිස්සු අරවින්ද දෙස තොබැඳුන. එහු එකළ බිඛුන්ගෙන් ලැබුවේ උරහාස සිනා පමණි. ඒ ඉහළ සමාජයෙන් පැලිගත හැක්කේ ඒ සමාජයේ අවයවයක් විමති. අරවින්දට ඉහළ සමාජයෙන් ඇත්තේ තොහැකි ය. ‘මා ඔවුන්

ආගුයෙන් ලොක්කකු වීමට වැයම් කරන්නේ ඔවුන්ගෙන් ගැනීම පිණිසද? ඇ අරචින්ද තමාගෙන්ම ප්‍රය්‍රන කෙලෙය.

මාලින් ඉහළ සමාජයේ පවුලක ඉපිද එහිම වැඩුණෙකි. සමාජ ජීවිතය ඔහුට නින්ත වුයේ ඒ නියා ද? ඔහුට සිත සහා ගත හැක්කේ ඒ සමාජයෙන් ඇත්ව ඒ සමාජය හා හටන් කිරීමෙන් සිදුහන් කුමරු දිලිංග ගෙයක උපන්නේ නම් ඔහු ගිහිගෙය අත්තා වලට යන්නේ ද? අතිතයෙහි නම් මාලින් වැන්නාන් ද ගත්තා වලට වැද කෙලෙපුන් නැඹීමට අනුබල දෙන මහය. දා ලෝකය වෙනස් ය; සිතුම් පැතුම් වෙනස් ය; සමාජය වෙනස් ඇපේක්ෂා වෙනස් ය. හිගි ගෙය හැර කෙලෙස් තවත් සඳහා රිශිදුහන් කුමාරයා ද මවුපියන්ගේ සිත් රිද්ද සමාජයට නිගුහ කෙලෙය අතිතයෙහි ගිහිගෙය හැර වල් වැදුණු මිනිසාන් මෙකල සමාජයා පවහැණිව සමාජය සුන්ඩුන් කරන්ව වැර වැයම් කරන්නාන් සහ දැදෙනාම එකකි. එකකු දමන ලද ඉදුරන් ඇත්තකු වන්නේන් කාලය දේ අනුව ය.

අරචින්ද මෙයේ තරක කරනු ඇසු මාලින් තවත් කිපුණෝය.

“ලොකු මිනිසුන් වී කළක් ජීවත්ව සිට මියගිය අනික් ඇතා මිනිසුන්ට වඩා උඩ වෙනස් බවත් මට පෙනෙන්නේ නැහු” සි මාලින් කි ය. “අනික් ඇයන්ගෙන් සමහරු සාහිත්‍ය කළ ය විද්‍යාව අතින් හිස් පුද්ගලයේ. උඩ ඔවුන්ට වෙනස් වන්නේ සමාජයෙහි බැබලෙන්ට උපකාර වන උගත්කමින් පමණයි. එ උගත්කම එඵලාගේ බෙල්ලෙනි එල්ලෙන තන පුහු වගේය.”

“මාලින් උගෙ බණ එතරම් තරකයට ගැලපෙන්නේ නැහු. සමාජය උසස් කොට සාලකන උගැන්ම ලොට තනයක් නොවී. සමාජයෙහිදී කිරී උතුරුවන තනයක්!”

“සමාජය වෙනස් කළාම ඒවා ඉබේම වෙනස් වෙඩා ලොට තන ඉබේම හැමෙනවා.”

“අතිත් මිනිසුපුන් ඉහළ යන්ව හදන්නේ ලොක්කන් අනුකරණයෙන්. උඩ ලොක්කක් වෙන්ව හදන්නේ ඔවුන්ට පටහැඩිවෙමන්. වෙනස් එපමණයි.”

උඩ හිතට හොරා බොරු කියනවා. වෙනස් එවිටර උඩ මුළුම්‍ය කරුණාව, පරාර්ථයේ උසස් නොවේ ද?”

“මුළුම්‍ය කරුණාව උඩට විතරක් සින්නක්කරයේ අයිති දෙයත් නොවී. තාත්තා එක්ක උඩ ගැවෙන්ට යන්නේ මොක්කාටදී තාත්තාට තාත්තාගේ වෙළඳාම කරන්ව ඇරඟ උඩ වැඩි නොදින් කළාම, ඔයිට වැඩිය තාරක ද?”

"උඩ එය බණ දෙසහින් ඉගෙන ගත්තේ ලංකාවට ආවාට රයුත්. උඩ හරි තක්කමියා!" ඩි කියලින් මාලින් රවා බැඳෙමිය.

මාලින් භා ඔහුගේ පියා ද අකර හටගත් හෙදිය ද්‍රව්‍යීන් ද්‍රව්‍ය සිපුරු විය. ඔහු දත් පියාගේ කන්තොරුවේ වැඩිව තොයයි. කළමනාකාරයන් කම්කරුවින්ට පිඩා කරනු යුතු හැමවීම මාලින් විරුද්ධ වූයේ ය. ඔහු කම්කරුවින් උදෙසා හටන් කොලේ ය. කළමනාකාරයන් කළ පැමිණිලි අසා කබලානා, මාලින්ට තරවුවු කොළඳ් ඔහු අස් වූයේ ය. ඔහු තම පියාට විරුද්ධකම් තොකරුන් කම්කරුවින්ගේ පක්ෂ ගෙන ඔවුන් උදෙසා වැඩි කරන්නෙකි. වැඩි වැටුප් ඉල්ලා විරක් ලිපුමක් දැන් කම්කරුවින් හතර දෙනාගේ තායකයා හැර අනික් තිදෙනාම අවස්ථාවක් බලා අස්කරනු ලැබේ. ඔවුන් අස්කරන ලද්දේ කබලානාගේ අනුගාසනය අනුව ය. ඉර කම්කරුවිකු වන තායකයා අස් තොකිරීම තමාගේ ලාභයට හේතු වන බව කබලාන දනියි.

කම්කරුවින් තිදෙනා අස්කිරීම අනික් කම්කරුවින්ගේ කොළඳේ ස්කළකිරීමටත් හේතු විය. කම්කරු. හටුවල විසින් අනුබල දෙන ලුව කබලානාගේ කර්මාන්ත ගාලාවෙහි කම්කරුවේ වැඩි නැවැත්වූ. ඒ හටගෙනිදී කබලාන කම්කරු හටුවල ද කම්කරුවින් ද පරාජය ගොට ජයගත්තේ ය. වැඩි නැවැත්වූ කම්කරුවින් ගෙන් පහළෙස් දෙනාකු හැර අනික් පියල්ලෝම දෙදිවසකට පසු ගැනීම් පැමිණියේ ය. කබලාන ඔවුන් ගෙන්වා ගත්තේ අත්මට දිනුර මුදල් වියදීම කිරීමෙනි.

කම්කරුවින් වැඩි නැවැත්වූ ද්‍රව්‍යෙහි කබලාන රුපියල් දෙනුන්, දායක් වියදීම ගොලේ ය. අවුරුදු කිහිපයකට පෙර අස්කරන ලද කම්කරුවින් කිහිප දෙනාකුන් ද වැඩි වැටුප් ගෙවන්ට පොරොන්දුව් වැඩිව යෙන්වාගත්තේ ය.

"ඉතින් එය අවුල උණි තාත්තාවන් කම්කරුවින්ටත් බෙරාගෙන්න ඇරපත්. උඩ මොකට ද ඒකට අත දමන්න යන්නේ" ඩි අරුන්ද කිය ය.

"මම ඒකට අත දමන්න යන්නේ තායැ. මම කම්කරු හටුවල් තායකයෙක් ගොලී. නාලින් මම කම්කරුවින්ට අනුකමිය කෙරාවා. ඔවුන්ට කළමනාකාරයන් භා බාස්ලා පිඩා කරන භැවි මේ දත්තාවා. තාත්තා ගත්තේ උත්තේ පැත්ත ගොව උත් පාදන ඉහළ ඇයන්ගේ පැත්තයි. ගොක තාත්තාව කම්කරුවින් විභ දෙනාකුන් අකර ඇති තිශේන වියවුල්." ගොවන බව උඩ පාදවම දත්තාවාවා."

"කළමනාකාරයන්ගේ පැත්ත ගොයන තාත්තා විභාග පෙන්වා ගොනුම ද?"

“මෙක තාත්ත්වගේ වෙළඳාම පිළිබඳ ප්‍රයෝගක් තොරී ධත්තුන් හා දුර්පතුන් පිළිබඳ ප්‍රයෝගක්; සමාජ ක්‍රමය පිළිබඳ ප්‍රයෝගක්; කමිකරු හැඩුල දෑන් වැඩ කරන්නේ තාත්ත්වගේ වැඩ පලේ සියලුම කමිකරුවන් ලබා වැඩ නැවැත්වීමටයි. ඔවුන් වැඩ නැවැත්තුවාත් අනික් කරමාන්ත ගාලා කිහිපයකන් කමිකරුවන් වැඩ නවන්වනවා ඇති.”

“එතකාට හටගන්නේ මහා අවුලක්.”

“කමිකරුවන්ට සහනය දුන්නාත් අවුලක් වෙන්නේ තැහැ.”

තලභතා වියෙහි වූවෙක් ඔවුන් දෙදෙනාට පිටු පා ගමන් කෙළේය. “තිස්ස” යි මාලින් ඔහුට හඩ ගැවෙය. ඔහු ආපසු ඇවිත් මාලින් ඉදිරියෙහි වූ පුදුවෙහි වාඩි වූයේ ය.

“තිස්ස කයිසාරුවත්තේ—අරවින්ද අද්‍යනාන්නේ තැහැ නෙවද දෙස්තර—”

“තැහැ අභා තියෙනවා” යි තිස්ස කිවේය. ඔහුගේ අවුල වූණු ගකස් වැටියට යටින් වූයේ ලොකු තිසකි. දික්වූ තැහැය පුරුල් තලල් තලයෙන් ඇදුණු භෞටක් වැන්න. නිතර අඩක් වැසි සිටින ඇස් දෙකෙහි උමතු ගොකාකුල බැල්ම ප්‍රකට වූයේ ඔහු ඉදි හිට ඇස් විද්‍යාගත් විට පමණි.

“තිස්ස අපේ පෙන තැයෙනා. අපේ අම්මා තිස්සගේ අක්කාගේ යු—ලේලි. තිස්ස මට අද්‍යනාගත්ත ලැබුණෙන් මැතිදි.”

තිස්ස සැට වයස ද ඉක්මවුවකු නමුත් පෙනුමෙන් පනස් වියෙහි වූවෙකි. ඔහුගේ කමිසය අලුත්ය. කලිසම නොකිලිට වුව ද කඩලකි.

තිස්ස කවර රාත්‍රියකගේ වූවද අතිතය නොසලකන්නාකි. වර්තමානයට පරිභව කරන්නාකි. ඔහු කියිවක් නොඅදහයි. විද්‍යාවට සරදුම් කරයි; සමාජයට සිනාසයයි. ඉතිහාසය නවකථාවක් යයි කියයි. ‘තිස්ස පිස්සන් කොටුවට යැවිය යුත්තෙකි’ යි ඇතැමුන් කියන බව මාලින් දිනිතත් අරවින්ද නොදිනියි. සමාජයෙහිම වාසය කරන කොලඡ තැපු මිනිහා හයානකයෙකි. ඔහු භෞදි මිනිසකු ලෙස සැලකන්නේ සමාජයන් ඇත්තු විට ය. අනිකා ගේ දුෂ්කතිදී දුක් නොවන, අපරාධය දුවු තැනා සංවිග නොවන, මරණයෙහිදී නොහඳන, කමාට බැඳෙ වූණු කළ නොකිපෙනී එකා සමාජය විසින් තිශ්චල මිනිසකු ලෙස සැලකීම වැරදිද? වැරදි නොවේ ය යනු මාලින්ගේ හැඟීම විය. එහෙත් තිස්ස, මාලින් ගැන සිතන්නේ මාලින් කමා ගැන සිතන්නාක් මෙනි. මාලින් සමාජය නොදුවසන්නාකි. එහෙයින් ඔහු සමාජයන් ඇත්තු තුවුස දම් පුරත්ට වැයම නොකාට සමාජයෙහි තිදෙගනා දා සපන්නේ, ඉහළ සමාජයට ගාප කරන්නේ කුමක් නිසා ද?

‘මෙකල ලෝකයේහි සියලුම අවුල්වලට හේතුව සමාජය කොරේහි කළකිරී කිපෙන මිනිසුන් ගාල් කරනු පිණිස තවුස් අරම් තැනිවිම ය’යි තිස්ස කළේපනා කරයි. තිස්සන් මාලිනුත් හමු වූ ඇතැම විට තර්ක කරන්නේ එකකු අනිකා තවුස්දම් රකීමට වල් වැදිය යුත්තෙකැයි යන හැඟීමෙහි එල්බ ගෙන ය. අතිතයේහි පෙරදිග නම මාලින් වැන්නෝ වල් වැදි තවුස්දම් පුරන්නෝ වුහයි තිස්ස හැම විටම කි ය.

“‘පුරාණ සිංහල විරයෝ’ බලන්ට තිස්ස ගියේ නැද්ද”යි මාලින් අසුවේ ය. ඔහු මේ ප්‍රය්‍රනය ඇසුවේ තිස්ස කුජ්ජා අතිතයිවත් වර්තමාන සමාජයටත් බන්නානු පිණිස ය.

“‘පුරාණ සිංහල විරයෝ?’ ඒ මොකක් ද?”

“ජාතිය නොහළුනන අපේ ජාති හිමෙනින්ගේ ජාතික නාවකය——”

“පොදු මිනිසුන් පාලනය කරමින් තමන්ගේ විශේෂ අධිනිකම් රැකගෙන සිටිම අමාරු වේගනා එන කොට ලොකු මිනිස්සුන් කරන්නේ කුමක් ද? ආගම ඇදහිමටත් අතිත මුතුන්මින්නන්ගේ ලොකුතම් කීමටත් පටන් ගැනීම යි” තිස්ස කි ය. ඔහුගේ කට කොනත් ඇස්කොනත් වෙනස් බුමෙස් සාචභ සිනාවක් නිතැනින්ම නැහුණු බැවිනි.

“අතිතයේ සිටි සිංහල මිනිසුන් විරකම් කළා නම ඒ බව කිම හා සිංහිකිරීම වැරදි ද?”යි අරවින්ද අයි ය.

තිස්ස තමාගේ තේ කොට්ඨය තුළ හන්ද දමාගෙන කුරුගායි. ඔහුගේ කට සොනට නැහුණු සිනාල පිට නොකරන ලද නින්දා පාපයකගේ විලාසය ගත්තේ ය.

“කවුද විරකම් කොලේ?” යි අසමින් තිස්ස තම කට කොන්, දෙකන් දක්වා පළල් කොලේ ය. වැටුණු දතක් නිසා පැදුණු විවරයිදු තැනි ඔහුගේ දත් දැන්ද පොල් ඉරි දෙකක් යේ මතු වී ය.

“දුටුගැමුණු රජපුරුවෝ.”

“දුටුගැමුණු රජ සිංහල මිනිස්සුන් මරානොදමා දෙමල මිනිස්සුන් මරාදමු එක ද?”යි අසමින් තිස්ස තේ උගුරක් බිඛි ය.

“මොනව! දෙමල මිනිස්සුන් මරා සිංහල රට නිදහස් කළ රකු”යි අරවින්ද කිවේ ය.

“දුටුගැමුණු රජපුරුවන්ට දුර දක්නා තුවණන් නිරහිත කමත් ස්ථූති නම මරාදමන්නේ දෙමල මිනිස්සුන් නොවී”යි තිස්ස කි ය.

“එසෙනාම පොදු සිංහල ජනය මැඩගෙන යැප වින්ද අත් මාස්ස ද” යි අසමින් මාලින් සිනාපුණෙස ය.

“දැන් ඉන්න ඉහළ මිනිස්සුත් ඉහළ නගින්ට වැයම් කරන මිනිස්සුත් කියන්නේ තමන් පුරාණ සිංහල වීරයන්ගෙන් පැවැත්ත එන බවයි. මාලින් කියන්නේ ඔවුන්ගෙන් මොහෝ දොළ ගොල් මිනිස්සුත් අතිනාක්‍ය කියා!” දි තිස්ස තෙපලේ ය.

“ඒගාල්ලන්ගෙන් සමහරුන්ට ඕනෑ උගුර උගට එන ගොඟ ගොඟ රසවත් කුම කන්ට. ඉංග්‍රීසින් අනුකරණය කරන්ට, රන්යිවි ගෙවල් වගේ මහා මොටෝරියවලින් යන්ට. අභ්‍යාර්ථින්ගේ මූල්‍ය ඉඩීමෙන් සන්නේෂ වන්ට! මේ සියල්ලන් සිතත් කයත් නාලවාගෙන ඉන්න වෙලාවට ඔවුන්ට ඕනෑ කරන්නේ ඔවුන් සන්නේෂ කරන විගචිත.....”

“මාලින් කියන්නේ මුඩුක්කුවල ගැඩු වන දිලින්දන්ට වස්තුව බෙද දී බනවතුන්ටත් මුඩුක්කුවලට ගොස් තපස් රකින්ට ද?” තිස්ස ප්‍රශ්න කෙලේ ය.

“ඖක්කොම එක සමාන පොහොසතුන් වෙන්ටයි මම කියන්නේ.”

“එතකොට පොහොසත් වන්නේ ඔක්කොම තෙවි; මැරයේ; තක්කඩියේ, නගරයේ සිංහල වැද්දන්ට වඩා මම ගම්වල ඉන්න සිංහල වැද්දන්ට කුමතියි” කියමින් තිස්ස දන් දැන්දම පෙනෙන යේ යලින් දෙනොල් විදහාගත්තේ ය. එය සිනාවක් ද තොව්‍ය නම් දන් නියවීමක් ද යනු අරවින්දට තේරුම් ගත නොහැකි වේ ය. එය සිනාවත් සරදමත් යන දෙකම එකට ඇතිමේ ප්‍රතිඵලයක් බිමාලින් දැනියි.

“උගත් වැද්දන් කමිස කළියන් කෝට සපත්තු තොප්පි ආදි යෙන් තමන්ගේ ඇහෙත් සිතෙන් කැලැල් භා වණ වහගත්තාවා. ගම වැද්දන් රෙදි කඩින් වහ ගන්නේ රහස්‍ය තැන් විතරයි” තිස්ස යලින් කි ය.

“ගැමියන් රහස්‍ය තැනුත් වසා නොගෙන ඉන්නවා නම් තිස්ස වඩාන් කුමති වේවි!”

“රහස්‍ය තැන් වසා නොගෙන ඉන්ට ගෙයෙන් ඇත්තේ අභිජනනයන්ටත් කුඩා දරුවන්ටත් පමණයි.”

“එහෙනාම ගැමියන් අභිජනනයන්ට වඩාන් ලංචින්නේ අධික තිරුවකින් එවත් වන නිසා!” දි කියමින් අරවින්ද සිනාපුදුයේ ය.

“උගතුන්ට අභිජනනයන් වෙතට ලංචිය නොහැක්කේ ඔවුන් අධික සෙලවීන්ටත් එවත් වන්ට බැරි නිසා!”

“හෙඳවීන් එවත් වන උගතුන්ගේ නිකුත්‍ය බවහිර පහත් යියෙනවා.”

“වටහිර අනුකරණය කරන්ට දහලන අපේ උගෙන්ට සෙල-
වන් තිවිස් වන්ට කරම වන් මෙධයීයක් නැඟෑ! අදිනාව සිතන්ට
සුරවන් කමක් නැඟෑ?”

“තිස්ස මහා නරුමයෙක්!”

“ඉතාම භෞද අවංක හදවත් ඇත්තේ නරුමයන්ට පමණකි”
ක්‍රිස් කිස්ස යාපණ් පුරුවුවිවක් පත්තු කරගෙන මාලින්ගේ මූහුණට
ඩේල කොට යුම පිට කොලේ ය. “වහා උණුවන අවංක
හදවත් ඇති මිනිසුන්ට පමණකි නරුමයන් විය හැක්කේ.”

“ඇත්ත, නරුමයන් උණාට පස්සේ උන්ගේ හදවත් සිත් පිත්
දෙකින් ම තොර ලෙනවා! එතැන් සිට ඔවුන් සිනාසේන්නේ සිතින්
නොව කයින්. මඩින් යුක් වන්නේන් සිතින් නොව කයින්;
අනුකම්පා කරන්නේන් සිතින් නොව කයින්.”

“මෙලෙව ඉන්නා මිනිස්සුන්ට උවමනා කරන්නේ සිතින්
සිනාපිම නොව කයින් සිනාපිමයි. සිතින් දක්වන අනුකම්පාව
නොව කයින් දක්වන අනුකම්පාවයි. දෙවියන්ටත් පෙරේතයන්-
වත් සිත් දෙන්නා වගේ සිතින් දක්වන අනුකම්පාව මිනැ කරන්නේ
රෙලුව මිනිස්සුන්ටයි!”

“තිස්ස නගරයේ උගෙන්ට විඩා ගම්බැද්දන්ට කැමැති නම්
ඇයි ගමට නොයන්නේ” සි කියලින් මාලින් සරදම් කොලේ ය.

“මම උගත් වැද්දකු වුණු ගම් වැද්දකු නිසා!”

“ගම් වැද්දකුව ඉන්ට බැරි උණ නිසා තිස්ස දැන් එහෙනම්
ක්‍රියාවු ලෙනවා!”

“නැහැ—ගම් වැද්දන්ගේ අගය දැනෙන්නේ උගත් වැද්දෙක්
උණාට පස්සේ. ඒ නිසා මම උගත් වැද්දෙක් වීම ගැන සන්නේප
ලෙනවා!”

“එහෙනම් අසහා දෙයින් ශිෂ්ට දේ හැඳිනගත හැකි වන්නේ
යෙත් වැද්දකු උණාට පස්සේ!”

“නැ. අර ඩිනියේ ඇදි සිත්තම් උගෙන්ට එල්ල කරන ලද
ඇරුමක් බව ම ලින් කළුරනා කළාද? ” සි අසලින් කිස්ස දක්වා
ඇත්තේ බේත්තිය පෙන්වාවේ ය. “ලඩීම ජෙවුයේ පරවී මල
තැට්තන්නේ රුහියන් පෙල්කා නැවුම්, යටීන් තළා පිළින තෙර
වියනා, විණා ගානා දළඹුවන්, ගොරුපෙල්ලන්, පෙළුටුවයන් තමා
ඇඹුනායන් හා උගෙන්ට මේ යුද්ධයෙන් යමාර විඳා නාම්නී
රුහියන් ගොල්කා නැවුම් ඉහළ නැංගා. පෙනු ජනයා මැඩියනා
ඇඹුන් සිටි කුලින පන්තියේ උගත් මිනිසුන් පහළ වැටිලා තළා
ඇඹුනා තෙරස්සරයන් හා විණා ගායුනයන් උණාට!”

“තිස්ස කියි දෙයක හොඳක් දකින්නේ නැහු. තිස්ස එක කොඳවිදෙසෙහි අවිය තියන්නෙන් තඟ කොඳ යට සරුපයෙකු ඇත්තේ යන සැකයෙන්” කියලින් අරවින්ද හොඳටම සිනාපුණෝ ය.

තිස්ස, නගරයේ උගතුන්ටන් ධිනවතුන්ටන් කම්කරුවන්ට බණින්ට පටන්ගන්න් ය. ‘නගරවැයියයක්, උගැන්මෙන්ම දිජු. යෙක් නොවන්නේය’ යි කියලින් ඔහු තර්ක කොඳේ ය. නගරයෙහි උගැවිය තැක්කේ පොතින් පතින් හා උගතුන් අනුකරණයෙන් ලබන උගැන්ම මිය ගිෂ්ටත්වය නොවේ. අයාකීරණ මත්‍යාභාය උගැන්මන් සංකීරණ මත්‍යාභායයක් වෙයි. එයින්ම ඔහු ගිජු. යෙක් නොවේ. ඔහු අහිරුවියන් ද සංකීරණ මත්‍යාභායයකු වූ මිස ගිෂ්ටත්වයක් නොවේ. උගතුන්ගන් වැඩි දෙනා ග්‍රාමය අසාරු දෙයින් ආස්ථාදය ලබන්නේ එහෙයිනි. සිනමාව ග්‍රාමය අභිජ්‍ය කළාවකි. බද ප්‍රමිතා ගන් දුවැන්ත මොටෝරිය ග්‍රාමය වාහනයකි. සංකීරණ දෙයක් අභිජ්‍යත්වයෙන් හා ග්‍රාමයත්වයෙන් නිදහස් කොට නිරූපිත අමාරු කාරියකි. උගතුන් අගය කරන දේ අතර ග්‍රාමයත්වයන් දූෂණය නොවූ දේ එනරමු සුලඟ නොවේ. අය්ලිලත්වයෙන් ගිෂ්ටත්වය වෙන් කළ හැකි මිනිපුන් නගරයේ උගතුන් අතර සුලඟ නොවන්නේ බවුන් ගතානුගතිකව සංකීරණ දේ ගිෂ්ට ඇලස සලකන බැවිනි.

තිස්ස වෙළඳ බුද්ධිය හා උපායභානාය, නාගරික සහභත්වය අත්වැල් බැඳුගෙන යාමෙන් වන හානියක් අතිශයෝග්‍යතියෙන් කියන්ව තැන් කරන බව අරවින්දට වැටහිනි.

“ගැලීයන්ගේ අහිරුවිය එයිටන් වඩා ග්‍රාමයත්වයෙන් දූෂණය වුවක් නොවේ ද?”

“නැහු” යි තිස්ස පිළිතුරුදාන්න් යි. “වාම අයාකීරණ රුම් දේම ග්‍රාමයත්වයන් මෙන් අයහාත්වයෙන් ද තොර ය. එකාව බැඳි තන පට නිසා ඉස්සුණු පියයුරු යුවුල වැයලින් ආරු එකාව එකාව ලද අය්ලිල ලක්ෂණ ඇත්තකි. මෙකළ වාද්ධ ගැමිය තාරන ලද අය්ලිල ලක්ෂණ ඇත්තකි. මෙකළ වාද්ධ ගැමියන් නිරූපිත රුම් ගීවිතයෙහි අත්දුකිම ඇති ආදි කාලීන වාද්ධ ගැමියන් නිරූපිත රුම් කඳා ඇසිමෙන් ද උත් උගැන්ම ඇත්තකි. ඔහු වන රෝවල් ගැඟ, ඇල දෙල, කදු මුකලාන් හා යතුන් දුක්කිමෙන් තොදුනා වූ එය අයවාදයක් ලබන්නාකි. ස්වභාව දර්මය තොගහාන් ප්‍රකාශීය ආග්‍රයෙන් සකස් වූණු ඔහුගේ රුවිය අයාකීරණ දේ අය්ලිලත්වයන් තොර වෙයි. එහෙයින් මුළු රුවිය ද ග්‍රාමයත්වයන් දූෂණය නොවුවකි.

“බලි ඇදුරාගේ සින්කමා ගම් සින්තරාගේ සින්කමා ප්‍රාග්‍රාම මුද්‍රා මුද්‍රා අත්තයෙන් තොර ද?” යි මාලින් ප්‍රශ්න කොඳේ ය.

"නගරයේම ඉහිදි නාගරයේ ම වැඩිදු මාලින් දැන්නේ කොහො ඇද බෙදියෙනි ග්‍රාම්‍යත්වය? බලී ඇදුරාගේ සිත්තම ග්‍රාම්‍ය තොවේ. ඇඟිල්‍යානි ග්‍රාම්‍යත්වාන් අදින සිත්තම්වල මෙන් එහි අපරිණත ලක්ෂණ ඇඟිල්‍යානි ග්‍රාම්‍යත්වයෙහි සිව්වා ගැනී ය. බලී ඇදුරාගේ සිත්තම අසංස්කෘතයයි කිය හැකි බව ගැඹු ය. බලී ඇදුරාගේ සිත්තම අසංස්කෘතයයි කිව ගො ගැඹි ය. 'ග්‍රාම්‍යත්වය' යනු නාගරික-නාම්‍ය ග්‍රාම්‍යයයි කිව ගො ගැඹි ය. 'ග්‍රාම්‍යත්වය' යනු නාගරික-යන් ගැමියන් හෙලාදුකීමට තිරේපු වචනයකි. ඒ වචනය ඔවුන් පුවම පැවතිය යුතු ය. අසංස්කෘත හැම දේම ග්‍රාම්‍ය ග්‍රාම්‍ය ගොවේ. ඔවම පැවතිය යුතු ය. අසංස්කෘත හැම දේම ග්‍රාම්‍ය ග්‍රාම්‍ය ගොවේ. ඔවම සිත්තමක් ග්‍රාම්‍යත්වයන් දුෂ්ණය ගොවේ. ඔවුන් කැණු-පරුපයක් කියනු පිළිස සිත්තමක් ඇත්දන් එය අය්ලිලන්වයන් තොර වෙයි. ගැමියන්ගේ කළාව දරුවන්ගේ කළාවට හිමි ආස්ථීරණත්වයන් තොර ගොවේ. ගැමියන්ගේ හොමා වැද්දන් පුම්බන ලද ලය දකුලේ ඇඟිල්‍යානි ගැනු රුප තැනුවා. ඇත්ද උන් පුම්බන ලද ලයන් කකුලුන් ඇඟිල්‍යානි ගැනු රුප තැනුවා රුපයෙනි ඒ ලකුණු අතිරෙයෝක්තියට තැහැවේ එයින් අය්විධායක් ලබනු පිළිස ගොවේ; ගොවිතැනින් වැඩි අස්වින්න පුම්බන පිළිස ය. පුම්බන ලද ලයන් කකුලුන් ඇඟිල්‍යානි ගැනු රුප තැනුවා දැඩි ආත්මික අය්තිල්ලක් තිසාය. වර්තමාන කළුසාරාය තන මහන් කොට ගැනු සිත්තම අදින්නේ ඔපු රුම් එයින් පහන් ආය්වාදයක් ලබන තිසා, අන්‍යයන් ද එයින් ආය්වාදයක් ලබන බැවින්. ග්‍රාම්‍යත්වය ආරුඩ් වන්නේ ඒ තිසා ය."

"එනකාට සිගිරි සිත්තම්, අතන්තා සිත්තම්?" දේ අරවින්ද පුණ්න ගොලේ ය.

"අතන්තා සිත්තම් හා සිගිරි සිත්තම අය්ලිලන්වයන් තොර ගොවේ. එහන් ඒ අය්ලිලන්වය ගොසලකන්නේ ග්‍රෑශ්‍ය කළා කාරුයන් තුමන්ගේ උසස් භාවනාව සාර්ථක ලෙස ඒ සිත්තම්වලට ආරුඩ් කාරන ලද බැවිනි. ඔවුන් ඒ සිත්තම ඇත්දේ ආගමික පර්‍යාරුපයක් මූල්‍යකාට ගෙන ය. පුම්බන ලද ලය ඇත්ව අතන්තා ස්ත්‍රීන් ඇදිම සින්තරුන්ගේ දාෂ්චිරයෙනි වරදින් ආරුඩ් වූ ග්‍රාම්‍යත්වයක් ගොවේ. ඒ කාලයෙනි කාලුක රුම්න් ඇමතියන් හා උගැන් පිම්බුණු ලය මහන් කොට සැලකු තිසා සිදුපුවකි. ඒ හැර ඒ ගැනු රුපයන්ගේ අභින් සිජට ලක්ෂණ, පුම්බන ලද ලය තිසා ආරුඩ් විය යුතු අය්ලිලන්වය ගෙහෙවින් දුරුකාරයි."

"අපි ඔක්කාම යලින් ගම වැද්දන් වෙමුද? " දේ අස්මීන් මාලින් සිස්කෙගේ පිටත තරිවූ ගොලේ ය. "අපි බලී අන්දවමු; ගොවිල් තට-විමු; පිදෙනි ගැමු; උය සමතලා කරන ඇදුම ගැනුන්ට අන්දවමු.

"නගරයේ ගොහො උගැන් හා මෙනු මිනියේපුන් සැන්තර ආහාරා; ගැන්දර බලනාරා; කාතරගමට ගොහො පසුරු මිරුපු කර ගැනී. බලී අන්දවන්නේ නැතන් මුළුරවනාරා. ගොවිල් ගොහාටි-හි නැඹුව දෙනි සාක්ෂාතාරා" දේ සියලු සාලින්ට ගරදු

කෙලළේය. “නගරයේ බොහෝ මිනිසුන් අපරදිග සහාත්වයෙහි හරය තොටි පෙන්න බදුගන්නවා. ඒ වගෙම ඔවුන් සිංහල සහාත්වයෙහි හරය ඉවත දමා පෙන්න බදුගන්නවා. මන්තරයන් ග්‍රහයන් පිදීමත් දෙහි කුපිමත් ආදි කාලීන වැද්දන්ගේ මිල්‍යා ගාස්ත්‍රා තිරශ්වීන විද්‍යා. ඒ මිල්‍යා ගාස්ත්‍රා තිරශ්වීන විසා උපන් කළා තමා තොවිල් නැවීම හා බලි ඇදීම. බලි ඇදීමත් තොවිල් නැවීමත් තමා, මිල්‍යා ගාස්ත්‍රායන්ගේ හරය තොහොත් වටනා අංගය. නගරයේ මිනිස්සුන් මැණික් ඉවත දමා බෙලිකටු හා කවචි බදුගන්නා වැද්දන් වාගේ කළාව ඉවත දමා තිරශ්වීන විද්‍යා බදුගන්නවා!”

“එක තොවෙන්නම තිස්ස මම බලි අන්දවමු, තොවිල් නටවමු, පිදේනි දෙමුයි කිවුවේ!”

තිස්ස පුවුවෙන් නැංගේ ය.

“තිස්ස යන්න ද?”

“මවු—මට යාථ්‍යවක් හමුබවෙන්න තියෙනවා.”

“තිස්සු හෙට අපි එක්ක ර කුමට ගෝල්පේස් හෝටලේට එනව ද?”

“ගෝල්පේස් හෝටලේට?”

“මවු.”

“ඩැ. හැඳි ගැරුප්පු වලින් කුම මට එපා වෙලා.”

“එහෙනම් අතින් කනවා තොවා.”

“එතකොට හෝටලේට එන අතින් මිනිස්සු මූදිහාව බලන්න පටන් ගනීවා!”

“ඉතින් බැලුවට මොකදා?”

“මොකුන් නැහැ; ඒ උගත් මෝඩයන් මා දිහාව බලා සන්-තොය්ඡ වෙනවා. ඔවුන් මා දිහා බලා සන්තොය්ඡ වෙන එකටයි මම විරුද්ධ වන්නේ. නෘත්‍ය ගාලාවට හෝ සිනමාවට යොගාහින් ඔවුන් විගඩම බලා සන්තොය්ඡ වන්නේ මුදල් ගෙවා. මම මොකොටද උන්ට තොමිල් සන්තොය්ඡ ලැබීම යදා විගඩම පාන්නේ!”

“අතින් කුම විගඩමක් ද?”

“අතින් තොකන ගතානුගතික මිනිස්සුන් අතරට ගෝජ අතින් කුම විගඩමක් වෙනවා. අතින් කන්ට විතරක් තොටි; එක පතේ කන්ට මම කුමතියි. මුස්ලිම්කාරයන් විතරයි එක පතේ කුමෙන් සන්තොය්ඡ වන්නේ; බත් මාලිජිනි ගෙනැවීන තැබුවාම මුස්ලිම් කාරයන් ඉඩල් අත්වලින්ම බත් මාලිජිනි සියන්නවා!”

“එක අභිජට වාරිතුයක්” යි කියමින් අරවින්ද සිනාසුජේය.”

“නෑ—එක අයිත්ව වාරිතුයක් තොටී. බල්ලන්ට එක පත්‍රක්නා බැහැ—ලන් පොරකනවා. මිනිස්සුන් බල්ලන්ට වඩා සිංහයි. ඒ නිසා මිනිස්සු එක පත්‍රක්නා කන්න ඕනෑ!”

“බල්ලන්ට වල්ග තියෙනව—මිනිස්සුන්ට වල්ග නැහැ!”

“දෙපයින් යන්ට පටන් ගෙන මිනිස්සුන් වල්ග හළා ගත් එක තමයි ලාකුම වැරද්ද! වල්ගය තමා අපේ අතිතය. ඒ අතිතය නිතර සිහිකරන වල්ග කොටයක් අපට තියෙන බව මට වඩා හොඳුන් අරවින්ද දන්නාවා.”

“එක පත්‍රක්නා ගොස් සය රෝගය බෝකරගන්ට කැමති වන්නේ කුවුද?” යිය මාලින් ඇසුම්වේ ය.

“එක පත්‍රක්නා නොකන මිනිස්සුන් අතරයි සය රෝගය වැඩියෙන් සේවන්නේ.”

“එක පත්‍රක්නාට නම් බැහැ! නමුත් තිස්ස කැමති නම් යමු අපි රුරිස් භෝටලේට!” යිය අරවින්ද යෝජනා කොමළ් ය.

“හොඳයි. නමුත් මම හැඳි පාවිච්ච කරන්නේ නැහැ. මම ඉදුල් අතින් උණත් කුකුල මස් බෙදාගන්නාවා!”

“තිස්සට වෙනම කුකුල මස් පිහානක් ගෙන්නනවා!”

“කමක් නැහැ.”

තිස්ස නික්ම ගිය පසු අරවින්ද මෙසේ කි ය.

“තිස්ස උගත් වැද්දෙක්ම තමා!”

“පොත් කියවීම තිස්සට අධින් කැම වගේ දුසිරිතක්” යිය මාලින් කිවේ ය. “අධින් කන්නාගේ ස්නායු අඩ පණ වෙනවා. පොත් කියවීමෙන් තිස්සගේ ස්නායුන් අඩ පණ වෙලා තියෙනවා. අධින් කන්නා අධින් හෙලා දකින්නා වාගේ තිස්ස හැම පොතම හෙලා දකිනවා!”

“එහෙනම එයා පොත් කියවන්නේ මොකට දී?”

“අධින් කන්නා වාගේ තිස්සට වෙන කිසිවකින් විනෝදයක් ලබන්ට බැ. අධින් කැමත් මත්පැන් ලිමත් පොත් කියවීමත් යන තුනම් එක සමානායයි තිස්ස කියනවා.”

අරවින්ද හා මාලින් පැගොඩාවන් නික්ම රිගල් සිනමා සාලාව බැලා ගියේ ය. ඔවුන් දෙදෙනාම සිනිමා සින්තම් බැලිමෙන් එතරම විනෝදයක් ලබන්නේ නොවති. විනෝද කලා අතරින් සිනිමාව මාලින් ඉතා පහත් එකක් ලෙස සලකන්නෙකි. ආණ්ඩු-විත් සමාරයත් ගතාතුගතික අනික් හැම දේන් වෙනස් වනු දකින ආසාවත් මධ්‍යා ලද මාලින්ට උවිත විනෝදය සපයන තැන් පිළිය ය. ඔහු ඇතැම ද්වාහක පිංහල නාටකය බලන්ට යන්නේ

එය ධනවතුන්ටන් ඉංග්‍රීසි උගතුන්ටන් ඉහළ සමාජයටන් එල්ල කරන ලද ග්‍රාමය නින්දලාපලයන් ගහනා වූවක් බැවිනි. සමාජයට කිපුණු ඔහු තාටකයෙහි ග්‍රාමය ස්වරුපය තොතකා එයින් ආස්ථායක් ද ලබයි.

රිගල් සිනිමා සාලාව අසල පාර දෙපැත්තේ නාවත්වන ලද මොටෝරිය දෙපේෂීය කොළඹර වූ තැන වම් පැත්තේ අරවින්ද තම මොටෝරිය නවත්වා එහි දෙරවල් වසා යකුරු දැමීමේ ය. ඔවුන් දෙදෙනා ආපසු සිනිමා සාලාව බලා පයින් ගමන් කෙලේ තමන්ටම බණිමිනි. සිනිමා සාලාවේ බැල්කනියේ අසුන් හැර අනික් අසුන් අතර හිස් අසුන් දෙකක් ඔවුන් සොයාගත්තේ ඉතා අමාරුවෙනි.

අරවින්ද ඩිනිමා සාලාවත් නික්ම අනෝමාවට ගෞස් මාලින් එහි බයිතා තම නිවෙසට පැමිණියේ රු දහයට පමණය. අරවින්දගේ පියාත් යමහ පැමිණි අමාරු ලලංචික් හා ඒ ලලංචාගේ පියාද ඔහු එන මතක් එහි බලා සිටියෝ ය. මාතර සිට මාමෙරියෙන් ගෙන එන ලද ලලංචා තම පියාගේ යහළවකුගේ පුත්‍යකි.

“තමුන්හාන්යේ එන කළේ අපි බලා උත්නා” යි ජයන්රිස් මුදලාලි කේ ය. ඔහු බදින ලද කොංඩියක් ද කදීම උඩු රුවුලක් ද ඇති මද වියෙහි වූවිකි.

විසිනුරු බංගලාව, මල් වවන ලද උයන, රතු ඉටියෙන් ඔඡ තහන ලද ආලින්දය ද පලයක් අතුරන ලද සාලය ද වටනා පුවු සැටි අදිය ද උඩුවහු දැරුවු විසා අදින ලද පට රෙදී ද ජයන්රිස් මුදලාලි තැවත නැවත බැලි ය. බලන්ම අරවින්දට ඔහුගේ යැලකිල්ල වැඩි වී ය.

“මේ ජයන්රිස් මුදලාලි—මගේ ඉතාම හොඳ පරණ යාච්-වික්” කියමින් වත්තුහාම් මුදලාලි තම යහළවා පුතාට අදුන්වා දුන්නේ ය.

අරවින්ද අතට අත දීමෙන් ජයන්රිස් මුදලාලිට ආවාර කෙළේ ය.

“අපට අද විතරයි විකක් නිවාඩු ලැබෙන්නේ. යාච්-වික් රැක්ක අද ඩිනිමා බලන්න ගියා. කො ලලංචා!”

“කාමරේ අපි එයා හාන්සි කෙරවුවා. එයාට විකක් අමාරුදි—”

ජයන්රිස් මුදලාලි තම පුතාගේ රෝගය විස්තර කරන්ව පටන් ගැන්නේ ය; බෙදි කැක්කුම හැයුණු දට පසු සිංහල වෙද කැදිවතු ලැබේය; ඔහු කෘෂියක් තියම කෙළේ ය; ඉලි බෙහෙතක් දුන්නේය. බඩි තවන්ට තියම කෙළේ ය. තවන විට පමණක් කැක්කුම විකක් අසුලි වික එව්‍යාවකට පසු යළින් වැඩි වී ය.....

ගැමියන් තදුනන අරවින්ද, ජයන්රිස් මුදලාලිගේ දෙධිවිල්ල එක වරම මෙහාවැත්වූයේ ය. සමත් වෙදකු විසින් මවදකම් පැරණු ලැබූ ලලංචු මකාලුවට ගෙනෙන්නේ එන අදින්ට ලංඩු රසුයයි සිතු අරවින්ද අනාතුරුව ජයන්රිස්ගේ කරාවට බාධා නොමැඹේ ය.

“ලඹා දෙස්තර මහත්මයකුටත් පෙන්නුවා ද?”

“පෙන්නුවා. අදම කොළඹ ගෙනියන්ත ක්වුවා——”

“අදි කළින් මට ඒක ගොඩිවුවේ?” දි කිසු අරචින්ද විෂ ගෙට ගොස් කබාය ගළවා තබා දෙස්තර කබාය හැඳගෙන ලෙඹුන බලන කාමරයට ඇතුළු වුයේ ය. ඔහු සුවිවි ඇනය පූත් කරන්ම ‘වික්’ හඩක් තැංගේ ය. ඇද අසළ පු විදුලි පහතින් නිකුත් මුද්‍රුම් සුදු එලියෙන් කාමරය එලිය වී ය. අරචින්ද ලඹා ඇංජිනේරුවා පරික්ෂා කොළේ ය. යටි බඩි දකුණු පැත්තේ ඉදිමුම ඔහුගේ ඇගිලි තුපුවලට දැනුමෙන් දැඩි දෙයක් ලෙඹිනි. ඔහු ලඹාගේ නාඩි ද බලා කළින්කටෙහි තබන ලද උණ ක්වුව අතට ගත්තේ ය.

“බඩි රිදුම හැදිලා කි ද්වසක් වෙනවා ද?”

“අට ද්වසක් විතර වෙනවා” දි ලෙඹා උත්තර දුන්නේ ය.

“වෙද මහත්මයා බඩි යන්න බෙහෙන් දුන්නා ද?”

ලඹාට පෙර ‘ම්වි’ යයි පිළිතුරු දුන් ජයනේරිස් මුදලාලි, වේද මහතා කළ වේදකම් යලින් විස්තර කොළේ ය. කඡාය, බෙහෙත් ගුලි, කැද විතුර, තෙල් ගැම, තැවීම කිසු ඔහු අනතුරුව ලඹා උදෙසා කරවන ලද යකාදුරුකම් විස්තර කොළේ ය. දෙති කැපීම, පිදේනි දීම, ඩුනියම, මහමදියම.....

අරචින්ද මේසය කරා ගොස් පුවුවෙහි වාචීවී කඩියි පතක් ගෙන ජයනේරිස් මුදලාලිට හඩුගැනී ය.

“දුන් වහාම ලඹා ඉස්පිරිතාලට ඇතුළු කරන්ට ඕනෑ. මේ ලියුමත් අරගෙන යන්න. මම එකොළහට ඉස්පිරිතාලට එනවා.”

අරචින්ද වැළිපෝනය ගෙන ඉස්පිරිතාලයේ දෙස්තරකුට ලඹා ගේ තොරතුරු දුන්වා ජයනේරිස් මුදලාලිට ලියුම දුන්නේ ය.

“මුදලාලි මාත් එකකට සාලෙට එන්න.”

ජයනේරිස් මුදලාලි අරචින්ද පස්සේ ගියේ තම පුනාට මරණ දුෂුවම නියම කිරීම හෝ නිදහස දීම හෝ අරබයා කොරෙන විනිශ්චය ඇසිමට යන්නකු ලෙඹිනි. අතරින් පතර අමාරු පිංහල විවිද බහාලුම්න් අරචින්ද රෝගය අරබයා කළ විස්තරය හොඳින් තේරුම ගත නොහැකි වූ ජයනේරිස් මුදලාලි මෙසේ කිය.

“මාතර දෙස්තර මහත්මයා කිවිවා ‘අපැන්දිසයධිස්’ වෙන්න ඇත, කපන්න මේ ය කියා——”

“රීටත් වඩා බර ලෙඹික් වෙලා තීයෙනවා. ඇපැන්ධිස් කියන බඩිවැල් තුඩි ගෙවියක් වෙලා. වෙද මහත්මයා බඩි යන්න බෙහෙන් දිපු නිසා ලෙඹියි තවත් තරක් වෙලා තීයෙනවා. ගෙවිය පිපුරුවෙන් හොඳ නැහැ. දුන් ලඹා ඉස්පිරිතාලට ඇතුළු කරලා අදම බිපරේන් එකක් කරන්න ඕනෑ.”

අරවින්ද එකොලහට ඉස්පිරිතාලයට ගොස් ලෙඩාගේ මුතු හා රැදිර පරික්ෂණය පිළිබඳ වාර්තාව බලා යැවූ වරක් ලෙඩා සෝදීසි කෙලේ ය. අනෙකුව රෝද සහිත ඇමදහි බාවා ලාම් පළසකින් වැසු ලෙඩා සැත්කම් මඩුවට ගෙනයනු ලැබේ ය.

වියෙන්ද සැකයෙන් ද සෝකයෙන් ද කම්පා වන ජයන්ටිස් මුදලාලි සැත්කම් සැලෙහි ආලින්දයෙහි කණුවකට අත ගසාගෙන බලා උන්නෝය. සැත්කම් මඩුව දුටු ඔහු, උම් ගෙවල් සහ සොජාන් ගෙවල් සිහි කෙලේ ය. ලේ ගදන් බෙහෙන් ගදන් ඔහුගේ නාසය කාගෙනා යයි. ගන්ධි තොප්පි වැනි සුදු හිස් වැසුම් හා නාසා පටන් කටවල් ද වැසෙන සේ බැඳුණු මුව වඩම ද අත්තිව ඇස්වායේ වැදෙනු තරම් දික් වූ සුදු වසනයන් හැදුගත් දෙස්තරුත් සේවකයේන් සැත්කම් මඩුවෙන් එලියට එති; එති ඇතුළවෙනි. ඔවුන් දුටු විගස මස් ලකාලාම්බුකාරයන් සිහි කළ ජයන්ටිස් මුදලාලිගේ බිය වැඩි විය. තමා ගේ හිස් මොලය දියව වැශිරෙන්-නාක් මෙන් ඔහුට දැනිණු. ඔහුගේ තැලල් තලයට බාධිය නැංග්ය. ඉස්පිරිතාලය කුරකෙන්ට වී ය. තමා පා ගසාගත් පිල්කඩ හකුරු මුලක් සේ සුන්ඩන්ට ගිලි බසින්ට වී ය. ඉතා වැයමෙන් සිහි එළවා කණුව අල්ලාගෙනා යෙමින් පාත් වී පිල්කඩ උඩ වාඩි වූ ඔහුගේ කටින් පිට වූයේ සුසුමකි.

සැත්කම් මඩුවට ඇතුළු කරනු ලැබූ ලෙඩා, ලේ හාරය සහිත පුරින් කුටි ගන්නා ඇතමල් බාල්දී. රිදී පාටින් දිලන සැත්කටු සහිත විදුරු අල්මාරි හා ප්‍රමාලයෙන් තැම්බන සැත්කටු සහිත රිදී පාට බෙදුන් ද දුටුවේ ය. කටර අතකට වුව ද සැණකින් හැරවිය හැකිසේ නැහී සිටි විදුලි පහන් යට වූ සැත්කම් මේසයට මාරු කරනු ලැබූ ලෙඩාගේ ඇස් වසා සේවකයෙක් රෙදි කඩක් බැන්දේය. සැත්කටු සහිත විදුරු මුදුන් ඇති කුඩා මේස සැත්කම් මේසය අසල විය.

ලෙඩා සැත්කම් මේසයට මාරු කරනු ලැබූ වහාම නැහැයන් කටන් වසාගත් දෙස්තරක්, මුස වායු උපකාරණයෙහි වැළ්පට හරවියේ ය. එයින් නිකුත් වන සුවදැනි වායුව අදහාසාපුවයෙන් ඇතුළවන්ම, තම දෙකන් සිදුරු අගුල් වටවන ගොසාවක් ලෙඩාට ඇසෙන්ට වී ය. අමාරුවෙන් ප්‍රාය්ම ගන්ට වූ ඔහු හිස හරවමින් දැන ඒ අතටන් මේ අතටන් ගසන්ට වී ය. ඔහු තමා වටා සිටි දෙස්තරුන් හා සාත්ත්ව කාරයන් තුමයෙන් වලාකුළවලට හැරි අභ්‍රදෙහන් වනු, ඇස් වසා බැඳි රෙදිකඩ යටින් යන්තම් දුටුවේ ය. තන්හි වැනුණු ගොසාව දන් බොහෝ ඇතින් නික්මෙන හඩක් සැසු ඔහුට ඇසෙයි, ඇසුවන්ගේ හද කකියවන කෙදිරියක් නය-මින් තුමයෙන් සිහින ලෝකයට බසින ඔහු, විස්ද්‍රව සුෂ්ප්‍රත්තියෙන් තින්දට වෙයි.

අරවින්ද සැත්කටුවකින් ලෙඩාගේ යටි බෙඩි තැනාක් පුලු කුණු කළ වහාම ඒ ලකුණා ඇති තැන හැර අනික් හැම තැනම, විද්‍යා කරන ලද විෂ බිජ ඇති කධීන් වයනු ලැබේය. සැමෙනුකින් සාර්ථකාරිය දුන් අනික් සැතකින් ඔහු ලෙඩාගේ යටි බෙඩි අර සැලකු එල්ලේ පිට සම පැඹවේ ය. ‘මැක්බරනිගේ කැපුම’ නමින් ගැඹුණු වෙන ඒ විවරයෙන් බඩවැල් තුඩ පාද මතු තොට ගැනීම අරවින්ද ගේ අදහස වේ ය. පිට සම කේදී දැමීමන් පසු මතු වුණු මුළු පටවල් එහි කෙදී දිවෙන සැටි බලා වෙන් කළ අරවින්ද, කළම්ප අඩුවලින් විවරය පාද තබා අනාතුරුව දෙවන මස් පැටවේ ද කෙදු වෙන් කරන ලදින් උදර කුහරය වයා සිටි පැරිවෝනියම් පටයු මතු වේය. පැරිවෝනියම් පටලය සිදුරු කළ පසු උදර කුහරය තුළු අතුනුබහන් හා එහි එක් මුල්ලකින් ලියුතු පුලුහිලි තුඩ වැනි තුඩු මතු වේ ය. තුඩ පිමිරුණෙන් එකින් පිටවන සැරව, පැරිවෝනියම් පටලය තුළ වැශිරෙනු වළකනු සඳහා ඔහු වහාම ගොස් රෙදී කැසී තැබුවේ ය.

අනාතුරුව ඔහු බඩවැල් තුඩ හා ඊට ඇඳී සිටි මැසන්ටරිය තමින් සිවිකාව ද විවරයෙන් උඩට මතු තොලේ ය. සිවිකාව අඩු දෙකකා හසුකාට තබා එය සැතින් වෙන් තොට, බඩවැල් තුඩි මුළු තවත් අඩුවකට හසුකාට ඒ තුඩ වහා කපා ඉවත් තොලේ ය. බඩවැල් තුඩ කැපු පසු ඉතුරු වුණු ඇඳීනි සිවිකා පට බැඳ ඇතුවේ මතා මසා අනාතුරුව මැසන්ටරි සිවිකාව ද මසා බැඳ අඩු ඉවත් තොලේ ය. සැත්කම අවසාන කළ අරවින්ද පැරිවෝනියම් පැලයන් මස්පටවලුන් මැසුවේ ය.

දළ රෙදී කධීන් වයන ලද මළ කදක් වැනි තම ප්‍රතා බැවුණු ඇද රෝද පිටින් සැත්කම මඩුවෙන් එලියට එනු දුටු ජයනෝර්ස් මුදලාලි හඩන්ට වේ ය.

“ඇයි මුදලාලි අඩන්නො”! දි අරවින්ද ඇසුවේ ය. “මම ප්‍රතා බැවරුවා. දුන් බයවෙන්න කාරණයක් තැහැ. මම විකක් බෙලුන්නො කපන්ධ ඉස්සර ගෙධිය පූජාරාවිය කියා. තවත් ද්වාන් පූජාරානා නම අඩන්නත් වෙනවා!”

ජයන්ටස් මුදලාලිගේ සිතා විකක් සැහැල්ලු වේ ය. ‘තව දියු තුනක් ඉවුපුවාන් ලෙඩාවි හාද කරනවා’ දි කියමින් ලෙඩා තොළඹවි ගෙනයනු වළකන්ට වියම කළ ගම් වෙද සිති තේ ජයන්ටස් මුදලාලි කෝප වේ ය.

පසුද් උමද් බැගලාවට ශිය ජයන්ටස් මුදලාලි නොවු නොමිවියක් අරවින්දගේ අනෙකි තැබුවේ ය.

“ප්‍රතායේ ලෙඩාවි තැනාම හාද බෙහෙතකට වියද් කරන්න. තව ගිනු වියදමක් කරන්න මම කැමත්තියි.”

අරවින්ද හේතුවේ කොඳ මිටිය ජයන්ටිස් මුදලාලිට ආපසු ත්‍රැප්පේය.

"දැන් බය වෙන්න කාරණයක් නැහු. තුවාමල ගෙමින් හොඳ වෙන්න අරින්න ඕනෑ. වෙනා ගබඩාතක් ඕනෑ නැහු. අමුණු වියදමක් කරන්න උණුන් මම ඒ වියදම කරලා බිලක් දෙනවා."

පසුදා අරවින්ද තවත් ලෙඹුන් තිබේනෙකුට සැත්කම් නොමැය. එයින් එකක් ලිවිරයේ ගෙධියක් විද නාලයක් ගසා සාරය ඉවත් කිරීම විය. ඒ සැත්කම හොඳින් කරන්ට ලැබීම ගැන අරවින්ද සහ්තෝත්ත විය. එහෙත් අනික් සැත්කමක් ඔහුගේ කෝපයටත් යෝකයටත් ජේතු විය. එය තමා වරද්ද විනිශ්චය කළ රෝගයක් බව ඔහුට වැටහුණේ සැත්කම් මඩුවෙහි දී ය. ඔහු සැත්කම් කරන්ට පටන් ගන්නේ එය ලිවිරයේ ගෙධියක්ය යන විනිශ්චයහි පිහිටා ය. එය පිළිකාවක් බේ දැනගත්තේ ලෙඩාගේ කය පිදුරු කොට පරික්ෂා කිරීමෙන් පසුව ය. අරවින්ද පිළිකාව එහෙමම කිඩියදී කැපුම මසා රෝගියා වාට්ටුවට ගැවුම්වේ ය. සැත්කමට පර ලෙඩා නැවතන් වරක් හොඳින් පරික්ෂා නොකිරීම ගැන අරවින්ද තමාටම දෙස් නැහිය. ලිවිරයේ පිළිකාව හැඳිනිම ඉතාම දුෂ්කර වුව ද සාපුරු අවංක ගලු තෙවැදුෂයකු ව අරවින්ද ද්වාස ගණක් ඒ සැත්කම් සිහි කෙළේ ය.

රයන්ටිස් මුදලාලිගේ ප්‍රතාට කළ සැත්කම පැටලිලි සහිත අමාරු එකක් නොවේ ය. අරවින්ද ව්‍යාම රෝගය හැඳින එවෙල්ල ත්‍රිය නොමැය. ඉහළ නැගීමේ ආශාව ඇති ගලු මෙවැන් වියයෙන් ඔහු කවර ලෙඩා සඳහා වුව ද ත්‍රියා කරන්නේ එලපිනි. එහෙත් අවිලාවේ ලෙඹුන් බැඳීමට දෙස්තරවරුන්ගේ මැලිකමත් ඔවුන්ගේ දෙසින්වයන් දන්නා ජයන්ටිස් මුදලාලි අරවින්ද කොරේ බෙහෙරින් පහැදුණේ ය. අරවින්ද එවෙල්ල ලෙඩා ඉස්පිරිතාලයට යවා රු එහාලහට පමණ සැත්කම කරන ලද්දේ තමාට දැක්වූ විශේෂ සැලකිල්ල නීසුයයේ ජයන්ටිස් මුදලාලි සිතුවේ ය. 'අරවින්ද ඉතාම හොඳ දෙස්තරම්භාවමයක්' දේ ඔහු තම නැ මිතුරන්ට කිවේ ය. ඔහු රෝගය විනිශ්චය කරන්නේ දිවාස ඇත්තකු ලෙපිනි. ඔහු සැත්කමට ප්‍රාදේශීය රුපු මෙන් සමර්ථයකි.

"ජයන්ටිස් මුදලාලි ප්‍රතා ගැන ප්‍රාග්ධී වරිණනා කරනවා" යේ වත්තුහාම් මුදලාලි කිරීම ය.

"මම නොමැ නොයි ලෙඩා ගෙඩිමුට උණන් එවිලාවේ දෙස්තරක් කරන විද කමක්. දෙස්තර කොනොක් දැනගෙන නාම ඒ ලෙඩා කැපීම කළ කියන්නේ නැහු තාත්ත්වය."

“එහෙම කියන්න එහා!” සියලුම් වත්තුහාම් මුදලාලි සිතුවා සූජේය. කුට වෙළඳ බුද්ධිය ඇති ඔහු තම පුතා තවම ප්‍රස්ථාවා විත නුවනු නොලැබුවකියේ සිතුවේය. කපරින් හා කුහකයන් ඇසුරු කරමින් වෙළඳාමෙන් මුදල් සපයන ඔහු අරචින්ද ලැංගීන්මත් පුහුණුවත් නොදාන්නාකි.

“පුතා විශේෂ සැලකිල්ලකින් වෙදකම් කරනවා යයි මෙ ජයන්රිස් මුදලාලිට කිවුවා. මිනිහ ගමට ගියාම හැමෝටු කියාවේ පුතා ගැනී. ඉක්මනට නොදකරවා ගෙන පුතා ගමට එක්ක යන්නයි දීන් මිනිහගේ ආසාව.”

“අදට සුමාන දෙකක් වෙනවා. තව තුන් හතර ද්‍රව්‍යකින් ලෙඩා ගෙදර එක්ක ගියාට කමක් තැහැ. මම අද සවස වාචුවෙම් ගියාම ලෙඩා බලා ජයන්රිස් මුදලාලිට කියන්නම්.”

පියා කාමරයෙන් පිට වි ගිය පසු අරචින්ද පොතක් අති ගත්තේය. එය මිට සති තුනකට පමණ පෙර අරචින්ද පිටු හැටිස් පමණ කියවා ඉවත තැබු පොතකි. සිත් වෙහෙසන නවකතාවක් බැවින් එය කියවිය යුත්තේ අමාරුවෙනි. මාලින් හා තවත් උග් තරුණුයන් ද වර්ණනා කරන්නාක් නියා, අරචින්ද ඒ පොත අමාරුවෙන් වුව ද කියවීමට සිතුවේය. ඔවුන්ගේ මතයට එකඟවීමට හෝ පටහැනීවීමට හෝ එය තමා විසින් ද කියවිය යුතුයි අරචින්ද කළුපනා කළ බැවිනි.

තාප්පයේ දකුණු පැත්තේ දෙරවුවෙන් ඇතුළු වුණු ද්‍රින්ත මොටෝරියක් මිදුලෙහි නැවතිණ. එහි උන් ස්ත්‍රීයක් රිය කුවුළුවේ දෙරවුවට මුහුණ දික්කාට උදර ලිලාවෙන් වට්ටිට බැඳුවාය. අරචින්ද ඇ හදුනා ගත්තේය. එහෙන් ඇ නුදුවුවකු මෙන් ඕහු තම මුහුණ වැශයන සේ පොත මදක් උස්කාට අල්ලාගෙන නොනැවත්වා කියවුයේය. අරචින්දගේ මව ආලින්දයට පැමිණියාය. රිය කරු ගොස් ‘වලවුවේ හාමුදුරුවෙ, විකකට කතා කරනවා’යි ඇට කිය.

“මොන වලවුවේ හාමුදුරුවෙ ද?”

“දෙමාලසිංහ හාමුදුරුවෙන්ගේ ‘නොනා මහත්තයා.’”

වැළිගම හාමින් ආලින්දයන් බැස මොටෝරිය කර ගමන් කළාය. පොත මදක් ඇත් කාට එක ඇසකින් මොටෝරිය දෙය බැඳු අරචින්දට දත් යැපිණ.

“අන් කරුණා කරල — කියංච බොක්ටරිට — යර් දමෝරියංහ මැතිතුමා ගොඩබහින්නේ අද සවස 6.30ට කියලා.”

“තරහ නොවී කඩදසි කුල්ලක් ලිය දෙන්නා”යි වැළිගම හාමින් ඉතා කරුණාවෙන් කිවාය.

මදිරා දෙමාලපිංහ තොතා අත් බැගයෙන් කඩිදේයක් ගෙන රඹුන්ටන් පැතින් එකි යම් කිසිවක් ලිවා ය.

“කරුණාකරලා—මෙක දේඛ—බොක්ටර්ට—ඝෝම ඉස්ත්‍රුත්තියි. ගිහිල්ලා—එන්නම—”

මදිරා දෙමාලපිංහ තොතා අපුනෙහි හාන්සී වී කකුල පිට කකුල දුමාගත්තා ය. ගෝසාවක් තොනාහා රිය සයුමින් ගමන් කොට වම් පැන්තේ උයන් දෙරපුවෙන් පිට වී ය. ගලක් උඩින් ගිය නිසාද්‍යා රථය පන්දුවක් මෙන් උඩි පැන්තේ ය. රථය පිටිපස්සෙහි වැටුණු හිරු රස්, කණ්ණාධියක වැටුණු හිරු රස් මෙන් ආපසු හැරි වැළිගම හාමින් දෙසට දිවී ය. ඇ වහා අනික් අතට හැරුණා ය.

අරවින්ද පෙන වසා ඉවත දුමා කාමරයෙන් එළියට ආවේ කෝපයෙනි. මව දුන් කඩිදේ කැබැල්ල ඔහු තොබලාම ඉරා විසි කෙලේ ය.

“මොකට ද අම්මා ඒකී ලහට ගියේ!” සි ඔහු කෝපයෙන් ඇපුවේ ය.

“අන් පුතා ඒ, තොතාට එහෙම කතාකරන්න එතුපා.”

අරවින්ද මෙතරම් කිපුලෙක් කුමක් නිසාදුයි වැළිගම හාමින්ට තොවැටහෙයි. මදිරා දෙමාලපිංහ තොතා තමා සමහ කතා කෙලේ සයුමින් නැළවිල්ලෙන් ය. ඇ කඩිදේ කැබැල්ල තමා අතට දුන්තේ ද මහන් සැලකිල්ලක් දක්වමිනි. ‘ගිහිල්ලා එන්නම්’ සි කිවේ ද තමාට හිස තමා ආවාර කිරීමෙනි. ඇ කොතරම් හාද ශිෂ්ට සම්පන්න තොතා කෙනෙක්දුයි වැළිගම හාමින් සිතුවා ය.

“අම්මා දන්තේ නැහැ ඒ ගැනීගේ අහංකාරකම්. එයා ආවේ අහංකාරකම් පෙන්නලා යන්නමයි.”

“මම හිතන්නේ නැහැ පුතා එහෙම”

“ඒ ගැනීගේ විදිය අම්මා දන්නේ කොහොමද? ඒ ගැනී අඩංගු බැරකම පෙන්නාලා යන්ට මෙහාට ආ එකයි මව ඉවසන්ට බැරි. අහංකාරකම් පෙන්තන්න ඒ ගැනී අපේ ගෙදරට එන්නේ මොකට ද? ඒ ගැනී සිනෑ තැනකදී මව අහංකාරකම් පෙන්නුවට කළක් නැහැ.”

“ඒ තොතා ආඩංගු උණාම අපට මොකද?”

වත්තුහාම් මුදලාලි ද කාමරය තුළින් එළියට පැමිණියේ ය.

“දෙස්තර මහත්තය කියන එක හරි” සි මුදලාලි කිවේ ය. “ඒ තොතාට කාර එකෙන් බහින්න බැරි නම් යන එකයි ඇත්තේ. භාමින් මොකාටද ඒ තොතාගේ කකුල් දෙක ලහට ගියේ? ඒකෙන් දෙස්තර මහත්තයට තොට ද අවනමුවා.”

වැළිගම හාමින් සිනාසුරු ය. තමා කෙලේ වරදකිඩී ඇදුනුද නොපිළිගනියි.

“හාමින් දේශීයායෙදී වගේ මෙහේදී වැඩ කරන්න එපා. විකක් ආච්මිබරෝට ඉන්න ඕනෑ. නැත්නම් දෙස්තර මහත්ත්‍යත් පහළ යනවා.”

අරචින්දට ලඟ්පා හිතිණ. ඔහු මවට සැර කෙලේත් දෙස් කිවේත් ඉක්මන් කළිනි. “ඒ නොනා අහංකාර උණාම අපට මොකද?” යනු විසින් මව කි අවංක කියුම වැරදිදියි අරචින්ද තමාගෙන්ම ප්‍රශ්න කෙලේ ය.

“අම්මා ආච්මිබර වෙන්න එපා. අනුන්ට දෙස් කියමින් අපි අහංකාරකම් පෙන්වන්නේ මෙයෙකාට ද? ඒ ගැනි අදහස් කරල ඇවිත් අහංකාරකම් පෙන්තු නිසායි මට තරහ ආවේ.”

අරචින්ද පසු ද ඉස්පිරිතාලයේ වාච්‍රවල ලෙඩුන් බැඳීමට ගියේය. තමා විසින් සැත්කම් කරනු ලැබූ ලෙඩුන්ගෙන් එකකු හැර අනික් කවුරුනුත් සන්තෝෂයෙන් සිටිනු දුටු ඔහු ද සන්තෝෂ විය. ඔහු හැම ලෙඩා සම්මත වවන තුන හතරක් කතාබහ කෙලේය. ඇතැම්කුට සරදම් කොට සිනාසුණේය. අරචින්ද ලෙඩුන්ට පමණක් තොට සාත්ත්‍රකාර කාන්තාවන්ට ද ඉතා පිය තුවකි. සාත්ත්‍රකාර කාන්තාවන්ට ද සරදම් බස් පවසා සිනාසුනා අරචින්දගේ ලෙඩ්බූ සාත්ත්‍රකාර කාන්තාවන්ගෙන් ද තොදින් සැලකිලි ලබති. වේදනාට නිසා වහා කිපෙන ලෙඩුන් පවා ඔවුන්ට විරුද්ධව වෝදනා තහන්නේ ඉතා කළාතුරකිනි.

අරචින්ද ජයන්ටිස් මුදලාලිගේ පුතාගේ පිටව තටුව කෙලේය.

“ඉලන්දරියාට දැන් සනිප තෙව ද?”

“ඔව්.”

අරචින්ද ඔහුගේ තුවාලය පරීක්ෂා කොට නායක සාත්ත්‍රකාර කාන්තාවගෙන් ද ප්‍රශ්න කොට අනාතුරුව මෙසේ කිය.

“හෙට යන්ට පුළුවනි. ගෙඩිය තොද්වම පැසවන්ට ඉස්සර ආ නිසා බෙරුණා!”

“මිට කළින් එන්ට තුදුන්නේ තාත්තා” ලෙඩා කිය. “වෙද මහත්තයාත් අනිත් මිනිස්සුත් තාත්තා බය කරා. කපන්නේ නැතිව තොද්කරන්න පුළුවනියි වෙද මහත්තයා පෙරෙන්දු උණා!”

“කපනවාට තාත්තා දැන් ඉස්සර වශේ බය තැහැ” දි කියමින් අරචින්ද අනික් වාච්‍රවක් බලා ගියේය.

අරචින්ද සොයා එන ලෙඩුන්ගේ ගණන දැන් ක්‍රමයෙන් වැඩි වන බැවින් ඔහු විසින් ඉස්පිරිතාලයෙහිදී කළයුතු සැත්කම් හා අනික් කායුෂීයා ද වැඩිවෙනි. විනොද්ස්වාදය සඳහා දැන් ඔහුට ලැබෙන්නේ මද කාලයකි. සනියකට හතර පස් වරක් ඔහු අඡන්තා නිශාත්තයට යතන් රැබේවන තෙක් එහි කාලය ගත කරන්නේ ඉතා කළාතුරකින් දවසක පමණි.

ඔහු අවසරයක් ලැබුණු කළ සවස් වරුවේ එහි යන්නේ වමරින් තීලාත් හමුවන පිණිස ය. එහෙත් ඔවුන් එහි දී අරචින්දට හමු වන්නේ සනියකට වරකි; ඇතැම් විට දෙවරකි.

ලදේ සිට හවස් වන තෙක් ඉස්පිරිතාලයෙහි වැඩ තොටු ගෙදරට ආ ලෙඩුන් බලා, අනතුරුව තුනි පැයසුම් පුද්‍ර ජයන්තිස් මූදලාලිගේ කන්දෙස්කිරියාවෙන් බෙරි අජන්තා නිශාන්තයට ගිය අරවින්ද වෙනදීට වඩා සන්නෝජ්‍ය වේ ය.

“අරවින්ද දැන් වැඩ වැයිදු” සි වමරි අශ්‍යෝවා ය.

“විකක් වැඩියි.”

“සල්ලි හමුබ කරන්න ආයා උණාම වැඩ වැඩ වෙනවා” නිලා සිනාසුණා ය.

“සල්ලි හමුබ කරන්න මහන්සි වෙන්න ඕනෑ නැහැ. තාත්තා භූහක් සල්ලි හමුබ කරලා තියෙනවා. තාත්තාට ඉන්න එකම පුත්‍ර මමයි!”

මේ වචන කියු අරවින්ද බැලුවේ වමරිගේ මුහුණ ය.

“ල්කට මොකද අරවින්ද සොයන්නේ සල්ලිමයි!”

නිලා කිවේ ඇනුම්පදයක් බව වමරිට වහා වැටහිණ.

“අරවින්ද එයාගේ තාත්තාගේ පොහොසත්කම කියමින් මූදිඟා බැලුවේ අපේ තාත්තාගේ පොහොසත් කම නිසා නෙවි!”

“මම දෙන්නාම කයාද බැඳුගන්නවා!” සි කියමින් අරවින්ද සිනාසුණේ ය.

“ඒ තොහොම ද?”

“මරක්කලයෙක් මෙලා!”

“ආවිවිලා වෙන්න අමි කැමති නැහැ!” සි වමරින් නිලාන් එක වර කිහි.

සේවකයෙක් අරවින්දට ප්‍රංච හිසන් බදන් නැවි ය.

“මට අද මහන්සියි! ආවිවිලා දෙන්නා මොනවද බොන්නේ!” සි අරවින්ද ඇයි ය.

“අපට අයිය ක්‍රිම්.”

“කන්න?”

“මොකුන් එපා.”

“සර නිවිතින් දෙමෝරායිංග අගාධ බැඩිනවා බලන්න අරවින්ද ශියේ නැදේද?” සි නිලා අශ්‍යෝවා ය.

“තැහැ. නිලා සියා ද?”

“තැහැ.”

“වමරි?”

“අමජ අම්මාන් නිලාගේ අම්මාන් එයාගේ තාත්තාන් සියා.”

"ඡැටියට ලෙංකා මිනිස්සුන් කැදවතු යදා මහන්සි ගස්සේ මදිර දෙමාලයි-හ නොතා" දී වමරි කිවා ය.

"ඇර නිවිතන් එන්ට දෙලෙස ද්‍රව්‍යකට පමණ උචිදී මදිර දෙමාලයි-හ උණ ගැනී අමාරුවලා උන්නා" දී තීලා කිවා ය. "ද්‍රව්‍යක් අමා ලෙං බලන්න යදී මමන් යියා. එද රිකායිය තුනට උණ තැහැලා කිලුණා. එකට මොකද අපි ගිය හැටියේ එයා අධිකාගේ ලෙංකාකම් කියන්න පටන් ගත්තා. එ-ගලන්නන් ලැබී සිඛු පින්තුර වශයක් පෙන්වාවා. ඒ ඔක්කාම සර නිවිතන්-ගෙන් නොතාගේන් දුවගේන් පුන්තුන්ගේන් පින්තුර. පුනා රෝන් කොලිජීයට ඇතුළේ උණායයි මදිරා කිවාවා. දු සහ ලෙංකා පුනා තාත්ත්වන් අමාත්න් සමග ආවා."

"තීලා දන්නවාද රෝන් කොලිජීයට නිවුටන්ගේ පුනා ඇතුළේ තෙනායයි කිවා කුමක් නියාද කියා."

"ලේඛ්‍ය වරුන්ගේ ලමයි යන කොලිජීයක් නිසා."

"බක්ස්පරරුඩී යුනිවිසියේ අංශයක් වෙන රෝන් කොලිජීයට බාර ගත්තන් එ-ගලන්නන් ලෝඩ් ගොල්ලන් ඇතුළු මහා ලෙංකාන්ගේ ලමයි. ලමයි උපන් හැටියේ ඒ ගොල්ලයි නම් ලියා රදි-වී කරනවා ලෙංකා උණාම රෝන් කොලිජීයට ඇතුළේ කරන අභයින්. අනිත් ඇයන්ගේ ලමයෙක් රෝන් කොලිජීයට බාර ගත්තන් බාහාම කළාතුරකින්."

"රෝන් කොලිජීයට ලමයි ඇතුළේ කිරීම අමාරු බව මදිර දෙමාලයි-හ නොතා දන්නා දන්නාන් ගොහොම ද?"

"එයා සොය සොයා ඉගෙනාගන්නන් ඕවා තමයි" කියමින් වමරි සිමකිරීම ඇතිත්තක් ගත්තදී තුවට ගත්තා ය.

තීලා තම සිමකිරීම බදුනන් බාගයක් පමණ කුවා ය. අපත්තා නිශාන්තයේ වාදකයෝ, යෝමුයිලන් Blue Danube නමැති සිතය එදානායට පටන් ගත්ත. වායුවට හරවන ලද තීදී මෙහෙතක් වැනි ඒ ලියුරු ගිතය පැනීර කනින් ඇතුළුව අඩුව්මය තැලවයි. අතික් මෙය දහ වායිවි කන ගොන ගැනුන් පිරිමින් කපුවූපූ හඳුන් ක්‍රිඩා කරනි. සිගයට දී විභා එක්ව ගැනී සිලිම අයලදී විපිර තීල් සිනිදු පට වියන් පටක්ව අනාතුරුව ඇතුරුදෙන් මෙයි. ප්‍රමාදව පැමින්න ගැනුන් පිරිමින් අතික් විශාල්ද කාලීන් විපින් අරක් ගොන්තා ලද මෙය සොයනු පිණිය වටපිට බලමින් යෙති. දිගුමින්ගේ බැල්මට ගොයුරු මෙමින් සිගයටටුවක් උරන යාරි-කුරියක් එක් පෙනුවරක වූ මෙය ලැඟ එක වි තවත් ස්ථීරකා යා ක්‍රිඩා කරයි. ඇගේ මදානොලන් නියන් කද රංගුපාවින් බැඩි-ඇයි. ඇදන් ගුම්මන් දික් ආකාව විශ්කරන ලද ඇගේ දෙඩුම

කළ ආරක්ෂා දෙකක් වින්න; නැහැයත් ටද ඇසන් වඩා කිහුණු වේගයක් ගත්තේ ඒ දෙබැං නිසා ය.

වැනිවලාවන් අහස අදුරු වුව ද උප්පාය දැඩි ය. පිටත දැඩි අදුර තුනි වුමයේ පාර ටදැන්නේ පිහිටි පහන් කණුවල එසු පහන්වලින් නික්මතන එලියෙනි. අපන්තා නිශ්චත්‍ය එසු කරන ලද්මද නිලට ඩුරු මුද මොලෙක් විදුලි එලියකිනි. එමෙන් රු ගින් ර ලෝ පු බවක් ඇතුළත සිටියවුන්ට තොදුනෙයි.

තිම කිරම බුදන් සිය කළ වමරින් නිලාත් අසුන්වලින් තැන් ගෝය.

“යන්න ද?” යි අරවින්ද ඇසිය.

“අද කළින් එන්නයයි අම්මා කිවුවා.”

වමරින් නිලාත් නික්ම ගිලේ වැඩි සන්නේෂයකින් තොවී. වමරි ග්‍රින්ලන්ඩ් පාරට ගොස නිලා බස්සා ආපසු අනෝමාව ගියා ය.

“වමරි මිට කළින් නාවේ මන්දු” යි මව ඇසුවා ය.

“නිලාත් එක්ක විකක් ඇවිදින්න ගියා.”

“මදිරාත් සමඟ ව්‍යුත්‍රින් මෙහි ඇවිත් මෙපමණ තව්‍යා ඉඳු ගිය. ව්‍යුත්‍රින් උඩ දකින්න ආයාවන් උන්නා.”

“අද උමද් වරුවේ එයා හම්බ උණා. මා එක්ක කතා කළා. ව්‍යුත්‍රින් ඩුජක් වෙනස් වෙලා. එයා දැන් කතාකරන ඉංග්‍රීසි තේරුම් ගන්නත් අමාරුයි.”

“ව්‍යුත්‍රින් උඩ ගැන බලාපූරාත්තුව ඉන්නවා. මදිරා අද ඒ ගැන කතා කරලා උමඩි කැමුත්ත දැනගෙන තීන්දුවක් කරන්න කිවුවා.”

“ව්‍යුත්‍රින්ට මම කුමති නැහු අම්මා. ඒගොල්ල මව ලොඩ් වැඩියි!”

“මමානවා! උඩත් අයියා සිතන විදියට හිතන්නත් එයා කණ්ඩා කරන විදියට කතා කරන්නත් ඉගෙනාගෙන තීයෙනවා වශයේ මේ පෙනන්නේ.”

මව මෙස් කිරී ඒ වෙලාවේ හිතට නැහුණු භැඳීමන් මින් සිතා-මතා බැසගත් හිරුයායකින් පතාවේ. එහෙත් වෙතේ කිහුම ඇත්තක් බව වමරි දනියි. වමරි, මාලින්ට ඇල්ම ඇත්තියකි. ඔහු භා තීතර වාද විවාද කරන ආ ඔහු ගෙනනා පාත් ද කියවියි. එංගලන්තයට යන අතක් මාලින් හැම කාරියකටම ගිලේ වෙරි සමය ය. යැණකින් එකවෙකු කියන්ට තොදන්නා මාලින් ඇඹු පද කියන්නේ කළාඇරකිනි. ඇතැම ස්ථිරකා හෝ පිරේමියකා යෝ

තමාට නින්ද කරන අදහසින් ඇතුම්පදයක් කි විට පවා මාලින් කර බැඟනියි; වමරි එමග් නොවේ. සමාජයේ ඉහළ ස්ත්‍රීයක හෝ පුරුෂයෙහි හෝ සමඟ වුව ද ඇ එකට එක කියමින් හටන් කරයි. මාලින්ට ඇතුම් පද කි එකාට හෝ එකියට දරුණු ඇතුම්පදයකින් දුටුම කිරීමට ඇ නො පැකුණාය.

“වර්ධින්ට උඩ අකුමති මන්ද?” දි නාලිකා කබලාන යළිත් තව දුවගෙන් ඇසුවාය.

“මම කැමති නැහැ.”

“අකුමති වෙන්න වැරද්දකුන් තියෙන්න එපාය.”

“වැරද්දක් ඇති නිසා නොවේ. මම කැමැති නැති නිසා කැමති නැහැයි කිවුවෙ.”

“සර තිවිටන්ගේ පුතාට උඩ අකුමති උණාට——”

“වෙන කවුරුවත් අකුමති නොවන බව මම දන්නවා අම්මා; මගේ හින් කැමැත්තක් නැති. කොට මම කරන්නේ මොකද?”

ශුර ස්ත්‍රීයක වන නාලිකා කබලාන වමරි කි සියලු වදන් විශ්වාස නොකළාය. වමරි වර්ධින්ට අකුමැති වන්නේ අනික් කිසිවකු පතන තිසා ද? නොඳුසේ නම් අනිකාකුට බස් දෙන ලද හෙයින් ද? තමන්ගෙන් නොවිවාරා වමරි එවැනි හිතුවක්කාර කමක් කරනියි නාලිකා කබලාන නොසිතයි. එහෙයින් ඇ මේ වචන කටින් පිට කෙමල් අකුමැත්තෙනි.

“උඩ වෙන කාවචත් පොරෝන්දුවක් එහෙම උණාද?”

“නැහැ අම්මා” දි ඇ ඇසන්තෝෂයෙන් පිළිතුරු දුන්නාය. “අම්මාගෙන් අයන්නේ නැතිව එහෙම පොරෝන්දුවක් වෙන්න මම කවදුවන් හිතුවේ නැහැ.”

“භාද්‍රයි උඩ බලාපොරාත්තු වන කවුරුවත් ඉන්නවා ද?”

වමරි වහා පිළිතුරු තුදුන්නේ ඒ ප්‍රශ්නය තිසා ඇගේ සිත අවුල් වූ බැවිනි. ඇගේ යටි සිතහි සැහැවී සිටි සිතුමක් හෝ පැතුමක් හෝ රාගර සිතට නැගුණු ය. මවගේ ප්‍රශ්නය තිසා මතු පුණු ඒ සිතුම මැඩගත යුත්තක් ද? නොඳුසේ නම් මවට ද කිව යුත්තක් ද? සර තිවිටන්ගේ පුතා වන වර්ධින් පිළිබඳ යෝජනාව නොකියා මව එවැනි ප්‍රශ්නයක් ඇසුවා නම් ඇ පිළිතුරු දන්නේ ඇගේ යටි සිතින් මැඩුණු සිතුම මැඩ ඉවත දැම්මනි. වර්ධින් පිළිබඳ යෝජනාව ඇසු තිසා ඒ සිතුම මැඩීමන් මව සන්තෝෂ කිරීමට නොව ප්‍රකට කිරීමන් අයන්තෝෂ කිරීමට වමරි එඩිතර වුවාය.

“මව අම්මා”.

“කවුද?—” නාලිකා කබලාන ඇසුවේ අයන්තෝෂයෙනි.

"අරවින්ද".

"අරවින්ද දෙයේතර!" කියලින් නාලිකා කබලාන තම දුවැඹු සිංහ සිට දෙපා අතක් බැඳුවා ය.

"අර ගොලධි මුදලාලිගේ පුත්‍රා?"

මෙ වචන ඇ කට්ටන් පිට කෙමල් තමරගෙන්ම ප්‍රශ්නයක් අයන්හාක් මෙති.

"පාන් පෙරවීය ඔවුන් උඩිනියාගෙන ඇවිදලා විකුණු මායාගොඩන් උඩි මිනිහෙක් එයාගේ තාත්තා. එයාගේ අම්මා මහා පිටිඵර ගැනීයෙක්: ඉංග්‍රීසි වචනයක්වන් දැන්න් නැහැ. ඒ ගොල්ලන් එක්ක ඉන්න පූර්වන් ද? මුදලාලි මහ අභ්‍යකාර වනවර මිනිහෙක්. කන්න දැන්නෙන් නැහැ; අදින්න දැන්නෙන් නැහැ; කනා කරන්න දැන්නෙන් නැහැ".

අරවින්ද නිසා වමරිගේ සිලනහි බොලදා ආලයක් හට තොගේ-භේද ය. ඔහු නිසා ඇ තුළ හටගත්තේ කුහුලකි. ඒ කුහුල පැනුමක් මුළු මව නැඟු ප්‍රශ්නය නිසා ය.

"මම බදිනවා තම බදින්නේ අරවින්ද මිසක් එයාගේ තාත්තා නොවී" යි කියලින් වමරි සිනාසුණා ය.

"උඩිට එයාගේ තාත්තාන් අම්මාන් අහක දමන්න බැහැ." වමරි එකවෙක තොකිවා ය.

විෂේරින් පිළිබඳ යෝජනාව ඇසු මාලින් රීට විරුද්ධවීමට වමරිට අනුබල දැන්නේ ය.

"ඒ ගොල්ලන් ඔක්කාම කළ සුද්ධන් වෙන්ට දහලනවා. සර නිරිවන් පුදුමිනිහෙකුටත් වැඩි අධිරාජු වාදියෙක්. විෂේරින් එගලුන්ගේ ඉගෙනාගෙන තීයෙන්නේ ඉහළ රන්තියේ ඉංග්‍රීසි කාරයක් වගේ ඉංග්‍රීසියෙන් කතාකරන්නත් ආවාර සමාවාර පවත්වන්නත් තමා. එය මහා බුරුලවක්——"

"මාලින් අයිය එගොල්ලයි වැරදි වැඩි කරලා කියනවා" යි කියලින් වමරි සිනාසුණා ය. "අප කඩුරුන් ඉංග්‍රීසිකාරයන් අඩු කරණය කරන්වයි වැයම් කරන්නේ. ඒ ගොල්ල අපට විඛ යොදන් ඒක කරනවා."

"එගෙනම වමරි විෂේරින්ට ආක්මනි උග්‍රීස් සුමක් නිසා ද?"

"මම දැන්නේ නැහැ."

මාලින් අනාභුරුව අරවින්දට බණින්ට පටන් ගත්තේ ය. මූතක සිට අරවින්ද හා තරහයෙන් ඉන්නා බව වමරි දතියි. මූ අරවින්ද හා අම්භාපයෙන් ඉන්නේ දැයාපාලන මා හෙද නිසා ඇ

“අරවින්ද එංගලන්තේදී නම් කොහොම හොඳ මිනිහෙක්. දී ඒ මිනිහාගේ ආසාව කොහොම හරි ලොක්කෙක් වෙන්න. ඉහළ සමාජයේ බැබලෙන්න. තක්කඩියා! ලංකාවට ආවාම වඩාත් නරක් වන්නේ හොඳ මිනිස්සු” සි මාලින් කෝපයෙන් කි ය.

“අරවින්දට පුළුවන්ය මාලින් අයියාට වගේ දේශපාලන කළහයට යන්න?”

“ඇයි බැරි? සමාජයේ පයට පැගෙන මිනිස්සුන්ට සේවය කරන්න එයාට බැරි ද?

“ආණ්ඩුවේ රාජකාරී කරන කෙනෙක් දේශපාලන වැඩිවලට යන්නේ කොහොම ද?”

“එයා ආණ්ඩුවේ රාජකාරීයක් බදාගත්තේ මොකොට ද? තක්කඩියා! එයා එංගලන්තේදී කිවුවේ ආණ්ඩුවට බැඳෙන්නේ තැත. දුප්පත් පොදු ජනයා වෙනුවෙන් වැඩි කරනවාය කියා!”

පෙරටත් වඩා ලැදිව කම්කරු හවුලට අනුබල දෙන මාලින් දැන් මහා ජනයාගේ සින් අදානා පරිදි සිංහලලන් කතා කිරීමෙන් දක්ෂයෙකි. කරමාන්තගාලා හා වෙළඳ සාලා හිමි ධ්‍යාවතකු වන තුම පියාත් ඔහුගේ ධ්‍යායත් නොතකා දිශින්දන් උදෙසා සේවය කරන මාලින්ට පැහැදුෂු ජනයා කම්කරුවන් අතර පමණක් තොරු අනාශයන් අතර ද වැඩි වෙති.

කම්කරු හවුල යුරෝපීය කරමාන්ත කාරයන් ද වෙළඳ සැල් ද හා මෙතෙක් කල් කම්කරුවන් උදෙසා කළ හටන්වලින් ජය ගත්හ. තරුතනය තිෂ්ඨිල වූ විට වැඩි නැවත්වීමෙන් යුරෝපීය වෙළඳ සමාගම මෙල්ල කිරීම කම්කරු හවුලට එතරේ අමාරු කාරියක් නොවී ය. එහෙත් කම්කරු හවුලන් කම්කරු-වනුන් පරාජයව පසු බැස්සේ සවිමන් කබලාන හා ගැටුණු අවස්ථාවෙහි ය. සවිමන් කබලානගේ වැඩිපෙළෙහි වැඩි නැවත්වූ කම්කරුවන්ගෙන් කිහිප දෙනෙක් අස් කරනු ලැබේ. ඉතිරි කම්කරුවෙළ් පසු ද සේවයට ගියෙයි ය. උපායෙහි දක්ෂ කබලානගේ කුමන්තුණ නිසා කම්කරු හවුල දුර්වල වි ය. කම්කරු හවුලේ නායකයා පැවැත්වූ ආධිපත්‍යය ක්‍රමයෙන් අඩු වි ය. එහෙයින් කබලානගේ කරමාන්ත ගාලාවේ කම්කරුවන් ලුහු වැඩි නවත්වා ජයගෙන කම්කරු හවුලෙහින් තමන්ගේත් අඩි-පත්‍යය නහන අදහසිනි කම්කරු හවුලේ නායකයන් දැන් වැඩි කරන්නේ. මාලින් කම්කරු හවුලේ තිලධාරියකු නොවුවිද පොදුවේ කම්කරුවන්ට අනුබල දෙන්නෙකි. මේ අවස්ථාවේ ඔහු නිසා කම්කරු හවුල අමුණු ගක්තියක් ලැබේ ය.

කම්කරුවන් හා දිශිදු ජනයා අතරට යන මාලින්ට තිස්ස හමු වෙයි. තිස්ස දිශින්දන්ට අනුකම්පා කරනත් කම්කරු හවුලෙහි එකක් නොවේ. කම්කරුවන් හා ධ්‍යාවතුන් ද ගැටුණු විට තිස්ස කම්කරුවන්ගේ පක්ෂය ගතියි. අනික් අවස්ථාවදැ ඔහු කම්කරුවන්ගේ වැරදි කියලින් ඔවුන්ට බැණුවදියි.

කම්කරු හවුලේ නායකයන්, තමාගේ කරමාන්තගාලාවේ සේවකයන් ලබා එක වර වැඩි නවත්වනා අදහසින් ක්‍රියා කරන බේ කබලාන දතියි. ඔවුන් රහස්‍ය කරන කතාබහ පවා එදාම කබලාන දැනැගනියි.. හවුලෙම සාමාජිකයන්ගෙන් දෙනුන් දෙනෙක් කබලානගේ ඔත්තුකාර්යන් මෙන් ක්‍රියා කරයි. ඒ ඔත්තුකාර්යන්

තොද්‍යානා තොරතුරු ඔහු දැනගන්නේ මුදල් වියදම් කිරීමෙනි. කබලානගේ කෝපයටත් සැකයටත් බියටත් හේතුව මාලින් කමු-කරුවන්ට අනුකම්පා කරමින් ඔවුන්ගේ පක්ෂය ගැනීමයි. තමාට මගන් අවාසියක් විභාග්‍ය වන්නේ මාලින් නිසාය. කබලාන තොයෙක් වර මාලින්ට අවවාද ගැල්ය; තර්ජන කෙල්ය.

“මාලින් නුඩි කමිකරු හවුලේ නිලධාරියෙක් ද?” දි වරක් කබලාන ඇසුවේය.

“නැහැ.”

“සාමාජිකයෙක්?”

“නැහැ.”

“‘එමෙනම් නුඩි උන් ආශ්‍ය කරන්නේ කුමට ද? උන්ට වැඩ කරන්නේ කුමට ද?’”

“මම වැඩ කරන්නේ දුප්පත් මිනිස්සුන් උදෙසා.”

“නුඩි උන්ට එක්කාසු වෙලා දුප්පත් මිනිස්සුන් නැති කරන්ට ජඳාවා! දැන් කමිකරුවන්ට ගෙවන්නේ වැඩි පඩි; දැන් එකෙකුට ගෙවන පඩිය ගෙවා දෙන්නෙක් ගන්ට පූඩ්‍රවනි. රක්සාව නැති මිනිස්සු තවම ඉන්නවා.”

“කරමාන්ත තිෂ්‍යන් ලක්ෂ ගණන් ලාබ ලබන්නේ කමිකරු-වන්ගේ ප්‍රම ශක්තිය නිසා. ලක්ෂ ගණන් ලාබ ඔවුන්ටත් බෙදී යන්ට ඕනෑ. ඒ ලාබ අයිති ඔවුන්ටයි.”

කබලාන සිනාසුණේ කෝපයෙනි.

“උන්ට කරමාන්තගාලාත් ලාබන් බාර දිලා උන් කියන ගැටුයටයි අපි වැඩ කරන්ට ඕනෑ!”

පිළිමෙන් මෙලවුණු පූඩ්‍රව දෙකක් මෙන් කබලානගේ දේඛය දිලියිනු. එහෙත් ඔහුගේ මුහුණ වෙනාස් නොවීය.

“දිනෙන්ති රවිසේන මම මගේ වහලෙක් කරගන්නවා. එයාට වෙන්නේ මොකදුයි නුඩි පැත්තකට වෙලා බලා ඉදජන්.”

“මම දිනෙන්ති රවිසේන නොවී” දි මාලින් කෝපයෙන් කීවෙයි.

“නුඩිට සල්ලි ඕනෑ තම උච්චනා තරමක් අම්මාගෙන් ඉල්ල ඕනෑ.”

මේ වවන කබලානගේ කටින් පිටවන්ම ඔහුගේ මුහුණ වෙනාස් එය. තර්ජනයෙන් තමාගේ ගේවකයෙකු මෙල්ල කළ නොහැකි පිටව තම පියා ත්‍රියා කරන සැටි මාලින්ට සිහි විය.

“මට සල්ලි ඕනෑ නැහැ.”

"නුඩිට කාර එකක් හිනැ නම ගනින්."

"මට හිනැ නැහු."

කම්කරු හඩුල තමාට විරැද්ධව මඟා හටනක් කිරීමට කුමත්. ප්‍රාගු කරන බව දන්නා කබලාන තමාගේ සේවකයන්ට වෙතා නොදක්වන අනුකම්පාවක් නොදක්වයි. මේ අවස්ථාවහි එවැනි අනුකම්පාවක් දක්වන්ට ගිලයාන් කම්කරුවන් වඩාත් සාහැස්‍රයන් වන බව ඔහු දැනියි. එහෙයින් ඔහු වෙනදුටත් වඩා දැඩි සිතිනි කම්කරුවන්ගේ පැමිණිලි සලකා බලන්නේ. කරමාන්තයාල-වහිදී පිළිපැදිය යුතු සුළු විනය රිතියක් වුව ද කඩ කළ සේවකයා දැඩුවම් ලැබේය.

කබලාන වරක් තමාගේ විශාල පොල් වත්ත බැලීමට ගියේය. වත්තෙහි දෙවැනි ලියන්නා වැඩි වැටුප් ඉල්ලා කබලානට ලියුමක් දැන්නේය.

"මේ ලියුම මට එවන්ට හිනැ සුජිරින්ටැන්ඩන්ගේ මාරුග-යන්" යි කබලාන කිය.

ලියන්නා තමා කබලානගේ නැයකියි සිතයි. ඔහු එසේ සිතන්නේ බිරිදි කබලානගේ දුර නැයකු වන බැවිනි.

"මගේ නොනා යෝජනා කළා ඔබට මේ ලියුම දිලා ඔබට ආයාවනයක් කරන්නය කියා."

කබලාන ලියුම අතට ගෙන මූල සිට අග දක්වා නැවතන් කියු-යේය. ලියන්නා, තම බිරිදි කබලානගේ නැයකු වන බව එහි සඳහන් කරන ලද නමුත් පළමු වර ඒ එසගම කබලානගේ දෙනෙතට හසු නොවේය. ඔහු පළමු වර කියවුයේ වැඩි වැටුප් ඉල්ලා කරන හසු නොවේය. සේවකයන් තමාට දෙන ලියුම්වල අභ්‍යුත් ලද ආයාවනය පමණි. සේවකයන් තමාට දෙන ලියුම්වල අභ්‍යුත් ආයාවනය වහා වෙන් ලකාට ගැනීම කබලානට ඉතාම පුරු කාරියකි.

"නැයන් පත් කර ගන්නාම මෙහෙම තමයි. නුඩිට රුපියල් දැහැයක් පැඩි වැඩි කරලා මාය හයක් ගියේ නැහු. දන් නුඩි ගෙවන පැඩිය ගෙවා නුඩි කරන වැළඳී කරන්ට දන්නාක් ගන්ව පුළුවනි."

කබලාන කිවේ ගොරුවක් නොව ඇත්තකි. රක්සාව නැතිව ලකවන ඉංග්‍රීසි උගත් තරුණයන් හතර පයේ දෙනාකුගෙන් කබලානට ලියුම නොලැබන්නේ එහෙමත් සතියකාය. රක්සාව නැති ලියුම නොලැබන්නේ එහෙමත් සතියකාය. රැහෙළ තරුණයන්ගේ ගණන දැකුණු වැඩිවන බව ලියන්නා ද දැනියි. එහෙළ අවුරුදු කිහිපයක් සේවය කරන ලද බැවින් තමා වැඩි වැටුප් ලැබීමට අයිතිකම ඇත්තෙකියි ලියන්නා තරුණයන් සිතයි. ඇති ලැබීමට අයිතිකම ඇත්තෙකියි ලියන්නා තරුණයන් සිය ගණන් යෝම මැට්‍රුප්‍රවලට සේවය කිරීමට උගත් තරුණයන් සිය ගණන් යෝම

ක්‍රිංචි තමාට ආයාවනා කරදී තමාගේ ලියන්නා වැඩි වැටුපු ඉල්ලීම අපුත්තක්යයි සිතු කබලාන කෝප වූයේ ය. ඔහුගේ ප්‍රධිය හමසකට පෙර රුපියල් දහයකින් වැඩි කරන ලදින් ඔහු සන්නුජ්‍රියෙන් තමාට සේවය කළ යුත්තොකියි කබලාන සිතයි.

“නුඩිට ගෙවන්නේ අඩු ප්‍රධියක් නොව වැඩි ප්‍රධියකි. තුළ වැඩිට ගනිදී අපුලතෙන් බැඳෙන්නාකුට සිරින් වගයෙන් ගෙවන ප්‍රධියෙන් සත්‍යකුදා අඩු නොලකාව ඒ ප්‍රධියම ගෙවන්ට කුමැති උණා. අපුත් ලියන්නාකුගේ ප්‍රධිය රුපියල් දහයකින් අඩුවෙලා තියෙනවා. වැඩි ප්‍රධි ඉල්ලන්න නුඩිට කිහිම යුතුකමක් නැහැ. ප්‍රධිය—” කියමින් කබලාන ලියන්නාගේ මුහුණ බැඳුම්වි ය.

කෝපයෙන් දිලෙන මුහුගේ දෙනෙනත් එකට ඇති තදවුණු දත් දැන්ද ඇති මුහුණත් දුටු කබලාන කතාව නැවත්තුවේ ය. ඉතාම ගුරු ව්‍යාපාරිකයෙකු වන කබලාන වේදුරුව අතරින් ඉන් ඔබ ඇති දේ ඇතින්නකු මෙන් ලියන්නාගේ මුහුණට ආරුඛ ව්‍යුතු කෝපයටත් සාහසික හාවයටත් තේතු වූ සිතිවිලි දුටුවේ ය. ලියන්නා කමිකරු භවුලේ කිහිවකු විසින් කුජපන ලද්දෙකියි කබලාන සිති ය. විරිදිගේ නැකම ද මතක් කොට ඔහු ලියන්නා නොමහ යැවි ය. ඔහු මේ ලියුමෙහි බිරිදිගේ නැකම සඳහන් කරන ලද්දේ එහෙයිනියි කබලාන සිතුවේ ය.

“නුඩිට සල්ලි තිහ ද?” යි කබලාන ඇයි ය. “හොඳයි මම තුඩිට රුපියල් දෙසියක් දෙන්නාමි. ඒකෙන් තිහ පාඩු පිරිමසා ගනින්.”

කබලාන ලියුම් පතක් ගෙන එහි ලියා එය ලියන්නා අතට දුන්නේ ය.

“මෙක සුපිරින්ටැන්ඩන්ට දුන්නාම රුපියල් දෙසියක් දේවී.”

ලියන්නා ලියුම් පත අතට මොගත්තේ ය. කබලාන මෙසය උඩ ලියුම් පත තබ ප්‍රවුවෙන් නැගී ගමන් කෙලේ ය.

කබලාන තමාට රුපියල් දෙසියක් දුන් තුන් වන වතාව මෙය බව ලියන්නා කළුපනා කොලේ ය. මේට පෙර දෙවතාවේ රුපියල් දෙසිය බැගින් දුන්නේත් තැගී දෙන්නාක් මෙනි. එහත් ඒ දෙවතාවේහිම මසකට රුපියල් විස්ස බැගින් ප්‍රධියෙන් අඩුකිරීමෙන් ඒ වූදා ඔහු ආපසු ගත්තේ ය. තමා අමාරුවේ වැටුණේ ඒ මිදල් ආත්මිට දිගහුර වියදම් කිරීමත් අන්තරුව මසකට රුපියල් විස්ස බැගින් අඩු කරන ලද ප්‍රධිය ගැනීමත් නිසායයි ලියන්නා කළුපනා පෙන්වේ ය. කෝපයෙන් නටවතු ලබන කළුපනාව ඇති ලියන්නා ප්‍රතිඵල් ය. ගෙවන අනික් කාමරයට ගොස තුවක්කුව ගෙන කබලාන ප්‍රස්ස ගිලේ ය. ඔහු සැක කළ මුරකාරය ඔහු රස්සයන් දිවුවේ ය.

ලියන්නාගේ සාහසික මව්‍යය දුටු කබලාන වහා මොවෝරජය බලා ගියේය.

ලියන්නා තුවක්කුව උර තලයට තබා අල්ල ගෙන කබලානට එල්ල කොට කොකා ගැස්සුවේය. වෛඩිපහර ඉලක්කයෙහි නොවුදෙන් දිව ආ මුරකාරයා අතට ගැසු ගොලු පහර තියාය. ලියන්නාගේ අනින් තුවක්කුව බිම වැටීණ. වෛඩි සැරය කබලානගේ රථයෙහි බොනාටටුව පූජුරවමින් ඇතුළවේය.

කබලාන යලින් කන්තේරුවට ගොස් පොලිසියට වැඩි පෝන් කොලේ ය. ඔහු ලියන්නා පොලිස් නිලධාරීන්ට බාර කොට සාක්කි කියා ආපසු කොළඹ බලා පිටත් විය.

පෙළිසිය විසින් පවරන ලද නඩුව තුන් මසකට පසු විභාගයට ගත් අවස්ථාවෙහි කබලානත් මුරකාරයාත් සාක්කි කිහි. විනිශ්චයකාරයා ලියන්නා තුන් අවුරුද්දකට සිරගෙට යවමින් මෙසේ කිය. ‘ඔහු සම්හර ගෝසාකාරයන් විසින් කුඩාපා නොමහ යවතු ලැබේ වෙකි.’

ලියන්නාගේ බිරිදත් ඇගේ මවත් ඔහු නඩුවෙන් බෙරන ලෙස ආයාවනා කළ නමුත් කබලාන ඔවුන්ට කන් තුදුන්නේය. එහෙත් ඔහු වැරදිකාරයා වී සිරගෙට ගිය ලියන්නාගේ බිරිදට රුපියල් දහසකින් උපකාර කොලේ ය.

වෙනදුට වඩා කළින් කන්තේරුවේ වැඩ අවසාන කළ යවිමන් කබලාන සවස හතරට පමණ ගෙදර පැමිණ වහාම ඇතුළු වූයේ තමාගේ ප්‍රස්තකාලයට ය.

“පියසේන.”

ලියන්නා, කබලානගේ කාමරයට ඇතුළු වූයේය.

“මහාවංශයේ මම කිවි පරිවිෂ්ද දෙක කියවුවා ද?” ඩි කබලාන පියසේනගෙන් ඇසේ ය.

“බවි” ඩි කියමින් ඔහු කඩුසි ඉකාලයක් දුන්නේය. “එතු රම ප්‍රයෝගන විය හැකි කරුණු ඒ පරිවිෂ්ද දෙකෙක්ම නැහා.”

“ප්‍රජාවලිය?”

“ප්‍රජාවලියන් කරුණු විකක් උප්පාගන්තා.” ඒවා ඉංගිරියි යට පරිවර්තනය කළා.”

“ගිලා ලිපි?”

“ගිලා ලිපිවලින් කරුණු විකක් උප්පා ගන්තා” ඩි කියමින් ඩියසේන කඩුසි කොළ හතක් පමණ කබලාන අතට දුන්නේය.

“රාජකීය ආයිත්‍යතික සම්බන්ධ පරණ සහර කළාපවල මොකන් තිවුණා ද?”

“ඉකාචිරි-වන් මහතාගේ ලිපි දෙකකින් හෝ තුනාකින් කරුණු උප්පා ගත්තා.”

කබලාන තමාගේ ලියන්නා සපයා දැන් සටහන් සියල්ලම කියවුයේ ය. අනැතුරුව ඔහු රාජකීය ආයිජාතික සම්භියේ සංග්‍රහයේ කළුප දැක ගෙන. ඉකාචිරි-වන් මහතාගේ ලිපි දෙකම කියවුයේ ය. ලියන්නා පිටපත් කරදාන් කරුණුවලින් තමාට මුවමනා කරුණු පමණක් කඩියි නොල කිහිපයක සටහන් කරගෙන ඒ සටහන්වලට යටින් තමාගේ විවේචනය ද ඉතා සැකැවින් එයින් එයින් ය. අනැතුරුව ඔහු තමා සම්පාදනය කළ ඒ පිටපත තවත් වර්ක් කියවුයේ ය.

කබලාන නාන කාමරයට ගොස් ඇග සේදුගෙන ඇැවින් අලුත් ඇදම් හැඳගත්ත් ය. යවස 5.45 ට රියකරු මොටෝරපය පෝටිකෝට්ට යට්ට ගෙනෙන ලදින් කබලාන එහි නැඟී කටුගෙයි සහා යාව්වට ගියේ ය.

අන්ත්‍රිකාර තුමාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් පැවැත්වුණු සහාවකිදී රුක්දේව දුන්තිද ‘පැරකුම්බා රජුගේ සේනාව’ යන හිසින් ලිපියක් කියවුයේ ය. ලංකාව වඩාත් ධිනයෙන් පිරිහෙන්ට වුයේ දැඹුලාස් වන ගතවර්ශයෙන් පසු යයි ඔහු කිවේ ය. මහා පැරකුම්බා රජ, පැරණි ග්‍රාමීය සහාත්වයෙහි තාප්ත නොවූ යසස් කාමයෙන් මධ්‍යමා ලද කායනීදුර පුද්ගලයෙක් වී ය. පොලොන්ත්නරුව නාගරාංගයන්-ගෙන් හා නාගරික සහාත්වයෙන් සියලු ආධ්‍යාත්මික බාහිර ආයතන්ගෙන් ද යුතු මහා නාගරයක් කිරීම ඔහුගේ අධිෂ්ථානය විය. ඔහු පිට රටවලට යුද්ධ සේනාව යැවුම්ව ඔහුගේ මේ අදහස මූද්‍රා පමුණුවා ගනු පිළිස ය. එකා පිට රටවලට සේනාව යවා යුද්ධ කිරීම වස්තුව රෝ කළ හැකි එක් මහක් වී ය. ජයගත් සේනාව එකි වස්තුව අතපත ගාගෙන සිය රට බලා ගියේ ය. ලංකාවට විරින් වර යුද්ධ සේනාව පැමිණියේ මෙහි තුළුණ වස්තුවට පෝෂයනි. පැරකුම්බා රජු කළ සමහර යුද්ධ ලාභ ලැබිය හැකි විශ්‍යාරයෝ වූහ. ඔහු ගොටිතුන් කරවීමෙන් දානාය සුලභ කළ තිසා රටට එතරම් හානියක් ද නොරි ය. එහෙත් පැරකුම්බා රජුගෙන් පසු අරථ ක්‍රමය පුන්වුන් රි ගියේ ය. දෙවැනි පැරකුම්බා රජ සංස්කෘත යානිතය කළා ප්‍රිය ලොමල් ය. මහා පැරකුම්බා රජ තාහා තැබූ අදුන් අරථ ක්‍රමය පුන්වුන් වී යාම තිසා රජ ක්‍රමයෙන් දියිය විය.

රුක්දේව කළ දිරිය විවේචනයෙහි ප්‍රස්ථාවනාව මමය වී ය. ඔහු රෙඛින් පතින් හා ගිලා ලිපියෙන් ද උප්පා ගත් කරුණු ඇත්තෙමෙන් මේ අදහස ඔප්පු කරන්ට වැයම් ලොමල් ය. මෙහි පැරකුම්බා රජ සාම්බාන් යානිතය කළා ප්‍රිය ලොමල් ය. මහා ඉකාචිරි-වන් මහතාගේ විනාශක එල්ල

විශ්වාස කළා විවේචනය කළ උගත්තු, ඔහුගේ මත ඩේධාන්ත සියලු ය. ඔහු ඉකාචිරි-වන් මහතාගේ විනාශක එල්ල

ගෙන ඒ අනුව අප්‍රේත් මත කිහිපයක් පහළ කොලේ ය. ආදාළු ඒ අප්‍රේත් මත තහවුරු කළ හැකි කරුණු පමණක් පොතින් පතින් සිලා ලිපියෙන් ද උදුරාගත්තේයයි එක් විවේචනයක් කිවිය.

පැරකුම්බා රජු වීරයකු කොට සලකන සවිමන් කබලාන රණ දේවගේ විවේචනයට තුඩු දුන් මුදික මතය අනුමත කරමින් කර කොලේ ය. පැරකුම්බා රජුගේ යුද්ධ සේනාව වැටුප් පිට සේවය කළ සයබලින්ගෙන් සැදුණුකි. එහෙයින් ඒ සේනාවහි සිංහල යන්ට වඩා අනික් ජාතිකයෝ බහුල ව්‍යුහ. යුද පිළිස පිට රාජියේ සිංහල සයනොවියන් විසින් මෙහෙයනු ලැබූ අනික් ජාතිකයන් ප්‍රමුඛ සේනාවකි. වැටුප් පිට සේවය කරන සේනාවක් මෙහි තබාගෙන වැටුප් ගෙවීම අන්තරායකර අමාරු කාරියක් විය. එහෙයින් පැරකුම්බා රජ, ඔවුන් යුද පිළිස පිටරවලලට යැවිය; සිංහල ජනයා ගොවිතැන දියුණු කරනු පිළිස යෙදුමේ ය. පැරකුම්බා රජුගෙන් පසු වැටුප් පිට සේවය කළ සේනාව තුමයෙන් අඩුවුහු. ගොවියන්ගේ වරිනය අරභයා පුජාවලියෙහි එන විවරණයන් හෙළිවන්නේ ඒ පොත ලියන කාලයෙහි ලංකාවේ සේනාව වැටුප් පිට සේවය කළ සයබලින්ගෙන් තොර වුවක් බවයි. කබලාන මේ කියුම් ඔප්පු කරනු පිළිස සිලා ලිපියෙන් ද පුජාවලියෙන් ද පාය ඇද බැවේ ය.

පසු ද නාලිකාන් වමරින් සමඟ කලා හවනයෙහි විතු පුද්රගනය සඳහා ගිය සවිමන් කබලාන එහි වූ ඇතැම් විතු ගැන විවාරකයන් හා කතාබහ කොලේ විතු කලාව විවේචනයට භුරුකම් ඇත්තතු ලෙසිනි. විවාරකයන් කබලානගේ ඇතැම් විවේචනයකට කන් දුන්නේ ඔහු ධිනවතකු වූ නිසාම තොවේ; සිත්තමක භාද්‍යරක කීමට ලන් දැනුමක් ඇත්තකු ලෙස ද සලකා ය.

කලා හවනයට යන්නො වියාල දෙමහල් මැදුරක් වන කටුගෙය දකිනි. ඇතැමුන් කලා හවනයට ඇතුළ වන්නේ කටුගෙය පසුකොට යාමෙනි. එහෙයින් නාන කොටුවක් වැනි කලා මැදුරෙහි කුඩා බව එහි ඇතුළ වන්නන් සිහි කරන්නේ නිතැනිනි.

කුරුදුවන්නේ දෙමහල් මැදුරු ද වියාල පිටිය ද ඒ පිටිය එක් කොනක පිහිටි නගර මත්දිරය ද පුලුල් පාරවල් ද ඒ පාරවල් සයවාන කරමින් විශිදුණු අනු පතර ඇතුව නැඟී සිටින දැවැන්න ගස් ද නිසා කලා හවනය, දැවැන්තයන් අතරට තොදුන බැඳු ලැඹුවෙන් මිරිකොන අභුවුම්ට්ටකු වැන්න. කයින් කොසේ වෙතන් සිනින් දැවැන්තයකු වූ කබලාන එහි ඇතුළ වූයේ තමාගත් බෙල්ල ඇතුවිය. කලා හවනයේ දෙරවුවට පැමිණි ඔහුගේ බෙල්ල නැමුණා එහි කුඩා බව සිහි කළ ඔහුගේ සිත ද නැඹුණු බැවිනි.

උකකට එකක් ලංච එල්ලන සිත්තම් කිහිපයක් එක වර ඇසට හසු වේ. එහෙයින් එකක් වෙන් කොට ඇසට තරඟේ ඉලුක්ක කොට ගත හැක්කේ සිතත් ඇසත් වෙහෙයිමෙනි.

උකාවේ සිත්තරුන්ගේ සිත්තම් පමණක් නොව බෙහිර පැරණි මහා සිත්තරුන්ගේ සිත්තම්වල පිටපත් ද පදරුණනයෙහි විය. ‘මිසිස් සිඛන්ස්’ නමැති නාට්‍යාගනාවගේ විද්ධ විතු දැකෙන් එකක් කබලානගේ සිත ඇදගත්තේ ය. ජෝප්‍රවා රෙනෝල්ඩ්ස්ගේ විතුයක් වූ එය මයිකල් අංඡිලෝගේ නොමිතිස් රුපවල මුද්‍රාව සිහි කරන්නකි. අනික ගේන්ස්බරෝ විසින් අදින ලද සිඛන්ස් නාට්‍යාගනාවගේම විතුයයි. දෙමිනාසින් මලුවුණු තමුදු උදර බැල්මකින් යුතු සුන්දර මුහුණක් දැක්වෙන සේ ඇඹුණු එහි ස්වරුපය වෙනස් වූයේ ගේන්ස්බරෝගේ හැඟීම ආරුඩ් වීම නිසායයි කබලාන කි ය.

වේලාස්කාන්, රෙම්බාන්ට යන කිලන්ද සිත්තරුන්ගේන් ආල්බුක්ට් බුරර යන ජර්මන් සිත්තරාගේන් විද්ධ විතුද කබලාන තදිනාගත්තේ ය. බුරරගේ *Portrait of Holzshuher* නමැති විතුය කබලානගේ සිත් ගත්තේ ය. කෙස්ගස් ගණන් කළ හැකි තරම් පැහැදිලිව දැක්වෙන සේ මහන්සියෙන් අදින ලද ඒ සිත්තමේ දැනුයත් මුහුණත්, දැඩි සිත් හඳුන්වන දෙනොලුත්, කබලානගේ සිත් ගැන්ම පුදුමයක් නොවේ.

“රුපයකට නහන ලද දාශ්ටාන්ත සිහි කරවන වෛටස්ගේ විතු ඇන්න” යි ජස්ටින් නාගස්තුවුව කි ය.

“සිත්තරා ධර්මානුගාසකයා වීමේ ප්‍රතිඵලයකි” යි සවිමන් කබලාන කි ය.

වෛටස්ගේ සිත්තම් අරබයා විතු විවාරකයකුගේ පොතක එන කිසුම ජස්ටින් නාගස්තුවුවට මතක් විය. මුදල් ගොඩ ගසනු පිළිස රැදේ සිට හවස් වන තුරු වෙහෙයන කබලාන විතු කළාව පිළිබඳ පෙන් මෙතරම් භෞදින් උගත්තේ කෙසේ ද?

“එබ, කළාව පිළිබඳ පෙන් අපටත් වඩා භෞදින් කියවීම මගේ පුදුමයට හේතුවක්” යි නාගස්තුවුව කිවේ ය.

කබලාන සිතාසුණේ ය.

“මම කළාව පිළිබඳ පෙනක් මුළ සිට අගට කියවන්නේ නා.”

“එහෙතාම ඒ පොත්වල නිඛන විවේචන මතක හිටින්නේ මෙයේ ද?”

“දි පදරුණනයට එන නිසා මම සර ආර. ඩී. විටෙශ් පොතන් පාත පොත් දෙකකුන් ගත අතරින් පතර පෙරලා බැඳුවා. මේ

පින්තුර ගැන ඔවුන්ගේ විවේචන කියවා සිතිමෙන් පහළ යිඹු හැඟීම් තමා මම කිවේ!" දි කබලාන සංප්‍රව කිවේය.

"ඡිලඛ වැටහෙන තුවණ පුදුම සහිතයි. ඔබ කළා විවේචනය ගැන්මට සිතුවා නම් ග්‍රෑශය විවාරකයෙක් වෙනවාට සැක තැහැ." "

"මිනිහෙකුගේ කාලය ගතකරන්ට වුවමනා කාරියක් තොරී කළා විවේචනය!"

මියෝ, කොරෝ යන ප්‍රතිස සිත්තරුන් දෙදෙනාගේ සිත්තම් දෙකක් අරබයා ජසටින් කළ විරුණනාට ඇසු කබලාන මෙයේ කිය.

"ස්ථිල විතුවලට මගේ සිත ඇදෙන්නේ තැහැ."

කළාව අරබයා කබලාන සමහ තරක කිරීම නිෂ්ප්‍රල ය. ඔහු මුදල් සැපයීම හැර අනික් හැම කාරියක් දෙස බලන්නේ තරුමයකු ලෙස ය.

නාලිකා කබලුණ හා මදිරා දෙමාලසිංහ ද ලංකාවේ ලෙකු මිනිසුන්ගේන් ඔවුන්ගේ හාය්‍යාවන්ගේන් විද්ධ විතු බිල බැඳ සන්නේෂ වූහ.

"සර නිවිචන්ගේ පින්තුරය ගොහොම ලක්ෂණ!" දි මදිර කිවාය.

"සර කුමාරසිංහගේ පින්තුරය එයිටන් වඩා හොඳ තොවේ ඇ එයාගේ නිකට කෙළවර යන්තම වළ ගැසෙනවා. ඒක ඕනෑ කමින් බැලුවාන් තමයි පෙනෙන්නේන්. ඒ වළ ගැසීමන් මේ පින්තුරේට අඩුවෙලා තියෙනවා!

සාපුරුද්දක් වියෝව සිට මෙමලයුන් නාසා මහණ වෙසින් පැමිණි බුදුන් වහන්සේගේ දෙපා වැළඳගෙන, හද ද්‍රව්‍යින් එකෙක් කළේ පැවැති වියෝ දුකත් තම සැමියා දැකිමෙන් ලය උතුරුවින් නාණින්ට වූ හර්හයන් වශුරුවන යසේදරාව දැක්වෙන විතුය, අජන්තා විතු අනුකරණයෙන් අදින ලද්දකි. දෙමාලසිංහ තොනා ඒ විතුයෙහි යමසේදරාවගේ පියුරු දෙස බැලුවේ රේජ්‍යාවෙනි. මෙකළ යුරෝපයන් එන තන පරින් යහ ඇදුම්විලින් පහා ගැහැනියකගේ ලයට තොදිය හැකි විලෝහනයක් පැරණි කතුන් ආරුයි කරගත්තේ කෙසේ ද? මෙය සිත්තරුන්ගේ මායාවක් මිය එකළ කතුන් කෙරෙහි වූ ලකුණක් ද?

වමරිවන් තිළුවන් විතු පුදරුණනයෙන් ලැබිය හැකි සන්නේෂය සම්පූර්ණයෙන් තොලැබිය හැකි ටුයේ විත්රින් තිසා ය. විත්රින් ඔවුන් දෙදෙනා හමුවූ තැන් පටන් තොනාවන්වා තුනා කරයි. ප්‍රශ්න අසයි. සිනාසයි. වමරි ඉදානීට කියන ඇනුමතය ආසා තිසු කරබා නොගත්තියි. ඔහු සිනාසයින්ම එකවෙත කිෂේ ගුරුයකු බැවින්, වමරි ඇනුම පද කිමෙනි ආසාව මැඩගත්තා ය.

නීලා, වත්තින් සන්නෝජ කිරීමට මිස අසන්නෝජ කිරීමට වැයම නොකළා ය.

වමරි, අරචින්ද දුන්වා දුන් විට වත්තින් හිස කෙළින් කොට මදක් සෙලවී ය.

“එංගලන්තේ කටුස්සේ ඉන්නවා ද?” යි වමරි අරචින්දගෙන් ඇසුවා ය.

අරචින්දට පෙර වත්තින් පිළිතුරු දුන්නේ ය.

“කටුස්සා බොහෝම ඉන්නේ ලංකාවේ! කොළඹටත් වඩා ඉන්නේ පිටිසර පලාත්වල!”

“කටුස්සන් හිස සලන්නේ නැහැ; උන්ගේ හිස් සැලනවා!” යි අරචින්ද කි ය.

“නීලා අද කරාකරන්නේ නැත්තේ ඇයි?” වමරි ඇසුවා ය. ඇ අනතුරුව නීලාගේ කනට කට ලංකාට ඉතාමත් සෙමින් මෙසේ කිවා ය. “වත්තින්ට බයේ ද?”

“නැහැ”.

“එහෙනම් ආදරේ හින්දු ද?”

“කාට ද?” යි වත්තින් ඇසුවේ ය.

“අපේ අමමාට!” යි කියමින් නීලා සිනාසුණා ය. ඇ වහාම මෙසේ කිවේ වමරිට දෙඩින්ට ඉඩ නොදෙන අදහසිනි.

පෙරදිග රමණිය රෙබා විතුයක් වත්තින්ගේත් අරචින්දගේත් තොන් සින් ඇදගත්තේ ය. දෙකකුල් දෑතට දමා මුහුණට මුහුණ දී දූවියකුගේ ඇකායෙහි හිඳගත් දෙවහනකගේ ඒ රුඛයෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කුමක්දැයි වත්තින්ට නොවැටහයි; අරචින්දට ද තොවැටහයි.

“මේ සින්තමේ මාතෘකාව කුමක් දැයි” වත්තින් අරචින්දගේන් ඇසුවේ ය.

“මම දන්නේ නැහැ.”

“වමරි දන්නවා ඇති.”

“අපි දන්නේ කොහොම ද?” යි කියමින් වමරින් නීලාන් සිනා සෙන්ට ව්‍යහ.

ඩුවුන්ගේ කනාවන් සිනාවන් ඇසු තිස්ස ඔවුන් අතරට ගියෙන් වමරින් නීලාන් යන්ට හැරුණේ ය. ඔවුන් යන්ට හැරුණේ හිස්ස, පාශණ්ඩයකු මෙන් නිරමාලාප කියන බව දන්නා හෙයිනියි කිනු අරචින්ද හරස් කැපී ය.

“ඉන්න ඉන්න — යන්න එපා!”

“මම ආවේ මේ පින්තුරේ විස්තර කියන්ව” යි කියමින් තිස්ස නිලාත් වමරින් දෙස බලා සිනාසුණෝ ය. “මේ තරුණ තොතාලා දෙන්නාම අන්නවා, නමුත් ඒක විස්තර ලංඡුවේ කියන්නො නැහුණා

“අපි දන්නේ නැහැ. ඔය වගේ සින්තම්වල විස්තර සොයන්නේ තිස්ස! අපි නෙවී.”

වත්රින් පමණක් තොට අරවින්දගේ ද කුහුල වැඩි එය.

“මේ සින්තමේ මේ වැළැවාරම තැනි නම් එක පාරටි තේරුම් ගන්ට පුළුවනි” යි තිස්ස කි ය. “මේ වැළැවාරම වශේ පෙනෙන්නේ” මේ රුප දෙකක් සළපිලි ආහරණ හා ඔවුන් අතින් හා හිසින් ගත් දේ ද පෙන්වීමට අදින ලද රේඛා. ඒවා සිතින් වෙන් කොටගෙන බැලුවාම සිතියමෙන් අදහස් කරන ලද්ද කුමක්ද වැට්ටේවී.”

වත්රින් ලංච සින්තම බැලි ය. අරවින්ද ද ලංච් රේඛාවෙන් රේඛාව බැලිය. ඔවුන් දෙදෙනාගේම කට කොන්වලට සිනා තැහෙන්ව වී ය. ඔවුනු තරුණ කතුන් දෙදෙනා දෙස බලා තිස්ස දෙස බැලුහු.

“ප්‍රන්ස කාඩ් පත්වලත් ඔය මූදාව තියෙනවා නෙව ද” යි තිස්ස ඇපුවේ ය.

“තිස්ස කුණුසරුප කියන්ව යන නිසා අපි යනවා!”

මෙසේ කියු වමරින් නිලාත් සිනාසෙමින් අතික් කොනට දිවුවේ ය.

“එක් කලක ඉන්දියාවේ සමහරුන්ගේ හාවනාවට ස්ත්‍රීය ද අරමුණක් උත්‍යා” යි තිස්ස කිවේ ය. “ඉදින් ස්ත්‍රීය නිසා ලබන ආස්ථාදායන් බ්‍රහ්මාස්ථාදායන් යන දෙකම සමාන ලෙස ඔවුන් දැකීම පුදුමයක් ද? බවහිර කළේන් ස්ත්‍රීය ගුප්ත ධර්ම පිණ්ධියක් කරන්ව තැන් කෙමල් බොලද මනස්ගාත කළුපනා කට්‍ර බසින් කිමෙනි. ඉන්දියාවේ යමහරුන් ස්ත්‍රීය ආත්ම කණ්කාවක් කරන්ව තැන් මකමල් ආත්ම වාදය දුෂ්ඨයායන් නිපදවු ගුස් වාදයන් යටි සිතෙසි සැහැවී සිටි කාමාශාවන් දුෂ්ඨය වූ සමාජයන් ආග්‍රායනී. ගුස් වාදයෙහි එල්බගන් සමහර බ්‍රහ්මන් කාමාස්ථාදාය බ්‍රහ්මාස්ථාදායට නැකම ඇත්තක් කොට දැක්වීමට ආත්ම වාදින්ගේ වාස්මාලාව වහල් කොට ගත්තා. උයස් ප්‍රංශ නවකලා කාරුමයක් වූ රෝමෙන් රෝලාන් ගුස් වාදය මහත් කොට සැලකුවා. තන්ත්‍රවාදය බවහිර පැනීරවුවහාන් බැඳීමලානියාවට වුණු දේ යුරෝපයටත් සිදු වෙනවා ඇතා.”

“තිස්ස ගුස් වාදය අතිගයෙක්තියට නගා තෘත්තිකයන්ට ගරහන්ව හදනවා” යි අරවින්ද කි ය.

“නැහැ” යේ තිස්ස කිය. ‘දැන් කාලේ ගැනු ගුඩ තැන් සමපිළි-
වලින් වසා ගන්නවා! ඉතාම ඉස්සර කාලේ ඉන්දියාවේත් ලංකා-
වෙත ගැනුන් භාද්‍යම ගුඩ තැන් ගැර අනික් ගුඩ තැන් සමපිළි-
ගෙන් වසා ගන්නේ නැහැ. මනාවසන ලද ඒ තැන් සමහරුන්
ගුඩා වාදයෙන් වැඩිමෙන් එහි විලෝහනය වැඩි කළා! ස්ත්‍රීය
ගුස්ත්මයක් උණේ රේට පස්සේ — බුද්ධන්වහන්සේගේ කාලේ
ගොවී.”

“මෙම ඔක්කාම දිනොත්ති රවිසේනා අපෙන් පළිගන්න ඇඟයි
කරන වැඩි” යි කළමනාකාරයා කි ය.

“දිනොත්ති රවිසේනාය කියන්නේ කම්කරු හටුලේ තායකයා?”

“මච—ඒ මිනිහා ගෙන්නා කතාබහ කරලා බලන එක තරකුදී?”

“කම්කරු හටුලේ එකක්වත් සමහ අපට කතාවක් නැහැ” යි
කබලාන කෝපයෙන් කි ය. “මගේ කන්තොරුව අහලකටවූ
ඡ්‍රින් ගෙන්වන්නේ නැහැ.”

කබලානගේ වැඩිපලේ කම්කරුවන් මෙම වර වැඩි නවත්වා
ද්‍රව්‍ය තුනාක් වෙයි. පන්සියක් පමණ කම්කරුවන්ගෙන් එකයිය
විසිපස් දෙනොක් එහි වැඩි කරනි. ඒ එකයිය විසි පස් දෙනා ලබාද
වැඩි තැවැන්වීමට දිනොත්ති රවිසේනා හැමදුම කුමන්තුණුය කරයි.
කබලාන තවත් කම්කරුවන් ගෙන්වාගෙන නොනවත්වා වැඩි
කිරීම සඳහා දැඩි අධිෂ්ථානයෙන් සටන් කරයි.

“ගිය වතාවේ යුරෝපිය කරමාත්ත සාලාවල කළමනාකාරයන්
ඩහු ගෙන්වා කතාබස් කරලා තීරණයකට බැසුගෙන සමාඟන උණු.
අපි ඒ වතාවේ ඡ්‍රින් ගෙන්තුවේ නැහැ; ඡ්‍රින් පරාජය කළා. මේ
පාර වැඩි නවත්වා තීයෙන්නේ ඒකට පළිගැනීමට.”

“ඒ නිසා තමයි ඡ්‍රින් එකක්වත් එක්ක සාකච්ඡා තොක-
රන්ට තීරණය කෙලේ. වැඩිපලේ අද කි දෙනොක් වැඩි කරනවා
දී?”

“එකයිය දහ දෙනොක් වැඩි කරනවා. වැඩි කරන්ට එන මිනි-
සුන්ගේ ගණනත් ද්‍රව්‍යින් ද්‍රව්‍ය අඩුවෙනවා: වැඩි නවත්වා සිටින
කම්කරුවන් තරජන කරනවා. ඡ්‍රින්ට ගසා තුවාල කරන්ව
හදනවා.”

“පොලියියේ උදුවූ ඇතිව ඡ්‍රින් ආරක්ෂා කරන්ට ඩිනා-
ද්‍රව්‍ය පහමාරම මෙහේ තැවති වැඩි කරන්ට කැමැති මිනිසුන්
ඡික්කාටම තුන් වෙළටම නොමිලේ කැම දෙන බව දෙන්වන්න. වැඩිපළට කිටවුව තීබෙන ලොකු ගෙයක් කියක් හරි තෙවා
මාසෙකට කුලියට ගන්න. බුරු ඇදන් හා කොටට පැදුරු මෙන්-
වන්න. සුමානායක් තැවති වැඩි කරන්ට කැමති මිනිසුන්
සෙනසුරාද දක්ව ලොරියෙන් ඡ්‍රින්ගේ ගෙදරවලට යවනවා
පොලිස්කාරයෙකුත් සමහ. රතු බාස් ඉන්නවා තොවේ ද?”

“මුව”.

“ඒ මිනිහා මෙකට හපනා. එයා මා උගුට එවන්න.”

කළමනාකාරයා ගොස් රතු බාස් නාමින් හැදින්වෙන ජ්‍යෝර්-මින් කබලාන වෙත එවුයේ ය.

“ජෝන්” යි කබලාන ඔහුට හඩගුවේ සේවකයෙකුට තොටී සිත්වන් මිත්‍රයකුට හඩගාන්නාක් මෙනි.

“ජෝන්, උඩ මේ පාර ගිය පාරවත් වඩා මහන්සි වෙලා වැඩි කරන්න යිනැළු. කමිකරු හඩුලේ ඇයන්ට ඉන්ඩ දෙන්න තොද නැඳු.”

“මුව සර——”

“වැඩිපලේ නැවතිලා වැඩි කරන්ට කැමැති මිනිස්සුන් ඔක්-කොටම තොමිලේ තුන් රේලටම කන්න දෙන්න යිනැළු. අතින් මිනිස්සුන්ට දෙවල් කැම දෙනවා. නිදගන්ට අදෙවල් තියා ගේ සුදාම් කරන්ට යිනැළු. මැනේෂර මහත්තයා ගෙයක් කුලියට ගනීවි.”

“තොදයි සර; දිනොත්තින් එයාගේ මිනිස්සුන් මහන්සි ගන්නවා දුන් වැඩි කරන මිනිස්සුනුන් තාවත්වන්න. එයාගේ මිනිස්සුන් පූරු ඇවිදිනවා.”

“වැඩිපළට එන්න දෙන්න එපා.”

රතු බාස් ඔහුගේ යටි රුවුලන් නිකටත් අන ගා වටපිට බලා උරුර පැයුවේ ය. ඔහු එසේ කරන්නේ යමක් කිරීමට සිත දුඩී කරගතු පිණිස බව කබලාන දනියි.

“අස්වෙලා ඉන්න අපේ පරණ වැඩිකාරයෝ ඉන්නවා තොටීදී?” කබලාන ඇශී ය.

“මුව, බුහක් ඉන්නවා.”

“මුවන් ඔක්කොම උණන් පුරුවන් නම වැඩිට ගෙන්වා ගන්න බිජෝන් යිනැළු. මුවන් අස්වෙද්දී ගෙවු පැඩිය කැමත් සමඟ දෙනවා. මම මැනේෂර මහත්තයාට කියන්නාම අස්වුරු මිනිස්සුන්ගේ නාම යම පික්කොම ලියලා දෙන්න කියා. වියදමට සල්ල යිනැළු නම කැපියර මහත්තයාගෙන් ඉල්ලා ගනින්.”

“තොදයි සර——”

“සොංඡාම හරි වැඩිපළේ වැඩි තාවත්වන්නේ නැතිව තෙවෙන්න යිනැළු.”

“මම පුරුවන් මහන්සි ගන්නම්.”

සේයක් ගෙවුරු තැන කබලානගේ වැඩිපළෙහි වැඩි කරන මිනිස්සුන්නේ ගෙන්න දේපිය පනාඟ දුක්වා නාජුගේ ය. දැඩි පිනක්

ඇති රතු බාස්, පැරණි කම්කරුවන් පමණක් නොව වැඩ තැන්ව සිටීමිනිසුන්ද පෙනුමේ වේය. කබලානගේ වැඩපලන් විශ්‍රාම පිට අස්ථි එහෙන් රතු බාස්, වැඩ තැවැන්වූ කම්කරුවන් වැඩට ආවෝ ය. කියමින් බොරු පතල කෙලේය.

වැඩ තැවැන්වූ කම්කරුවෝ, සුන්වූ බලාප්‍රාරාත්තු ඇත්තන් සේ කම්කරු නායකයන්ගේ පාලනය ඉක්මවා කිසිම විනය රිතියක් නොතකා ක්‍රියා කරන්ට පටන්ගත්හ. කබලානගේ වැඩ පල ඉදිරියට ගොස් කළහ කළ කම්කරුවන්ගෙන් දෙදෙනාක් ඇති දිනෙන්ත්ති රවිසේන වහා ක්‍රියා කළ යුතු අවස්ථාව පැමිණ්දේ යයි සිතුවේය. වැඩ තැවැන්වූවන් ජයග්‍රාහකයන් දෙස වැඩට නොගිය භෞත් කම්කරු හවුල සුන්වුන් වෙයි. රවිසේනගේ ආයිපත්‍යය ද බිඳ වැශෙයි. යුරෝපීය කර්මාන්ත ගාලාවල කම්කරුවන් ලබා ද වැඩ තැවැන්විය යුතු ය. එසේ කිරීමෙන් මිස අනික් කිසි විධියකින් කබලාන මැඩිය නොහැකි ය.

දහවන ද්‍රව්‍යෙහි යුරෝපීය කර්මාන්තගාලා තුනක කම්කරුවෝ ද කබලානගේ වැඩපලේ කම්කරුවන්ට අනුකම්පාවන් වැඩ තැවැන්වූහ. මත හෙදයෙන් හින්නව සිටි අනික් කම්කරු සමිනි ද කම්කරු හවුලට අනුබල දෙන්ට වූහ. නිතර තමන්ගේ දිලිංග කම ගැන සිනීම නිසා හටගෙන කැකුරෙන ද්‍රව්‍යෙහින් ර්‍රේඛාවන් ඇති ගතානුගතික මිනිසුන් රාගියක් එක්වූ තැන ඔවුන් පාලනය කළ හැක්කේ අවි බලයෙනි. ද්‍රව්‍යෙහින් ද්‍රව්‍ය සාහසික වන කම්කරුවන්ගෙන් දෙනුත් දෙනාකු මියගිය භෞත් මහා ජනයා, කබලාන ඇතුළ ධනවතුන්ට කිපෙනු තියැක ය.

කබලානගේ වැඩපල අසල රස්වූ කම්කරුවන්ගෙන් කිහිප දෙනාක් කළහ කරන්ට වූහ. අනික් කම්කරුවෝ ගල් ගැසුහ. රතු බාස් මෙහෙයු සාහසිකයෝ පිටත සිටි කම්කරුවන්ට ගැසුහ. මෙයින් හටගන් කළහය, කැරලි කෝලාභලයක් වේය. කළහය මධ්‍යින ලද්ද තුවක්කු ගත් පොලිස් හටයන් විසිනි. තුවාල ලැබූ කම්කරුවෝ ද එදිනාම ඉස්පිරිතාලයෙන් පිට කරනු ලැබූය.

කළහය නිසා දරුණු තුවාල ලැබූවේ තිස්ස පමණි, කම්කරුවකු හෝ කම්කරු හවුලේ එකකු හෝ නොවන ඔහු දරුණු තුවාලයක් ලැබීම දිනෙන්ති රවිසේනගේ බලාප්‍රාරාත්තු සුන් කරන්නක් විය. ඔහු දරුණු තුවාල ලැබීම කම්කරුවන්ගේ සංවිගය විය. ඔහු දරුණු තුවාල ලැබීම කම්කරුවන්ගේ සංවිගයටද හේතු කරන සේතුවක් නොවේ. පොදු මහජනයාගේ සංවිගයටද හේතු නොවේ. ධනවතුන්ට පමණක් නොව කම්කරුවන්ට ද දෙන නොවේ. ධනවතුන්ට පමණක් මිනිසුන්ට සර්දම කරන තිස්ස ලැබූ දැක්

ඇඩාල තිසා සංවේග වන්නේ ඔහු දැනා අදුනා උගෙන් වික දෙනාකුන් පමණි. ඔහු ඉතා මොද හදවතක් ඇති අවධා මනුෂ්‍යයකු බව දැන්නේ ලංච ඉතා සිතින් ඇසුරු කරන ඒ වික දෙනා පමණි. නරක නමක් ලැබූ මොද මිනිහෙක් නගරයෙහි වි නම් හේ තිස්ස ය.

වම අත සම්පූර්ණයෙන් කැඳී පොඩිවුණු ඔහු යන්තම් සිතිය ලැබූවේ ඉස්පිරිකාලයෙහි දි ය. ඔහුට සැත්කම් කරනු පිණිස අරවින්ද කුදාවන ලද්දංද මාලින් විසිනි. ඔහුගේ තුවාල පරික්ෂා කළ අරවින්ද කනාගාටු වුමයේ ය.

“තිස්සගේ වම අත උරහිස ප්‍රශ්න්ම කපා වෙන් නොකාට ප්‍රව කරන්න බැහැ” දි අරවින්ද කි ය. “අන් ඇට පොඩිවිලා.”

“මිනිහෙකුට එක අතක් මොදටම ඇති; අනික් අත කපා අමත්ත. කබලාන එක අතක් ඇති මිනිහෙක් උණා නම් ඔහු කම්කරුවන් එක්ක මෙතරම් හටන් කරන්නේ නැහැ. මොලෙන් මොදට වැඩ ගන්නා මිනිස්සුන්ට අත් දෙකක් වැඩියි. අත් දෙකක් මිනු කරන්නේ මොලේ නැති මිනිස්සුන්ටයි. මොලේ නැති සත්තන්ට අත් පා වැඩියෙන් තියෙන බව අරවින්ද කල්පනා කෙලේ නැදේද? මිනිහෙකුට එක අතක් මොදටම ඇති” දි කියු තිස්ස සිනාසේන්ට උත්සාහ කෙලේ ය. වේදනාවෙන් තැවුණු ඔහුගේ මුහුණ වඩාත් ගෝක උපද්‍රවන ලස් වෙනස් වුණා මිස ඔහුගේ කටට සිනාවක් නොනැගේ ය. එහෙත් අරවින්දට සිනාව මැඩිගත තොහැකි විය.

“කදකුමරුට අත් දෙළඟයි. සිව දෙවියාට අත් හතරයි. සරසවියට අත් හතරයි. ඔවුන්ට මොලේ නැදේද?”

“කදකුමරුට මොලේ ඇත්තම් මයුරයා වාහනයක් කරගන්නා එකා ද? සිවට මොලේ ඇත්තම් මහලු ගොනෙක් වාහනය කරගෙන වීදාම හිමියන්ගේ සිනාවට ඉලක්ක වෙනවා ද?” දි කියමින් තිස්ස වැයමින් සිනාසුමෙන් ය.

“කුලල් කාගන්නා මිනිස්සු අතරට තිස්ස ගිඳයේ කුමට ද?”

“මුවන්ට උදවු කරන්න.”

“වෙනත් තිස්ස කුලල් කන්ට හදන කම්කරුවන්ට බණිනවා.”

“මුවන්ට බණින්නේ ඔවුන් එයින් වළකන්නයි. අමාරුවේ වැවුණාම ඔවුන්ට අනුකම්පා කරනවා. කබලානත් කම්කරු ආවුල් භායකයනුත් ඔවුනාවුන්ගේ හපන්කම් පෙන්වන්ට සියාම අමාරුවේ වැවෙන්නේ ඒ මෝඩ මිනිස්සු.”

“තිස්සට කුවිද ගැපුවේ?”

“කම්කරු හටුල් එකක් වෙන්න ඇති!”

“නිස්ස ඔවුන්ට අනුකම්පාලන් උපකාර කරන්ට හියා කදිම සංග්‍රහයක් නොව කරලා තියෙන්තේ.”

“කබලානගේ මිනිහෙක්ස කියා හිතාගෙන මට ගහන්න ඇති.”

“ගහන්න ඇත්තේ දැනාගෙන.”

“කවුරු ගැඹුවන් එකයි. මගේ අන කපා භාද කරන්න පුරුවන් නම් භාද කරන්න.”

“මම එක අතක් ඇති මිනිහෙක් උරා නම් නිස්සට සැත්කී කරන්නේ කොඩාමද?” දි අරවින්ද ඇසිය.

“එක අතින් සැත්කම් කරන්ට මොලය උගෙන්නාවි. කට්ත පැන අල්ලාගෙන පොත් ලියු මිනිහෙක් ගැන මම කියවා තිබෙනවා. එක අතින් බැරි නම් තවත් දෙස්තරෝ ප්‍රාකරණන්නවා. එතකොර සමයිය වැඩිවෙනවා. මුදල් ගයා ගැනීමේ ආසාව අඩුවෙනවා!”

“මම කනගාටු වෙන්නේ තිස්ස වගේ අතිසක මිනිහෙක් මේ කෝලාහලයට අසුවේ වධ වේදනා විදිමත්, සාහසික කම් කළ එක මිනිහෙක්වන් දඩුවම් නොලැබීමත් ගැනයි.”

“කෝලාහල කරන මිනිස්සුන් දන්නවා ඇඟ බෙරාගෙන වැඩ කරන්න. කෝලාහල නොකරන මිනිස්සුන් කෝලාහල කරන තැන් වලට යන්ට ශිනැ තැහැ.”

“නිස්ස ගියේ කෝලාහලය වළකන්න තොවද?”

“වළකන්න විතරක් තොවී. දුර්පත් මිනිස්සුන්ට අනුකම්ප කරන තිස්.”

“මහා අපරාධයක් තොවී.”

“අපරාධයක්? මොන අපරාධයක් ද?”

අතිතය මතක් කළ තිස්ස තමාගේ ජීවිතයෙහි ඇතැම් තොරු තුරු අරවින්දට කිය. තමා කුඩා කාලයෙහිදීම පියා මලේයයි තිස්ස කිය. එතැන් සිට මේ වන මතක ඔහු උගෙන්මටන් මුදල් සැපයීමටන් වෙහෙයුන්නොකි. ඔහු සැපයු මුදල් ඉතිරි කරන ලද නම් ඔහු දිලින්දන්ටන් දුර්පත් නැ ලද නම් ඔහු දිලින්දන්ටන් දුර්පත් නැ මිතුරන්ටන් මුදල් දැන්නේ. ඔහු කියිවකුගැන් රුහියල් දහයක් ගෙයට තොගන්නේය. හැට වියස් ඉක්මවා සිටිතන් ඔහු කියිකලු කරුණියකට ආලය තොගකළු ය. තරුණ වියයෙහිදී පවා ඔහු තරුණියක ආපුය තොගකළු කාමාගාවෙන් තොරවුවකු තිස් තොවී ලේඛාව තිස් ය. ඉතා ආසාවෙන් ඔහු පැඳු තරුණියන් යෙන් පවා ඔහු තියෙන් පලා ගියේය.

“එක තරුණ සැතියකට ආලය තොගකළ නැවත් මම එම ලෙසෙහු ගැහැනුන්ට ආලය කළා!” දි තිස්ස කිය.

ඇම ලේඛකු ගැනුන්ට ආලය කෙලේ බවින්ගේ රු සපුටි හා අයරු තුර බලා සන්නෝජ් ම ප්‍රි තිසා.”

ප්‍රත්කම මධුවට ගෙන ගාස් ඇස් බැඳ මීද ව්‍යුහ තැහැයට අලේන තොක් තිස්ස දෙඩිවි ය. මේට පෙර ගාස්ත්‍රීය සාකච්ඡාවකදී එර අතික් කිසිවිටක දෙඩිමලු තොවු තිස්ස, තමා පිළිබඳ තොරතුරු නොතැවත්වා කියන්නේ කුමක් තිසාදුදී අරවින්ද තමාගෙන්ම උණ්න කෙලේ ය. ‘මීනිසේකුට එක අතක් ඇතැළේ තිස්ස කිවේ තමාගේ යෝංකයන් කළකිරීමන් යට කරගනු පිශීස විය ප්‍රති ය. තිස්ස තමාගේ අතින තොරතුරු කියන්ට වූයේ ද යින් සනාසාගතු පිශීස ය. බොහෝ කොට උගැන්ම තිසා වැශ්‍යාත්‍ය බුද්ධිය, තිස්ස-යේ තිස්ග ගති ඉණු වසාගන් දැඩි කඩොල්ලක් වින්න. එ කඩොල්ල ඉවත් කළ විට දකින්ට ලැබෙන්නේ අකිංසක දරුවකුගේ යෝ ඇතැම් කෙලෙසුන් තැවුවකුගේ හෝ නිරමල හදවත වැනි භද්‍යාතක් ඇති මත්‍යාඟනයකි. මේට පෙර අරවින්ද ‘තිස්ස ලේඛ-කට යින් මත්‍යාඟනයන්ටන් ද්‍රේවිජ කරන නරුමයකු’ කොට යිතුවේ ය. එ විනිශ්චය වැරදි බව දන් ඔහු දනියි.

ව්‍යුහ ව්‍යුහ ආය්චාස කරන තිස්ස පුළුෂ්ථතියට වැට් විස්. එ පෙර කුමයෙන් පිවිසියේ සිහින ලෙවට ය. දුර්ජත් ලෙඩුන් විජා ආනුකම්පා තොකාට මුදල් ගැනීමන් දෙස්තරුන් දිනාවක් විසියි කියමින් දෙඩිවන තිස්ස දෙස්තරුන්ට බණ්ඩු ඇසු අරවින්ද සින්පුණෝය.

කබලාන තිස්ස දැකීමට ඉස්පිරිනාලයට හියේ ඔහු තම බිරදෙශ ලහ නැයකු වන නීසා මොව කම්කරු හැඳුලේ නායකයන්ට විරද්ධව පොලිසිය විසින් පවරන ලද නඩුවට හොඳ යාක්කියක් සපයනු පිණිස ය. තිස්ස හිහන වාචුවටත් ඉවත්කාට වූ කාරයන්ගේ වාචුවටත් යැව්වා විස්ස තිස්ස ඒ යෝජනාව මොඳවසුවේ ය.

“තනියම කාමරයකට වෙලා ඉන්නවාට වඩා මේ මිනිසුන් අතර ඉන්න එක සන්තෝෂයක්” යි තිස්ස කි ය.

“ගෙවන වාචුවටත් ගියාම හොඳ කැම ලැබෙනවා. කරදරයක් නැතිව ඉන්ට පුළුවනි.”

“මට ඉංග්‍රීසි කැම එපා වෙලා.”

“රේඛීව නීසා!” කබලාන කි ය. කෝපය, අසන්තෝෂය යන හැඟීම තබා කිසිම හැඟීමකුද මො දැක්වෙන කබලානගේ මුහුණ, පණ ගිය ගුර මිනිසකුගේ මුහුණ වැන්න. තිස්ස දෙනුත් වරක් කබලානගේ මුහුණ බැලුවේ ය. කබලාන ගැන තමා කලින් සිතු සිතුම් සියල්ලම: වැරදියයි තිස්ස කල්පනා කෙලේ ය. කබලාන කියන කියුම යන්තුයකින් ගිලිහෙන වවන වැන්න. කබලාන සිතන්නෙන් කරන්නෙන් කියන්නෙන් යන්තුයක් ලේඛිනි.

කබලාන තිස්සට රුපියල් පන්සියක් දුන්නේ ය.

“මොකාට ද?” තිස්ස ඇසි ය.

“වියදමට ගන්න.”

තිස්ස මද වේලාවක් කල්පනා කාට රුපියල් පන්සිය කබලාන අතට දුන්නේ ය.

“රුපියල් පන්සිය මගේ ගණන් බැංකුවේ දම්මන්න.”

“තිස්සට ගහලා තියෙන්නේ දිනෙන්තිගේ මිනිසු.”

“මහන්මයා දන්නේ ලකාභාම ද?”

“මගේ වැඩපළේ බාස කෙනෙකුන් වැඩකාරයකුන් දක්ම සියෙනාවා.”

තමාගේ අන් කැඩු එකා කම්කරු හැඳුලේ මිනිහෙකු විය යුතුයේ අරවින්දට තමා ක් කියුම තිස්සට මතක් එ ය. එහෙත් එය අරවින්ද විසින් කබලානට කියන ලදි බුදු මොසිනුවේ ය. තමාගේ ආ

නැඩු මිනිසා ගැන කබලාන ලයායන්නේ කමකරු ගැඹුල් මිනිස්නා-
නේ පැහැදිලිව විය යුතු ය.

“මට ගැහැවුමට කමකරු ගැඹුල් එකක් යයි මම සිතන්නේ
නැතුණු..”

සියල මමයේ කීටවි කබලාන කියන්නේ කුමක්දුයි දැනගතු
විකිනිය. රෙහෙන් කබලාන සිපිවිස් නොකිවේ ය.

“දෙසකර අරවින්දට මම ද්‍රව්‍යන් මොක්ස්මද් සිරා. එක
තියුණෙන් මම දෙච්චරදී..”

කබලාන ඉවිත බලාගත් වනාම උන්නේය. එමගන් තියේයන්
තම ගෙයෙන් අදාළ දෙකනාට ලංචින තෙක් පළල් විනු කබලාන
දීමිය.

“ඒ දෙන්නාම යක්කි කියනාවා..”

“මොනා දෙන්නා ද?” දි තියේ පුදුමයෙන් ඇඟි ය.

“මෙත් බාසුන් වැඩිකාරයාන්..”

කබලාන ගෙය වික වේලාවකින් අරවින්ද වාටටුවල ලෙඛුන්
වැළිව පැවිශියේ ය.

“දන් මට සනිප නොවද?”

තියේය ලේ ප්‍රශ්නය ඇසුලවි අරවින්ද තමාට ලංචින්ටත් පෙර ය.

“සනිප නම් ඇඟි ඇංදන් බැහැලා තොයන්නේ” දි අස්ථින්
අරවින්ද සිනාසුනෙන් ය.

තියේ සිනාසුලින් ඇංදන් බැස දෙපයින් නැඟී සිටියේ ය.

තියේය තුවාල තමා සිතුවාටත් වඩා ඉක්මනින් ප්‍රව වන්ට
උවීම ගැන අරවින්ද සන්නායෝ වූ ය. එක අතක් නැති තියේය
අභින්ද භැංම පිටම අරවින්ද ගෙක වෙයි.

“මොම්බායට ගොඩින් තියේයට අතක් දමායන්නා ප්‍රාථමිකි” දි
අරවින්ද සි ය.

“වොළකාට ද? එක අතක් ගොඳට ම ඇති!”

“කෝරි එක අයාදුම එක අතක් එල්ලා වැඳවීම්.”

“එක අතක් ඇති කෝරි මස්සනාවා!”

“එතෙකාට අන් ගොටය මපෘත්වීම්.”

“එක වැශන්නා ඒ පැක්ක මස්සනාවා.”

“තියේව ගහනවා කබලානය මිනිස්න් දෙනා තියෙනාවා.”

“කුදා තියිම්.”

“කබලාන..”

කබලාන තමා හමුවිම පිළිස ඉස්පිරිතාලයට පැමිණියේ අරවින්දගෙන් ගොරඹුරු දැනගෙන විය යුතුයයි නිස්ස කළුපනා කෙලෙළේ ය. කබලාන නිස්කවම කළුපනා කරන්නේ කමිකරු හටුලේ කිහිප දෙනාකුගෙන් පළිගැනීමටය. ‘තමාගේ ආත කධින්ට ඇත්තේ කමිකරු හටුලේ එකකි’යි නිස්ස කිවේ සිතුමතාවක තමාට ගැසු එකා දුටු නිසාවත් තොවේ. නරමාලාප කියන්ට පුරුදු වූ නිස්සට ඒ වචන කියවුණේ කමිකරු හටුලට තොව මතුණු වර්ගයාට නින්දවික් කොට සන්නෝෂේෂ වන පිළිස ය.

“අරවින්දට මම එහෙම කිවුවේ මට ගැහු මිනිහා දුටු නිසා තොවේ.”

“මොනාවා!”

“උන්ට නින්ද කරන්ට සිතු නිසා ඒක කියවුණා.”

“නිස්සගේ ඔය ප්‍රතිපත්තිය නිසා මිනිස්සුන් හොඳවම නරු වෙනවා——උන් හොඳ වෙන්නේ නෑ”යි අරවින්ද කිය ය. “දැ දැනාම නිස්සට ගැහු මිනිහා දුටුවම් විදින්න ඕනෑ. ඔවුන්ට ආඛා කමිපා කිරීම වෙනම එකක්. නීතියෙන් ලැබෙන දුටුවමෙන් ඔවුන් බෙරිම වුරදියි.”

“ගැහු මිනිහා මම දැක්කෙන් නැහැ; උන්නොත් නැහැ; ඇත්ත ඒකයි! එද අංවින්දට මම කිවුවේ මගේ කටට ආ කිමක්!”

“නිස්සට ගහනවා ඇතින් දැක්ක මිනිස්සුන් ඉන්නවා.”

“කටුද සෙවිල්ලන් බලා සිටියේ!”

“ස්විමන් කබලානගේ බාස් කෙනෙකුන් වැඩිකාරයෙකුන් දැකළා තියෙනවා.”

කමිකරු හටුල ඇදගැනීමට කබලාන මහා කුමින්තුණයක් කරනියි නිස්ස කළුපනා කෙලෙළේ ය. අරවින්ද ද සාක්ෂි කාරයකු මලස උසාවියට කැදවනු තියුකා ය.

තමාගේ පියා නිස්සට මුදල් දුන් බවත් ‘මට ගැසුවේ කමිකරු හටුලේ එකකි’යි නිස්ස කියන බවත් ඇසු මාලින් ඔහු බැලීමට ගියේ කෝපයෙනි.

“නිස්ස තාත්තා දුන් සල්ල ගන්නේ මොකට ද?”යි මාලින් ඇඟි ය.

“දුන්නේ මොකටදැයි තාත්තාගෙන් අහන්තා” යි නිස්ස පිළි ඇරු දුන්නේ ය.

“තාත්තා සල්ල දෙන්ට ඇත්තේ නිස්සට කියා ගොරු සාක්ෂි කියවන්න.”

“සල්ලි හමිබ කළ මිනිහෙක් බොරු සාක්ෂි කියවන්ට දුර්ජන් මිනිහෙකුට සල්ලි දෙනවා නම් වැරදි කාරයා කුවිදී?”

“මම හිතුවේ තිස්ස අවංක කෙළින් මිනිහෙක්ය කියා.”

“බඩින්න නැති මිනිහා කුම සෞයන්නේ නැහැ. කුවිරු-වන් දෙන කුම කන්නේන් නැහැ. බඩින්න ඇති මිනිහා.....”

“වංක කම් කරන මිනිහා තර්ක කරන්නේ ඔහාම තමා!” ඩී. මාලින් කිවේ ය.

වාචුවේ අනික් ලෙඹුන්ගේ නොත් සින්, තිස්ස හා මාලින් ද සෙට ඇදි ගියේ ඔවුන් දෙදෙනාම කෝපයෙන් තර්ක කරන්ට වූ බැවිනි. මෙඹුන්ගෙන් සියේට අනුනාම දෙනාකුන් තිස්සගේ පැත්ත ගන්නේ මාලින් බිඳුවතකුගේ පුතකු බව දැනගත් නිසා මිස ඔවුන් එදයට එලවු කරුණ ගැන විනිශ්චයකට බැසුගත් නිසා නොවේ.

“තිස්සට ගැහු මිනිහා තිස්ස දුක්කා දී?”

“මාලින් තැඩිකාරයෙක් නොවී.”

“තිස්සගේ අක කුවුවේ තාත්තාගේ වැඩිපලේ මිනිහෙක්මයි. ඒ මිනිහා යැවුවේ රතු බාස් විසින්.”

“මාලින් දුක්කා දී?”

“මම දුක්කේ නැහැ; තාත්තාගේ වැඩිපලේ මිනිහෙක්ම දුකළා තියෙනවා. මිනිහා ඒ වේලාවේ රතු බාස් පහ උන්නා. ඒ මිනිහා මට විශ්වාසයි.”

“ඉතින් ඒ මිනිහා සාක්ෂි කියාවේ නොවී.”

“ඒ මිනිහා බියේ සාක්ෂි කියන්නේ නැහැ.”

“ඒ මිනිහා බය නිසා මට බොරු සක්කි කියන්ට කියනව දී?”

“තිස්ස ඇත්ත කිවිවාම ඇති.”

“එහෙමත් මම ඇත්ත කියන්ට ඔහු මාලින්ගේ කීමටා” ඩී. කිසු තිස්සගේ කට දෙකානා, කන් දෙකට ලං. වන තෙක් පළද් මුළුන් දේ දැන්දම පෙනිණ.

“තිස්ස තාත්තා දුන් සල්ලි ගත්තේ මොකට දී?”

“දුන්නේ කුමටදැයි තාත්තාගෙන් අහන්නා.”

තිස්ස හා වාද කිරීම නිෂ්පාද බව වැටුපුණු ප්‍රූ මාලින් තිස්සට ආයාවනා කෙළඳා ය.

“තිස්සට ගැහුවේ වැඩිපලේ මිනිහෙක්; මට ඒක සහතිකයි. ඒ මිනිහා යැවුවේ රතු බාස්”.
Scanned by CamScanner

මාලින් දැන් වාසය කරන්නේ මධුපියන්ගේ ගෙදර තොව කමිකරු විශ්‍රාම ගාලාවක කාමරයක ය. ඔහු දකින්ට අනෝත්මා වෙන් යන්නේ වමරි සමඟ ගොඩා විට නීලාද යයි. අරවින්ද කමිකරු හටුලට විරැද්ධව සාක්කි කියන්ට යන බව ඇසු මාලින් ලක්ප එය.

“වමරි! අරවින්ද තරක දූෂ්චරිත මිනිගෙක්; එයා සිතින් ඉවත් කරන්න.”

“අදි එහෙම කියන්නේ? මම එයාට පොරුන්දුවක් උණු තැහැ. තමුන් එයා මා ගැන බලාපොරුන්තු වෙනවා. කටින් පොරුන්දු තුළුන් හිතින් පොරුන්දු උණායයි එයා සිතා ගෙන ඉන්නවා.”

“ඒ මිනිභා මහා කපටියෙක්; එයාට ඔහු කරලා නියෙන්නේ වමරි බැඳුගෙන ඉහළ සමාර්ථයේ මිනිස්සුන් අතරට යන්ට.”

“මාලින් අයියාට ඉහළ මිනිස්සුන් ඔහු නැති උණාව අරවින්දා ඔහු වෙලා තියෙනවා!”

“අරවින්ද බොරු සාක්කි කියන්න යනවා.”

“බොරු සාක්කි කුමට ද?”

“කමිකරු හටුලට. විරැද්ධව.”

“කමිකරු හටුල නියා එයාට වෙන පාඩුව මොකක් ද?”

“තාත්තාගේ කිමට සාක්කිය කිවාම වමරි පිළිබඳ යෝජනවට තාත්තා කැමති වේවි.”

“එහෙනම් තාත්තාගේ කැමත්ත යන්ට ද අරවින්ද බොරු සාක්කි කියන්ට යන්නේ” යි වමරි ඇසුවේ ලක්පලයනි.

“තාත්තා සන්නේල කරන්ට වෙන්ව ඔහු. නැති නම් එය බොරු සාක්කි කියන්නේ මමාකට ද? තක්කයියා—”

අරවින්ද ඉහළ නැගිමට කුහකකම මූල්‍ය කාපටිකම් යෝ කරන්නාක්යයි වමරි මනායිඛවා ය.

නීති ශිෂ්‍යන්ගේ සාම්පරික උත්සවය සඳහා මහා හෝටලයේහි රස්වූ අමුත්තන් අතර මදිරා දෙමාලපිංහ නොනා, මංගලිකා සැවුල්ගල නොනා, වමරි, නිලා, හා ව්‍යෑරිත් ද වූහ. ගැනුන් හා පිරිමින් වික දෙනාකුන් හැර අනික් අමුත්තන් අතර මත් පැතින් බැමෙන හිස් ඇත්තොය් හිඟ නොවූහ. හෝජන සංග්‍රහයට වාචිවූවෝ පළමුව කාවාට පිහන් හිස් කොට අනාතුරුව සුජ් බි හ. තරුණියන් පමණක් නොව මැද විය ඉක්මවූවෝ ද කාන්තාවන්ගේ සින් ගනු පිණිස විකට කරා හා තරුමලාප පමණක් නොව නීතිඳුයන්ගේන් වෙදුන්ගේන් ගබා කොළඹලින් ගත් වවන වලින් වසන ලද ඇනුම්පද හා කුණු සරුප ද කියන්ට වූහ. මාථ පිහන් වලට පසු කුකුල් මස් පිහන් සේවකයන් අතින් ගියේ මත් පැත් ද සමග ය.

කුම පිහන්වලින් නැගෙන සුවද, කතුන්ගේ හිස්, මුහුණු, සැට්ට හා ලේන්සු ආදියෙන් නාහින සුවද හා එක්වී සාලාව පුරා පැතිරෙයි. සින් බුබුල නාහන පැමිණේන්, විදුරු බදුන් තුළ, රන්ප්‍රවීන් බබලයි. සමහරුන්ගේ සින් යොමු වූයේ බිමට නොව කුමට ය. බිමෙන් වැඩි සන්නොජය ලබන්නොය් කාන්තාවන් සිනැස්සීමට වැයම් කරනි.

“දුන් දෙස්තරු ඉස්සර වග් නෙවි” යි අරවින්දට මදක් ඇතින් වූ පුවුවෙහි උන් මිනිසෙක් කි ය.

“ඉස්සර තැඩු වැඩියි, ලෙඩ අඩුයි! දුන් තැඩු අඩුයි ලෙඩ වැඩියි, දෙස්තරුන් සල්ලි ගරන්ට පටන් ගත්තේ ඒ නිසා” තවත් එකක් කි ය.

“සමහර දෙස්තරුන් ලෙඩා බලන්නේ සල්ලි පෙන්තුවාට පස්සේයි!”

“කපටි මිනිස්සුන් ඒ දෙස්තර රවටන්ට ඇති” යි පළමුව් කරා එකාට මදක් ඇතින් සිටි අමුත්තන්ක් කි ය. “සමහරු ලෙඩ බලවා-ගෙන දෙස්තරට රුපියල් පහක්වන් දහයක්වන් දී ‘මම ලහ තියෙන්-තේ මෙව්වරයි. ඉතුරු ගණන අනික් පාර ආවාම දෙනවා’ යි කියනවා.”

“එක ගම්බල සමහර පොහොසත් මිනිසුන් කරන කපටිකමක්!”

“දුප්පත් මිනිහෙකුගෙන් රුපියල් පහක් දහයක් අඩුවෙන් ගත්තාම මොකාද?”

“ලේඛ බලවාගෙන ‘මෙව්වරයි ගෙනාවී’ කියමින් රුපියලු පහක් දෙන මිනිහා දුප්පතක් තෙවි; කපටියෙක්.”

“මිනිඳුයන් නම් දැන් පෙදු ජනය උදෙසා සල්ලි වියදු කරනාවා. පෙදු ජනයට සේවය කරනාවා. දැස්තරලා සල්ලි මහඳි බැඳෙගෙන ගැට තද්කරනාවා!” යි එකක් කි ය.

“මිනිඳුයන් සල්ලි වියදු කරන්නේ මන්ත්‍රී මංඩලෝ යන්ට.”

“මිනිඳුයන් ගිනි කන්නේ අපරාධ කාරයන් බෙරන්ට. දැස්තරන් සල්ලි ගන්නේ අමාරුම ලේඛ සුව කිරීමෙන් මිනිස්පුන්ගේ වද වෙදනා නැති කිරීමට” යි ඇතින් සිටි තරුණයෙක් කි ය.

“ඒ කතා කෙලේ දැස්තරක් වෙන්න ඇති!”

“පොලොයන් ලොකු දැස්තරක් කළ වැඩක් දන්නාවා ද?” යි අසම්න් එකක් සිනාසුණේ ය.

“නැ.”

“පිට පළාතක මුදලාලි කෙනෙකුට අමාරු වෙලා දැස්තරට එන්ට වැළිපෝන් කළා. දැස්තර උත්තර දැන්නා ‘දවල් දෙකට පිටත් වෙනවා ය කියා.’” දෙකට මිනින්තු පහක් තියෙද්දී දැස්තර මොවෝරියේ නහින්ට ගියා. වැළිපෝන් සිනුව හැබිනු අසා ඔහු ආපසු ගියා කාමරේට. ‘අර මුදලාලි මැරුණාය දෙකට පිටත් වෙන්න එපායයි දැස්තර මහත්තයාට කියන්න’ යි අනික් පැත්තේ වැළිපෝනය ගත් මිනිහා කිවුවා. “දැන් ඔන්න දැස්තර මහත්තයා පිටත්වෙලා මිනින්තු දහයක් උණන් නැහැ!” යි දැස්තරම උත්තර දිලා කාර එකක් පිටත් වෙලා ගොහින් රුපියල් හාරපියක් ගාස්තුව වසයෙන් අයකරගෙන ආවා!”

අරවින්දට සිනාව මැඩගත හැකි තොවී ය.

“කවුද්‍ර් මපුරෝක් ගොතාපු හැල්ලක්” යි අනිකෙක් කිවිය.

“හොරකඩින් සල්ලි ගරාගත් මුදලාලි කෙනෙකුගෙන් අන් සිට මොහොත් ඒ හාරපිය ගත්තු එක වැරදි නැහැ!” යි තවත් එකක් කි ය.

කෝප බිඩු පසු කාන්තාවෝ ද පිරිමින්ගෙන් වැඩිදෙනෙක් නැඟී නැවුම් හල කරා ගමන් කළු ය. නැවුම් බේලට බට ගැඹු පිරිමි යුවුල රාශියක් යුගත් පදනම්න් පා න්‍යායන්ට වූය. මදිර දෙමාලයිංහ නොනා ඇගේ පරුණ යාචාගෙන් අන්ම එල්ල නැවුම් බේලට බැස්සාය. මංගලිකා සැවුල්ගල, නැවුම් බැඳෙස් වැඩින් සුමග ය.

“විෂේෂින් මංගලිකාට ආසු වෙලා” යි වමරි කිවා ය.

අරවින්ද සිනාසුණුගෙන් ය.

“දැන් එය තිතරම කාලය ගෙවන්නේ මංගලිකා සමඟ.”

“වත්තින් හෝටලේ ත්‍රවතින්න යහාට සර තිව්වන් විරුද්ධ විලා වත්තින් එක්ක සංඩු උණායයි මදිරා දෙමාලපිංහ ද්‍රිසක් මම රැක්ක ඩීවා.”

තීලාගේ කටින් මේ වූන් පිටවුණේ ගෝකාකුල ස්වරයෙනි.

“මංගලිකාට අපුවෙන මිනිහෙක් ලෙසියෙන් බෙරෙන්නේ නැතු” යි අරවින්ද ක්‍රි ය.

“අරවින්ද දැන්නේ කොජාමද? අරවින්ද එයට අපුවෙලා භාජාල ගෙරුණාද?” යි අයමින් වමරි සිනාසුණා ය.

“අපුවෙන්ට ගියා” යි තීලා ක්‍රිවා ය.

“අරවින්ද කළුකරු හඩුලට විරුද්ධව සාක්කි කියන්ට යනු ඇද?” යි වමරි අපුවා ය.

“කාටවන් විරුද්ධව කියන සාක්කියක් නොවී. ඒක ලොකු සාක්කියකුත් නොවී. තිස්ස ඉස්පිරිතුලේදී කිවි කිමක් උසාවියෙකිදී තියනා එක විතරයි.”

“තිස්ස කිවි එක තාත්තා දැනාගත්නේ කොජාම ඇද?”

“මම තාත්තාට කිවුවා.”

“තිස්ස පසුව ඒ කිම බොරුය කිවුවා තොවාද?”

“ඔව්, තිස්ස එහෙම කිවුවේ කළුකරුවන්ට අනුකම්පාවන් වෙන්න මිනා.”

“නැහු” යි වමරි තරගයෙන් ක්‍රිවා ය. “මාලින් අයිය කියන්නේ ඒක බොරුවක්ය ක්‍රියා.. තිස්ස ගේ අත කඩා තියන්නේ රතු බාස්ගේ ලිනිහෙක්. මාලින් අයියාට ඒක ‘හාදටම විශ්වාසයයි.’”

“එක් වගක් මම දැන්නේ නැහු. මම කියන්නේ තිස්ස කිවු කිමයි.”

“තිස්ස දැන් බොරුය කියන කිම උසාවියේදී කියන්නේ කුමටද?”

“වමරිගේ තාත්තාගේ මිනාකමට.”

“තිස්ස බොරුය කිවාත් අරවින්දගේ කිම බොරු වෙනවා මෙවාද?”

“නැහු. මම කියන්නේ තිස්ස කිවු කිම. ඒක ආස්තද බොරුවද මම දැන්නේ නැහු.”

“අරවින්ද ගැන විනුමන්යක සර තිව්වන්ට යෝජනවත් කළාද?”

“නැහු.”

“අරවින්දගේ කාන්තා සර නිවිටන් හමු වෙන්න ගියා ඇ?..”
“මම දැන්තේ නැහැ.”

අරවින්දට තම දුව විවාහ කර දෙන්ට සර නිවිටන් කැමුත්ති ය. අරවින්ද පිළිබඳ යෝජනාව කරන ලද්දේ වික්‍රමනායක විසිනි. අනැතුරුව වත්තුහාම් මුදලාලී සර නිවිටන් හමුවිමට ගොස් කතා බස් කොට අවසානයේ දැවැන්ද වගයෙන් මුදල් කොපමුන දෙනාවාදයි ඇසුමට ය. සර නිවිටන් කිමි වත්තුහාම් මුදලාලිට භෞද්‍යම බැඳු ‘ගෙයින් එළියට බණින්න’ යයි අරු කොළු ය.

වමරි කියු මේ කථාව ඇසු අරවින්ද භෞද්‍යම කොප වී ය.

“කපුද ඔය බොරුව කිවුවේ?”

“මට කිවුවේ නීලා. නීලාට අහන්න ලැබේ තිබෙන්තේ එයගේ යොහොළියකගෙන්. ඒ ගැනීට කියා තියෙන්තේ මදිරා දෙමාලයිනු.”

“එයා පතුරුවා තිබෙන්තේ බොරුවක්; වික්‍රමනායකගෙනුත් මගෙනුත් පලි ගෙන්ට ගොතාපු කතාවක්.”

වමරි කිවුවේවෙන් එක් මහා පාර දෙස බැලුවා ය. විටිය එළිය කරමින් විදුලී පහන් බෙලයි. අහස්, නිල්වන් ඇතුළු පටලයක් ඇති බුඩුලක් සේ පිමිහේයි. තාරකා ඒ බුඩුල් තුළ වූ පහ ගැහෙ ඉස්ගෙයියන් සේ සැලයි. වැළ තොකඩා ගමන් කරන මොට්-රියෙන් ලබන ගැහුවෙන් තොර වූ මහා පාර, රල් බුරුල් නැඟී බුම්බරුණු පටක් වැන්න. පාර දෙපැන්තේ නාවත්වන ලද දැවැන්ත මොට්-රිය දෙපැලිය තුමයෙන් කුඩා වීගෙන ගොස් නොපෙනෙන තරම් කුඩා රියවලින් කෙළවර වී ය. පාර අනික් පැත්තෙහි වූ දෙවි මැදුරුහි තොරන අහසට නැහුණු කොත් කැරුල්ලක් සේ වමරිට පෙනීණ. ගාල මුවදුර ඉදිරියෙහි වූ පාර අනික් පැත්තෙහි පිහිටි ගෙවල් මුවා කොරමින් හෙවුණු පදුරු, පහන් කැළුවලින් නික්මෙන එළිය නිසා පෙනෙයි.

නගින බෙහින ගිතය පැතිරේයි. ඔහ් නාගන ලද නැගුම බිමෝ පා තැන කාන්තාවිය්, තමතමන්ගේ සුහකාරයන්ගේ අත්වල නැළවෙන්නාක් මෙන් සෙමින් යාත්‍රා කොරවි. අසුන්වල තිද්‍ය යෙන කතා බහ කරන ඇතුළු කාන්තාවකාග් එළිනි උත සැමැලි. ඇඟ් ගෙල අලංකාර කොරන රන් මාලයකි දියමන්ත් කරුණු. රස් අදුන් ගාන ලද දෙනෙනාල් එළිය කොරන කුඩා විදුලිය පිහිටි මෙන් යස් කැන් විමිදියි.

වික්‍රමනායක මිනිසුන් හතර පස දෙනාකු අතර පිටිනු තීල් දුටුවා ය.

“අර ඉන්නේ වික්‍රමනායකා!”

අරවින්ද වික්‍රමනායකට හඩ ගැමැ ය.

“මම තටන්න—ඉගෙන-ගන්තා නම් අද ම-ම-ගලිකා සැවුල-රල තොශනාත් එක්ක තටනවා,” සි විතුමනායක කිය. “මම— එයා එක්ක— කතාකර— කර ඉදලා මේ පැත්තට— ආවා ඩිතරයි.”

“තටන්න ඉගෙන ගන්න හිතැ නැහු. දැන් ඔය තටන මහත්-තන්ගෙන් පුහක් දදනෙක් තටන්න දැන්නේ නැහු. යන්න සැවුල-රල තොශනාත් එක්ක තටන්න. අපේ බලා ඉන්න ආසායි” වමරි කිවා ය.

“එයා පොහොසත්— මිනිස්සුන් යාල කරගන්න— කුමතියි.”

“විතුමනායකට පුහක් සල්ලි තියෙනවා ද?” සි නිලා ඇසුවාය.

“මට සල්ලි මකායින් ද? ම— මේ දෙස්තර මහත්තයා— — තාත්ත්වයට තම පුහක් සල්ලි තියෙනවා. සැවුලගල තොශනා— — නැනවා— — ඇති මුදලාලි මගේ — — යාලවෙක් වග!”

“එහෙතුම සැවුලගල තොශනා විතුමනායක යාල කරගන්න එන්නේ මුදලාලි හාදකරගන්න!”

“ම— ව?” සි කියමින් විතුමනායක හඩ තහා සිනාසුණේ ය.

“විතුමනායක දෙඩිවන්නේ නැතිව ඉන්නවා,” සි අරවින්ද කිවා ය.

“ම— මේ— දෙස්තර මහත්තයාගේ— — තාත්තා ලොකු— — තොශනාලා අදුනාගන්න— — ආසයි!”

“ඇත්ත!” සි නිලා කිවා ය.

වමරි භෞද්‍යටම සිනාසුණා ය.

“විතුමනායකට අද විකක් වැඩි වෙලා වගයි” කියමින් අරවින්ද රවා බැලී ය.

“නැහු” සි කියමින් විතුමනායක හිසත් කදන් කෙළින් කර ගෙන්නේ ය.

“විතුමනායක සර නිවටන්ගේ දු ගැන යෝජනාවක් කළා ද?”

“මිවි”.

වමරින් නිලාන් සිනාසේන්ට වූහ.

“තාත්තා දන්නවා ද?”

“තාත්තා— — මම පසෙස කිවා— — ”

“තාත්තා සර නිවටන් හමබ වෙන්න ගියා ද?”

“නැහු— කවද්වන්— ගියේ නැතැ.”

“විකුමනායක මොකාටද මගෙන් අහන්තේ නැතිව සිර කතාකරන්ට ගියේ” යි අරචින්ද කෝපයෙන් ඇසිය.

මදිරා දෙමාලසිංහ තෝනා විසින් පතුරු වන ලද කතාව අරචින්ද කිය.

“හා——පෝදි! ——හර බොරුවක් තෙව පතල කරල—— නියෙන්නේ; බොරු—— ඔක් —— කෝම —— බොරු—— ”

“තමුත් විකුමනායක යෝජනාවක් කළ එක ඇත්ත!”

“එවි—— ඇත්ත—— එව්වරයි. මුදලාලීට කිවි එකත් ඇත්ත. සර නිවිටන් මැතිතුමා කැමැති උණු ධකත් ඇත්ත. දෙස්තර මහත්තයාගෙන් අහන්තා—— බැරි උණු නිසා මම ගියේ නැහු—— ”

“යන්ත එපා” යි කියමින් අරචින්ද තරජන කෙලේ ය.

නියය ඉයිටිතාලන් පිට යුත් සිට දෙයකියක් ගෙවුණු ජූ කමිකරු හඩුලට විරුද්ධව රඛිත ලද නැඩුව විභාග කරන ලදී. තමාට ගැසු එකා කට්ටලක්දී තොදුන්නා බව ඔහු නැඩුකාරයට තිය. කමාගේ අත කඩන්ට ඇත්තේ කමිකරු හඩුලදී එකකියි ඉයිටිතාලයන්දී තමාට සියවුත් එව්‍යාචාර සින්ට නැගුණු ගෙවෙය නිය විය යුතු ය. දිනත්තේ රවියේන විසින් තමාට ගෙන්ට සියලුවු මෙහෙයන ලදීය යන කිම නියය විශ්වාස තොගා ලදී ය.

නැඩුකාරයා, කමිකරු හඩුලදී නායකයාත් කමිකරුවන් දැදෙනාත් නිදහස් කෙලේ ය.

නැඩුවෙන් නිදහස් එහි නමුන් දිනත්තේ රවිසේනයේ ආධිරත්තය බෙශෙනින් අඩු විය. කමිකරු හඩුලදී බිඳ වැටිනු. වැඩ නැවැත්තු කමිකරුවන්ගෙන් දෙලෙඟ් දෙනාකුන් හැර අන්‍යන් පමණි කබලාන ආපසු වැඩට ගත්තේ. කමිකරු හඩුල සුන්මුන් වුයේත් රේ ශේෂුවෙනි.

බිඳ වැටුණු කමිකරු හඩුල යළින් නහන ලද්දේ මාලින් විසිනි. කමිකරුවන් පමණක් තොට බැවුන්ට අනුකම්පාව දක්වන ලිනිස්පු ද හැලින්ට රුහුදුනෙන් ය. කමිකරු හඩුලලන් ඇත් වු දිනත්තේ රිසේන රිකින් රික කරමාන්ත හිමියන් දෙසට ඇඳන්ට විය. හැලින් කමිකරු හඩුලදී නායකයා විම නිසා බිඳ ගත් කබලාන, කමිකරු හඩුල පරාජය කරනු පිළිය දිනත්තේ රවිසේන අවියක් නොව ගැනීමට සිතාගත්තේ ය. වමරි තුළ මාලින්ට මහත් තුළුලක් ඇති බවත්, ඇ ඔහුට උදුව කරන බවත් කබලාන දැනියි. විට පරර ගමනරම දරුණු අවස්ථාවකට මූහුණ තොපු කබලාන. විනාදට විඩා පරෝස්යලින් ත්‍රියා කරන්ට. සිතාගත්තේ ය.

මාලින් කමිකරු හඩුලදී නායකයා විම තමා ලඟ් පරාජයක් බව කබලාන දැනියි. මෙතැන් සිට තමා සටන් කළ පුත්තේ කමිකරු-න් අතලෙඟයක් සම්භ තොට මූළා රුහා ද සම්භ ය. තමාගේ ප්‍රාන් විසින් පාලනය කරනු ලැබන කමිකරු හඩුල ගත්තා මූ ඡරී ප්‍රාන් වැඩි පුවත් මූළා රුහා අග්‍ර සිත් ඇඳන්නේ කමිකරු වැඩි පුවත් මූළා රුහා ප්‍රාන් ඒය ද සකස් ප්‍රාග්‍රෑහීය දෙසට ය. මාලින් කමිකරු හඩුලදී ප්‍රාන් ඒය ද සකස් ප්‍රාග්‍රෑහීය දෙසට ය. ගස්සාගැනීන සමාජයෙනුන් සමාජයේ ආධිරාජ්‍යයට ප්‍රාග්‍රෑහීය දෙසට ය.

භපුවිණු ආණ්ඩුවෙනුත් පිඩා ලබන කවරකු උදෙසා වුව ද සටන් කිරීම මාලින්ගේ අප්‍රත් ප්‍රතිපත්තිය විය.

ගතානුගතික නිති නිසා පිඩා ලැබුවකු උදෙසා හටන් කරන කවර පුද්ගලයකුට වුව ද සම්තියකට වුව ද ඔහු උපකාර කොළේ ය. ආණ්ඩුවේ අධිපතින්ගේ ගතානුගතිකත්වයත් උදෑසිනත්වයත් නිසා පිඩා ලැබු පොලිසියේ සේවකයා, ලියන්නා යන ආදින් උදෙසා ද ඔහු හටන් කොළේ ය. හටන් කරන්නන්ට උදව කොළේ ය.

ගත් මහ ගත්ට පුරුදු වුවේ, සමාජයේත් ආණ්ඩුවේත් ගතානුගතිකත්වය නිසා මේනිසුන් විදින පිඩා, නොද්කින්. ඒ පිඩා වහා දැකිමට පුරුදු වුණු ඇසුන් සිතකුත් නිස්සට ඇත්තේ ය. අනාශයන් පිස්සකු හෝ දිලින්දන්ගේ දෙස් දකින්නකු හෝ ලෙස සලකා නිත්ද කොට බැහැර කළ තිස්සගේ භාඳ ගත් මාලින් දුටුවේ ය. ඔහු උගත් කමින් හා තරක ආනයන් දූෂණය වූ බුද්ධිය ඇත්තකු වුව ද ඒ නිසා වඩාත් නිරමල ප්‍රූහද්වතක් ඇත්තකු බව මාලින් ප්‍රත්‍යාගල් පන්සිය තිස්ස කමිකරු හවුලට පිදුවේ අස් කරනු ලැබු කමිකරු වන්ට උපකාර කරනු පිණ්ස ය.

මාලින් තුමයෙන් ජන ප්‍රිය පොදු ජන නායකයකු වනු දුටු කබලානත් කරමාන්ත තීමි අනිත් ලාංකිකයේත් තැනි ගත්ත. දුරෝපිය කරමාන්ත තීමියන් මාලින්ගේ ආධිපත්‍යය නිසා තැනි නොගත් නාමුන් පාලන බලය අතට ගත් පක්ෂය ද තැනි ගත්ත.

අස්කරනු ලැබු කමිකරුවන්ගෙන් දස දෙනාකුන් යළින් වැඩිට ගතපුතුයයි කමිකරු හවුල චෙනුවන් කබලානට යෝජනා කරන ගතපුතුයයි කමිකරු හවුල් ලදී. කබලාන ඒ යෝජනාවට විරුද්ධ වුයේ ය. කමිකරු හවුල් කබලානත් අතර ලිපුම් කිහිපයක් ගනුදෙනු වී ය. මාලින්, දිනොන්නි රවිසේන මෙන් වහා කිපෙන්නාකු නොවන බව ඒ ලිපුම් ගනුදෙනුවෙහිදී. කබලාන වටහා ගත්තේ ය. කිසිම නින්දවකින් කුජ්ජන්ට බැර තිස්ස වැනි නරුමයකු මාලින්ට එක්වීම නිසා කබලාන කමිකරුවන් අරබයා වෙනාද්ව වඩා ඉවසිල්ලන් ත්‍රිය කබලාන කමිකරුවන් අරබයා වෙනාද්ව වඩා ඉවසිල්ලන් ත්‍රිය කරයි. අවසානයේ කබලාන කමිකරුවන් දසදෙනා වැඩිට ගත්තේ එය තමා ලැබු පළමු වන පරාජයය යන හැඟීමෙන් තොරව නොවේ.

කබලානගෙන් අනුබල ලැබු දිනොන්නි රවිසේන අප්‍රත් සම්තියක් ආරම්භ කොළේ ය. මහු, කරමාන්ත තීමියන් හා සටන් කරනු වෙනුවට බුඩුන් හා හාදව කමිකරුවන්ගේ අධිනිකම රැකිමට වැයම් ගොළේ ය. ‘වෙස වලා ගත් දින තීමියෙකි’ යි කියමින් ඔහු මාලින්ට පරිභව කොළේ ය. තිස්ස ගුණ දහම් හා ආයම ද රුතියද බැහැර කොට එවන් වන හාඡානාක මේනිසේකි.

ගම්බද ජනකාය ගැන කිහිවක් නොදුන්නා මාලින්ට තියේ හාද අඩුයාකායකයෙක් විය. ඔහු දිනෙන්තේ රවිසේන් කඩලානාන් නොකළ යුතුව නටුවුන් කරන්ට අවවත උගුල්වල යුතු නොවුයේ තියේ තියා ය.

"මාලින් ගම්වල මිනිස්සුන් ගැන කිහිවක් දාන්නේ නෑ" යි
තියේ කියා ය.

"නොලං වැඩ කරන්නේන් ගම්වලින් ආ පිහළ, මිනිස්සු
නොවේ" යි මාලින් ඇසුවට ය.

"නැහු" යි තියේ කියා ය.

නගරයේ වාසය කරන ධනවතුන් පමණක් නොව මැද පන්තියේ
මිනිස්සුන් ද ඇදුමෙන් පැලුලුමෙන් බසින් කමිකරුවන්ට වෙනස්
වෙති. ඔහුන් දෙගාල්ල වාසය කරන්නේ එකම ජාතියක
මිනිස්සුන් ලෙස නොව දෙබසක් කතා කරන ජාති දෙකක මිනිස්සුන්
ලැසිනි. නගරයේ ධනවතුන් වාසය කරන්නේ කමිකරුවන්
අතුර නොව ඔහුන්ට බොහෝ ඇතිනි. ගම් කරුනු තිය කමිකරු-
විය ගැමියන් නොද්‍රන් විරු නොදැසු විරු බොහෝ පිඩා ලබති.
දෙවියෙන් මධ්‍යා ලද ඔහුන් ප්‍රකාප කිරීම පහසු ය.

"ගම්වල ජනයා මොවුන්ට වෙනස්ය" යි තියේ කියා ය.

"ගම්වල ජනයාට උගෙන්වනවා" යි මාලින් කියා ය.

"ඔහුන්ට ඉගැන්වීමෙන් ඔහුන්ගේ පරිසරයන් අතිතයන් ලෙ-
සියෙන් වෙනස් කරන්ට බැහැ. ගම්වල ධනවතුන් ඉස්සර අන්දේ
සරම පමණි; සමහරු සරමක් හැඳ සරමක් කරට දමාගත්තා.
දුර්ජන් ගැමියාගේ ඇදුමෙන් සරම තමා. ගම් ධනවතා කතා
කරන්නේ පිහළ. එය දුර්ජනාගේ ද බාසාවයි. අපුරුදු ද්‍රව්‍යවල
සම් ධනවතුන්ගේ දුර්වලී දුර්ජනුන්ගේ දුර්වලී භා එකට කුනාවා;
එකට සෙල්ලම් කරනවා. කමිකරුවන් තුළ මෙන් ගැමියන්
ඩිල ධනවතුන්ට දේවියෙක් හට ගන්නේ නැහැ. ගැමියන් දිලිඹු
කමින් පිඩා විදිනා බව ඇත්ත. රෙහෙන් තායරයේ දිලින්දන් මෙන්
ඔහුන්, තමන් පිඩා විදිනා බව දාන්නේ නැහැ."

"නගරයේ ධනවතුන්ගේ දදස් කියන ගකාට ඔහුන් ගෙවප
මෙවි" යි කියමින් මාලින් තරුක කෙලළේ ය.

"නැහැ."

"සමාජ වාදයය කියන්නේ කුමක්දුයි අමි ඔහුන්ට කියනවා."

"එක මූල මෙල් එඩික්!" යි තියේ ලක්පයෙන් කියා
"ඇලින් එගලුන්තයේ වියේ ටිද්‍යාලයෙන් උගක් අරථ යායුතුය ද
ඔහුන්ට කියන්ට යන්නේ? ඔහුන්ට අරථ යායුතුය උගාන්න්ට
ඔහුවන් නම එඟඳුන්ට ගෙශය උගාන්වන්ට ප්‍රාථමික ඔහුන්ට

හිනු මාලින්ගේ සමාජ වාදය නෙවී. පණ්ඩිතයන්ගේ අර්ථ වාදය නෙවී. කන්න ආහාර; අදින්න රෙදි; ලෙඩිට බෙහෙත්; හොඳ උගැන්ම. පොතේ ගුරුන්ගේ පණ්ඩිත කම් කියා උන් දූෂණය කරන්ව එපා.”

“ඒච්ච සපයා දෙන්න තමයි අපි ඔවුන්ට සමාජවාදය කියන්නේ”

“සමාජ වාදය උගැන්මෙන් සන්නේෂය ලැබිය ගැක්කේ කැම බේමත් වස්තුවත් ඇති අභංකාර උගත් මිනිසුන්ට විතරයි.”

“තිස්ස කතා කරන්නේ මහා තරුමයෙක් වාගේ. තිස්ස පිඩා විදින මිනිසුන් බලා සන්නේෂ වෙනවා. තිස්ස නිරර්ථක බියසුලු ආත්මාරාජ කාමියෙක්. ඇයි තපසට නොයන්නේ!”

“ආත්මාරාජ කාමියෙක් තිසා!”

“තපසට යන්නේ පළමුවන පන්තියේ ආත්මාරාජ කාමින් තමා!”

“මිනිස්සුන්ගේ මලු පලා ලේ ගලා මිසක් නැතිව සමාජය සකස් කරන්ට බැරිය කියන මිනිස්සුන් පමණක් ද නිර්හයව පොදු ජනයාට සේවය කරන්නේ? අනුකමිපා කරන්නේ?”

“තිස්ස අනුකමිපා කාරන්නේ සිතින් පමණයි. අනුකමිපාව ක්‍රියාවට නැගිය යුතු අවස්ථාව පැමිණුයාම තිස්ස වැනි මිනිස්සුන් පැයේරුන් වගේ අහිංසා වැළැලෙහි සිය ඔබාගන්නවා!”

“මාලින් ඉදිරියට යන්නේ කඩුව හොටෙන් අරගෙන ද? නැති නම් පිහාටු දෙකින් අරගෙන ද? මාලින් ගිරවෙක් වශේ දෙඩිනවා.”

තිස්ස තවත් කුජ්පන්ට නොසිතු මාලින් කර බාගත්තේ ය.

නාගරික වියා පැමිණෙන අදුර ක්‍රමියෙන් දැඩි මෙයි. පැමිණීන් තැනැතු විලාභුර, කර දේ මූල වියන් පට්ස් මෙන් අභ්‍ය විය යෙන් ප. ද්‍රව්‍යේ සාර්ථකීය දික් කුද යෝධීම් මෙන් අදුර විද්‍යාගොනා පැන නි විදුලිය සාර්ථකීය අනුරුදුයන් විය. අපන්තා තීයාන්තා-ජාති යෝධා උන් අතුම් කෘෂිතා පැමිණීවිලින් සෙකු භඩ පිපිරිණ. විදුලිය පෙන්විලින් තීප්‍රමෙනා දාරා එදිය ද ගැලීණ. වියන් තෙලු ඇදුරිණ. විදුලිය පිළිබඳ ද ගැලීණ. මෙරදු අභුරු, මෙන්, විහළෙහි රෝජුරු, විශ්‍රිත්වා විශ්‍රිත්වා විය.

මිනින්ද පහළාවකින් රේ අකළ වියේ නැවතිණ. මිට වූ දැඩි අදුර ප්‍රමියෙන් ඇත් මෙයි. පාලරු ගමන් ගත් මොජ්‍යීරර නාගරා ගෝජාව යළින් ඇශේයි. කැඩි බිඳී ගිය නැත්වල පිරුණු මැණි විභුර රට ගෝදවලට හසුව භඩ නාගලින් විසිරෙයි.

තැනුන් ද පිරිලින් ද ලදාන්ත් දෙනා බැහින් අරක් නොගත් එකම වියයැයු අපන්තා තීයාන්තාලයකි නොදක්නා ලදී. අරලින්ද සා විත්‍රින් යන දෙදෙනා විසින් අරක් ගත් මේසය එහි දකුණු පැන්තෙකි ආල්ඩා විය.

“විත්‍රින්ට ගෙදර ර්‍යා වෙලාද” වි අරවින්ද ඇසි ය.

“ඡැඹු. මට කිහු තීදිභාය.”

“ගෙදර උන්නාම තීදිභාය නැති වෙන්නේ සොළඟාමද?”

“ගෙදර උන්නාම මට කිහු විදියට ඉන්න බැජු. මට කිහු පෙනෙන් ගෙදරට එස්කා යන්තා බැජු. මට නිඛුණු වෙලාවට යන්න බැජු. කාන්තා හරියට තීයම වෙලාවට කානාවා; තීයම වෙලාවට තීයාන්නාවා; තීයම වෙලාවට වැඩි කරනාවා.”

“රෙනුනාම් විත්‍රින් කාඩා ගනාබදින බව ක්‍රියාත්මක තීදිභාය නැති වන තීයා!”

“මිටි-ගැඹුවියෙන් ක්‍රියා බැඳුනා මිටි රියා බැලු බැලු ඉන්න බැජු. මි කිහු ගැඹුවියෙන් එස්කා යන්තා එන්තා ආගුප කාරන්තා තීදිභාය වියෙන්ට කිහු.”

“රෙනුනාම් විමර්ශිත තැමැත්තෙන් උන්නේ!”

විත්‍රින් ඕනෑමුක්කෝය. අනුභුරුව ඔපු පිළයටටුව උරු උමි පිළිම දෙසට යුතු විය පිට සොළඟා ය.

“කුමැති උණේ තැන්දගේ වදේට.”

“දෙමාලයිංහ නොතාගේ.”

“තව; වමරි බැන්ද නම් මම එයට ලැදිව ඉන්නේ තුන් මාසයයි!”

“එක ගැනීයකුට තුන් මාසෝකට වඩා ආදරේ කරන්ට බැරිදා?

“ඇය බැරි?” දි කියමින් ව්‍යැරින් සිනාසුලේ ය. “මට ඕනෑ ගැනීයක් ආගුය කරන්ට ඉඩ දෙනාවා නම් පුළුවනි. නමුත් විවාහ උණාට පස්සේ ගැනීයක් ඒකට ඉඩ දෙන්නේ තැහැ.”

“ඇය නොදෙන්නේ? ඉස්සර කාලේ පොහොසත් මිනිසුන්ට අන්තජුරය බැගින් තිබුණේ කොහොමද?” දි කියමින් අරවින්ද සිනාසුලේ ය.

“ඒ ඉස්සර කාලේ.”

“පිරිමින්ගෙන් සියේට අනුවකටත් වඩා කසාද බැඳුලා සන්-තොසෙන් ඉන්නවා නොවු.”

“බොරු! කසාද බැඳපු පිරිමින්ගෙන් සියේට අනු දෙනෙක් කළේයවන්නේ සන්තොසෙන්ම නොවී.” දි කියමින් ව්‍යැරින් සැන්චි-විව් එකක් කැවේ ය.

ගැනු යොවුන්ට හිමි කුරිරුකම ප්‍රකට කෙරෙන දෙනොලත් කට කොනුන් ඇති ව්‍යැරින්ගේ මූහුණ ගැනුන්ගේ සිත් අද්දන්නකි. වමරි මොහුට කුමැති නොවුයේ කුමක් තිසාද?

“පිරිමින්ගෙන් සියේට අනුදෙනෙක් කුහකයන් බව මම දැන්නවා. ඔවුන් වෙන ගැනුන් ආගුය කරනවා. වෙන ගැනුන් පතනවා. නමුත් ඒ සියල්ල සහනවාගෙන එක ගැනීයක් පතන්නන් බව කියනවා.”

“ව්‍යැරින් කියන්නේ පොහොසත් මිනිසුන්ගෙන් සියේට අනුදෙනෙක් ගැනාද? තැනි නම් පොදුවේ මිනිසුන්ගෙන් සියේට අනුදෙනෙක් ගැනාද?”

“මම කියන්නේ පොහොසත් මිනිසුන් ගැනා. මම දැන් ඔවුන් විතරයි.”

“විවාහ වුවන්ගේ විත්ත තෙවතසික විභාගය ව්‍යැරින් විතර මම දැන්නේ තැහැ.” දි කියමින් අරවින්ද සිනාසුලේ ය.

“ඒ බොරු! අරවින්ද වගේ සමර්ථ දෙස්තර කොනෙක් ඒ විභාගය මට වඩා හොඳින් දැනගන්ට යිනෑ. තමා ආසා කරන ගැනුන්ට හිංසා කිරීමෙන් සන්තොෂ වන්නේ දැඩි රාගයෙන් පෙළන මිනිසුන් පමණක්යයි අරවින්ද සිතනවාද? ඉතාම යොදා ආදරවන්තයා උණාගේ තුමාගේ බිරින්ද කොනිස්පිලෙන් මිරිකිලෙන්

විකිලෙන් සන්තෝෂ ලෙනවා। එක ති.සා කිරීමෙන් ලබන සන්තෝෂයක් ලෙවිද?"

"විජේන් දැන් කතාකරන්නේ දරුණා වාදියක් වගේ නොවූ" කියමින් අරවින්ද ඩිනාසුලන් ය. "ගැනු සොඩුන් වජේන් වගේ ප්‍රාග්ධනිකයන් උගෙන් වන්නේ මහා විපනක්!"

. "තව අපුරුදු සියකින් උගේ පිරිමින්ගෙන් සියේට අනුවක් ඇමණ තරිකයෙහි ගුර ගැනු සොඩුන් වන්නේ නැතැයි සහතික කොට කියන්ට ප්‍රථ්‍යාපනය ද?"

බැලැලියක් ආහැම් විට තමා වැදු පැවියා කයි. ඇ තම දරුවා තුන්නේ ආදරය තිසා ද? මකුලවා හා රාගයෙන් බැඳී එක්වන මැකිලිය ඇගේ වල්ලහයා කාඳමයි. ඇ එසේ කරන්නේ තම වල්ලහයාට ති.සා කිරීමෙන් සන්තෝෂ වන තිසා ද? තමා තිසා ඇතා කොටා ගන්නා පිරිමි සතුන් බලා සන්තෝෂ වන ගැනු සන්තු කිරීසන් ලොව බහුල වෙනියි කියමින් අරවින්ද තරක කෙළේ ය.

"අරවින්ද තරක කරන්නේ තමන්ගේ ආදරවන්තයන්ට ති.සා කිරීමෙන් ගැනුන් සන්තෝෂ වෙනවායයි ඔප්පු කරන්නද" යි වජේන් ඇසුවේ ය.

"නැ! මම ඒ කරුණු කිවේ මට ඒවා මතක් උණු තිසා. ඒ එරුණු අනුව අනුමාන මත පහළ කිරීම ගැනු සොඩුන් සතු කාරියක්" යි කියමින් අරවින්ද ඩිනාසුලන් ය.

"ගැනු සොඩු වන්ට දිනැ සියලු ගති අරවින්දගේ යටි සිතේ සියෙනවා. උප්පාවන් බයන් තිසා අරවින්දගේ යටි සිතේන් උඩ් රන්නේ නැහැ." "

"රූහනාම් වජේන් කියන්නේ මමන් උත්පත්තියෙන්ම ගැනු සොඩුව්ය කියා ද?"

"මි." "

"වජේන් තිතර පාර දිහාව බලන්නේ මොක්කාව ද? කඩුද බලා තියාගාන්තු වන්නේ?"

වජේන් ඩිනාසුලන් ය.

"මම වජේන් එක්ක කතා කර කර ඉත්තා එක බාධාවක් නම් නැගිවලා යන්නාම" යි අරවින්ද යළින් කි ය.

"රුයා."

"ඇටුදු වජේන් මෙයි දකින්ට ලැබන්නේ ම-ගලිකා සැවුල-ප්‍ර රෙක්ක. පාර බලන්නේ එය රාමා ද්‍රිනා ආසාවන් ද?"

"ඇතු."

‘අද විත්තී බලා තුන්නේ අතික් යහා ගැහැනීයක එනැතුරු යයි අරවින්ද සිතුවේ ය.

අත්තා නියාත්තයේ රහ මබල දෙයින් සිත නාදය තැක් පැනිරයි. රහ මබලට පිවිසි අධිරින් සහ ඩියනා යන ඉංග්‍රීසි තුවිකා-ගනාවේ නැවුමක් දක්වන්ට වූ ඇ. ගැහැනු ද පිරිමිපු ද නැඟී රහ මබල දෙසට ශියෝ ය. විත්තී සහ අරවින්ද ඇඳුන් දහ දෙලාස් දෙනෙක් උන් උන් තැන්වලම උන්නේ ය.

“ගැනුන් භාද කරගැනීම මෙතරම් පහසු යයි මම කැඳින් සිතුවේ නැහැ.”

විත්තී මේ විවන කිවේ පුරසාරම දෙඩිමට ප්‍රස්ථාවනාවක් වශයෙන් බව අරවින්දට වහා වැටහිණු.

“විත්තී කියන්නේ මංගලිකා ගැන ද?”

“නැහැ” හි කියලින් විත්තී අරවින්ද දෙස බැලුවේ ඔහුට අවඡා කරන්නාක් මමනි. “මංගලිකාගේ සිත ගන්න මට සිනැ කෙලෙළ් නැහැ. මංගලිකා මගේ සිත ගන්තා. මංගලිකාට මගේ සිත ඇදී ශියේ ඇගේ මුහුණන් බැල්මන් නිසා නොවී. එයාගේ ඇඟට අත ගැහු මිනිහකුගේ සිත කාන්දමට ඇඳුන ඉදිකුටුවක් වගේ ඇදෙනාවා.”

මංගලිකා හා චොල්ටස් නැවුම් නැවු ද්‍රිජස් තමා ඇගේ වහලකු කරන තරම් ආසාවක් තමා තුළ උපන් හැටි අරවින්ද සිහි-කෙලෙළ් ය. ඔහු ඇ ඇරලවන ව්‍යාජයෙන් ඇ සමඟ හෝටලයට ගොස් අනාතුරුව ද්‍රිජසක ඇ හැඳුවීමට ශියේ ය. ඉන්පසු බියගන් අරවින්ද ඇගේ අහර-දහර අමතක කෙලෙළ් ඉනා අමාරුවෙනි.

“වෙන යාලිවන් ආග්‍රා කරනවාට මංගලිකා අසතුවූ නැදේද?”

“නෑ.”

නීලා ගැන සිතු අරවින්ද කනාගාවු වූ යේ ය. ඇත් මොසුට භසුවේයි ද? විත්තීට ආලය කාංන ඇ දැනුද සිතන්නේ ඔහු විවාහ පිවිතයට ඇතුළත්ව එකම බිරින්දකගේ සමාගම සෙවිමෙන් සන්නේෂයෙන් වසන්ට ආසා ඇත්තකු නොට ය. විත්තී කාන්තා-වන්ගේ සමාගම පිය කරන්නේ ඔහුගේ සිත ගත් ස්ත්‍රීයක ඔහුට එමු තොවු බැවිනි. එහෙයින් ඔහුගේ සිත තමා නොරෙහි රදවා යැනීම කමාට අපහසුකාරියක් නොවේය යනු නීලාගේ මොසුද භැඳීම බව අරවින්ද සිහි කෙලෙළ් ය.

“නීලා හොඳවම ආදරන් හිටි බව විත්තී අන්තරින් ද?”

“නෑ. නීලාට සිනැ කරන්නේ කසාද බැඳා ආදර මඟ නොපලුන් ගෙදර නැවත් ඉත්තා මිනිහෙක්. මම නීලා මූ අරින්නේ ඒ නිසා.”

“ඇගේ යහළකම පතන්නේ තැදෑද?”

“තීලා මා හා යහළ වීමට පතන තරුණියක නොවේ; මා සැමියා කරගන්ව පතන තරුණියක්. මම ඇගෙන් ඇත්වන්නේ ඒ නිසා.”

කදිම තරුණියක තමන්ගේ මෙසය කරා එනු දුටු වත්රින් රමණක් නොව අරවින්ද ද නැඟී සිටියේ ය.

“මිනි එන කල් බලා උන්නා” සි වත්රින් කි ය.

අරවින්ද දෙස බලා අනතුරුව වත්රින් දෙස බැඳු ඇගේ ගැනෙනෙනට නැහුණේ ප්‍රය්‍රායක් අසන්නකුගේ කුහුල පළ කරන බැල්මකි.

“මේ දෙස්තර අරවින්ද විභාරණේන —— මගේ යාල්වෙක් —”

අරවින්ද හිස නමා ආචාර කෙලේ ය.

“ඩි! දෙස්තර විභාරණේන ද? සැත්කමට ගුරයකු ලෙස දැන් කාංතරන් ප්‍රකටයි” කියමින් මිනි ප්‍රවුවෙහි වාචී වුවා ය.

ඇගේ මුහුණ සින් ය. සුන්දර ය. දත් දෙපෙළම එක සේ සින් ය. දෙබැම වෙනුවට ඇගේ ඇස් සෙවණ කරන්නේ අදුන්වන් රෝඛ දෙකකි. ඇගේ දැනෙහි නිය පොතු උඩ රට ලැකර සායමින් සිප්නාහන ලද බොත්තන් මෙන් දැඩි පැහැයෙන් බැබැලයි. ඇ කරා කරන්නේ මදක් හිස සලා සිනාසයමිනි. සුන්දර නැහැයකුත් කටකුත් ඇති ඇතු තරුණ විය ඉක්මවූ අව්වාහක ස්ත්‍රීයක් ද නොලිසේ තම විවාහක ස්ත්‍රීයක් ද යනු අරවින්දට නිශ්චිය කළ නොහැකි වි ය. වත්රින් වඩාත් සන්නේර්සය ලබන්නේ විවාහ වූ ස්ත්‍රීන් හාද කර ගැනීමෙන් බව අරවින්ද දනියි.

පලුණුරු ඉස්ම විදුරුවෙන් ඇඳින්ත ඇඳින්ත බොත්ට එම මිනි, ඉදිනිට කනා කළා ය. එහෙත් වරින් වර ඇ වත්රින්ගේ මුහුණ බලනු දුටු අරවින්ද මෙසේ සිනිය: ‘මැ වත්රින්ගේ මුහුණ බලන්නේ මේ දෙස්තර ගෙන්වුයේ කුමටදැයි අසන්ව වැයම් කරන්නාක් මෙනි.’

“අරවින්ද යන්න ද?”

“ඉවි” සි කියමින් අරවින්ද මිනිට ආචාර කෙලේ ය.

අජන්තා නිශාන්තයෙන් පිට වූ අරවින්ද, තමාගේ මොටෝරිය කර ගියේ ය. පැල්ලම වැනි කළ වලා කඩින් සඳ මඩල වරින් වර පිළිසැයි. නිවෙමින් පත්තු වන විදුලිය පන්දම එලියට හසුවන්නාක් මන් අදුර වරක් තුනී වෙයි; වරක් දැඩි වෙයි. අතුතර අතරින් නිඹා සදරයක්, රිදි පැල්ලම සේ රුප්පා එලිය කරමින් බැබැලයි. දි වැස්සෙන් තෙමුණු පොලාවෙන් දුෂ්චිල් සුවිධ නැගියි. වාතය සිංලිය. අරවින්දගේ මොටෝරියේ ඇත්තිම සෙමින් හඩ නැඟී ය. පාලපු දෙකින් රිදි ති මෙන් විදුණු එලිය දෙ රුප්පා එලිය කරමින් ඇත්තිරිය.

වැඩ නැවැත්වූ කමිකරුවන් ඇතුළු දස දහසකට වැඩි යේ. භුරක් පෙරමුණේ මාලින් හා ඔහුගේ සහකාරයෝ ද ගමන් කරන්. සුරෝපිය කරමාන්ත ගාලාවක කමිකරුවන් වික දෙනාකුගේ වැඩ නැවැත්වීමෙන් හටගත් අවුල මෙවැනි මහා පෙරලියකට භුරෝධ මාලින් සිහිනොනුදු තොසිතුවේ ය. ඒ කමිකරුවන් වික දෙනා වැඩ නවන්වන ලද්දේ කුමක් නිසාදිය මාලින් දැන ගත්තේ ද එස් කිහිපයකට පසු ය.

තවත් කම්මලක කමිකරුවෝ ඒ වික දෙනාට එක්වූ. ඒ කරමාන්ත ගාලාවේ අනික් කමිකරුවන් වැඩට තොගියේ වැඩ නැවැත් වූ කමිකරුවන්ට බියෙනි. සුළු කරමාන්ත ගාලාවක කමිකරුවන් මෙසේ වැඩ නැවැත්වීම නිසා හටගත් උත්තන්දුව ලැබුගින්නක් සේ පැතිරිණ. දහ දච්චක් ඇතුළත කරමාන්ත ගාලා දෙළඟක පමණ කමිකරුවෝ වැඩ නැවැත්වූ. එක ටිට එක තැගෙන රළ පෙළ මෙන් මහත් උත්තන්දුවකින් නාහින ජනකාය යුතු මාලින් ද සාහසික වේෂයක් ගෙන ඔවුන් තවත් උත්තන්දු කෙලේ ය.

ඡය ගත් සේනාවක් මෙන් ගමන් කළ ජනකාය තුළත් දිලිං මිනිසුන්ගෙන්ම සැදුණක් තොවී ය. කිලිටි සරමෙන් සේලව ද බැනියමෙන් උඩු කය ද වසුගත් මිනිසුන් සමහ උරෙන් උර ගැඹු ගමන් කළවුන් අතර කළිසන් කෝට භැඳුගත් ලියන්නො ද විද්‍යා-ලෙස ගුරුවරු හා උගන්නා තරුණයෝ ද සුළු වෙළෙන්දේ ද වූ. පොලියිය වුවද සටනට කැදාවන තරම එඩ්තර කමකින් ඔවුන් එක්-වූයේ, තුළතුන් කරන ගාලාගේ විටිය නිසා උපන් කුහුල විසින් එඳ්-වනු ලැබූ අභික්ෂිතයන් ලෙස තොවී. ඇතැමිහු දිලිංකමත් තමන් විදින පිඩාත් මෙනෙහි කිරීමෙන් කිපි නැහුණු ජනයා ය. මඩි-පියන්ගේ ආධිපත්‍යය මෙන් ගුරුවරුන්ගේ ආධිපත්‍යය නිසා ක්‍රි-ණෝද ලෙඛු මිනිසුන්ගේ අභ්‍යන්තර කම් දැක, නින්ද අසා කළ-කිරුණෝ ද සැමියන්ගේ හා මවුපියන්ගේ ආධිපත්‍යය කන්දේ-කිරියාවක් ලෙස සලකන කාන්තාවෝ ද ඒ ජනකාය අභර වූ. මවුපියන් අතර වැඩිහිටියන්ගේ ආදා වතුය ද ආණ්ඩුවේ නීති හා සමාජ නීති ද ඉක්මවන්ට ලැබීම ගැන ඔවුන්ගෙන් වැඩි දෙනා එ වෙළාවේ සත්තෝක වූයේ මවුපියන් නිතර එපාය කියන ගැ කිරීමෙන් සත්තෝක වන කුඩා දරුවන් ලෙසිනි.

“උගෙම කරන්න එපා මෙහෙම කරන්න එපා” යන ඇණවීම්, හිකරුකම, පූතුකම ගරුකිරීම, පිදිය පූත්තාට පිදීම අරඛයා ගැරෙන මහා සොයය; විදේශිකයන් අනුකරණයටත් බලතල හා තමුණු නාම ගසාගැනීමටත් එකිනෙකා කුළුල් කමින් කරන පොරයද හිසා කිපි කළකිරුණු මිනිසුන් හා ගැනුන් ද එක් කරගෙන නැගුණු දිඹු රනයා රජුන්ගේ කාඩික වධය ඉවසිය නොහැකිව නැගුණු තුළුව නොමේවුත් සාහසික වේෂයක් ගත්ත.

පොලිසිය විසින් නවත්වනු ලැබූ පෙරහැරහී තොසන්සුන් කම්, පූලහින් ඇලලුණු මුහුදෙන් නැඟී දීවෙන කුඩා රළ පෙළක් සේ දුරිය. මාලින් ක්‍රියා කරන්නේ මේ රළ පෙළ මුදුනෙහි අරා සිටි එහිල්ලක් ලෙසිනි. මේ ජනකාය නැගින බසින සැවීයෙන් මාලින්ද නැඟ පූතු ය; බැසිය පූතු ය. මිනිසුන්ගේ හිස නැවෙයි; අත් ඉස්-සයි; කටවල් ඇරෙමින් පියවෙයි, සොජාව තුමයෙන් නැහිදි. තුමයෙන් සාහසික වේෂයක් ගත්තා ජනකාය දුටු පොලිස් හටයේ, බැටන් පහරින් ඔවුන් විසුරුවන්ට තැන් කරනි. වී කෙටෙන නැත්ත නැතින බසින මෝල්ගස් මෙන් බැටන් පොලු උඩ ගොස් රාත් වෙයි; බොල් උඩ නැහිදි; ලේ ගැලෙන තුවාලයක් ඇති එකක් අපසු දුවෙයි; තවත් එකකුගේ හිසෙහි වැදුණු බැටෙනය දෙදිරිණ; පොල් බිඳෙන උඩ නැහිණ. මිටියෙන් තැලුණු රත් යවටයෙන් මෙන් ඔවුන්ගේ දෙනෙනින් ගිනි ප්‍රපුරු විසිරිණ; දත් සැපිණ; සිත දුඩී වත්ම අත් පා හා කය ද යකෙඩින් තැනුණු දේ මෙන් දුඩී විය. මේ මෙලවුණු ඔහුගේ අත යකුලක් මෙන් පොලිස් හටයාගේ සුළුණෙහි වැදිණ; නැගුයෙන් ලේ ගැලීය. හිස් ගොවීට උඩින් සුළුණෙහි වැදිණ; තැනි එකක් නැවත් පොලිස් හටයාකුගේ තළලෙහි වැදිණ; ඔහුගේ වම ආ ගලක් තවත් පොලිස් හටයාකුගේ තළලෙහි වැදිණ; මිනින්ට වුහ. මොත් සිගරට වින් සැරයට හා ගල් ද හිස් ගොවීට දීවෙයි.

කම්මුල ඔස්සේ ගලන ලේ පටක් ඇති, පදම් වුණු බාධියෙන් හා සිල්ලන් විවරණ වූ, මාලින්ගේ මුහුණ ඇතැමුන් දුටුවේ දරුණු පාශයකිනි. වධාත් සාහසික වෙස් ගත් කිහිප දෙනෙකුගෙන් පාර ලැබූ පොලිස් හටයාකු කෝප වුණු මිනිසුන් විසින් පාගා රැඩූ වැඳුක් විය හැකි වියේ වෙඩි කැබේමති. වෙඩි උඩ ඇසු පැවති වැඩි වැනීමති. වෙඩි උඩ කුවාල ලැබූ කිහිවකු තුවටි සුළුවි සුළු වධාත් සාහසිකව පොලිස් හටයන් හා සටන් කළහ. දෙවැනි ප්‍රයෙක් වෙඩි හැර ඇසු කළහකාරයෝ, මිනිසුන් දෙනුන් දෙනාභු

වැටෙනු දුටහ. ලේ ගැලෙන තුවාල ඇති කිහිප දෙනකු දුටෙනු යුතු කමිකරුවෝ වඩාත් සාහසික වූහ. තුන් වන වෙඩි සැරයෙන් පසු කලහකාරයෝ පලායන්ට වූහ. පොලිස් හටයන්ට හසුවූයේ කලහකාරයන්ගෙන් හදෙනකුන් පමණි.

“මීලහට අපි වැඩි නවත්වන්නේ කරමාන්ත තීමියනුත් ආණ්ඩුවන් එක වරටම අකරමණා කරන්ට පූජ්වන් අවස්ථාවක් බලා” යි මාලින් කමිකරුවන්ට කි ය.

මාලින් මුල සිට ම වැයම් කෙලේ, කරමාන්ත තීමියනුත් ආණ්ඩුවන් අකරමණා ගොට ඔවුන් තැනි ගැන්වීමට ය. මාලින්-ගේ මේ කුමන්තුණය දුනාගත් කබලාන එය සුන්ඩුන් කරනු පිණිස දිනොත්ති රවිසේන යෙදී ය. රවිසේනගේ ඔත්තුකාරයෝ කරමාන්ත ගාලාවක වික දෙනෙනකුන්ගේ සිත් දිනාගත්හ. අතික් කරමාන්ත ගාලා කිහිපයක මිනිසුන් ද වැඩි නැවැත්වූයේ රවිසේන-ගේ ඔත්තුකාරයන් විසින් අවදි කරනු ලැබේමෙනි. එය තම පියා ඇටවූ උගුලක් බව මාලින් දාන ගත්තේ අවසාන මොහොතාහි දි ය.

තම, සිතු පරිදි තව අවමසෙකින් මේ පෙරලිය සිදුවේ නම් ජය ලැබෙන්නේ තමාටයයි මාලින් කල්පනා කෙලේ ය. කබලාන දිනොත්ති රවිසේන ලටා කමිකරුවන් වික දෙනකු නොමූහ යුවීමෙන් කලින් ඒ පෙරලිය කරවූයේ මාලින්ගේ ආධිපත්‍යය බිඳිනු පිණිස ය. තමා පියාගේත් රවිසේනගේත් කුමන්තුණය වහා වටහාගත් මාලින් කලහය සමාදනයන් බෙරාගත්තේ ය.

මාලින්ගේ කන්තොරුව ඇතුළේත් එයින් පිටත් රස්ව සිටි ජනයා ක්‍රමයෙන් අඩුවෙයි. වෙනාදු වැළ නොකඩා යන එන ජනයා ක්‍රමයෙන් අඩුවෙයි. වෙනාදු වැළ නොකඩා ලදී. වීරීයේ දෙපැත්තේ පස් පෙළ-මොටෝර් පෙළ නොක්නා ලදී. වීරීයේ දෙපැත්තේ පස් පෙළ-වල ද කානුවල ද කඩිසි කැබැලි, කුණු-කසල, කුණුවූ පලතුරු හා අඩු ලෙලි ද බිඟුලට දක්නා ලදී. වසන ලද කඩ සාර්ථු පෙළතුරු හා අඩු ලෙලි ද බිඟුලට දක්නා ලදී. විසන ලද කඩ සාර්ථු පෙළතුරු හා අඩු ලෙලි ද බිඟුලට දක්නා ලදී. වීරී මෙවලමෙන් නික්මෙන්නේ කන් තැලවන ශිතයක් නොව කන් රිද්දන ගෝසාවකි. මේ ගෝසාව අසා කිපුණු තීස්ස, මාලින්ගේ කන්තොරුවට ඇතුළු වූයේ ඇතුම්පදයක් කියමිනි. කන්තොරුවෙන් පිට වූ දෙදෙනාගෙන් එකක් පිටු පා ශිය තීස්සට සරදම් කෙලේ ය.

“තීස්ස මාලින්ට උදව් කරනාවා. දුපුරත් මිනිසුන්ගේ උංච්ච අරගෙන භටන් කරනාවා. ගිනු දුපුරත් මිනිලෙක් සල්ලි ඉල්ලුවාම ලෙ තීලෙනාන් දෙනාවා. තමාගේ ගිනුකමට සල්ලි නැඹු බව මිනිහට සිහිවත්නේ දුනානාට පසුයි. සල්ලි ඉල්ලාගත් මිනිහාට බැජු බැජු තීස්ස පයින් යනාවා! මාලින්ගේ කන්තොරුවට එකඟ වන කමිකරුවන්ට සමහර විට තීස්ස බණිනාවා. මාලින්ගේ මිශ්ස් මේවා ‘මෙශ්චයා’ කියා!”

"නමුත් කවුරුවන් මිනිහට බණ්ඩොනේ නැහැ. එයා කියන රුවට තරහ වෙන්නේ නැහැ" දේ අනිකා කි ය.

"තිස්සට පිස්සාය කියන්නේ ඒක නිසා තමයි" කියමින් ඕහු රාට බැස්සේ ය.

"මාලින්ට මම කළින් කිවුවා නොවද?" දේ අසමින් තිස්ස යුවක වාචී වූයේ ය. වැඩ නවත්වන්න මිනිසුන්ට අනුබල දෙන්න එපායයි මම කළින් කිවුවා. මාලින් අහුවුණේ තාත්තාගේ උගුලේ!"

"මම අහුවුණේ නැහැ; බෙරුණා!"

"අහු වෙන්න ඉස්සර මම කිවුවා නොවද?"

"තිස්ස කිවුවේ කමිකරුවන්ට වැඩ නැවැත්වීමට අනුබල දෙන්න එපාය කියා; උගුලක් ගැන නොවී."

"වැඩ නවත්තන්ට අනුබල දුන්න නිසා නොව උගුලට අසු-රණේ!"

"දිවිත අවස්ථාවේ ඔවුන්ට අනුබල නොදී පටහැනීවීම මෝඩ තමක්."

"ඔවුන්ගේ කර උඩි බල තල ගසුගැනීමට ආසා නොකා-ණ කොනොකුට නම් මෝඩ කමක් නොවී."

"පෙදු ජනයාට උදවු කොට ඔවුන්ගේ උදවුවන් බලතල ආට ගැනීමෙහි වරද කුමක්ද? මම වැයම් කරන්නේ ඔවුන්ට ඇංකව සේවය කොට බලතල අතට ගන්ට තමා. මම බලතල අභේක්ෂා කරන්නේ ඔවුන්ට වඩාත් සාර්ථක ලෙස සේවය කරන්ට යුතුවන් ආණ්ඩුවක් පිහිටුවනු යදහා. තිස්ස ඔවුන්ට අනුකම්පා තරන බව මම පිළිගන්නවා. නමුත් තිස්ස වගේ මම ඔවුන්ගේ ඇරදී යුතු විට ඔවුන්ට බැඳුලා ඇග බෙරුගෙන පැත්තකට වෙන්-ඣේ නැහැ."

"මාලින් නවන්නේ ඔවුන් කියන විදියටයි. ඔවුන් කියන දේ ගාකිරීමෙන් තමා මම සන්නොඡ වන්නේ."

"ඒක තොවෙන්නාම ඔවුන් තිස්සට පිස්සාය කියන්නේ!" දේ එසමින් මාලින් දිනාසුණේ ය. "තිස්ස එවත් වන්නේ අඩ පණ ප්‍රිය්‍යෙකු වගේ. ස්තූති ප්‍රසංසා ඇයිමෙන් තිස්ස සන්නොඡ වෙන්-ඣේ නැහැ; බණිනු ඇයිමෙන් කිපෙන්නේ නැහැ; බලතලවලට යා කරන්නේ නැහැ; කිසි දේකට ආසාවක් නැහැ. වස්තුවට යාවක් නැහැ. තිස්සට තියෙන්නේ එවිතයෙන් බාගයයි. අනින් ගෙ මැරිලා!"

"සම්පූර්ණ එවින් තියෙන්නේ මාලින්ගේ මූත්‍රාවට! මාලින් පාරුණ්‍ය කරන්නේ මාන්ත්‍රය."

“ලෝක ගැන මිනිහෙක් කළකිරෙන්නේ” ඔහුගේ පීවිතෙන් බාගයක් ක්‍රියාත්මක ලැබාමා!“ දිකියමින් මාලින් තිස්සට සරදම් කෙලේය. “කළකිරී වල් වැදින මිනිහා පීවිතෙන් බාගයක් ආකාලයේ මරුණු. මෙක්. සමපුරුණ පීවිතය ඇත්තන් අතර වසන්ට එවැනි මිනිහා කුට යුතුකමක් නැහැ. එහෙයින් ඔවුන් වල් වැදිම තමා හරි; වල් වැදිම ඔවුන් විසින් කළ යුතු කාරියක්. තිස්ස වල් නොවැදි සිවිම තමා අපරාධය. කළකිරුණාම වල් වැදින්ට නොයන්නේ ආත්මාරාජ කාම් මිනිසා පමණයි.”

“මාලින් බණ දෙසන්ට ඉගෙන ගත්තේ කාගෙන්ද? අතට බලය ලැබුණාම මාලින් ආත්මාරාජකාම් දිනවතාටන් වඩා නපුරු මිනිහෙක් වෙනවා. බලතල ලබන හැම එකාගේම ආසාව එකාධිපතියකු වීමටයි. එතකාට තමයි පොදු ජනය මාලින්ට වයිර කරන්ට පටන් ගන්නේ. මාලින් සේවය කරන්නේ තමාටයි.”

“දෙගාල්ලන්ටම— පොදු ජනයාටන් මටත්—”

“කබලාන උගුල ඇටෙවුවේ මාලින් අල්ලන්ට නොවී; කමිකරු-වන් අල්ලන්ටයි. හරියට ඒ උගුලේ වැටුණා නම් මෝඩ මිනිසුන් හත් අට දෙනෙක් මැරෙනවා. මිනිස්සුන් හත් අට දෙනෙක් මැරුණාම අතින් මිනිස්සුන් මාලින්ට පයින් ගහලා නැවතන් දිනොත්ති රවිසේනා සොයා යාවි. කබලාන කරවන්ට වැයම් කෙලේ එකයි.”

“තිස්ස දැන ගත්තේ කාගෙන්ද?”

“කබලානත්, රවිසේනාත් උගුල ඇටෙවුවේ මය අදහස හිත් අතිව. නාමුත් පොලිසිය ක්‍රියා කෙලේ කබලාන ක් සැවියට නොවී. පොලිසිය සිතා සිටියේ මාලිනුත් සමඟ දෙනුන් දෙනකු මරා දමන්ට”

“ඉඩ ලැබුණාත් පොලිසිය එක කරන බව මම දැන්නවා—”

“පොලිස්කාරයා මාලින්ගේ ඔපුවට ගැහුවේ මාලින් අදුනාගෙන මිසක් අදුනන්ට බැරිව නොවී. රේට එස්සේ ඇතිවූ කළුයෙහිදී. පොලිසිය වෙඩි තබන්ට හිටියේ මාලිනුත් සමඟ දෙනුන් දෙනෙකුට විසින්ට. එකට පොලිසියට ඉඩක් ලැබුණේ නැහැ; පළමු වන වෙඩි සැරයට ඉස්සර වෙලා මිනිස්සුන් පුළුක් ඉදිරියට දිවු නිසා.”

“එක පුදුමයක් නොවී. දිනය හෝ බලය අතට ගත් මිනිස්සුන් එය අක නාර අල්ලා ගෙන සිටිමට මිනිස්සුන් තුන් හතර දෙනෙක් නොවී. හත් අට දායකක් උණත් මරන්ටත් මරවන්ටත් ප්‍රමා වෙන්නේ නැහැ.”

“මාලින් හා මාලින්ගේ මිනිවතුන් බලනු ලැබූ විට ක්‍රියාකාරන්නේ රේට වෙනස්ව ද?”

“මම බලතල පතන්නේ අතලාස්සකගේ සූච පහසුකම් උදෙසා නොවී.”

“ඒ දැන්” යි තිස්ස කිවි තරගයෙහි. “බලය ලැබුණුම එය සාවිරි කරන්ව ගවන්නේ” වික දෙනාකු උදෙසා මිස වැඩි දෙනාකු උදෙසා නොවී. වැඩි දෙනා ඒ රික දෙනාට කිකරු ගවන්ව ඕනෑම මිනෑ.”

“තිස්ස දෙව්වනවා!” යි මාලින් කෝපයෙන් කිවි ය.

“මාලින් හා මාලින්ගේ අදහස් ඇතියන් වික දෙනාක් බලතල ආට ගත්තාම කුවුරු වැඩි, කරමාන්ත ගාලා වැඩි, වතුවල වැඩි තරවන්ව බලා ඉන්නේ කුවුරුන් ලවා ද?”

“පොදුවේ සියලු දෙනාම ලවා. සියලු දෙනාම වැඩි කරනවා. අභිජ තැකිව කන්ට බොන්ටන් දරුවන්ට උගෙන්ටන් ඔවුන්ට අදයම් ලැබෙනවා.”

“එතකාට එකක්වත් මහන්සි වෙලා වැඩි කරන්නේ තැහැ!” යි කියලින් තිස්ස සිනාසුමෙන් ය. “දැන් මිනිස්සුන් වැඩි කරන්නේ අයඹි ඇති තිසා! බඩිනි දුනෙන තිසා. ඒ දෙකම තොදුනෙන නොව මිනිස්සුන් වැඩි කරන්නේ තැහැ. කන්ට බොන්ට ලැබෙනවා නාම කිසිම මිනිහෙක් මහන්සි වෙලා වැඩි කරන්ට කැමැති තැහැ. මිනිස්සුන් දැන් වැඩි කරන්නා වාගේ තුන් ගුණයක් මහන්සිවෙලා වැඩි තොකලදාන් ලංකාවේ දුනට උපදින දේ ජාගනායන් සතරන් පාගුවකටත් මදි.”

“දැන් වැඩි කරන මිනිස්සුන් වාගේ තුන් ගුණයක් රක්සාව තැකිව ඉන්නවා.”

“මුවුන්ගෙන් සියේට අනුවක් වැඩි කරන්ට කැමැති තැහැ; ගන්තම් කන්ට ලැබෙන තිසා. මගේ කිම ඔවුන්ගෙන් ස්ථිර විනවා.”

“බොරු. රහෙනම් කරමාන්ත හිමියන් උදේ සිට හවස වන ප්‍රකාශක් මහන්සි වෙලා වැඩි කරන්නේ කුමට ද? ඔවුන්ට කන්ට අදින්ට හිඟ තැහැ.”

“මාලින් ඔහොම කිවි තාත්තා ගැන තිතාගෙන වෙන්ට ඇති!” යි කියලින් තිස්ස, සරදම් ගොලේ ය. “කැමැත්තෙන් වැඩි පෙන්නේ වස්තුවට ආසා ඇති වික දෙනාක් විතරයි. ඒ මිනිස්සු සිඩිව ගුරුයන්ට, ඉහළ, නාගින්ට ආසාව ඇතිව, උපදිනවා. ඔවුන් පිළිකරුවන් මෙන් රිවිතය පටන්ගෙන ඉහළ තැයිමෙන් මෙම පිළිවුත් වෙනවා. මූලදී අයඹි තැකිව කන්ට අදින්ට ලැසිණු පිළිවුත් මහන්සි වෙලා වැඩි කරන්නේ තැහැ. දිනවුත්ගේ / ප්‍රධාන් පර්‍යාප්‍රය දෙනාකින් බ්‍රහ්ම පිටිගෙන්නේ සූම්ප්‍ර තිසා ද?”

"ලෝකට ඕනෑ කරන්නේ මහන්සි වෙලා අනික් මිනිසුන්ගේ ගුම යක්තිය සුරාගතා වස්තුව ගොඩ ගසන මිනිසුසු නොවී."

"ලැහනම් ලෝකට ඕනෑ කරන්නේ අලසයෝ ද? මාලින් වැයම් කරන්නේ සියලු මිනිසුන් අලසයන් කරන්වා!"

"නැහැ. ඔක්කාම මිනිසුන් ලවා වැඩ කරවන්න."

"ධනවතුන්ටන් වඩා හිතුවක්කාර ඒකාධිපතියන් අතලාස්සක් හැදිලා අනායන් ලවා වැඩ කරවන්න!"

මාලින් පූටුවෙන් තැංගේ කොපයෙනි.

"තිස්ස මහා නපුරු මිනිහෙක්. තිස්ස කිසිවක් විශ්වාස කරන්නේ නැහැ. කිසිවකට ලදින් නැහැ. පොඩ දරුවන් කුරු-මිනියන්ගේ කකුල් හා ඔවා ඇද කඩාලු උගල්ලා බලා සන්නේෂ වෙනවා. තිස්ස ලෝකන් මිනිසුසුන්ගත් නරක පැත්ත අවුස්ස අවුස්සා සන්නේෂ වෙනවා."

"මාලින් අවුස්සන්නේ හොඳ පැත්ත ද?"

"මම නරක පැත්ත අවුස්සන්නේ සන්නේෂ වන අදහසින් නොවී. කණ්ඩාවු වන අදහසින්. නරක පැත්ත නැති කරන්ව හටන් කරන පිණිස. තිස්ස නරක පැත්ත අවුස්සා අන් පා හකුලා-ගතන සන්නේෂ වෙනවා?"

"මාලින් නරක පැත්ත අවුස්සන්නේ අනාගතයෙහි සන්නේෂ වන අදහසින්!"

මාලින් දෙරවුව කරා ගියේ තිස්සට බණ්මිනි.

"හොඳ නරක දෙකටම සිනාසසන්ට පුරුදු කරගත් මිනිසුසුන්ට පමණයි ලංකාවෙහි සන්නේෂන් ඉන්ට හැක්කේ!" දි තිස්ස කිය.

"අනින් රටවලන් තිස්ස වගේ නරුමයන් සන්නේෂන් ඉන්නේ හොඳන් නරකත් යන දෙකටම සිනාසීමෙන් තමයි. පණ අදින සතුන් දෙස බලා සන්නේෂ වන වැද්දන් මෙන් නරුමයන් දුකීන් තැමවා ලෝකය දෙස බලා සිනාසනවා" දි කියමින් මාලින් විරියට බැඳීයෙයි.

"බහෝ, මිනිසුන් සයර දුකීන් ගලවන්ට උපන් පණ්ඩිතයෙකු මෙන් මාලින් බණ දෙසන්ට යදනාවා!"

හිස අදුන් බහුල විදුලිරිය, සිතුව හඩව හඩව පාර දදරවලින් හිස්ස පසු ගොට ගමන් ගොලු ය. බේ මත් වූ රික්සය්කාරයෙක්, වට පිට බල බලා දෙච්චලින් හිස් රථය ඇදමගතා යයි. රා තැබුරුම් වසු පා ගණනක් ඉකුත් වූ නැවුත් ගොරිස් පාර ඡන්දියට දහා වන්ට පර හිස්සට රා ගද දනියු. ප්‍රතාර වන තරඟ විදිය පටන් ගන්නා වැනි විසාගතන් මූසල වාතාවරණය රෙයෙහි ද අඩු නොවී ය. මද්ද තැනු විසාගතන් මූසල වාතාවරණය රෙයෙහි ද අඩු නොවී ය.

ආචින් වූ ගේ රැක ඉද එට මහා පුදුමක් හෙළන්නාක් මහින් සර පර්‍යාගධනය වේවුලදී. ගේ ගස විටා බැඳී පවුරුත් මලපුන් ගෙයන් තියෙයට සිහි තක්මල් ගම්බද පාර පාරක් හා පත්සලකි. කමාගේ උමා කාලය පිළිබඳ සිහිවිලි ඔහුගේ සිතට නැඟුණේ ය. පාර වූත් බස තැවැතුම් පල මැද පිහිටි වැඩිකිලියෙන් තහින දුහදට අනාතුරුව. පරණ පිළිමන් දුෂ්ඨය වූ ලද ගද මස් කඩියෙන් පැහි-ගෝධී. පල වූත් මැලපුත් එලවුල ගද එලවුල කඩ පලෙන ද පාර දැරුන්නෙන් ද නාගිනි. මහා ගැස වැන්කි, ආණ්ඩුවේ පරණ කම්මල තැත්තිසිටි විම වටකරගන් ගරු වැටුත්තු පවුර. බිම ගෙවල් වැනි කුඩා විම සාපේෂු හා අපිරියිදු තේ විතුර කඩ විටකාවුවේ අපුන්දර මුහුත්තු-විර තිපුත්තු කරන පැල්ලම් ලෙසිනි තිස්ස දුටුවේ. ඔහු වේල්ල විදිය සිස්යේ ගොස් දකුණට හැරුණේ ය. ප්‍රභාලිස් උසාවිය අසල පිහිටි පල්ලිය, ගසින් සෙවණ වූත්තු මිදුල දදුන්නේ පිහිටි උසාවි හා තීතිඥයන්ගේ නම් ලැබූ හත අට බැගින් එල්ලි සිටි ගෙවල් ද ගොස විලැමින් ගමන් කළ තිස්සගේ සිතට නැඟුණේ ගොකාකුල සිතිවිලිය. මූශ යලින් වමට හැරී මරදා බලා ගමන් කෙලේ ය.

මහා වැස්සන් පුළුහන් මදක් අඩු විය. නගරය වසා ගත් අදුරද විනින් රේක තුනි වෙයි. අහස් තලය පුරා පැතිර සිටි වැකිවල ඩිඳුගෙන මතු වන තිරු මබල තුනි අදුරු තිර පටින් වැසුණු පැහන් එලියක් හෝ පෙනෙයි. කානු උතුරවමින් නාගින වැනි වතුර දෙපැත්තට විදිමින් ගමන් කළ මොටෝරියක් හා බස්රියක් ද හැර අනික් ව්‍යාහනයක් හෝ මගියකු මහා පාරෙහි යනු, සිරිපාල සැවුරුගල තුදුවුවේය.

හෝටලයෙහි වසනා ලද දෙරු ද අරින ලද කවුලුව ද ඇති කාමරය මැද පැහැ සිටි සිරිපාල සැවුරුගල වැස්සට සිනින් ගාපකාට තම බිරිදුට ශක්පැහැන් තර්පන කරයි. එක් පැත්තක බිත්තිය අද්දර වූ ක්‍රෑෂ්ණාධිය දෙස බලා ගත් මංගලිකා, අදුන් කුරකින් තොල රතු කරයි.

“ලඟ මොකාටද අරු එක්ක හම්බන්තොට ගියේ?”

“අරුය කියන්නේ කවුද?”

“වත්තින්——ලඟ එක්ක මොකාට ද ලඟ ගියේ”

“මට ඕනෑච්චට” යි කියමින් මංගලිකා රවා බැඳුවා ය.

“ලඟට ඕනෑච්චට!”

සැවුරුගලගේ ශක්පය වැඩි වි ය.

“තට——”

සැවුරුගල පැන මංගලිකා උරහිසින් අල්ලා ඇද්දේ ය. ඇයේ පට සැට්ටය මැදින් පැලීණ. ඇ මෙසය උඩ තුබුණු බුරුසුව දුඩ්ව අල්ලාගත්තා ය. එය සැඹකින් උඩ ගොස් පාන් වුයේ සැවුරුගලගේ උරහිසක් උඩිය ය. ඔහු පෙරලා මංගලිකාට ගැසී ය. ආ ඇල්ලී ගොස් කන්නාධි මෙසයෙහි හැඳිණ. අදුන් කුරු, පුයර වින් බිම වැටිනා.

“එ බල්ලා එක්ක යන උඩින්.....”

ශක්පයන් සැලෙන මංගලිකා, තම සැමියා තල්පු කළා ය. ඒන් පැතින් මදක් බැමෙන හිස ඇතිව සිටි සැවුරුගල බිම ආද වැටුණෙය. ඔහු යුතින් නැගි සිටියේ අඩු වූ ශක්පයනි. මංගලිකා, ඔහු අල්ලා ඇද යන්තම දෙරවුවන් පිට ශකාට වසා දෙර විසා යනුර කරකැවුවා ය.

මංගලිකා යැලින් මූහුණ සේදුගෙන පහර වැදීමෙන් තැඹී රණ මූහුණ දෙනුන් තැනක බෙහෙත් යා අතැහැවාය. අප්‍රක් පුයර දමා ඇතිල්ලිමෙන් මූහුණ යැලින් ඔප් නහා අදුන් කුරෙන් දෙනොල් රු කරගෙන අනික් සාරියක් හා සැට්ටියක් ඇද ගත්තා ය. කාමර-ය දෝර මදක් හැර එන් බලා බරාදාගයේ කිසිවකු නොසිට් බැවින් ඇ එහියට බැස්සා ය.

මංගලිකාගේ කෝරය තුනී නොවී ය. ඇත් සැවුව්ගලන් කළහ කළ පළමු වන විතාව මෙය නොවේ. මීට පෙර, දහ දෙලාස වරුණ් ඔවුහු කළහ කළහ. පස් වරක්ම ඔවුන් කළහ කෙලේ එත්රින් ගැන කපාවට බැඳීමෙනි. සැවුව්ගල තම යහළවන් පම-ණක් නොව අනික් පිරිමින් ආශ්‍රය කිරීම ගැන මංගලිකා සමඟ කළහ කෙලේ ඉතා කළාතුරකිනි. එහෙයින් විත්රින් ආශ්‍රය කරන්ට වූ තැන් සිට ඔහු නිතර තමා හා කළහ කරන්නේ රීජ්සීවෙනියි මංග-ලිකා සිතුවා ය. ඔහු කුජපන්ට සිතු මංගලිකා වඩා වඩාත් විත්රින්ගේ ප්‍රමාගම සේවුවාය. මීට පෙර එකම පිරිමියකුදු නිසා ඇගේ භදු ප්‍රභිජ නොවී ය. ඇ ඇගේ තරුණ විය ද, එකල නැළවු සිතුම් හා පැතුම් ද සිති කරන්නේ විත්රින් ආශ්‍රය කරන්ට වූ පසු ය.

මංගලිකා තම සැමියා හැර සුදු මිනිසකු සමඟ ඉන්දියාවට ගියේ එ වේලාවේ ඇගේ සිතට නැඹුණු හැඳිමකට වහල් වීමෙනි. ඇ පරදා ලංකාවට පැමිණියේ දික්කසාද වනු පිණිසය. විත්රින් නිසා ඇ තුළ හටගන්නේ වෙනස් හැඳිම් ය. තමාට ලුව සිටින තාක් විත්රින් තමාගේ වහලකු බව මංගලිකා දිනියි. සැවුව්ගලගෙන් ඇක්කසාද වුවහොත් විත්රින් තමා වෙතම රඳවාගැනීම එතරම් අමාරුකාරියක් ද?

මංගලිකා හෝටලයෙන් නික්ම අජන්තා නියාත්තයට ගියේ විත්රින් හමුවන අවශ්‍යතා අවශ්‍යතා ඇති පැමිණියේ ය.

“මංගලිකා ඇවින් ඩුජක් වෙලා ද” දි අසමින් විත්රින් ඇගේ ඇතුළු පැත්තෙහි වූ පුවුවෙහි වාධි ගත්තේ ය.

“තැබා මිනින්තු දහයක් විතර වෙනවා.” දි කියමින් ඇ උණු ගේ පෝරිවිය ඉස්සුවා ය. “විත්රින්ටත් ගේ කෝර්පයක් හදන්නම්.”

“මමන් ආවි ගේ එකක් බේලා යන්ට සිතාගෙන. තව එ පැහැකින් මම ආපසු යන්න ගිනු.”

“පෑ බාගෙකින් කොහොද යන්නේ?”

“තැන්දලයි ගෙදරට යන්න ගිනු. අද එහි යන්ට මං තැන්දලයි පොරෝන්දු උණා.”

“මදිර දමාලයි.....”

“ඖව.”

“සිරිපාල දැන් බොහෝම බොනටා” යි මංගලිකා කීවා ය.
“වෙනදුට වඩා බොනටා; බිගෙන මා එක්ක සංඩු කරනටා”

“සංඩු කරන්නේ ඇයි” අසම්න් ව්‍යැරින් තේ උගුරක් බිවේ ය.

“ව්‍යැරින් ආගුය කරනටාය කියා.”

ව්‍යැරින්ගේ ආයාව දැඩි වී ය.

“අද මම සිරිපාල දෙරට දමා කාමරය වසා ගත්තා” යි මංගලිකා කොපයෙන් කීවා ය. “මම නිතාගෙන ඉන්නේ වෙනින් හෝටලයක කාමරයක් අරගෙන එහි නවතින්ටයි.”

“හොඳයි” ව්‍යැරින් කි ය.

මංගලිකා මූහුණ වෙනදුටන් වඩා සුන්දර ය; රතු දෙමතාල් ආදරය නමැති මිලිතුරුවයි. කොපුල් තල දෙක සොලොසැවීරිදී තරුණියකගේ කොපුල් තල මෙන් නව පැහැයෙන් බිඛුයි. ඇගේ මූහුණන් කයන් සුවඳ කරවුවක් මෙන් ව්‍යැරින්ගේ ආසාව උද්දිජනය කරයි.

මහු කවුලවෙන් පිටතට නොමූ කෙලේ ය. කොලයක් ප්‍රවා තොසොල්වමින් නැහි ඒ ඒ තැන්වලම ගල් වුණාක් මෙන් සිටි සෙවණ ගස් රුකුඩි ගස් වැන්න. අඩන්ට හදන දරුවකුගේ මූහුණ වැනි අහස, තරුවලින් තොර වී ය. තෙතමනයෙන් බර වූ වාතය, තෙමුණු පට දුහුල් පටක් වැන්න. අජන්තා නිශාන්තයේ මේ වට පිටාව මහා තාන්ත්‍රවාචක් සේ ව්‍යැරින්ගේ සිත පෙළයි.

එහු මංගලිකාගේ මූහුණ බැලුවේ ය.

“අද කොඟේ හරි යන්ට ඇත්තම්.”

“මමන් කුමතියි.”

“මම ආන් නැත්ද හමුබ වෙන්ට යන්ට ඕනෑ—එකයි බාධාව. කොයි වෙලාවේ එන්න ලැබේදුයි කියන්න බැහැ. මම තාන්ත්‍රවාවෙන් කළුපනා කෙලේ ඒ තිසු” යි කියමින් ව්‍යැරින් අසුනෙන් තැබුණේ ය.

“මංගලිකා හෝටලට ගෙන ගෞස් බස්සන්නම්.”

“මම අද ආවේ කුලී කාර එකකින් තව විකක් වෙලා ඉදි යනටායා.”

“කළින් එන්ට ලැබුණෙන් මම මංගලිකා සොයා ගෙන එනෑයි. ර කුමට අපි මහා හෝටලේට යම්.”

ව්‍යැරින් අජන්තා නිශාන්තයෙන් නික්ම ගෞස් රංයකි තැබුණේ ය.

මදිරා දෙමාලයිංහ වෑරින් දුටු සැටියේ සැනසුමක් පිට තළු ය.

“වෑරින් සුමාන දෙකකින් ගෙදර ගියේ නැහැ තෙවි ද?”

“දවිස් දහයකින් විතර ගියේ නැහැ.”

“වෑරින් ගැන අම්මා බොහෝම කණුගාටු වෙනවා. දවිස් ඇනාකට උඩිදී අම්මා මා එක්ක කතා කොලේ අඩුමින්.”

“අදි?”

“තාත්තා පුහක් තරහෙන් ඉන්නවා.”

“මම දන්නවා; අම්මා කණුගාටු වෙන්නේ කුමක් නිසාද? මම අම්මාට කළ වරද මොකක්ද? මම ගෙදරට යන්නේ අම්මා නිසා.”

“වෑරින් කසාද බදින්න ඕනෑ කාලේ පහුවෙලා. අම්මාත් භාත්තාත් කළ යෝජනාවලට වෑරින් කුමැති තොටු නිසා අම්මා බොහෝම කණුගාටු වෙනවා. තාත්තා භාද්‍රිම තරහවෙලා ඉන්නේත් ඒ නිසා.”

“අම්මාත් තාත්තාත් කියන පලියට මට කසාද බදින්න පූර්විනා? කසාද බැඳීම, බදින මිනිහාගේ ඕනෑකමටයි සිද්ධ වෙන්න ඕනෑ.”

වෑරින් කසාද තොටුද ඉන්නේ මන්ද? වෑරින් යම්කිසි පරුණුයෙක් බදින්ට පොරාන්දුවෙලා ඉන්නවා ද?”

වෑරින් ඕනාපුණේ ය.

“තැ නැන්ද; මට සැහෙන ආදයමක් ලැබෙන ඉඩමක් ලියා දෙන්ට තාත්තා කුමති නැහැ. තාත්තාගෙන් සල්ලි ඉල්ලාගෙන ජීවන් වෙනවා දුකීමට තාත්තා බොහෝම ආසයි. මම නිවටයෙකු කරලා තාත්තා මගෙන් පලිගන්න හදනවා.

“අදි එහෙම කියන්නේ? අම්මා ලියා දුන් ඉඩමේ ආදයම වෑරින්ට ලැබෙනවා නොවා.”

“කසාද බැඳුලා ඒ ආදයමන් ජීවන් වෙන්න බැහැ.”

“කසාද බැන්දම තාත්තා බුද්ධෙන් කොටසක් දෙනාවාය කියනා නොවා.”

“අදි කළින් ලියා දෙන්ට බැරි?”

“නුඩි කසාද බදින්නේ නැදි කියන නිසා.”

“ලියා දුන්නොත් කසාද බදිනවායයි මම අම්මාට කිවුවා.

“තාත්තා ඒක විය්වාස කරන්නේ නැහැ.”

“එහෙහාම මම තාත්තාගේ කිම විය්වාස කරන්නේ මොකාරිද?” ඒ වෑරින් කොපුයෙන් ඇඟි ය.

භූරුව පිහිටි බංගලාවෙන් නික්මත පියානා හඩ අසු මදිර දෙරවුව දෙය බැඳුවා ය. ඉදිනිට භමනා සිත් පුළුගට හසුවන උප්පු රෙදී, පක්ෂීන්ගේ ආත්තු මෙන් යොලුවේ උඩිගොයිනාවත පාත්වෙයි.

“පියානාව ගාන්නේ තීලා. තීලා විත්රින්ට හොඳවම ආයෝ කරන බව දෑන්නවා ද?” දි නැන්ද අසුවා ය.

“තීලා මට කවද්විත් කිවුවෙ තැහැ.”

පියානා නාදයට කන් දුන් විත්රින් එය සේපාන්ගේ ගිතයකු ලෙස හැඳිනගත්තේ ය.

“නොකිවුවාට විත්රින්ට වැටහුණේ නැද්ද? එයා විත්රින්ට හොඳවම ආදරයි. යෝජනා කිපයක් ආ නමුත් ඒ එකකටවත් තීලා කැමති උණේ තැහැ. විත්රින් අම්මාත් තාත්තාත් එකක අමනාපෙන් ඉන්නවාටත් එයා කණුගාටු වෙනවා. හැම දම මම හමුබ උණාම තීලා කතා කරන්නේ විත්රින් ගැනී.”

නැන්ද තමා කැදවුයේ තීලාගේ ගුණ කියනු පිළිසයයි විත්රින් නොසිතුවේ ය. මටත් පියාන් පිළිබඳ කරාව, දුන් කෙරෙන කරාවට උවිත ප්‍රස්ථාවනාවක් සේ නම නැන්ද කළින් සිතාවා සම්පාදනය කරගන්නක්යයි මිහු නොසිතුවේ ය.

“මම එහෙම අදහස්කින් තීලා ආස්සරය කෙලේ නැහැ.”

“විත්රින් ඒ අදහස ඇතිව තීලා ආස්සරය කරන්න ඕනෑ.”

විත්රින්ගේත් මංගලිකාගේත් මිත්‍රකම මදිරා හැම විවම සිහි කෙලේ සංවිගයෙනි. මංගලිකා නියම කාමීනියකි. ඇගේ පාඨයහි බැඳුණු තරුණයකු තබා විවාහකයෙක් වුව ද ඇගේ ව්‍යුහලෝ වෙයි. මංගලිකා තම සැමියා හා කළහ කරන බව මදිරා දිනියි. ආ සැවුරුගලගෙන් වෙන් වුව හොත්, විත්රින් මංගලිකාගෙන් වෙන් කළ නොහැකි වෙතියි සිතු මදිරා බියගන්තා ය. විත්රින් විවාහ නොවන බව කියන්නේ මංගලිකා ආගුරය කරන්ට වූ පසුය. විත්රින් මේ විපතින් බෙරු ගැනීමට ගුර තරුණිය වමට නොව තීලා යයි මදිරා කළපනා කළා ය.

පියා හා විත්රින් ද අතර හෙදය ද්‍රව්‍ය දියුණු වෙයි. මව විත්රින් ගැන යොක වෙයි. තීලාට විත්රින් ද විත්රින්ට තීලා ද වඩා වඩාත් උඩ පුතු යයි දෙමාලපිභ නොනා සිතුවා ය.

සර නීවිටන් දෙමෝරාඩිය නික්ම ගොස් වික මට්ටාවකට පසු නාලිකා තම සැමියාගේ කන්තොරු කාමරයට ගියා ය. පොනින් පිරුණු රාක්කවලින් එව මුණු කාමරයට අතුළු මුණු නාලිකාට තබායි යදත් නාරතලින් ගදන් දුනිණ. සිලිම් රල්ලී පිටි විදුලී පවත් රහ වාතය සිහිල් කරමින් ‘කිස් කිස්’ හඳුන් කුරුමකයි. කබලානයේ නීවින් විසිර තැඹුණු කොස් රෝද කිහිපයක් පූජාවට පසුව තැමෙයි.

සමින් වැඩුණු කොටට ඇති පුවුවක වාසි වූ නාලිකා, තම පැමියා දෙය බැලුවේ ප්‍රශ්නයක් නහන්නාක් මෙනි.

“වමට එක්ක කතා කළා ද?” දි කබලාන අසුළුවේ ය.

“තාම තැහැ.”

“තව වරක් කතා කරලා බෙන්ත.”

“වමට දැන් නිලාන් එක්ක මාලින් ඉන්න තැනට නිතරම යනවා.”

“නිතරම යනවා විතරක් තොවී; ඒ දෙන්නා මන්ත්‍රී තරහය කිසා මාලින්ගේ පැත්ත ගෙන වැඩි කරනවා” දි කබලාන කෝපයන් කිවේ ය.

“මටත් අහන්න ලැබුණා; මම විශ්වාස කොමළ් තැහැ.”

‘විටි මාලින් වෙනුවෙන් වැඩි කරනවා’ යයි දිනොත්ත් රවිසේනී හා සැංචා කිරුවා. දිනොත්ත් රවිසේනී ඒ ආසන්නයට තරහ කරනවා. ඔහුට වියදුම් කරන්නේ අයි.”

“මාලින් තවත් තරහමට්.”

“උයා මන්ත්‍රී මණ්ඩලයට ගියෙන් අපට තවත් අමාරු වෙනවා. අමහර විට කරමාන්ත ගාලා වයා දමන්ට් වෙවී.”

“වමට විඩාන් තරක් මව්‍යාමන් මාලින් නීයා.”

“යන්ට එපයි කියා, විමටි තවිත්තන්තා. මාලින්ගේ පැත්තට ඇඩි කරන වික්කාවම බැඳුම් අභ්‍යන්තර් දැඩි කන්තාත් වෙවි මාලින්ට රැඩි කරන වික්කාවම බය කරන්ට මැරයන් යවාමි. රවි-සේනා ලඩා දැඩි උයා ගොජාම හරි පරද්දනාවා” ජි කබලාන දැඩි විරයෙන් කි ය.

වඩාන් බියගත් නාලිකා කබලාන, වමරි මාලින්ගෙන් වෙත කළ නොහැකියයි පිතුවා ය. ඔවුන් දදදෙනා කුඩා කළ පටන් වැඩුණේ ඔවුනොදුන් තිසා හටගත් දැඩි ඇල්ලක් ඇතිවයි. පොත-පත උගුන්මෙහිදී වමරි මාලින් ද සමාජයෙහිදී මාලින් වමරි ද අනුකරණය කළදී ය.

කුඩා කළ මාලින් හා වමරි වඩාම ආගුය කළේ පියා තොව මව ය. ඔවුන් පියා සමඟ කරා කෙලේ කළාතුරකිනි. නෑ මිතුරන්ට සංග්‍රහයටත් අනික් උත්සවයන්ටත් කබලාන නොමූදුරුව මුදල් වියදම් කරතත් එයින් එතරම පිතියක් නොලබන බව නාලිකා දතියි. ඔහුගේ රක්සාව මුදල් සැපයීම වෙයි. ඔහුගේ කෙළු යෝල්ලමත් එයම වෙයි; විනෝදයන් එයම වෙයි.

සමාජයේ ස්ත්‍රීන් හා පුරුෂයන් ලැදි කමින් ආගුය කරන තමාගේ සෙවණෙහි වැඩුණු මාලින් හා වමරි සමාජයට පටහැකිව යන්ට පුරුදු වුණේ කෙසේදායි නාලිකා තමාගෙන්ම ප්‍රශ්න කළා ය.

කබලානගේ කාමරයෙන් පිට වූ නාලිකා, ගෙයි පස්සා පැත්තේ බරාදායට පිවිසියා ය. කුස්සියේ දුම් වැකින් තැගින දුම් වලු සුළුහින් විසිරි අතුරුදහන් වෙයි. උයන ලද ආහාරයෙන් තැගින සුවද ඇසු ඇ හැරි ඔර්ලෝසුව දෙස බැඳුවා ය. ඔර්ලෝසුව දෙළඟ හඩන්ම වමරි ගෙට පිවිසියා ය.

“වමරි දෙළඟ වන කළේ මොනවා කළා ද” යි නාලිකා ඇසුවා ය.

“නිලාන් මමන් මාලින් අයියා වෙනුවෙන් වැඩ කරන්ට ඇවිද්ද.”

“මාලින්ට වැඩ කරන්ට මුහුක්කුවල ඇවිධින්නේ කුමටද? ලැඹ්පා නැද්ද? කැත නැද්ද?”

“දුර්පත් මිනිස්සුන් අතරට යැම ලැඹ්පා වන්ට කාරණයක් ය?”

“මුහුක්කුවල ඉන්නේ වල් මිනිස්සු.”

වමරි සිනාසුණා ය.

“අම්මා භැම දම ඔය කනාව කියනවා; තරක වැඩ කරන මිනිස්සු ලොකු ගෙවල නැද්ද?”

“නැතු” යි නාලිකා තරහයෙන් කිවා ය.

“කිපුව ඇදුම් ඇදගෙන කබල්ලයෙවල ඉන්න මිනිස්සුන් කරන නරක වැඩ විතරයි වල්කම වන්නේ. දුර්පත් මිනිස්සුන් බොහෝ විට නරක වැඩ කරන්නේ දුර්පත්කම තිසා; තැනි නම රක්සාව උදෙසා. පොහොසන් මිනිස්සුන් නරක වැඩ කරන්නේ වැඩිපුර යන්නේ පෙන්වන්ව; නැති නම වැඩිපුර සල්ල හමු කරන්වා”

"උක තිවා තම්බ මාලින්ගේන් ඉගෙනාගන්නේ. එයා වේදුවීන් වැඩ කරන අදහස් මූද්‍යක්ෂණවල ඇටිදින්ට යන්න රප. ප්‍රතිත්‍යා දොරුගේලනාඡ මාදුටුම කරන වේ." "

"තාත්ත්ව කරන වෙන්න් මොළකාට ද?"

"අනින් පැත්තට වැඩ කරන නාරක මිනිදු උඩට සින්ද පාරුවි; බැංචිවි"

"තින්ද ගතාවිද, බැංචුම අහන්න් නැතිව, ඉන්න බැංචු."

තාලිනා තම දුව සම්ඟ තරේක ගෙනකලා ය. ආ මාලින් ගැනැත් මූද්‍යක්ෂණ ගැනැත් කනා ලක්මේ අනික් කනාවිකට බසින අදහසිනි. තරේක තිරිපෙන් දුව තවන් භාෂ්ප සිරිමට ඒ කනාවට බාධාවිය් වන බැටිනි තාලිකා කර බාගන්නේ.

"අද උමද සර නිරිවන් ඇටින් ගියා" යි නාලිකා කටලාන ක්විතා ය.

"මොළකාට ද?"

වමට මේ ප්‍රශ්නය කටින් පිට කොළේ සිනාමනා ගොවේ.

"සර නිරිවන් ආවේ උකි ගැන කනා කරන්න."

"මම මූද්‍යක්ෂණවල ඇටිදිනවායයි සියන්ට ඇත්තේ එගනාම සර නිරිවන්."

"සර නිරිවන් ආවේ උකින් විශ්‍රිත්තා පිළිබඳ යෝජනාව ගැන කොනාකරන්න."

"එගනාම මම මූද්‍යක්ෂණවල ඇටිදින බව කනා කරන්න විතරුෂ් හොටි!" යි සියලින් වමට සිනාසුණා ය.

"උක මූද්‍යක්ෂණවල ඇටිදින වගක් සර නිරිවන් ද්‍රේන්න් නැඟු."

"අදි අම්මා ගොකිවුවේ? උක නිපුව නම සර නිරිවන් කර බාගනා ගෙයින් පිට වේලා යාම් ගොවා!"

"ඉයුකර උක තිය වියේ පැහැවිකම් කනා ලක්මේ නැඟු. උක තිය වික්‍රීකාම ඉගෙනාගනා තීයෙන්නේ මාලින්යෙන්."

"කනා කරන්න කුඩාරිවන් උගෙන්නාර්තා මිනා නැඟු. අම්මා මේ නොලිලියට යවා මිට ඉගැන්නුවා. ගරුවරිස් රෝභුස් මට මියන්න ඉගැන්නුවා. මම කනා කප්පාන්න් සිනාලා තියක් සිනාන්න්න් නැඟිව ගොටි. අම්මා බ්ලාජ්‍යාජ්‍යා විස්න්න් මම ගොඩිය කරනාවා ඇසිමට. එගනාම ගොලිලියට යවා මට ඉගැන්නුව ගොඩාකාට ද?"

"ජාලියිවලට ගොටින ඉගෙනාගන් අනින් නැඟු මෙයින් ගොඩාජා පාඨ්‍ය පාඨ්‍ය පාඨ්‍ය පාඨ්‍ය පාඨ්‍ය පාඨ්‍ය පාඨ්‍ය."

“අමුමා දැන්නේ කොහොම ද ?”

නාලිකා තම දුව සමඟ වාද කිරීමට අකුමැති ය. කබලු මෙන් ඇද සන්නේෂ වන්නේ තමා කියන කතාවක් අසා කරකා. ගන්නන් නිසා ය. සර නිවිතන් ආවේ කුමක් නිසාද යත විමර්ශන්ට වියම කළ හැම විට ඇර්ට පටහැකිව ඇතුමිද කිවා ය.

“පුමාන හතරකට ඉස්සර සර නිවිතන්ට අන්තිම වචනයක් කියන්ට ඕනෑ. ව්‍යැරින් පිළිබඳ යෝජනාවට කුමැති වෙයන්.”

“මට බැ අමුමා”.

“ඇයි බැරි?”

“මම එයාට කුමැති නැහැ.”

“එහෙනම උඩ අර ගොඩි මුදලාලිගේ පුතා ගැන තවමක් බලාප්‍රාරූත්තුවෙන් ඉන්නවා!”

නාලිකා මේ ප්‍රශ්නය ඇසුවේ ආරුධ කරගත් ගරවයෙනි. ඊ ගරවය එහි තොසිටි අරවින්දට. එල්ල කළ පිළිකුල් බල්මක් වැන්න.

වමරි පිළිතුරු නුදුන්නා ය.

“තාත්තාත් මමත් කරන යෝජනාවකට උඩ කුමැති එන්න ඕනෑ” යි නාලිකා තරජන ස්වරයෙන් කිවා ය.

“මම ව්‍යැරින්ට කුමැති නැහැ” යි ඇ මැඩගන් කෝරයෙන් කිවා ය.

“ඇයි කුමති නැත්තේ?”

“කුමති නැත්තේ—කුමති නැති නිසා—”

“අපි කියන එහකට උඩ කුමැති එන්න ඕනෑ” යි කියමින් නාලිකා තම දුවගේ අත, මැණික් කටුව ලැඟින් තද කොට අල්ලා ඇදේගෙන, කාමරය දෙසට ගියා ය. තමාගේ අත යහපුවකට එස්-විෂ්ක කළක මෙන් වමරි වේදනාවෙන් මිරිකුණා ය.

“වායි වෙයන්” නාලිකා අණ කළා ය.

වමරි ඇමදහි වායිවූ ය.

“මුළුක්කුවිල ඇවිදින්ට යන්න එහු, මාලින් භම්බ එන්ට යන්නත් එපා.”

වමරි කතා තොකළා ය. නාලිකා වඩාත් කෝප වූවා ය.

“ව්‍යැරින්ට අකුමති වේන්නත් අර ගොඩි මුදලාලිගේ පුත් බදින්නත් උඩට සිටි මාලින්—නාවද ?”

“අමුමා—ගොඩි මුදලාලිගේ පුතාය කියන්නේ කුට ද ?”

“දෙස්තර අරවින්ද.”

වමට සිනාසුණා ය.

“අම්මා අරවින්දට ගොඩි මුදලාලිගේ දූතාය කියනාවා. එයාගේ තාත්තා පාන් පෙටටිය ඔවුන් උඩ නිසාගෙන ගොඩින් පාන් විකුණා පොහොසත් උණායයි කුලමල කියනාවා. ඒවා ආරංචි වෙලාද් කොහොද්දේ විකුමනායක අපටත් කුලමල කිවුවා. මට ලේඛා එනුණා.”

“උබලාට කියන්න කුලමලයක් නැහැ. උසේ සියා ඉංග්‍රීසි උත් මුහුමදිරම භාමුදෝ කෙනෙක්.”

“එද විකුමනායක කිවුවා—අම්මාලාගේ තාත්තාගේ තාත්තා—උලවා කද කරින් ගෙන ගොස් විකුණා ජ්වන් උණු කොග්ගල මිනිහෙක් ය කියා.”

“ඒ මිනිහා කියා තියෙන්නේ බොරු. අපේ තාත්තාගේ තාත්තා ගැන මම මොකුන් ද්නේන් නැහැ. තාත්තා නම් කොග්ගල මිනිහෙක් තමා.”

“අම්මාලාගේ තාත්තා හෝ උලවාලට මස්, මාඟ, මාඟ, බේන්තර විකුණා සල්ලි හමිබ කළාය කිවිවා. හරකුන්ට වතුර පොවා බඩ පුම්බා මැරුවාට පස්සේ ඒ මළකදන් කිරුම් බරට විකුණා අපේ සියා පොහොසත් උණාය.....”

“උ කියා තියෙන්නේ බොරු වෙන්න ඕනෑ” සි නාලිකා කබලාන කෝපයෙන් කිවිවා ය. “මිවා කියා තියෙන්නේ අපට නින්ද කරන්න. විකුමනායක වැදගත් මිනිසුන්ට අපහාස කරන තරක මිනිහෙක්.....”

“අම්මාලාගේ අම්මාගේ පැවුමල් මිනිස්සුන් බේතල ලාමපුව පත්තුකරන්න පාමපු තෙල් ගන්න තුටුවුව නැතිව ජ්වන් උණායයි කියලින් විකුමනායක සිනාසුණා. මම එයාට හොඳටම බැන්නා.”

“උ මහ වනවර මිනිහෙක් වෙන්න ඕනෑ. අපේ මුත්තලාගේන් මුත්තලාගේ තාත්තාලාගේන් විත්ති මම ද්නේන් නැහැ. ඒවා අපි සොයන්නේ මොකාට ද? එහෙම සොයාගෙන ගියෙන් දන් ඉන්න කොයි රඩුල්වල උදවියගෙන් සියාලා ඉගෙනීමක් නැති මිනිසුන් බව දැනගත්ට ලැබේටි. ඒකත් කියන්න ඕනෑ කුලමලයක් ය? ඒ කාල් ඉංග්‍රීසි ඉගැන්ටීම පැඹුරුණේ නැහැ.”

“එහෙනම අම්මා අරවින්දට කුලමල කියන්නේ?”

“අරවින්දගේ තාත්තා දන් ජ්වන්ට ඉන්න මිනිහෙක්. එයා ගාහෙක් උණ හැටි ගොහො දෙනා දන්නාවා. උඩ තාරකා ආප්පා මාලින් මමයි.”

"අරවින්ද ආයුර කරනවාට මාලින් අධියා තරඟයි මාලින් අධියා එයට බණිනවා."

"උඩ කියන්නේ ඇත්ත ද?"

"මම අම්මාට බොරු කිවුම්ව කවද ද?" වමරි කෝපයෙන ඇසුවාය. "මාලින් අධියා අරවින්ද එක්ක තරඟයි. එයා අරවින්දට බණිනවා....."

"ඉතින් උඩ මොමකාට ද එයා ආස්ථරය කරන්නේ?"

පිළිතුරු නුදුන් වමරි තමාලේ අනීතය සිහි කළාය. බෙහෙරින් ආයාගේ අනෙහි වැඩුණු ඇ කෙළිසෙල්ලම් කරනු පිළිස උයන් හෝ මූහුදු වෙරළට හෝ ගිලේ ආයා සමඟ ය. ඇ මහඳ උයන් ගොවුවාට දුනුදු දායාවක්, කරුණාවක් දක්වයි. ඔහු මහත් කරුණු වෙන් හා ලැදිකමින් ඇ කුඩා කළ ඇසු හැම නිරර්ඛක ප්‍රශ්නයක්, දෙඩ්විල්ලකට, පිළිතුරු දෙමින් ඇ සන්නේෂ කිරීමට වැයු කෙළේය. ඇ අතැම් විට 'මොමට්රුවය දුවන්නේ කෙසේද' සිංහුගෙන් අසුවාය. අතැම් විට 'මොමට්රුවය දුවන්නේ කුමට ද' දී අසුවාය; තාත්තා සල්ලි හම්බකරනානේ කුමට ද' දී අසුවාය. කුකුල් පැටියා උපදින්නේ බිත්තරයෙනියි ඇසු ඇ ද්විසක උයන් ගොවුවාගෙන් මෙයේ අසුවාය.

"අපි උපන්නෙන් අම්මා දැමු බිත්තරවලින් ද?"

මහඳ උයන් ගොවුවා ගොදුටම සිනාසුනේය. එහෙත් ඕනු ඩැම විටම ඇ ඇසු ප්‍රශ්නවලට ඔහු දන්නා දෙමලු-සිංහල-ඉංග්‍රීස්-යෙන් පිළිතුරු දුන්නේය. ඔහුගේ පිළිතුරු අනන් මනන් දේශීම් වුව ද වමරි එයින් අපමණ සන්නේෂ වුවාය. ඇ අසත්ත්‍රයෙන් කාමරයට වි උන් අවස්ථාවලදී ඔහු කාමරය අසලට ගොස් ඇ ඇසු අනන්මනන්වලට පිළිතුරු දීමෙන් ඇ සන්නේෂ කෙළේය.

වමරි දෙමලාස් ඇවිරිදි වියට පැමිණෙන තෙක් මවගේ සමාජී දඟක්ෂා කළාය; ඇගේ ආදර සලුකිලි වලින් සන්නේෂ වුවාය. විද්‍යාලයෙහි දිරියන් හා යහාව, ඔවුන් හා කරන ක්‍රියාවලින් හා පැහැදිලියෙන් දැඩි ප්‍රිතියක් ලබන්ට වූ තැන් සිට ඇ මුද්‍රා සමාගමායන් ලැබූ සන්නේෂය විකින් වික් අසු විය.

"උඩලට කවා පෙනා ඇති දැඩි කෙළේක් උඩලට ඉගෙනු එවන් අපි උඩලාගේ වැඩි දියුණුව බලාපොරුවන් තුවෙන් විනා කුමක් බලාපොරුවන් තුවෙන් ද?" දී මේ යෝගාලා ඇසුවාය. ඇමුණ් ගෝනාතට කාඛු නාලිනු යුතු වමරි ඇ සිංහල වුවාය. එහෙත් විතින් පිළිබඳ යෝජනයා ඇ සිංහල නොපැවැති.

වමරිත් නීලාත්, මලින් සමහ ද ඇතැම් විට තනිව ද ඇතැම් විට වියේස සමග ද මුඩික්කුවක්, අප්‍රකට විරියක් පාසා ඇවිදිනි. ඔවුන් මාලින් වෙනුවෙන් වැඩ කරන්නේ ඔහුට ඇති ලැදිකම නිසා ය. ඉළින්දන් හා පහළ මැද පන්තියේ ජනයා ද වෙසෙන පෙදෙස්වලට ආයාවෙන් යන ඔවුහු පෙර තුදුවූ විරු රටකට යැමෙන් ලබන ප්‍රතියන් සංවිගයන්, ශේෂයන් වැනි හැඟීම් එයින් ලබති. ඒ පෙදෙස්වල වෙසෙන ගැනුන් හා පිරිමින් සමහ කතාබහ කිරීමෙන් ඔවුහු අරන්තා නිශාන්තයේ රස්වන ගැනුන් හා පිරිමින් ද හා කතා-බහ කිරීමෙන් විදින සන්නෝජයට වෙනස් සන්නෝජයක් විදිනි. අරන්තා නිශාන්තයේහිදී ඔවුන්ට දකින්ට ලැබෙන්නේ අමුණු මුහුණු පමණි. එකම විදියේ ඇදුම්වලින් නොහොත් කිලිසන්-කොට්ට ආදියෙන් වැසුනු දේහයන් ඇති ඔවුන් හඳුනාගත හැකිකේ මුහුණුවලින් පමණි. ඔවුන් කතාබහ කරන්නේ එකම ශිෂ්ට ගබ්ද කොජයෙන් ගත් වචනවලිනි; සිනාසෙන්නේ ද සමාන විදියෙනි. අරන්තා නිශාන්තයේහි තබන ලද මේස, පුරු, මේස වසාගත් නොකිලිව සුදු රෙදි, විදුලි එලිය හා විදුලි පවත් පත් ද හැම ද ඔවුන් දකින්නේ එක ම රුපයෙනි.

දුව්ලි තවරාගත් කයින් යුතු කුඩා දරුවෝ, කිලිටි රෙදිකඩ් ඇතිව ද ඇතැම් විට නැතිව ද මුඩික්කුවල කුණු ගොඩිවිල් අසල කෙළි යෙල්ලම් කරනි. දිරාගිය මුහුණු හා ලේ තිදුණු ඇස් ද ඇති ගැනුකලහ කරනි. පිඛාවෙන් තැවුණු මුහුණන් ගරීරන් ඇති මිනිසුන් අතර, මුහුණින්, අතින්, පයින් හා ලයෙන් ද උතුරා යන තරම පිරිම් කළ දක්වන ගල් වැද්දන් වැනි කදිම තරුණයෝන් මැදිවියෙහි ප්‍රිංට් දකින්ට ලැබෙනි. පෝජන ආහාර නොලැබීම නිසා ගිරහනියෙන් වැරෙන කුඩා දරුවෝ වමරිගේන් නීලාගේන් සින් දිමින්, හදවත කකියවමින් ගරාවුවුණු ගෙවල දෙරකඩවල බල සිටිතු.

ගරාවුවුණු ගෙවල්, කුණු ගොඩිවිල්, කුඩා දරුවන්ගේ මුහුණු හා තුයාගින්නත් ද්විගයයන් නිසා දැවන ලේ නැඩිඅස්දුවු, කුණු-වෙන් නාගිනා දැසු ඇසු, වමරි තුළ පළමුව හටගන්නේ පිළිකුලට එක් මි ගොඩියකි; සංවිගයකි; කළකිරීමකි. ඒ හැඟීම් නිසා ඇ තැවින තැවත්ත මුඩික්කුවලට ගියා ය. ඇගේ ද්‍යාවත් අනුකම්පාවත් තැවත්ත මුඩික්කුවලට ගියා ය. ඇගේ ද්‍යාවත් අනුකම්පාවත් තැවත්ත මුඩියන් පිළිකුල අතුරුදුහන් විය.

මෙකිලිටි දිලිඳු ලෝකයෙහි වසන ගැනුන් දදරුවන් දතරණයන් හා මහල්ලන් ද අතරින් සිහාව, ප්‍රිතිය, අනුකම්පාව හා මිතුකමදී අතුරුදහන් නොවීම නිසා වමරි ලබන්නේ සහ්යෝගයකි. එහෙත් ඇ සමඟ ගමන් කරන තිස්ස දකින්නේ සින් පෙළන, කළකිරවන, කුප්පන දකුම් පමණි. ඔහු සිනින් අහන්නේ දත් සැපිමෙන් නාණි හඩ හා කෙදිරිය ද පමණි.

“මෙ මිනිස්සුන්ගේ දිලිඳුකම නැති කමලාත්, ඔවුන්ට ලොකු බංගලාවල ඉන්න මිනිස්සුන් වගේ ප්‍රිතියෙන් ජීවත්වෙන්ට පූජාවන් යයි මාලින් හිතනාවා” යි තිස්ස කිවේ ය.

“මම හිතන්නෙන් එහෙම තමා” යි වමරි කිවා ය.

“සල්ලිවලින්ම ඔවුන් හරිගස්සන්න බැහැ.”

“මෙ මිනිස්සුන් මෙහෙම ජීවත්වන්නේ දිලිඳු කම නිසා. මෙ ජීවිතය ඔවුන් දිලිඳුකම නිසා හදගත් එකක්.”

“නැහැ” යි කියමින් තිස්ස තර්ක පකළේ ය. “නුගන්කමට එක්වුණු දිලිඳුකම නිසා. අර දෙරකඩවල ඔවුන් කුණු කසල ගොඩ ගහන්නේ සල්ලි නැති නිසා ද? අර ජන්ලයේ ලැංල ඇණයක් ගහලා සවිකරගන්ට පූජාවනි. ඒ ගෙය මිනිස්සුන් ඒක නොකාට ලැංල ගැලවී වැවෙන කල් බලා ඉන්නේ දුප්පත්කම නිසා ද? දරුවෙක් හරි ලොකු මිනිහෙක් හරි ලෙඩ් උණාම ඔවුන් පළමුව ගෙන්වන්නේ යද්දෙස්සා; නැති තම් යකුදුරුකමන් වෙදකමත් දෙකම අන්නා වට්ටටෝරු වෙදෙක්.”

“දෙස්තර එක්ක එන්න සල්ලි නැති නිසා.”

“හොඳ වටදෙක් ගෙන්නන්න සල්ලි ඕනෑ නැහැ. හොඳ වෙදෙකට ගෙවනවාට වැඩි මුදල් මේ මිනිස්සුන් වට්ටටෝරු වෙදන්ට ගෙවනවා. මේ මුඩික්කුවෙන් මයිල කාලකට ඇතින් හොඳ සිංහල වෙද්ද දෙන්නෙක් ඉන්නවා. යද්දෙස්සන් ලවා තොවීල් කරවන්න මොවුන් රුපියල් විස්ස තිහ වියදම් කරනවා.”

“හඩගාන්ට ගියාම ඒ වෙදන් ඔවුන්ට සලකන්නේ නැහැ.”

“නෑ—ඒ නිසා නොවී. ඔවුන් විස්වාස කරන්නේ යද්දෙස්සාත් වට්ටටෝරු වෙදන් පමණුයි.”

“තිස්ස කතා කරන්නේ හිසින්. ඉන්ට හොඳ ගෙයක් නැති නම්, කන්ට අදින්ට ඕනෑ දද් නැති නම් මිනිස්සුන් ඉගෙනාගන්නේ කොහොම ද? අපට මෙන් ඉගෙනාගන්ට පූජාවන් වන සේ ඔවුන්වන් සල්ලි හමුබවෙන්න ඕනෑ. වට්ටටෝරු වෙදන්ට යකුදුරන්වත් අනුබල දෙන්නේ ආණ්ඩුව. පොදු ජනයාට හිතවන් ආණ්ඩුවක් ඇත්නම් ඩැමෝටම වෙදකම කරන්නේ හොඳ වෙද්ද; නැති නම් හොඳ දෙස්තරලා. වට්ටටෝරු වෙද්දන්ට වෙදකම කරන්ට ඉඩ දෙන්නේ නැහැ.”

“එහෙනම් වමරි කියන්නේ ඒ මිනිස්සුන්ටත් මූදල් නාස්ති කර-
මින් ජීවන් වෙන්ට රුපියල් දහෝ දෙදුන් ආදයම් ලැබෙන මාර්ග
සලස්සන්න ඕනෑය කියා ද?”

“ඉවුන්ට හොඳ ගෙවල් සපයා දී කන්න අදින්නත් ලමඹින්ට
ශුන්වන්නත් ලෙඛව දුකට වියදම් කරන්නත් ආදයම් ලබා
දුන්නාම ඔවුන්ගේ ජීවිතය සම්පූර්ණයෙන් වෙනස් වේවි. ධන-
වතුන්ගේ ආදයමත් ඒ තරමට අඩු කරනවා. ඔවුන් නිසා ධනවතුන්
රුපියල් දහ දෙමළාස්දහ බැංශින් මාසෙකට ආදයම් ලබනවා. ඒ
ආදයමෙන් වැඩි කොටස යන්න ඕනෑ ඒ මිනිස්සුන්ටයි. මුද
පන්තියේ මිනිස්සුන්ට වගේ ඔවුන්ට උගන්වා අගතිහ නැතිව ජීවන්
වන්ට ආදයමක් ලැබෙන්ට සැලැස්සුවාත් ඔවුන් හොඳන් ප්‍රිති-
යෙන් ජීවන් වේවි. තිස්සගේ ඔය අති ප්‍රේචිත කම් බොරු
මනස්ගාත.....”

“මේ මිනිහෙකුගේ ආදයම තව රුපියල් දෙසියකින් වැඩි
කළන් ඔහු දැන්න තැනින් තැනින්නේ නැහැ. සල්ලි වැඩිය
ලැබෙන ගොට ඔහු දැනටත් වඩා විනෝදය සොයනවා; බොන්න
පටන් ගන්නවා; සුදුවට යනවා. එක ගැනීයකුගෙන් සැහි
ුන්න බැරි වෙනවා.”

“දැයි බැරි? පොහොසත් මිනිහාත් එන් ගැනීයකුගෙන්
සන්නෝජ වෙනවා.”

“පොහොසත් මිනිහෙකුට එක ගැනීයකුගෙන් සන්නෝජ
වෙලා ඉන්න පුත්වනි!” දි කියමින් වමරිට සරදම් කළ තිස්ස, තම
දැනු දෙපෙන පෙන්නමින් දෙනොල් ගොන් ප්‍රසාරණය කෙලේ ය.

“මොකද තිස්ස මට නියවන්නේ!” දි අසමින් වමරි රවා
බැඳුවා ය.

“එක ගැනීයකුගෙන් සැහිමට පත් වන පොහොසත් මිනිහෙක්
තැ!”

“තිස්ස දන්නේ ගොහොම ද?”

තිස්ස තමාගේ දරෙණිල්ලන් හිසට තට්ටු කෙලේ ය.

“මෙකන්!”

“එක නිසා තමයි තිස්සට වරදින්නේ. පොහොසත් මිනිස-
ුන් ගැන මම තිස්සට වැඩිය දන්නවා. ධනපතිකම් නැතිකළා ම
පුන් ගැන මම තිස්සට වැඩිය දන්නවා. ධනවතුන්ට ගැනුන් උමදා වැඩිපූර වියදම් කරන්ට මූදල් නැති-
වනවා.”

“බොහෝ මිනිස්සුන්ට ජීවිත දෙකක් තියෙනවා. එයින්
ඡිකක් නාම් එක ගැනීයකුගෙන් සන්නෝජ වෙනවා. වමරින්
ඡිකක් නාම් එක ගැනීයකුගෙන් සන්නෝජ වෙනවා.”

ලෝකයාන් දැන්නේ ඔවුන්ගේ ඒ පීටිතය තමා. ඔවුන්ගේ අතික් පිටිතය එක ගැනීයෙකුගෙන් සන්තෝෂ වෙන්නේ නැහු."

"පොහොසත් මිනිස්සුන් ගෙයින් පිට උණාම තිස්ස ඔවුන් පස්සේ යනවා!"

"නැහු. ඔවුන්ගේ ඒ පීටිතය පොදු ජනයා දැන්නවා; රහස් පොලිඩියන් දැන්නවා! ඔවුන් ගෙයින් පිටව කරන දේ සමාජයන් පිට පැනලා ඉන්න මිනිස්සුන් දැන්නවා! ඔවුන් කරන රහස් කතා ඔවුන්ට ඇශෙනවා."

"මිනිස්සුන් කියන ඕපාදුප තිස්ස අහනවා! විස්වාස කරනවා."

"මම විස්වාස කරන්නේ සාක්ෂි ඇති විට. ඔය එන්නේ රඹ දෙනාගේ මිනිහෙක්" යි තිස්ස කිවේ ය.

"ඒ මිනිහා මම දුටු තැන යන්නේ කුණු හරුපෙන් බැඳෙගෙනා!"

"අද ඔය මිනිසා බණින්නේ මටයි." කියමින් තිස්ස ඔහු දෙස බලා දත් දැන්දම පෙන්නමින් සිනාසුන් ය. කරකු මුහුණක් ද ඉදලක් මෙන් සිහින් දේහයක් ද ඇති මිනිහකු ඔවුන් පසු කොට ගමන් කෙලේ තිස්සට බැඳෙ විදිමිනි; "අරුගේ අතින් අතන් කුවුණා නම් නොව භෞද්! ලොකු පවුල්වල කෙල්ලන්ගේ පූ ඉශින පෙරේතයා."

"ඇභෙනවද?"

වමරි සිනාසුමින් හිස හැරවුවා ය. ඔහු ඇට ද බැඳෙවදු නේය.

"තිස්ස ධනවතුන්ට බණින බව ඒ මිනිහා දැන්නේ නැදද" යි විදියෙන් මිරිලකන්ට වූ වමරි විවාලා ය.

"ඒ මිනිහා මට බණින්නේ ඒ මිනිහා විශ්වාස කරන සම්භර දේට මම සරදුම් කරන නිසා. මම ඒ මිනිහාගේ මත ඉවත දමන්නේ ධනවතුන්ගේ පැන්ත ගන්න නිසායයි ඒ මිනිහා සිතනවා. වමරිගේ මතයකට මම විරුද්ධ උණාම වමරි අසන්තෝස වෙනවා ඇති; නමුත් මට බණින්නේ නැහු. ඒ මිනිහාගේ සම්භර මනවලට මම සරදුම් කරන නිසා ඒ මිනිහා මම එක්ක හැම දුම තරහයි! තරහ නිසා බණිනවා. ඒ මිනිහා වමරිට වඩා අවංකයි!"

"අවංක කම් නිසා ද ඒ මිනිහා අශිෂ්ටයෙක් උණේ."

"බව—අවංක මිනිහෙකුට මෙලොවදී නම් ශිෂ්ටයෙක් වෙන්ට බැහු."

"ඒ මිනිහා මට කුණු හරුපෙන් බණින්නේ මන් ද? ඒ මිනියාගේ මතයට මම සරදුම් කරන්නේ නැහු."

“ඒ මිනිහා වමරිට බණින්නේ රේඛ්‍යාලෙන්, ධනවතෙකුගේ ප්‍රශ්නයේ නිසා.”

“උහනම් ඒ මිනිහා තිස්සට ද්වේෂ කරන්නේ නැත්තේ මන්ද?”

“ඒ මිනිහා මා එක්ක තරඟයි; නමුත් මට ද්වේෂ කරන්නේ නැහැ. මම ධනවතෙකුගේ ප්‍රතෙක් තොට්‍යා නිසා. වමරි එක්ක ඒ මිනිහා තරඟ නැහැ. නමුත් ද්වේෂ කරනවා.”

“තිස්සගේ අංචිර දේමල මට ලන්රෙන්නේ නැහැ.”

“අංචිර දේමල තේරුම ගන්ට තම් පුහක් කල් මූඩික්කුවල ඇවිදින්න ඕනෑම නිසා. ඒ මිනිහා වමරිට ද්වේෂ කළාට වමරි එක්ක තරඟ නැහැ. වමරිට ඒ මිනිහා සමඟ මොශාම ලෙගසියෙන් භාද වෙන්ට ප්‍රශ්නයේ. ඔහු මම එක්ක භාද වෙන්නේ ඒ මිනිහාගේ මත මම පිළිගන්නාත් පමණයි.”

“මම මොකට ද ඒ මිනිහා භාද කරගන්නේ? තිස්ස කට ඇරියෙන් කියන්නේ ඇතුළුම්පද!”

“මම කිවුවට එහෙම භාද කමක් ගැන නොවී!.....”

“උහනම්?”

“ඒ මිනිහා මාලින්ගේ පැත්තට හරවා ගැනීම සඳහා භාද කරගැනීම ගැන.”

“ඒ මිනිහා මාලින් අයියාට බණින්නේ නැත්තේ කුමක් නිසා ද? එයාත් ධනවතෙකුගේ ප්‍රතෙකක්!”

“මාලින් ධනවතුන්ට බණින නිසා ඒ මිනිහා මාලින් විස්වාස කරනවා.”

“මාලින් අයියා විගේම තිස්සන් ධනවතුන්ට බණිනවා.”

“මම ධනවතුන්ට බණින්නේ ධනවතුන් අතරට ගියාම. දිලින්ද්‍රෝ බණින්නේ දිලින්ද්‍රෝ අතරට ගියාම. මාලින් ධනවතුන්ට බණින්නේ දිලින්ද්‍රෝ අතරට ගියාම.”

“තිස්ස මැද මගක් ගන්න. මමත් තිස්සට එක්කාපු වෙනවා!”
සි කියලින් වමරි සිනාපුරා ය.

“මැද මගය කියා මගක් නැහැ! මැද මගය කියන්නේ ගමන් තොකරන්නාගේ තොගාහාන් අතින් තොව සිතින් බතල ගොල ගොල තොකරන්නාගේ තොගාහාන් අතින් තොව සිතින් බතල ගොල හිටවන්නාගේ මගක් මිනෑ නැ. ගමන් තොකරන්නාගේ මගක් මිනෑ නැහැ. විමක් මිනෑ නැ. ගමන් තොකරන්නාගේ මගක් මිනෑ නැහැ. මැද මගක් සිතාම්බර පටන් දෙකම එකයි!”

“අභ්‍යායි! මැද මගට බැහැලු හෙළුවෙන් ඉන්න මම කුමැකී නැහැ!”

කුඩා කොළඹවකු විසි කළ මඩ අහුරක් පිටු පා ගිය වමරිගේ සුරි කොනෙහි වැදිණු. මඳක් ඇතින් සිටි උමයේ දෙදෙනොක් දිව, අර මඩ ගැසු එකාට ගහන්ට වූහ. වමරි තමාට මඩ ගැසු එකා බෙරු නැරියා ය.

“අපි මාලින් මහත්තයාගේ පැත්තේ” සි උමයේ දෙදෙනාම හතිදම්මින් කිහි.

“අරයා ?”

“එයා රවිසේනාගේ පැත්තේ. දර්මසේනා එයාට උගන්නනවා, තොත්තාට මඩ ගහන්තා !”

“අපට කුණු හරුපෙන් බැණු බැණු ගියේ ධර්මසේනා” සි තිස්ස කිවේය. වමරිට මඩ ගැහුවේ අර කොළඹා තෙවි; තාත්තාගේ සල්ලි !”

“තාත්තාගේ සල්ලි !”

“මවි! වමරිගේ තාත්තා තමයි රවිසේනාට වියදම් කරන්ශන්; තාත්තා විතරක් නෙවි ධනවතුන් කිප දෙනෙක් එක්ව රවිසේනාට වියදම් කරනවා.”

වමරි කෝප වූවා ය.

මාලින් පවත්වන රස්වීම්වලට වමරි යන්නේ කලාතුරකිනි. එහෙත් තීලා හැම රස්වීමකට යයි. මාලින්ගේ හැම මතයක් අවිවාදයෙන් පිළිගන්නා ඇ ධනවතුන්ට බණියි; ඔවුන්ගේ වාසංඛ-රාන දිළිඳු ජනයාගේ වාසංජ්පාන හා සසඳයි. ඔවුන් දෙගොල්-ලන්ගේ කැම බීම, ඇදුම් පැලදුම් ආදියෙහි වෙනස කියයි.

තීලා කෙරෙහි ඇදී ගිය සිත් ඇති මාලින් ඇ තුළ මෙතරම් නිරහයන්වයක් ස්වාධීනන්වයක් දිළින්දන් තිසා උපන් අනුකම්පාවක් ඇතැයි මිට පෙර නොසිතුවේය.

“මන්ත්‍රී තරහයෙන් ජයගත්තොත් මම තීලා කසාද බදිනවා!” සි කියමින් මාලින් දවසක තීලාට සරදම් කෙලෙළේ ය.

“පැරදුමණාත්!” සි තීලා පෙරලා ප්‍රශ්න කළා ය.

“මම පරදින්නේ නැහැ.”

“මම එහෙම ඇහුවේ බොරුවට.”

මංගලිකා කම සැලියාගෙන් දික්කසාද වී කළකට පසු වෑතින් භා විවාහ වූවා ය. ඔවුන් දෙමදනාගේ විවාහය ගැන ඇසු නීලා සිතිමෙනි.

“වෑතින් තැනි උණු!” යි මදිරා දෙමාලයිංහ නොනා ගෝකායෙන් ක්විවා ය. “නීලා විකක් සලකා ක්‍රියා කළා නම් එයා ඒ ගැනීට අපුවෙන්න්න් තැහැ. මම නීලා ගැන එයාට හැම විටම ක්‍රිවා. එයා නීලාට කැමති වෙදායි හිටියේ. නීලා එයාට වැඩි ලැදි කමක් සෙන්නුවා නම් මේක සිද්ධ වෙන්න්න් තැහැ.”

“හැම විට මම එයා එක්ක සන්නේත්තෙන් කතා කළා. නමුත් මට එයා පය්සේ දුවන්න ප්‍රථමනා” යි නීලා නොපයෙන් ක්විවා ය.

‘මදිරා වැයම් කෙලේ මාත් මංගලිකාවක කරනු පිළිස ද?’ “යි නීලා තමාගෙන්ම ප්‍රශ්න කළා ය. ‘අට වුවමනා කෙලේ වෑතින් මංගලිකාගෙන් බෙරා ගැනීම පමණි. මා වෑතින්ගේ ඇඟේ එල්-ප්‍රේරු විට ඔහුට තවත් ගැනීයක කසාද බැඳිය තොහැකි ය. මදිරා මා වෑතින්ට හඳුන්වා දී මා ගැන ඔහුට නැවත තැවතන් ක්වේ මා සලකා නොව වෑතින් බෙරනු පිළිසයය’ යි කළේපනා කළ නීලා වඩා සිපුණු ය.

නීලා මදිරා දෙමාලයිංහට වඩා මංගලිකාට කැමැති ය. වෑතින් ඇ භා විවාහ වීම විපතකිදී නීලා නොසිතුවා ය. වෑතින්ට වමරි යෝජනා කරන ලද්ද මදිරා වියිති. මහු ඇ බලන්ට ගියේ, මදිරාගේ කරදරය නිසා බව නීලා දනියි; විවාහ ජීවිතයට ඇතුළත් නොවන්ට පිහා සිටි වෑතින් මමතරම් ඉක්මනින් මංගලිකා භා විවාහ වූයේ කුමක් නිසා ඇ?

වෑතින් භා විවාහ වූ මංගලිකා වෙනස් ගැහැනියස් වූවා ය. එ අනික් කිඩිවිකු යමහ මැතදී අජන්තා තියාත්වයෙහි පිටිඹු නොදුක්නා ලදී.

“නාත්තා, බුද්දලේ ඕස්ංජකාම වෑතින්ට අනිම් කරන්ට යාචා නොවිද? නාත්තා එය තාරම එරුදුව බවස් මම දාන්න්න් තැහැ. තැඩි නම්—” යි සියලුම මංගලිකා ගෝකා වූවා ය.

“එ ගැන වෙන් එතට කිසි අමාරුවක් තැහැ. අමතා මාග් නාමට ලිපු විස්තක් සියනාඩි. මම වෙනස් කළේ වියදුම් ගෙඹෙල්

ඒකෙන් ලබානු ආදයම; තාත්තාගේ සල්ලි නොවී. මට සල්ලි හමුබ කරන්න පුළුවනි.”

“වත්තින් කරන ඕනෑම කාරියකට මම උදුව කාරියකු වන්නම්.”

වත්තින් සිනාසුමණ් ය.

මංගලිකා තමාගේ අතීතය සිහි කළා ය. පදමු වන සැමියා ඇට හඳුන්වා දෙන ලද්දේ ඇගේ මුළුමියන් විසිනි. ධනවත් වෙළෙන්දකු වන ඔහු හා මංගලිකා බලවත් ප්‍රිතියෙන් හා ආසාවන් විවාහ වුයේ සැප විදින අටියෙන් පමණක් නොව, සමාජයෙහි බැබලෙනා ආසාව ද ඇතිව ය. ඇ ඔහු මසුරකු බව දිනගත්තේ තුන් මසක් ගෙවෙන්නට පෙර ය. තරුණ වියෙහි දී ඇදුම් පැලදුම්වලට බෙහෙවින් වියදම් කරන්ව පුරුදුවුණු මංගලිකා සමාජයෙහි ගැනුන් හා. පිරිලින් රෝගින තැන්වලට යාමන් ප්‍රිති එවා ය. හමසක් ගත වූ තැන ඇ තමන්ගේ ඇදුම් පැලදුම්වලට මුදල් ලබා ගත්තේ සැමියා හා කළහ කිරීමෙනි. ඔහු වැඩිම ප්‍රිතිය ලැබුවේ මුදල් එකතු කිරීමන් මස ඇගෙන් නොවී ය. ඇ සුදු මිනිසා හා හාද වී බුරුමයට ගියේ ඔහුදුප දෙවිමෙහි ආසා ඇති ගැනුන්ගේ කටවල් වසා තබන අදහසිනි. සැමියා ඇගෙන් පැලිගන්නා අදහසින් දික්කසාද නොකරනු ලැබූ තිසා ඇ යෝඛි ලංකාවට පැමිණියාය. අනතුරුව දික්කසාද වුණු ඇ සැවුම්ගල හා විවාහ වුයේ ඇගේ සිත් ගත් බැවිනි. ඔහු ඇගේ වහලකු වූ පසු ඇ ඔහු නොතැකුවා ය. වත්තින් ආගුර කරන්ව වූ තැන් සිට ඇගේ ඒ උදුසිනාත්වය ද්වෙශයට හැරිණ.

තරුණ කාලයේ තමා සිතු සිතුම් හා පැතු පැතුම් ඒ වෙශයෙන්ම දැන් තමාගේ සිනට නඩින්නේ වත්තින් තිසායයි සිතු මංගලිකා, වත්තින් හා විවාහ වූ පසු තමා අඩු වයස ඇත්තියක් වූවායයිකල්පනා කළා ය. එහෙත් අනාගතය සිහි කළ ඇ තැති ගත්තා ය.

“වත්තින් මට එපා වුණෙන්!”

කනින් නොව සිතින් මෙ වදන් ඇසු මංගලිකා වත්තින්ගේ මුහුණ බැඳුවා ය.

“තැ” සි ඇ තමාවම කියාගත්තා ය.

මන්ත්‍රී තරහයෙන් ජයගෙන පෙරහැරින් ගමන් කළ මාලින් සමහ තීලා, වමරි, තිස්ස යන තීදදනා ද වූය. කබලානාගේ බංගලාව ඉදිරියට පැමිණි පෙරහැරහි වූ ජනයා වධාන් හයියෙන් ඔල්වර හඩ නැඟුහා.

බණිනා, තරජන කරන, ඔල්වර හඩ තාහන ජනයාගෙන් ප්‍රූජ් ඒ සෙරහැර තුමයෙන් ඇත් වෙයි. ඔවුන්ගේ ගණ්ඩය තුමයෙන් අඩු

වෙයි. ‘මෙතරම් ජනකායක් මාලින්ට අවනත වූයේ කුමක් තිසා ද?’ යන ප්‍රයෝග නාලිකා කබලානගේ සිතට නැංගේ ය. තම සැමියා කියන කාරියක් කර බාහෙන කරන ජනයා ද මාලින්ගේ පෙරහැරෙහි වෙති. ඔවුන්ගෙන් සමහරුන් ජීවත් වන්නේ කබලානගේ ලබන වැටුප්පිවිලිනි. ඔවුන් ඉත සිතින් යේවය කරන්නේ මාලින්ට ය. කබලාන ඔවුන්ගේ සිත් තැලීමෙන් සන්නෝජ වෙයි; මාලින් සන්නෝජ වන්නේ ඔවුන්ගේ සිත් නැඳවීමෙනි.

පෙරහැරෙහි පහවිය ද නොපෙනි නොස් මද වේලාවකින් වන්දුසේය්ම වැලිවලත් නොනාත් අනෝමාවට පැළීකියෝ ය, තම සහෞදරයාත් ඔහුගේ බිරිදින් පෙරහැරට මදක් ඇතින් ගමන් කළවුන්ගේ දෙදෙනෙකු විය යුතුයයි නාලිකා සිතුවා ය.

‘‘වමරින් තීලාත් අන්න පෙරහැර එක්ක යනවා! ’’ යි කියමින් වැලිවල නොනා සිනාසුණා ය.

“මම දැන්නවා.”

නාලිකා පිළිතුරු දුන්නේ තරහයෙනි. මැතක සිට ඇගේ සහෞදරයාත් ඔහුගේ බිරිදින් මාලින් හා ඔහුගේ කම්කරු හුවුල ද වර්ණනා කරනි. ඔවුන් එසේ කරන්නේ කබලාන ඉදිරියෙහි නොව නාලිකා ඉදිරියෙහි ය. නාලිකා සිතන්නේ තම සැමියා සිතන සැටියෙනි. ඇ තම සහෞදරයා සමග තරක නොකරයි.

“තීලා මාලින් එක්කම ගියා!”

“මම දැක්කා.”

වන්දුසේය්ම, මාලින් විරයකු කොට සලකා කරා කෙලේ ය. රුපියල් විසිනිස් දහස බැඟින් වියදම් කළ මිනිසුන් හතර දෙනෙකු සමඟ තරහ කොට මාලින් ජය ගැනීම කොතරම් අපුරුවක්ද? එවැනි ජයක් ලැබීම සඳහා මිනිසුන් වසහ කරගන්නේ දහසකගෙන් එකකු පමණි. පානින් රුපියල් දෙදහසක්වත් වියදම් කෙලේ ද?

“මාලින්ට අක්කා සල්ලි දුන්නා ද?” යි වන්දුසේය්ම ඇසුම්වි ය.

“නැහු. නාත්තා මහාදටම තරහයි.”

“මාලින් ගැන අපි ආචම්බර වෙන්න ගිනු” යි වන්දුසේය්ම කිවේය. “රුපියල් හැට ගැන්න දාස බැඟින් වියදම් කොට දිනාගන්ට බැරි උණ ආයතනයක් මාලින් රුපියල් දහසක්වත් වියදම් නොකර දිනා ගැනීම ලකාධි තරම් රැකක් ද? මාලින්ට ඇමති කුමක් ලෙඛන්නාත් බැරි නැහු. අපි එයාමයේ අදාළය් ටිකක් වෙනස් කරන්ට මහන්සේ ගන්ට ගිනු. එතෙකාට එයාට ඇමති කුමක් තික්මම ලැබේයි.

මහජන මෝතුන සකාවට ඇතුරු වුණු මාලින් වැනි දක්ෂ ඕරුණයකුට ඇමති කුමක් ප්‍රජා ගැනීම අමාරු කායිය් විය

නොහැකි ය. කබලාන මාලින්ට උදුවූ කරනෙන් ඇඟියකු විනයිට පදවියක් වුව ද ලබාගැනීමට වැඩි කළක් නොයනියි නාලිකා සිංහලා ය. ඇගේ කළුපනාව පිබිදුමෙන් ය.

මැතිකම් ලැබූ පසු බොහෝ දෙන තිබුවක්කාර අදහස් හරිති; වයසින් පැසුණු තලංගුනා මිනිසුන් කියන දේට කන් දෙනි. එහැ- දින් මාලින්, ඔහුගේ තාන්තා සමඟ සමාද්‍යායන් වාසය කරන්ට නොයිතන්නේ ද?

“මාලින් ගෙදරට එන්නේ නැදිද?” සි වන්දුසේම පැසුවේ ය.

“මාස හන අවකින් ආවේ නැහැ.”

“මැතික සිට අඟේ ගෙදරට ඉදිටිවලා එනවා” ඒ වැඩිවල තොත්තා කිවා ය.

“අක්කා මාලින් හමු වෙක්න යන්න; ගොහින් කතා කරන්න. දැන් මිනිභා ගෙදරට එන්ට කැමැති වේවි.”

වන්දුසේම මෙසේ කිවේ තම සහෝදරිය මාලින් කරා යවිනු සිංහ මාලින් ගෙදරට එනියි සිතු නිසා නොවේ.

තම සහෝදරයාන් නැත්ත් ගිය පසු නාලිකා කබලාන මාලින් ගැන සිතුවා ය. තාන්තා මාලින්ට මෙතරම විරුද්ධ කම් පාන්නේ කුමක් නිසා ද? හත්ත් අව මසකින් ඔහුගේ කොළඹ තොවුයේ කුමක් නිසා ද? මාලිනුන් ඔහුගේ පියාත් සමඟ කරනු සිංහ දන් ක්‍රියා නොකළ යුතු ද? තමා පතන පුද්‍ය සමාජය උඩියටිකුරු ගොට පෙරලීමට මාලින් දැඩි අධිජ්‍යානයන් ක්‍රියා කරන්නකු බව නාලිකා නොදනියි; අනිකකු කි විට ද විශ්වාස නොකරයි. එතරම උමතු අදහස්කින් මාලින් ක්‍රියා කරන්නේ කුමට ද? මාලින් ගෙදරට කැදිවාගෙන ආ යුතු ය.

පසු ද නාලිකා කබලාන ජගවරයෙහි නැහි මාලින් හමුවීමට ගියා ය. ඔහුගේ ගෙට ඇතුළු වූ ඇ පුදුමයෙන් හා ලේඛුවෙන් ගොඟ එවා ය. මන්ත්‍රීවරයු වූ මාලින් ලෙළුක්කකු මෙන් වාසය කරනු ඇතැයි යන හැඟීම ඇතිවයි ඇ ගෙදරින් පිටත් වුයේ. බරු-දය, සාලය, කාමරය යන තුනින් යුතු කබල් ගෙයේ වූ කුඩා කැම මෙසය ද කබලකි. ඒ මෙසය හතර පැත්තේ කබල් පුවු හතරෙන් එකක් කකුල් පණ නැතුව වැඩිවත්ටේ යන්නකු වින්න. සාලයෙහි පුවු හතරක් ද කැන්වයේ හානීය පුවුවක් ද එ ය. කාමරයෙහි පුවු හතරක් ද කැන්වයේ හානීය පුවුවක් ද එ ය. එති වූ ඇතුම අල්මාරියක් හා බැගයක් ද හැර අන් කිසිවක් ඇතුළුවා ය.

නාලිකා මාලින් ගේ ලමා කාලය සිභි කළා ය. ඔහු ඉතා සාද ඇතුම පිය කෙළු ය. කබලාන පමණක් නොව තමා ද

අපුන්දර ලැබ ඇදක් පුවුවක් ගෙදරට නොගත් බව නාලිකා සිහි කළා ය.

ගණිත ප්‍රශ්න සිතට නගන මෝස්තරවල කැංශාධී මේස, කුම මේස, බෙසන්, ජග්ග, විදුලි පවත් පත්, එලෙමින් පිමෙලෙමින් සිත කය නාලවනා මෙට්ට යහිත අදාළත් පත්නායේ ඇදින් හා ඇගදන් බැස්ස විශය දදා පිළිගන්නා මූද පිනිදු බුමුතරුණු ද ඇති විශාල කාමරවල වාසයට පූරුදු පුණු මාලින් මේ සිරගෙයි එවත් වත්න් කොලස් ද? දිලින්දන්ගේ සිත් ගනු පිහිස ද? ඔහු දිලින්දන්ට ඉත් සිනින් සේවය කරන්ට සිතු නිසා ද? දිලින්දන්ට සේවය කරනු පිහිස දිලින්දකු මෙන් පිවත් විය යුතු ද?

“අම්මා වාචිවෙන්න” යි මාලින් කිවේ ය.

ඇගේ දෙකනට ඒ වදන් ඇසුරුණේ තමාට කළ සරදමක් ලෙසිනි. ඇ වාචි නොවුයේ තමාගේ අදාළම් කිලිටි වෙනියි යන බියෙන් නොව ලැඹුවෙනි. ඇ යලින් වට පිට බලා මාලින්ගේ කාමරයට ගොස් එහි වූ ඇගෙනි වාචි වුවා ය.

“ඇයි මාලින් උඩට ගෙදර ඉඩ මදි ද?”

“ගෙදර සැප වැඩියි; ඒ නිසා මට ගෙදර එපා උණා. එකම විදියේ සැප වැඩි උණාම දෙවුලොවන් එපා වෙනාවා!”

“එමහනාම් දෙවියන් මෙලොවට බහින්නේ නැත්තේ?”

“දෙවියන් මෙලොවට බහින්නේ හිහන්නන්ගේ, තාපසයන් ගේ, නැති නාම පෙරලි කාරයන්ගේ වෙසයෙන්!” යි කියමින් මාලින් සිනුයිනි.

මාලින්ගේ මූහුණෙහි සිට දදා තෙක් බැඳු නාලිකා වඩාත් යොකු වුවා ය. මාලින්ගේ දෙඟැස කොතරම් වෙනාස් ද? වෙහෙයි-මෙන් මැලුවුණු දෙනෙන වනාහි ඇතුළත බැබලෙන විදුලිය කාලිකා සහිත ගොලෝව දෙකක් වුන්න. ඔහුගේ මූහුණ්න් කයත් දන් හොඳ-වම සින් ය. ඔහුගේ නැහැය, කට, ඇස් හා නිකටද වඩාත් තියුණුව පෙනෙයි. පොමාද ගා නොපිරිම නිසා අවුල් වුණු කොස් වැට්ටියෙහි වඩාත් වකුවු කකස් රෝද බැඩුල ය. ඔහු රෝද කඩිකින් යටි කය පමණක් වසාගෙන වනායෙහි සිටින්නේ නම කවුරුතුත් ඔහු කවුයෙනු ලෙස හඳුන්වනු ඇතැයි නාලිකා සිතුවා ය. ඔහු නිසා ඇ ඇල උපන්නේ මහන් වූ දායාවකි. මෙනෙක් කල් ගතාතුගතික තීවිතය නිසා යට වි කුමුණු මානා සන්හය කටුව පුසුරවාගෙන මතුවන කුකුල පැටවකු මෙන් නැංගේ ය.

නාමින්ට වූ යොකිය හා පසුතැවිල්ල මදක් මැයිශේ ඔහු මන්ත්‍ර-යකු වශයෙන් ලත් රය ඇ සිහි කළ බැවිනි. පෙර ඇ භාම විට පාලින්ගේ සිතුවේ කරහයෙනි. ඔහු තුළත් අධික්කිත මේනිසුන්

අතරට යන්නේ උතුම පරමාර්ථයක් ඇතිව යැයි ඇ මේ පර රොයිතුවා ය. තමාගේ පන්තියේ අනික්ෂ එකියන් එවන් වන ලෙස එවන් විමත් දරුවන් තමා හා පියා අනුකරණය කරනු ඇතින ආයාවන් හැර අනික්ෂ පරමාර්ථයක් ඇට වි නම එය ආගම ඇදිම පමණකි. නාලිකා තම පුතාගේ පිත සනසන්ට වැයම් කළා ය.

“මාලිනීට සල්ල එවන්ට බැරි උතාට කෙනාටටුයාවුදි.”

“අරචින්ද මට රුපියල් දදුහක් එවුවා.”

යෝකයෙන් පිධිත නාලිකාගේ මුහුණ ලේඛාවන් හැකිලිණ. මාලින් රයගත්තේ අරචින්දලගෙන් උදුව ලැබීමෙනි. ඇ අරචින්ද හෙදාදක, අනෙකාමාවති නැවති පියා සමඟ සමාදනයෙන් වාසය කළ යුතුයයි තම පුතාට යෝජනා කළා ය. තුළන් මිනිසුන් අතර දන් එවන්වන්නේ කුමට ද?

මාලින් සමාජයටත් දිනවතුන්ටත් බැං ‘සමාජය සුන්ඩුන් කරන්නේම්’යි තරේනා කෙලේ ය.

“අපි තුළට කළ වරද කුමක් ද?” යි ඇසු නාලිකාගේ දෙනෙ- තට කදුරු නැංගේ ය.

මාලින්ගේ කෝපය මදක් තුන් වි ය.

“අම්මා මට කළ වරදක් නැහැ. මම තරහෙන් කතා කෙලේ අම්මා එක්ක තරහ නියා තෙවා.”

“ඉතින් කවුරු එක්ක ද තරහ. තාත්තා එක්ක ද?.....”

“නැහැ” යි කි මාලින්ගේ කෝපය යැලින් නැංගේ ය. “අම්- මාලා ප්‍රිය කරන එවිතය මට ප්‍රිය නැහැ. ඒ එවිතයෙන් සන්නේව් වීමට වඩා බෙල්ලේ වැළ ලාගෙන මැරෙන.....”

නාලිකා කබලාන ඇමදන් නැංගේ කෝපයෙන් නොව හද ද්‍රව්‍ය යෝකයෙනි. මාලින්ගේන් තාත්තාගේන් ගෙදය විභාග් දැඩි වෙයි. ඔවුන් සමඟ කළ තොහැකි ය. ඔවුන් වෙන් කෙරෙන විවරය මකරකටික් තරම විශාල ව්‍යුත් නාලිකා මතැයින් දුටුවා ය. පුතුයා තමාගෙන් වෙන් විය. දුටු ද තමාගෙන් වෙන්වතු වැළකී ය තොහැකි ය.....

ගෙදරට ලඟ වූ නාලිකා වටනා කන කර බරණ ගැඹා ඉවත් කළා ය. කැටුවපෙන්නා පෙනුණු තම මුහුණ දුටු ඇග්‍රය යෝකය පම- යක් තොව බිය ද වැඩි වි ය. නොපුල් තල දෙක ඔස්සේ ගල් කදුරු බිඳ ඇ, තම ලේන්සුවෙන් පිසදුමුවා ය.

ඇ මාලින්ගේ නිවෙසින් පිට වි එදාදී මාලින් කි මේ හිසුම සිං

“මම නීලා කසාද බදිනවා.”

“අ පිහිලන් ඇටිදින්තියකා මෙන් රට පිළිතුරු දැන්නේ මෙලෙපිනි.

“නීලා උගේ එක්ක මේ මූදුක්කුවල ඉන්න කැමති වෙන්නේ නැහැ.”

“නීලා කැමතියි” යනු විසින් මාලින් දැන් පිළිතුර ඇට යන්තම් ඇසුරෙන් ය; දැන් ඒ පිළිතුර භාඳින් සිංහ කළ හැකි ය. ‘අ ඔහු හා කැමත්තෙන් විවාහ උගෙන් හන් අට මයකින් කළේ ලකාට ගෝර එත්දි තාලිකා සිතුවා ය. එයේ සිතුවෙන් තම සිත සනසාගතු පිළිස මිස නීලා එසේ කරනියි වියවාය කළ නිසා නොවේ.

අරවින්ද අරන්තා නිශාත්තයෙහි ඉතාම නොඹවසිල්ලන් ඉන්නේ වමරි හමුවනු උසිය ය. නොඹවසිල්ලන් ඉන්නා ඔහුගේ මූහුණ සන්නෝජයන් එලිය වී ආශාවන් පිම්බුණකි.

“මම ප්‍රමාද උගෙන් අම්මා සමහ සංඩු උණ නිසා!” සි වමරි කේවා ය. “අම්මා දැනුත් විරැද්ධයි; තාත්තාත් විරැද්ධයි.”

“මාලින් කියනවා කාගේවන් කැමැත්ත ගන්න සිනැ නැගෙයිය. මාලිනුත් නීලාත්, නීලාගේ අම්මාත්, තාත්තාත්, තිස්සත් අඟ බදින ද්‍රියෙහි ඒවා.”

“අරවින්දගේ අම්මාත් තාත්තාත්?”

“අම්මාත් තාත්තාත් කැමැතියි. අම්මා නම් භාද්‍රවම කැමැතියි; වමරිට භාද්‍රවම ආදරයි.”

“ඒ මම අද්‍රනාන්නේ නැතිවි.”

“නැහැ භාද්‍රවම අද්‍රනා නිසා. භාද ගැනුත් නරක ගැනුත් අද්‍රනාට පුරුවන් උගේ ගැනුන්ට විතරක් ද?”

“ගැනුන් අද්‍රනාගන්ට කාවච්චන් බැහැ.”

“අඟ දදදනා කසාද බදින ද්‍රියෙහි පිට පළාතකට තොගාහින් ගෙදරම නවතිනවාට අම්මා කැමැතියි—මම කැමැති නැහැ.....”

“මම කැමැතියි” වමරි සිතාසේමින් කේවා ය. උපන්ද සිට පැරණි සිරින්වලට වහල්ව පිටිසර විශු මවගේ යටි අදාළ වමරි වහා දුටුවා ය.

“නැ; මම කැමැති නැහැ. මම කැමැතියි ඉන්දියාවට යන්න.”

“මම යන්නේ නැඳු!” සි වමරි කේවා ය.

පුදි ජන ප්‍රසාදය උගෙයා ගොයෝල-මලෙගම
වමරින් රීතුමයි-හ විසින් වර්තමාන සි-හල ජන වි-ආයත් ඩින්දු
භාෂායක් කියනු පිළිස ලියන ලද ‘සුජාතාතය’ මෙයින් නීම වී ය